

Дыялог

Беларусь — Масква: новыя праекты
Стар. 3

BELARUS 21.BY
Беларусь on-line у Інтэрнэце

Спорт

Сергей Ляхович — чемпион мира по боксу в супертяжелом весе
Стар. 23

Газета выходзіць у другі і чацвёрты чацвер месяца.

Голас Радзімы

№ 16-18 (2990-2992)

Выдаецца з 1955 года

Кашт у Беларусі 500 рублёў.

8 красавіка, 2006

Газета з Беларусі

Спектры праблемы

Міра ЦАЛКО.
Старшыня Дзяржжамчарнобыля:

Дзяржава ўзяла на адказнасць за пераадоленне наступстваў аварыі на Чарнобыльскай АЭС...
Стар. 8

Свабоднае государство

Міколай ЧЕРГІНЕЦ:
Нельзя правесці прэзыдэнцкія выбары праз серцы двух братскіх народаў
Стар. 9

Свабодная сувязь

Лявон МУРАШКА:
"СПРАВЫ СУПОЛАК ПАДАЮЦЬ ЛЕТАПІС І АРАСАУ ЛІТВЫ"
8 красавіка ў Вільнюсе адбыўся III з'езд Згуртавання беларускіх грамадскіх арганізацый у Літве.
Стар. 18

Свабодныя хвалі

Ангеліка Агурбаш прадставіла свой новы кліп
Стар. 20

Анонс

Прэзентацыя мінскага Дома дружбы ў Маскве

Каанферэнцыя

На шляху духоўнага яднання

У снежні мінулага года ў Мінску адбылася прэзентацыя Маскоўскага дома нацыянальнасцей. Асноўная праграма, якая ўключала саму прэзентацыю, "круглы стол" на тэму "Фарміраванне атмасферы міжэтнічнай і міжканфесійнай салідарнасці, культуры, міру і згоды ў грамадстве", вялікі сумесны канцэрт майстроў масгацтваў Расіі і Беларусі "Яднанню быць!". Госці наведалі Дом Міласэрнасці ў Мінску, які пакінуў у іх незабыўны ўражанні. Паслухалі канцэрт духоўнай музыкі. Былі праведзены "круглы стол" "Нацыянальны аб'яднанні ў Маскве і Мінску: вопыт работы і шляхі супрацоўніцтва".

У выніку сустрэч было падпісана пагадненне аб узаемадзеянні паміж Камітэтам міжрэгіянальных сувязей і нацыянальнай палі-

тыцы горада Масквы і Камітэтам па справах рэлігій і нацыянальнасцей пры Савеце Міністраў Рэспублікі Беларусь — у мэтах умацавання двухбаковага супрацоўніцтва, традыцыйных брацкіх сувязей народаў Беларусі і Расіі.

Гэта пагадненне ўжо пачало дзейнічаць. У хуткім часе ў Маскве адбудзецца прэзентацыя мінскага Дома дружбы і Таварыства дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі, якому споўнілася 80 гадоў. У рамках прэзентацыі пройдзе канферэнцыя "Расія і Беларусь у XXI стагоддзі: шляхі духоўна-маральнага і культурнага яднання", а таксама сумесны канцэрт, на якім выступіць мазырскі шоу-фольк-мадэрн гурт "Сваякі".

Заканчэнне на **стар. 7**

Афіцыйна

8 красавіка адбылася ўрачыстая цырымонія інаўгурацыі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь

У прысутнасці вышэйшых службовых асоб краіны, а таксама шматлікіх гасцей Аляксандр Лукашэнка палажыў правую руку на Канстытуцыю Беларусі і прамовіў словы Прысягі на вернасць беларускаму народу.

"Заступаючы на пасаду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, урачыста клянусь верна служыць народу Рэспублікі Беларусь, паваяцца і ахоўваць правы і свабоды чалавека і

грамадзяніна, захоўваць і абараняць Канстытуцыю Рэспублікі Беларусь, свята і добрасумленна выконваць ускладзеныя на мяне высокія абавязкі".

Пасля падпісання акта аб прынясенні Прысягі старшыня Цэнтральнай выбарчай камісіі Лідзія Ярмашына ўручыла Аляксандру Лукашэнку пасведчанне Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

Працяг тэмы **стар. 2** Фота БелТА.

Азербайджан	Беларусь	Германія	Іран	Кітай	Малдова	Расія	Туркменістан	Чэхія
Аргенціна	Бельгія	Данія	Італія	Куба	Мексіка	Румынія	Турцыя	Швейцарыя
Аўстрыя	Бразылія	Егіпет	Казакстан	Кыргыстан	Нарвегія	Сербія	Украіна	Швецыя
Аўстралія	Венгрыя	ЗША	Канада	Латвія	Нідэрланды	Србы	Узбекістан	Эстонія
Бразылія	В'етнам	Ізраіль	Караіны	Літва	ПАР	Славаччына	Уругвай	Літвія
Бulgaria	Валодзія	Індыя	(Паўднёвая)	Японія	Польшча	Салвадор	Францыя	

Ірына ЛЕМЦЮГОВА, дырэктар Рэспубліканскага цэнтра нацыянальных культур:

"Калі людзі жывуць у згодзе, то і душа спывае..."
Стар. 4

Георгій ЕПІЗАРАН:
"Уся Беларусь — Дом дружбы"
Стар. 5

"Сваякі" свае і ў Расіі
Стар. 7

Рускія ў Беларусі
Карты Уласава
Стар. 6

Міхаіл ТКАЧОУ:
"Дзве мовы, як два крылы ..."

Беларусы ў Расіі

Васіль Грабцэвіч — ключавая асоба на ўрадзе Рэспублікі Саха
Стар. 16,17

Аліс Кандыба — пра беларусаў Масквы

"Голас Радзімы"
ў 52 краінах

В добрый путь!

Выступление Президента А.Г.Лукашенко на церемонии принесения Присяги

Дорогие соотечественники!
Уважаемые гости!

Сегодня правовое закрепление получила воля белорусского народа, которую он выразил самостоятельно и свободно, избрав своего Президента.

Это точка отсчета очередного этапа в развитии нашего молодого суверенного государства. Его создали мы с вами, все граждане Беларуси при помощи наших друзей!

И отстояли, несмотря на жесточайшее и грубое давление изнутри и извне. Мы еще раз доказали, что белорусский народ нельзя задушить, им нельзя манипулировать.

Мы независимая и гордая нация, у которой есть чувство собственного достоинства и сила духа. Свое право на самостоятельный путь развития мы выстрадали исторически.

Президентские выборы стали серьезным испытанием на прочность для государства и общества. И мы с честью его выдержали — убедительно продемонстрировали всему миру единство власти и народа!

Хочу выразить сердечную благодарность всем избирателям за колоссальную поддержку Главе государства и тому стратегическому курсу, по которому идет страна. За то, что не усомнились в верности нашего пути, были убеждены в своем выборе и нашей общей победе. Это придает силы и уверенность в успешном продвижении вперед.

Слова признательности адресую руководителям братской России, стран СНГ, Китая, других государств, политическим и общественным деятелям, иностранным гражданам и нашим соотечественникам за рубежом, которые поздравили меня с избранием на президентский пост.

Спасибо за то, что вы всегда рядом с нами. Поверьте, белорусы в долгу не останутся.

Присягая на верность белорусскому народу, я глубоко осознаю, какую огромную ответственность за судьбу страны принимаю на себя. Ваши доверие и поддержка, дорогие земляки, — высокая честь для меня.

Хочу заверить, что и впредь буду руководствоваться исключительно интересами белорусского народа. Работать преданно и честно, отдавая все силы без остатка на благо Отечества!

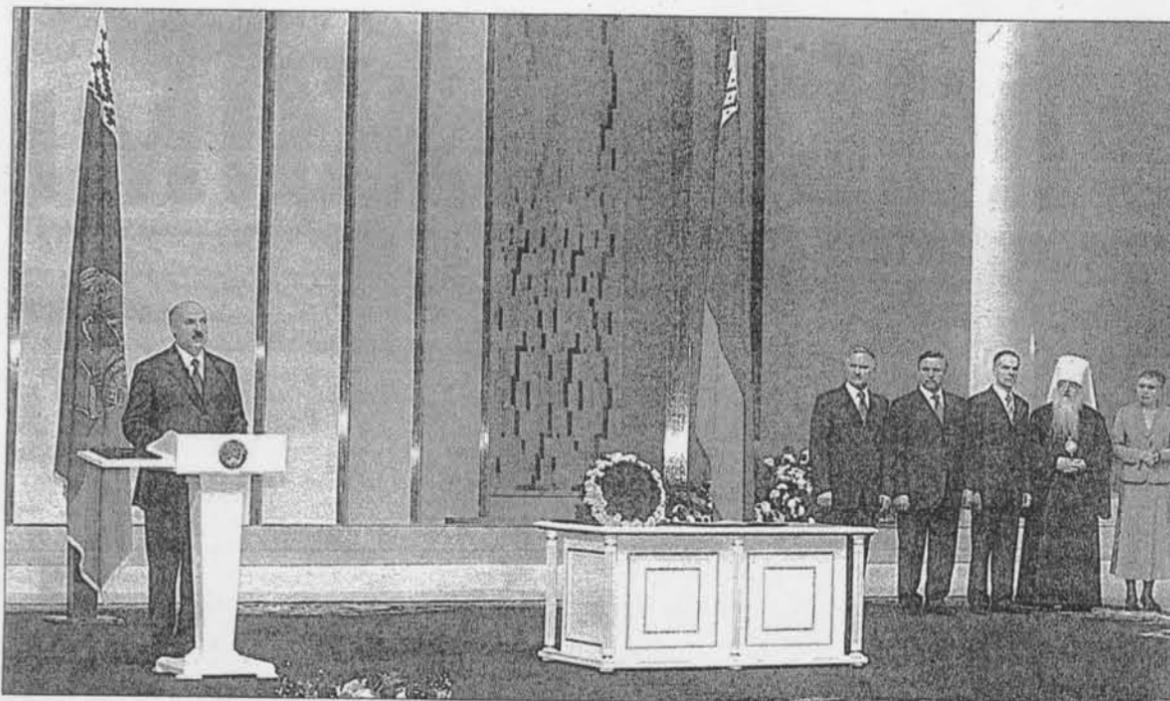
И мы вместе сделаем так, чтобы жизнь наших людей и нашей страны по-прежнему опиралась на прочный фундамент добра и стабильности, чести и достоинства. Чтобы она была мирной, благополучной и счастливой.

Дорогие сограждане!

Мы многого достигли. И главное — без революций и шоковых потрясений. Не отдали страну на растерзание, не позволили растащить народное богатство, не допустили раскола и раздора в обществе.

Как вновь избранный Президент подтверждаю, что мы не откажемся от выверенной за 10 лет стратегии развития страны. Мы продолжим движение своим самостоятельным курсом и при необходимости будем вносить в него оптимальные коррективы в соответствии с требованиями времени.

В основе — социально-экономическая программа, одобренная третьим Всебелорусским народным собранием. Ее реализация позволит обеспечить не просто устойчивый рост эко-

номики, а новое качество жизни.

Если раньше задача заключалась в создании и становлении своей национальной государственной системы, то теперь предстоит приспособить ее для человека. Поэтому и девиз новой пятилетки: "Государство для народа".

Вся работа власти станет еще более эффективной. Мы искореним бюрократизм и волокиту, формальное отношение к нуждам простых граждан. Государственный аппарат будет работать по принципу: если у человека есть проблема, ее нужно помочь решить.

Намечены очень напряженные планы. Но они нам под силу. При условии, что каждый из нас, кем бы он ни был — руководителем предприятия, военнослужащим, предпринимателем, учителем, врачом, труженником промышленности или сельского хозяйства, не будет равнодушен к судьбе своей страны.

Мы должны быть впереди в освоении современных знаний, технологий и воплощении перспективных идей. Государство будет всемерно поддерживать инициативу людей.

Особенность белорусской модели развития — сильная социальная политика.

За пять лет размеры зарплаты, пенсий, стипендий, пособий значительно возрастут. На качественно новый уровень поднимется медицинское обслуживание. Жизнь в сельской местности станет удобной и комфортной. Особое внимание будет уделено созданию социально-экономических условий, стимулирующих рост рождаемости.

И еще. Я гарантирую: государство обеспечит безопасность своих граждан.

Последние события в мире — яркие доказательства того, что порядок и спокойствие в стране — это важнейшее условие ее успешного развития.

Тем более удивительно, что есть желающие унижить Беларусь — этот островок стабильности — и превратить ее в очередной полигон "цветных" потрясений.

Известные страны под видом якобы демократических ценностей пытаются экспортировать в нашу страну зарубежные технологии разрушения, тотального хаоса, обнищания и духовной деградации. К сожалению, во главе этого "крестового" похода против Беларуси встали наши соседи — новобранцы от Евросоюза.

Но мы понимаем, что это — не воля их народов, с которыми нас исторически связывают братские узы и добрососедские отношения. В каких бы черных тонах вам ни преподносили Беларусь, знайте: мы всегда были и будем открытыми, дружелюбными соседями и гостеприимными хозяевами.

Это не более чем стремление руководства ваших стран отвлечь внимание от провалов в проводимой ими политике, которые влекут острейшие внутренние проблемы.

Уважаемые господа политики! Займитесь наведением порядка в собственных домах. У Беларуси крепкая иммунная система. Ваши неуклюжие попытки внедрить вирус революций дали обратный эффект — стали противостоять этому "цветному" недугу.

Мы против агрессии в любом виде. И хотим иметь на международной арене только союзников и партнеров. Мы протягиваем руку дружбы всем, кто укрепляет свои позиции мирными способами, и надеемся на то, что и другие страны поступят так же.

Беларусь готова к равноправному диалогу и взаимовыгодному сотрудничеству со всеми государствами. Задача ближайших лет — в полной мере реализовать потенциал белорусско-российской интеграции и решить вопросы создания Союзного государства.

Уважаемые товарищи!

Абсолютное большинство белорусского народа четко высказало свою гражданскую позицию. Волю народа никто не вправе игнорировать ни за рубежом, ни внутри страны.

Так называемая оппозиция много говорит о революционной ситуации. Так вот, революционная ситуация по-белорусски заключается в том, что и верхи, и низы не хотят тех разрушительных перемен, которые нам пытаются навязать. Разъезжая по миру и охаявая свою страну, никогда не завоеешь уважение своего народа.

Я призываю все здравые силы общества: мы должны объединить усилия во имя будущего нашего Отечества. Ведь суть демократии и заключается именно в уважении и подчинении воле большинства нации.

Наш народ избрал путь созидания. Он шаг за шагом неуклонно поднимается по ступенькам к лучшей жизни.

Уверен: Беларусь — географическое сердце Европы — станет в XXI веке действительно

прекрасным уголком мира с высоко развитой экономикой, наукой и культурой. Страной, привлекательной для бизнеса и комфортной для жизни людей. И помешать этому никто не сможет, ибо все это зависит только от нас.

Дорогие соотечественники!

Сегодня мы пишем новую страницу в летописи Беларуси. У нашей страны героическая история. От нас с вами зависит, насколько достойным будет ее продолжение. Насколько яркими и судьбоносными будут свершения и успехи нашего поколения.

Убежден: если мы будем вместе, если будем сплочены, мы сделаем Беларусь действительно сильной и действительно процветающей страной. Эталон гармоничного и стабильного развития.

Дорогие друзья!

Вы избрали меня Президентом. Вы доверили мне свои судьбы. Доверили будущее ваших родных и близких и, самое главное, ваших детей. Вот за это я преклоняюсь перед вами, я это ценю больше всего.

Это обязывает меня быть преданным вам, быть честным руководителем, справедливым и искренним. Я знаю, что не должен обмануть ваше доверие.

Поверьте, вам за меня стыдно не будет. Я буду делать все, чтобы оправдать это доверие. Тех, кто стеной стоял и стоит за меня, тех, кто голосовал за меня. Тех, кто надеется на меня.

Я даю вам честное слово, что буду делать то, что в интересах белорусского народа. Я не буду стремиться, как некоторые, чтобы понравиться отдельным сильным мира сего по эту или ту сторону Атлантического океана.

Все, что смогу,

все силы, ничего не жалея, отдаю

во имя служения вам, своему народу. Во имя вашей лучшей жизни.

Клянусь и торжественно обещаю!

Счастья вам, вашим родным и близким!

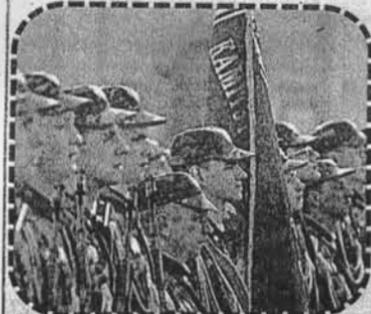
НА СНИМКЕ: во время церемонии: Александр ЛУКАШЕНКО, Президент Республики Беларусь; Геннадий НОВИЦКИЙ, председатель Совета Республики Национального собрания Республики Беларусь; Владимир КОНОПЛЕВ, председатель Палаты представителей Национального собрания Республики Беларусь; Григорий ВАСИЛЕВИЧ, председатель Конституционного суда Республики Беларусь; Митрополит Минский и Слуцкий ФИЛАРЕТ, Патриарший Экзарх всея Беларуси; Лидия ЕРМОШИНА, председатель Центральной избирательной комиссии Республики Беларусь.

Фото БелТА.

Военнослужащие принесли клятву на верность белорусскому народу и Президенту страны

Церемония вступления Александра Лукашенко в должность Президента была торжественной и лаконичной.

Церемония была организована так, чтобы отразить все стороны ответственности, которую принимает на себя вновь избранный руководитель страны.

После принятия Присяги Президент предстал на Октябрьской площади как Главнокомандующий. Здесь в едином строю замерли подразделения министерств обороны и внутренних дел, чрезвычайных ситуаций, комитетов госбезопасности и погранвойск. Перед Главнокомандующим прозвучали слова клятвы самоотверженно служить Отчизне. От имени личного состава войск Беларуси слово держал генерал-полковник Леонид Мальцев.

Официальная церемония завершилась прохождением войск торжественным маршем. Им любовались более 25 тысяч человек на Октябрьской площади и миллионы телезрителей — страна гордится своей армией.

Фото БелТА.

Аляксандр СУРЫКАЎ, пасол Расійскай Федэрацыі ў Беларусі

"Расія імкнецца да паглыблення інтэграцыйных працэсаў"

"Інтэрасы Расіі ў Беларусі прадстаўляе прафесіянал. Мы гатовы да актыўнага супрацоўніцтва з Расійскай Федэрацыяй", — заявіў прэм'ер-міністр Беларусі Сяргей Сідорскі на сустрэчы з Надзвычайным і Паўнамоцным Паслом Расійскай Федэрацыі ў Беларусі Аляксандрам Сурыкавым.

Кіраўнік беларускага ўрада павіншаваў расійскага пасла з прызначэннем і пажадаў яму "поспехаў на гэтым важным і адказным накірунку расійскай дыпламатыі ў Беларусі".

Аляксандр Сурыкаў, у сваю чаргу, адзначыў, што будзе імкнуцца да паглыблення інтэграцыйных працэсаў паміж краінамі і да паскарэння будаўніцтва Саюзнай дзяржавы.

Ён паведаміў, што пазнаёміўся з ходам выбарчага працэсу ў Беларусі. "Вынікі выбараў з каласальным аб'ёмам гарантый сведчаць аб тым, што народ вызначыў адназначна і зараз у Беларусі ёсць поўнае права без усякіх праблем з кіраўніком дзяржавы рухацца ў тым накірунку, які вызначаны на Усебеларускім народ-

ным сходзе", — канстатаваў расійскі пасол.

Расійская Федэрацыя з'яўляецца асноўным гандлёвым партнёрам Беларусі. Зараз на долю Расіі прыходзіцца 48,4 працэнта агульнага аб'ёму знешняга гандлю Рэспублікі Беларусь. Таваразварот Беларусі з Расіяй у 2005 годзе склаў 15 мільярдаў 807,5 мільёнаў долараў або 89,3 працэнта да ўзроўню 2004 года. Экспарт дасягнуў 5 мільярдаў 713,9 мільёнаў долараў (88,1 працэнта), імпарт — 10 мільярдаў 93,6 мільёнаў долараў (90 працэнтаў).

Скандал

У Літве забаронена вяртанне тэлеканала "Беларусь-ТБ"

Больш за 100 000 абанентаў кабельных сетак Літвы з 13 красавіка пазбаўлены магчымасці глядзець спадарожніковы тэлеканал "Беларусь-ТБ". Менавіта ў гэты дзень увайшло ў сілу пастанаўленне мясцовай Камісіі па радыё і тэлебачанні ад 29 сакавіка 2006 года, у якое забараняецца трансляцыя "Беларусь-ТБ" на тэрыторыі Літвы. Такім чынам, кожны дзесяты жыхар краіны страціў магчымасць аператыўна атрымаваць пэўную інфармацыю аб становішчы ў Беларусі.

Іншыя Белтэлерадыёкампаніі заключаны дагаворы на рэтрансляцыю тэлеканала на тэрыторыі Літвы з Асацыяцыяй Кабельнага Тэлебачання гэтай краіны і кампаніяй "Sugardas" (г. Вісагінас). Тэлеканал "Беларусь-ТБ" рэтранслявала 13 кабельных аператараў у 10 гарадах Літвыскай Рэспублікі.

"Голас Радзімы" звярнуўся да генеральнага прад'юсера тэлеканала "Беларусь-ТБ" Віктара Маючага з просьбай растлумачыць сітуацыю для нашых гледачоў. Вось што ён сказаў: "Мне б хацелася заўважыць, што ў далёнай сітуацыі знайшлося вельмі шмат людзей, якія падтрымалі наш канал і падвердзілі сур'ёзнае стаўленне да партнёрскага сувязей. Калі мы стваралі канцэпцыю канала, разлічвалі, што нас будуць глядзець не толькі этнічныя беларусы, але і людзі, якія цікавяцца жыццём у нашай краіне і ўспрымаюць Беларусь такой, якая яна ёсць. Да такіх людзей можна аднесці і кабельных аператараў. Сёння ўласны ўрад адкрыта падводзіць іх. А яны становяцца на абарону інтарэсаў сваіх гледачоў і канала "Беларусь-ТБ". Асабліва мне хацелася б адзначыць пазіцыю прэзідэнта Асацыяцыі Кабельнага Тэлебачання Літвы спадарыні Вайвы Жукейне. Дзякуючы ёй, я магу абвергнуць звесткі пра тое, што быццам бы

пэўны ліст, падпісаны В. Жукейне, дзе падкрэслена, што прадстаўнікі Асацыяцыі не звярталіся да Камісіі з падобнымі просьбамі і не ўдзельнічалі ў яе пасяджэнні.

Літва ратыфікавала Еўрапейскую канвенцыю аб транснацыянальным вяртанні. У ёй гаворыцца, што ўсе забароны ў распаўсюджванні інфармацыі недапушчальныя, калі гаворка не ідзе пра выпадкі парушэнняў заканадаўства краіны, распаўсюджванне расавай, нацыянальнай розні і дыскрымінацыі. Атрымліваецца, што правільны Канвенцыі распаўсюджваюцца на краіны Еўрасаюза і больш ні на якія. Сёння гэта пытанне турбуе ўжо Расію, якая збіраецца далучыцца да Канвенцыі, ну і нас як саюзнікаў Расіі.

Нягледзячы на праблемы, "Беларусь-ТБ" па-ранейшаму папырае сваю прысутнасць у міжнароднай інфармацыйнай прасторы. Чарговы доказ таму — атрыманне ліцэнзіі на вяртанне ў Паўночна-Заходняй акрузе Расійскай Федэрацыі. Гатоўнасць рэтрансляваць праграмы тэлеканала "Беларусь-ТБ" выказала Lithuanian Telecommunication Operators Association (LTOA). Аднак, спасылаючыся на "палітычнае" становішча, кампанія прапанавала пачакаць "палітычнай адлігі".

Алена СПАСЮК.

Пресс-служба МИД Беларусі выступіла с заявлением

В нем говорится, что Республика Беларусь неоднократно подчеркивала, что страны, которые настойчиво стремятся "поучать" Беларусь "демократии", на деле имеют, как минимум, два представления о "демократии" и "демократических стандартах" — одним они пользуются сами, другое пытаются навязывать другим.

Считаем безосновательными и искусственными ссылки Литвы на собственное национальное законодательство для оправдания такого шага.

Принятое литовскими властями решение напрямую нарушает двусторонние соглашения между Беларусью и Литвой — Декларацию о принципах добрососедских отношений и Договор о добрососедстве и сотрудничестве между Республикой Беларусь и Литовской Республикой, согласно которым литовцам в Беларуси и белорусам в Литве предоставляются права и свободы, равные правам и свободам граждан обеих стран. Запрет на ретрансляцию Белорусского телевидения серьезно ограничивает право белорусского национального меньшинства в Литве на доступ к получению информации на родном языке, лишает возможности свободно развивать свою культуру, сохранять национальную и этническую самобытность, поддерживать связь со своей нацией.

Кроме того, налицо противоречие Хельсинкским документам ОБСЕ.

На фоне указанного решения литовских властей абсолютно смешотворными выглядят попытки Европейского союза организовать некое "альтернативное теле-радиовещание" на Беларусь.

Мы надеемся, что политическое руководство ЕС даст надлежащую оценку действиям одного из своих полноправных членов с точки зрения соблюдения Литвой декларированных "высоких стандартов" Евросоюза в области поощрения и защиты прав человека.

Мы также призываем Представителя ОБСЕ по свободе СМИ и Верховного комиссара ОБСЕ по делам

национальных меньшинств повлиять на позицию Литвы с целью соблюдения литовской стороной своих обязательств в рамках этой Организации.

Минск, 13 апреля 2006 года.

Беларусь і Масква ў 2006 годзе рэалізуюць шэраг буйных інвестыцыйных праектаў

Прэм'ер-міністр Беларусі Сяргей Сідорскі і мэр Масквы Юрый Лужкоў на пачатку года падпісалі ў расійскай сталіцы пратакол шостага пасяджэння Савета дзелавога супрацоўніцтва Беларусі і Масквы.

Да гэтага пратакола прыкладаюцца прагнозна паказчыкі ўзаемных паставак у 2006 годзе,

план рэалізацыі сумесных праектаў, а таксама заданне па аб'ёмах і наменклатуры паставак прадукцыі беларускіх прадпрыемстваў для забеспячэння будаўніцтва сацыяльнага жылля ў сталіцы Расіі.

НА ЗДЫМКУ: цырымонія падпісання пратаколу. Фота Генадзі СЯМЁНАВА, БелТА.

Прэзентацыя

"Дом дружбы на Марсейцы" — так называецца кніга, якая нядаўна убачыла свет у Маскве. І хоць яна не была прадстаўлена на сакавіцкай кніжнай выставе ў расійскай сталіцы, гэтую выдавецкую навінку, як і першую веснавую ластаўку, не злыга не заўважыць.

"Дом дружбы на Марсейцы" — выданне незвычайнае. І падрыхтавана яно не выдаўцамі-прафесіяналамі, а дыпламатамі — супрацоўнікамі беларускага пасольства ў Расіі.

Гэта унікальная ў пэўным сэнсе кніга распавядае пра гісторыю аднаго з найбольш цікавых і каштоўных помнікаў Масквы — Румянцаўскага палаца. Цяпер у гэтым гістарычным будынку працуе Пасольства Рэспублікі Беларусь у Расійскай Федэрацыі. Вось і захацелася беларускім дыпламатам зазірнуць у яго таямніцы, паказаць унутраную палацавую прыгажосць, нябачную з вака.

Багатая гісторыя палаца ўзноўлена на аснове архіўных дакументаў і ўспамінай сведкаў падзей. Даследаюцца яго архітэктурныя асаблівасці і мастацкія вартасці, прыводзяцца цікавыя прыклады, калі ў гэтыя залы заходзілі "на агеньчык" знакамітыя людзі Расіі.

Дом у розныя часы належыў многім славутым маскоўскім сем'ям, сярод якіх самае знакавае прозвішча — Румянцавы. Гісторыя паклапацілася, каб імёны прадстаўнікоў гэтай вядомай дынастыі былі звязаны з шэрагам прагрэсіўных пераўтварэнняў у Беларусі. Вялізнае значэнне мае, у прыватнасці, дзейнасць канцлера Расіі графа Мікалая Пятровіча Румянцава на ніве беларускай навукі, адукацыі і культуры.

За заслугі перад Айчынай імператарскім указам Румянцавым было даравана мястэчка Гомель, якое, дзякуючы іх намаганням і клопам, за кароткі час стала горадам — буйным прамысловым і культурным цэнтрам на Палессі. Дарэчы, М.П.Румянцаў пахаваны, згодна з яго завяшчанням, у Гомелі, у Петрапаўлаўскім саборы, хоць, як вядома, ён памёр у Санкт-П-

цярбургу.

У матэрыялах кнігі гісторыя цесна знітавана з сучаснасцю. У савецкі час у будынку размяшчалася Пастаяннае прадстаўніцтва Савета Міністраў Беларускай ССР пры Савеце Міністраў СССР. З 1993 года ў ім размешчана Пасольства Рэспублікі Беларусь у Расійскай Федэрацыі. Сёння тут ішуча старонкі найноўшай гісторыі беларуска-расійскага супрацоўніцтва, ажыццяўляюцца кантакты з палітычнай, дзелавой і культурнай элітай Расіі. "Место тёплых братских встреч" — так называецца адзін з раздзелаў кнігі, дзе расказваецца пра тое, хто і калі, у тым ліку ў нашы дні, наведваў Пасольства і пакінуў тут цяпло свайго сэрца.

Адметная асаблівасць гэтага выдавецкага праекта — вялікая колькасць прадстаўленых упершыню фатаграфій шырокавядомых у Беларусі і Расіі людзей, у тым ліку кіраўнікоў нашых дзяржаў, дзейчаў навукі і культуры, якія наведвалі Пасольства і актыўна спрыяюць яднанню нашых народаў.

У кнізе змешчаны матэрыялы пра дзяржаўны суверэнітэт Рэспублікі Беларусь, галоўныя сімвалы нашай краіны і беларуска-расійскую інтэграцыю. Тут таксама можна знайсці шмат карыснай інфармацыі як пра само пасольства, так і пра яго аддзяленні ў рэгіёнах Расіі, пра гасцініцу і рэстаран дыпламатыі.

Кніга адрасавана ў першую чаргу гасцям Пасольства Рэспублікі Беларусь у Расійскай Федэрацыі, расіянам і грамадзянам іншых замежных краін, якія працягваюць цікавацца да Беларусі.

Іван КАРЭНДА, саветнік Пасольства Беларусі ў Расійскай Федэрацыі.

Параметры спадарожніка Intelsat 904: 600 усходняй даўжыні, частата на прыём 11529 МГц, палярнасць вертыкальная, сімвальная хуткасць патоку — 2,893 Мсім/с, хуткасць MPEG — 4 Мбіт/с, FEC — 1/2. Яшчэ адна магчымасць глядзець беларускія праграмы — у сетцы Інтэрнэт на сайце www.tvr.by <<http://www.tvr.by>>. Для гэтага неабходны Microsoft Windows Media Player версіі 9.0 і вышэй. Хуткасць падключэння да Інтэрнэта павінна быць не ніжэй 96 Кбіт/сек.

мы маем афі-

Ірына ЛЕМЦЮГОВА, дырэктар Рэспубліканскага цэнтра нацыянальных культур:

"Калі людзі жывуць у згодзе, то і душа спявае..."

— Ірына Васільеўна, раскажыце, калі ласка, пра дзейнасць вашага цэнтра.

— Рэспубліканскі цэнтр нацыянальных культур пры Міністэрстве культуры Беларусі створаны ў 1994 годзе. Асноўныя мэты яго дзейнасці — удзел у рэалізацыі дзяржаўнай палітыкі ў сферы адраджэння, захавання і развіцця нацыянальных аб'яднанняў Рэспублікі Беларусь, стварэнне ўмоў для практычнай рэалізацыі правоў грамадзян Беларусі розных нацыянальнасцей на задавальненне культурных інтарэсаў. Вылучу два асноўныя накірункі дзейнасці. Першы — работа з нацыянальнымі грамадскімі аб'яднаннямі на тэрыторыі Беларусі. Мы аказваем ім арганізацыйна-метадычную дапамогу, матэрыяльную падтрымку. Другі накірунак — гэта праца з таварыствамі беларускай культуры ў замежжы. Ім таксама аказваецца дапамога, у тым ліку ў набыванні беларускіх нацыянальных строяў, музычных інструментаў, метадычнай, беларускай, абрадавай літаратуры, беларускай сімволікі. За гэты год існавання цэнтра аказана дапамога 62 аб'яднанням за межамі Беларусі. Акрамя таго, кожны год удзельнічаем у правядзенні семінара па павышэнні кваліфікацыі кіраўнікоў беларускіх самадзейных калектываў, якія прыязджаюць з розных краін: Расіі, Латвіі, Літвы, Украіны, Польшчы і іншых.

На сённяшні дзень з намі супрацоўнічаюць 25 зарэгістраваных у Міністэрстве юстыцыі Рэспублікі Беларусь грамадскіх арганізацый нацыянальных супольнасцей. Што тычыцца асноўных форм дзейнасці цэнтра, то гэта каардынацыя сувязей паміж нацыянальнымі аб'яднаннямі, дзяржаўнымі органамі, устаноўмі культуры, аналітычная работа, правядзенне навукова-практычных канферэнцый, свят, канцэртаў.

— Зараз ідзе падрыхтоўка да заключных мерапрыемстваў VI Усебеларускага фестывалю нацыянальных культур, якая дынаміка падзей?

— Першы фестываль нацыянальных культур быў праведзены ў 1996 годзе, у ім прынялі ўдзел усяго сем нацыянальных аб'яднанняў. У дадзены момант існуе ўжо 25 аб'яднанняў, і ўсе яны прымаюць удзел у правядзенні VI Усебеларускага фестывалю нацыянальных культур, які стартаваў 21 мая 2005 года ў Мінску, у Беларускай дзяржаўнай філармоніі. У адпаведнасці з Палажэннем аб правядзенні VI Усебеларускага фестывалю нацыянальных культур быў падрыхтаваны графік правядзення абласных фестывалаў нацыянальных культур і Мінскага гарадскога фестывалю "Яднанне" з улікам прапаноў упраўленняў культуры аблвыканкамаў і Мінгарвыканкама.

У іх прынялі ўдзел звыш

270 творчых калектываў і асобных выканаўцаў — гэта каля 1 500 чалавек. У рамках фестывалю былі арганізаваны выставы дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва майстроў нацыянальных культур Беларусі, на якіх прадстаўлены пляценне на калюшках, графіка, разьба па дрэве, ткацтва, саломы — і лозапляценне, вырабы з бісеру, вышыўка, лянныя вырабы. Вельмі шырока, разнастайна і тэатрыфікавана былі прадстаўлены нацыянальныя кухні. Арганізаваны прэс-канферэнцыі з кіраўнікамі абласцей, членамі рэспубліканскага журы, кіраўнікамі нацыянальных аб'яднанняў.

На пачатку лютага 2006 года адбылося пасяджэнне рэспубліканскага журы, на якім былі вызначаны лепшыя калектывы і асобныя выканаўцы для ўдзелу ў заключных мерапрыемствах фестывалю, што адбудзецца 2-4 чэрвеня 2006 года ў Гродне.

— Як праходзіць адбор удзельнікаў фестывалю?

— У склад журы ўваходзяць высокапрафесійныя спецыялісты ў галінах харавога і музычнага мастацтваў. Дастаткова назваць старшыню журы Міхаіла Дрынеўскага, мастацкага кіраўніка Нацыянальнага акадэмічнага хору Беларусі імя Г.Цітовіча, лаўрэата Дзяржаўнай прэміі Рэспублікі Беларусь, народнага артыста Рэспублікі Беларусь, прафесара, каб не сумнявацца ў кампетэнтнасці і высокай прафесійнасці членаў журы. Спачатку праходзяць раённыя туры, потым абласныя. Затым журы ў складзе 13 чалавек выбірае самых лепшых, якія прадстаўляюць свае нацыянальнасці на заключным фестывалі ў Гродне.

Хаця калектывы ўсе самадзейныя, але з кожным годам іх майстэрства расце.

— Як непасрэдна наладжана ўзаемадзеянне з нацыянальнымі аб'яднаннямі?

— У нас ёсць Савет цэнтра нацыянальных культур, куды ўваходзяць старшыні нацыянальных аб'яднанняў, і мы ўзгадняем з імі план работы на год. Акрамя фестывалю нацыянальных культур, праводзім навукова-практычныя канферэнцыі, святы, канцэрты, літаратурна-музычныя вечары, выставы. Кожнае аб'яднанне, па меры магчымасцей, праводзіць свае нацыянальныя святы: "Марцішор" — малдаване, "Наўруз-байрам" — азербайджанцы, "Сабантуй" — татары і іншыя. З'явілася яшчэ адно аматарскае аб'яднанне "Карагод" у Ганцавіцкім раёне Брэсцкай вобласці. Некалькі вёсак, дзе пражывае сем нацыянальнасцей, разам праводзяць святочныя мерапрыемствы. Другое аматарскае аб'яднанне дзейнічае ў Барысаўскім раёне. Яно называецца "Шматгалоссе".

— Ірына Васільеўна, якое месца займае Рэспубліканскі цэнтр нацыянальных культур у дзяржаўнай сістэме работы з нацыянальнымі меншасцямі, хто вашы партнёры, і як адбываецца ваша супрацоўніцтва?

— Наш цэнтр супрацоўнічае з усімі абласнымі упраўленнямі культуры, абласнымі навукова-метадычнымі цэнтрамі народнай творчасці. Супрацоўніцтва з імі адбываецца ў рамках Усебеларускага фестывалю нацыянальных культур. Сумесна з Камітэтам па справах рэлігій і нацыянальнасцей пры Саўеце Міністраў Рэспублікі Беларусь, Беларускай інстытутам праблем культуры,

Беларускім таварыствам па сувязях з суайчыннікамі за рубяжом "Радзіма" праводзім семінары па павышэнні кваліфікацыі кіраўнікоў беларускіх самадзейных калектываў, якія прыязджаюць з розных краін. Наш Цэнтр прадстаўляе матэрыялы па нацыянальных культурных аб'яднаннях для выставы ў Нацыянальным музеі гісторыі і культуры Беларусі. У музеях, бібліятэках Мінска, санаторыях, шпітальных і школах праводзім розныя літаратурна-музычныя вечары, прысвечаныя творчасці Т.Шаўчэнкі, А.Пушкіна, С.Ясеніна і іншых. Напрыклад, Рускае таварыства штогод праводзіць літаратурны вечар у вёсцы Цялуша Бабруйскага раёна Магілёўскай вобласці на магіле ўнучкі А.Пушкіна Наталлі Пушкінай-Варанцовай, Польскае аб'яднанне праводзіць канцэрты духоўнай музыкі ў касцёлах Мінска.

Штогод нацыянальныя аб'яднанні выязджаюць на сваю гістарычную радзіму для ўдзелу ў міжнародных фестывалях і становяцца там лаўрэатамі.

— Як развіваецца сувязь з беларусамі замежжа?

— Беларускае аматарскае калектывы з іншых краін рэгулярна запрашаюцца для ўдзелу ў фестывалях і святах, якія адбываюцца ў Беларусі. У адкрыцці VI Усебеларускага фестывалю нацыянальных культур прымаў удзел фальклорны ансамбль "Ленушка" з Іркуцка. Беларускае фальклорнае ансамбль "Вячоркі" з Цюмені прымаў удзел у фестывалі беларускай паззіі і песні ў Маладзечне. Беларускае аб'яднанне Львоўскай вобласці прымала ўдзел у Міжнародным фестывалі народнай му-

зыкі "Звіняць цымбалы і гармонік", які праходзіў у Паставах Віцебскай вобласці. Аб'яднанне латвійскіх беларусаў прыняло ўдзел у заключных мерапрыемствах V Усебеларускага фестывалю нацыянальных культур. А ў заключных мерапрыемствах VI фестывалю прыме ўдзел народны самадзейны калектыв "Крынічка" з Новасібірска.

Грамадскія нацыянальныя аб'яднанні засноўваюць свае друкаваныя органы і выдаюць бюлетэні, газеты і часопісы культурна-асветніцкага характару на рускай, беларускай, польскай, украінскай, літоўскай мовах. ("Авив", "Берега", "Мишпоха" — яўрэйскія, "Байрам", "Жизнь" — татарскія, "Wie geht's?" — нямецкае, "Glos znad Niemna" — польскае і іншыя). Па Брэсцкаму абласнаму радыё вядзецца праграма на ўкраінскай мове "Українська вітальня".

— Ці супрацоўнічаеце вы з адпаведнымі структурамі ў Расіі?

— Мы, вядома, хацелі б мець супрацоўніцтва з вядучымі структурамі іншых краін, якія займаюцца нацыянальнымі культурамі. На сённяшні дзень намі вядуцца перагаворы аб супрацоўніцтве з Домам народаў Расіі. Супрацоўніцтва паміж такімі структурамі прадугледжвае абмен дэлегацыямі супрацоўнікаў, творчых калектываў, выставамі народнай творчасці, публікацыямі, інфармацыйнымі камунікацыямі, удзел прадстаўнікоў бакоў у фестывалях, навуковых канферэнцыях, семінарах, "круглых сталах", ажыццяўленне іншых сумесных культурных, навукова-даследчых і асветніцкіх праграм у сферы культуры народаў на тэрыторыі Расіі, Беларусі і іншых краін.

— Якія стасункі ў цэнтры з Беларускай таварыствам дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі?

— У ДOME дружбы праводзяць свае святы многія нацыянальныя аб'яднанні: малдаване, украінцы, немцы, палякі, літоўцы і іншыя. Мы заўсёды знаходзім агульную мову з кіраўніцтвам Дома дружбы.

— Ірына Васільеўна, якое ваша самае запавятнае жаданне?

— Хочацца правесці не толькі Усебеларускі фестываль нацыянальных культур, але і фестываль з удзелам нашых суайчыннікаў, якія пражываюць за межамі Беларусі, і каб ён абавязкова адбыўся ў Мінску.

Гутарыла Валянціна ГРЫШКЕВІЧ.
НА ЗДЫМКУ: у час адкрыцця VI Усебеларускага фестывалю нацыянальных культур: старшыня Мінскага гарадскога армянскага таварыства "Айстан" Георгій ЕПАІЗЯН (злева); старшыня міжнароднага грамадскага аб'яднання дагестанцаў "Ачаг" Гізы АСАДУЛАЕУ; Ірына ЛЕМЦЮГОВА; намеснік старшыні Камітэта па справах рэлігій і нацыянальнасцей Уладзімір ЛАМЕКА; мецэнат фестывалю нацыянальных культур Уладзімір МАМЧЫЦ.
Фота з архіва І.Лемцюговай.

Чытайце "Голас Радзімы"
ў Інтэрнэце на сайце
Belarus21.by/gazeta

Георгій ЕПАЗАРАН:

"Уся Беларусь — Дом дружбы"

Беларусь — шматнацыянальная краіна, у якой пражывае больш 140 нацыянальнасцей. Палітыка дзяржавы накіравана на інтэграванне прадстаўнікоў розных народаў у беларускае грамадства, дзе створаны ўмовы для адраджэння нацыянальных каштоўнасцей, падтрымліваецца сувязь прадстаўнікоў нацыянальных меншасцей з краінамі іх паходжання. Для эфектыўнага вырашэння праблем нацыянальнасцей пры Камітэце па справах рэлігіі і нацыянальнасцей створаны Кансультатыўны савет прадстаўнікоў аб'яднанняў грамадзян, які адносяць сябе да нацыянальных меншасцей. Пра дзейнасць і мэты стварэння ўстановы раскажа старшыня Савета, кіраўнік Мінскага гарадскога армянскага культурна-асветнага таварыства "Айастан" Георгій ЕПАЗАРАН.

— Чым была вылікана неабходнасць стварэння Кансультатыўнага савета прадстаўнікоў грамадскіх аб'яднанняў, якія адносяць сябе да нацыянальных меншасцей пры Камітэце па справах рэлігіі і нацыянальнасцей?

— Гэтымі нацыянальнасцямі займаюцца ў Мінску нацыянальна-культурны цэнтр нацыянальных культур, што пры Міністэрстве культуры Беларусі. Праз іх мы маем магчымасць звязвацца з іншымі дзяржаўнымі органамі. Але не менш важна мець паразуменне паміж сабой. Год таму Камітэт прапанаваў стварыць Кансультатыўны савет прадстаўнікоў грамадскіх аб'яднанняў, які адносяць сябе да нацыянальных меншасцей. Нацыянальны аб'яднанні гэту ідэю падтрымалі.

— І якія мэты пастаўлены перад Саветам?

— Савет прызваны каардынаваць дзейнасць грамадскіх арганізацый, рыхтаваць прапановы па ўдасканаленні ўзаемадзеяння аб'яднанняў з Камітэтам па справах рэлігіі і нацыянальнасцей. Гэтыя задачы — падтрымка культуры і абмену паміж грамадзянамі ўсіх нацыянальнасцей і грамадскімі аб'яднаннямі; развіццё сувязей з краінамі паходжання; садзейнічанне інтэграванню грамадзян розных нацыянальнасцей у беларускае грамадства; захаванне і ўмацаванне міжнацыянальнай згоды ў грамадстве. У Савете разглядаюцца пытанні вывучэння мовы, развіцця культуры народаў Беларусі, складання плана мерапрыемстваў.

На бліжэйшым пасяджэнні, якое адбудзецца ў канцы красавіка, кіраўнікі кожнай арганізацыі падрыхтуюць прапановы па далейшай працы. Галоўным стане пытанне аб стварэнні Дома нацыянальнасцей у Мінску, адкрыцці філіялаў у абласных і раённых цэнтрах Беларусі.

— Колькі аб'яднанняў зараз уваходзіць у Кансультатыўны савет?

— Сёння ў Савете прадстаўлена 21 аб'яднанне. Добрая справа прыцягвае, таму ўжо ёсць жадаючыя далучыцца да нас. Гэта можна параўнаць з правядзеннем Фэстывалю нацыянальных культур. На першым удзельнічала 7 нацыянальнасцей, сёлета ўжо 25 нацыянальнасцей будуць прадстаўляць культуру сваіх народаў. Самыя актыўныя аб'яднанні — яўрэйскае, украінскае, рускае, польскае, малдаўскае, татарскае, грэчаскае, дагестанскае, азербайджанскае, нямецкае, харэйскае, не магу не назваць і армянскае. Увогуле, усе нацыянальныя аб'яднанні ў Беларусі вельмі кантактныя.

— Як складваюцца адносіны з органамі дзяржаўнай улады?

— Ва ўзаемаадносінах у нас праблем не ўзнікае. Некалькі гадоў таму нацыянальным аб'яднанням знізілі аплату арэнды памяшканняў да 50 квадратных метраў. З лістапада 2004 года выйшла пастанова аб тым, што на льготных умовах можна арэндаваць памяшканні памерам да 75 квадратных метраў. Гэта адчувальна падтрымка. Многія арандуюць будынкі, у іх праходзяць заняткі па вывучэнні

роднай мовы, гісторыі этнічнай Радзімы, рэпетыцыі ансамбляў.

— Якая ўвага надаецца сувязям з краінамі паходжання прадстаўнікоў розных нацыянальнасцей?

— Гэта вельмі важнае пытанне. Адна з асноўных задач як Кансультатыўнага савета, так і кожнай нацыянальнай арганізацыі — захаванне і пашырэнне сувязей з краінамі паходжання. Кожная краіна падтрымлівае сваю дыяспору па-рознаму, бо магчымасці ў іх не аднолькавыя. Калі Германія фінансава падтрымлівае суайчыннікаў, то Арменія аказвае маральную дапамогу: забяспечвае няздольныя школы навуковай, метадычнай і мастацкай літаратурай. Вядома, што армянская дыяспара вялікая і багатая, дапамога аказваецца ў асноўным не армянам ад краіны, а Арменіі ад яе суайчыннікаў. Мы ўдзельнічаем у культурнай праграме сувязі з этнічнай Радзімай, прысутнічаем на Сусветных кангрэсах. Да прыкладу, у гэтым годзе ў Арменіі пройдзе чарговы кангрэс. Абавязкова на такія мерапрыемствы мы дэлегуем моладзь. Кожная краіна зацікаўлена ў сваіх суайчынніках. Важным момантам з'яўляецца прыняцце дваінога грамадзянства, закону аб суайчынніках. Зноў такі скарыстаюся прыкладам маёй этнічнай Радзімы. Па прапанове дыяспары, у Арменіі ў гэтым годзе праішоў рэферэндум па пытанні дваінога грамадзянства. Яно было прынята, нашы правы пашырыліся. Напрыклад, маем магчымасць удзельнічаць у выбарах. Але пакуль не вызначана, якую адказнасць за гэта нясе, якія абавязкі маем перад краінай? Закон абавязкова павінен быць, у ім былі б прадугледжаны ўсе гэтыя пункты. Таму прыклад Беларусі ў гэтай справе вельмі паказальны. Тут завяршаецца распрацоўка закону "Аб суайчынніках", і яго прыняцце намячаецца на наступны год.

— Якія клопаты ў аб'яднанні зараз на першым месцы?

— Усе думкі зараз заняты падрыхтоўкай да Фэстывалю нацыянальных культур. Гэта адна з самых важных падзей. Рыхтуемса да яе на працягу дух гадоў. Прадумваем усё да драбніц. З кожным разам фэстываль набірае моц.

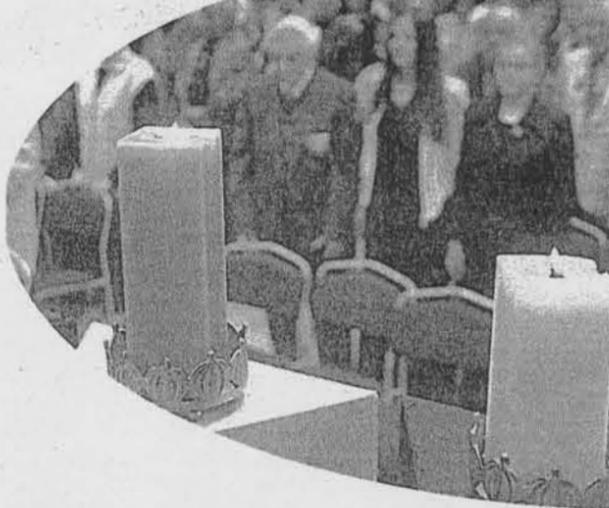
Месяц таму адсвяткавала сваё 5-годдзе грэчаскае нацыянальна-культурнае таварыства "Алкестыда", а 28 мая армянскае культурна-асветнае таварыства "Айастан" адзначыць Дзень абвешчэння дзяржаўнасці Арменіі.

— Ці можна метафарычна назваць Беларусь "Домам дружбы"?

— Беларусь, бадай, адзіная краіна на прасторы былога Саюза, дзе не было і няма ніякіх канфліктаў на нацыянальнай глебе. Яна стаіць ад гэтага ў баку, чаму спрыяе менталітэт беларускага народа, які ўспрымае асобу перш за ўсё па чалавечым і прафесійным якасцям. У Беларусі проста адчуваць сябе яе грамадзянінам. Дзяржава зацікаўлена ў мірным суіснаванні ўсіх нацыянальнасцей, праводзіць адпаведную палітыку. Беларусь можна назваць не толькі Домам дружбы, але і родным домам, які нас прытуліў.

Гутарыла Кацярына НЕМАГАЙ.

Набат Халакоста

У Мінскім яўрэйскім супольным доме ў памяць аб ахвярах Халакоста гарэлі свечкі

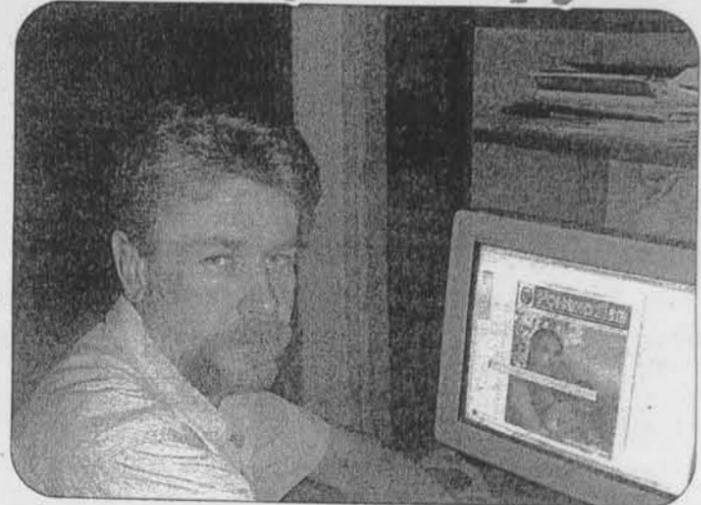
Цырымонія запальвання свечак у памяць аб 6 мільёнах яўрэяў, якія загінулі ў гады Другой сусветнай вайны, прайшла ў Мінскім яўрэйскім супольным доме.

Акцыя была прымеркавана да гаданіны вызвалення вязняў Асвенцэма саветскімі войскамі ў 1945 годзе. У лістападзе 2005 года Генеральная Асамблея ААН абвясціла гэты дзень Міжнародным днём памяці ахвяр Халакоста.

НА ЗДЫМКАХ: запальванне свечак. Фота Фідара ЧЫГАРОВА, БелТА.

"Романо Лав" — першае цыганскае выданне ў Беларусі

На тэрыторыі Беларусі зарэгістравана 25 нацыянальных супольнасцей. Яны прымаюць актыўны ўдзел у грамадска-палітычным і культурным жыцці рэспублікі. Удзельнічаюць у фестывалях, святах, вечарынах і іншых мерапрыемствах, ствараюць свае друкаваныя выданні: "Украінец у Беларусі" — газета ўкраінскага аб'яднання "Ватра", часопіс "Мишпоха", газета "Авив" Саюза беларускіх яўрэйскіх грамадскіх аб'яднанняў і абшчын, якая выходзіць на рускай мове з сакавіка 1992 года, газета Саюза палякаў на Беларусі "Głos nad Niemna", татары на Беларусі выдаюць часопіс "Байрам", немцы — "Wie geht's?". Нядаўна цыганы пачалі выдаваць бюлетэнь "Романо Лав". У нас у гэтых галоўных рэдактар гэтага выдання Віктар МАЦЮШЭНКА:

— Віктар Іванавіч, раскажыце пра бюлетэнь, як узнікла ідэя стварэння?

— У нас у Беларусі ў многіх суполак ёсць свой нацыянальны друк, а вось цыганскага выдання не было і, наогул, на постсавецкай прасторы вельмі мала такіх выданняў. Цыганы прыйшлі да высновы, што трэба мець свой друкаваны орган, таму што патрэба ў ім вялікая. Цыганы ў Еўропе і ў нашай дзяржаве адна з самых неабароненых этнічных груп. Мы пачалі выдаваць бюлетэнь "Романо Лав" — "Цыганскае слова" ў грамадскім аб'яднанні "Беларуская цыганская дыяспара" ў снежні 2004 года накладам 299 асобнікаў. Выдадзена чатыры нумары. Яны засведчылі, што цыганы маюць патрэбу ў газеце, але не хапае сродкаў. Гэтыя чатыры нумары былі выдадзены з дапамогай Камітэта па справах рэлігіі і нацыянальнасцей пры Савете Міністраў Рэспублікі Беларусь. Цыганы шукаюць фінансаванне для сваёй газеты. Яны звярталіся ў замежныя фонды, якія займаюцца праблемамі цыганоў, у Міжнародны цэнтр абароны правоў цыганоў у Будапешце, некалькі пасольстваў, якія маюць адпаведныя праграмы па падтрымцы нацыянальных выданняў, быў даданы праект цыганскага аб'яднання, але пакуль што пытанне не вырашылася. Кіраўніцтва грамадскага аб'яднання "Беларуская цыганская дыяспара", яго старшыня Алег Казлоўскі не губляюць надзеі, што змогуць атрымаць сродкі на выданне. З другога боку, цыганы спадзяюцца на дапамогу цыганскіх камерцыйных структур. Яны могуць

падтрымаць газету — першае і адзінае выданне ў гісторыі цыганоў на Беларусі.

— Якія захады робіць дзяржава для падтрымкі і развіцця цыганоў на тэрыторыі Беларусі?

— У мінулым годзе адбылася Другая ромская міжнародная канферэнцыя ў Раўбічах з удзелам розных дзяржаўных структур. На гэтай канферэнцыі было прынята рашэнне аб распрацоўцы дзяржаўнай праграмы інтэграцыі ромаў у сучасным беларускім грамадстве. Такія праграмы ёсць у нашых суседзях, а Еўрасаюз нават, па ініцыятыве ЮНЕСКА, аб'явіў 2005-2010 гады дзесяцігоддзем цыганоў.

— На якіх мовах выходзіць ваш бюлетэнь? І якія цяжкасці ўзнікаюць пры падрыхтоўцы да выдання?

— Мы выдаём наш бюлетэнь на беларускай і ромскай мовах. Беларускую абралі таму, што цыганамі было заяўлена: мы жывём у гэтай дзяржаве і прымаем яе мову. Складанасць заключаецца яшчэ і ў тым, што ромская мова не распрацавана літаратурна і, каб на старонках выдання надрукаваць матэрыял, трэба мець моўны запас, якога не хапае. Адна з галоўных задач цыганскага выдання — распрацоўка літаратурнай ромскай мовы. Ёсць у нас спецыялісты, якія могуць заняцца гэтай справай. Цыганы вельмі задаволены, што ў іх ёсць цяпер сваё выданне. Дасылаюць свае творы, актыўнасць працяглае моладзь. Паралельна будзем весці працу па складанні слоўніка ромскай мовы. Будзем спадзявацца таксама на падтрымку дзяржавы. Патрабаванні кіраўніцтва грамадскага

аб'яднання — пісаць на ромскай мове ў беларускай транскрыпцыі.

Цыганы доўгі час пражылі на тэрыторыі Беларусі і за гэты час адбылося ўздзеянне беларускай культуры на цыганскую і наадварот. Сведчанне таму адзін фальклорны матэрыял, казка, запісаная на ромскай мове ў XIX стагоддзі ў Смаленскай губерні. Па сутнасці, гэта тэрыторыя этнічнай Беларусі. Калі мы пачалі чытаць, то ўбачылі, што ў ёй многа запазычанасцей з беларускай мовы.

Цыганы — людзі розныя і па здабытках і па ладу жыцця, як у любым грамадстве, таму надаюць вялікае значэнне свайму друкаванаму органу, хочучь, каб быў не бюлетэнь, а паўнаважнае выданне.

На газету ўскладаецца многа надзей у культурна-адукацыйным плане, і як на абаронцу сваіх інтарэсаў. З чагосяці трэба пачынаць. Пачалі з бюлетэня, але ўжо рыхтуем дакументы для рэгістрацыі і будзем выдаваць газету, якая будзе выходзіць раз у месяц, накладам 1500 экзэмпляраў, на васьмі палосах. Матэрыялаў шмат, цікавы народ, своеасаблівы. Непаразуменне адбываюцца па той простае прычыне, што людзі не ведаюць пра цыганоў. Цыганскі народ кланавы, чужых не пускаюць да сябе, але час мяняецца, ідзе пераломны этап, кланавасць замянае ў жыцці. Газета дапаможа ім абраць свой шлях.

Мы працуем на карысць дзяржавы і спадзяёмся, што наша выданне будзе неабходным, цікавым і патрэбным усім людзям, хто хоча больш ведаць пра цыганоў, іх культуру, звычаі, мову, менталітэт.

Гутарыла Валянціна ГРЫШКЕВІЧ.

Карты Уласава

Часам у мяне пытаюцца: хто такі гэты Уласаў? Палітолаг, хадзячая энцыклапедыя, вандрунік, гісторык, знаўца паззі і літаратуры, грамадскі дзеяч? Гэта ўсё пра яго — Генадзя Іванавіча Уласава, які стварыў больш за дзесяць гадоў таму ў Мінску таварыства "Русь". Каго яно аб'ядноўвае? У таварыства можа ўступіць любы жадаючы, хто менавіта сёння прызнае і спрыяе развіццю Саюза Расіі і Беларусі. Зусім не абавязкова быць на нацыянальнасці і на веравызнанні "рускім". Галоўнае — рабіць, ствараць духоўнае, разумець, што прыкметай нашага часу з'яўляецца адзінства, сяюз, ісціна. Неяк мы сустрэліся ў дзень, калі Кулікоўскай бітвы было 625 гадоў. І, зразумела ж, размаўлялі толькі аб гэтым.

адзначаць гадавіну ў рускай гісторыі.

Генадзь Іванавіч быў вельмі здзіўлены: "Тады і Барадзіно "крыўдзіць" француз? А гадавіна Вялікай Айчыннай вайны — немцаў?.. Так можна зайсці далёка. Бо што, па сутнасці, здарылася пасля перамогі Дзмітрыя Данскога? Русь стала Расіяй! Рускія адчулі сябе напчый, грамадскасцю Хрыстовай, набылі нацыянальную аднасць.

Аднойчы ён раскажаў мне, што даўно збірае карты, не, не ігральныя, канечне, а геаграфічныя.

— Са школьных дзён захапляюся, увесь дом завалены картамі розных краёў і часоў... Можна ж вандраваць, не выходзячы з дома! Хоць у Англію, хоць у Амерыку, хоць і ў Еўропу, але любімыя месцы Уласава — гэта сярэдняя паласа Расіі і ўся Беларусь.

Чытае Валянціна Цяплова лекцыі ў духоўных школах — яна і ў "Русі" сваё, колькі разоў слухалі яе роздумы і расказы. А адшукаў Цяплову той жа Уласаў. Без любо-

ві да гісторыі нямаюць любові і да Бацькаўшчыны... Звычайная справа для сяброў "Русі", калі хто што новага даведаўся — вязе ў агульны "кацёл": вершы, слайды, фатаграфіі, кнігі.

Быў год Шукшына — ушанавалі і Шукшына. Дык, аказваецца, Уласаў некалі перапісваўся з маці Васіля Макаравіча. Меў зносіны з музеем у Сrostках.

З кім толькі не перасякалася яго цікавае жыццё. Пазнаёміўся ён неяк з Андрэем Дзмітрыевічам Сахаравым, землякі ж... Карані арзамаскія ў абодвух. Як было не сустрэцца і не пагартыць.

Родам Генадзь Іванавіч з Ніжгародскай вобласці, з-пад Арзамаса, з вёскі Скараціна, якая побач з Дзівеевым, нашай агульнай праваслаўнай святыняй — скіта Прападобнага Серафіма Сароўскага.

Уласаў многае разведаў сам. Даведаўся ён, што непадалёк ад вёскі, дзе нарадзіўся, даўно жылі пераселенцы з Паўночна-заходняга краю прыгонныя, лічы, беларусы. Нават вымаўленне, якое нагадвае беларускае, у той мясціне яшчэ захавалася!..

— "Летась" — і па-беларуску, і па-тутэйшаму — "у мінулым го-

дзе"... — раскажаў ён, не так даўно наведваючы Скараціна яшчэ раз.

Уласаў усё ведае, усім дапамагае...

У Мінску жыве цудоўная мастачка — акварэлістка Галіна Мікалаеўна Бараноўская. Дык і ёй, якую блаславіў Уладыка Філарэт пісаць праваслаўныя храмы, менавіта Генадзь Іванавіч паказаў дарогу ў Арзамас, звёў са знаёмымі, каб было дзе спыніцца. Атрымаўся цудоўны цыкл карцін аб Арзамасе і яго храмах. Адбылася выстава акварэлей Бараноўскай у Палацы мастацтва ў Мінску.

Тры гады запар Генадзь Іванавіч прадстаўляў рускіх з Беларусі ў Маскве, у Савеце суайчыннікаў пры Дзяржаўнай думе Расіі. Зараз, пасля апошніх выбараў у Думу Савет суайчыннікаў чамусьці скасавалі, і гэта вельмі засмуціла Генадзя Іванавіча, ды і ўсіх тых, хто ў яго ўваходзіў, бо ён аб'ядноўваў усіх рускіх з СНД і краін Прыбалтыкі. Карысна было сустракацца ў Маскве, абмяркоўваць надзённыя праблемы.

Але ў Беларусі мінскаму таварыству рускай культуры "Русь" дапамагае ў многім Расійскае пасольства. Зусім нядаўна адгукнуўся пасол Расіі ў Беларусі, дапамог Аляксандры Пятроўне Аршынавай вырашыць праблему з паездкай пад Ржэвам загінуў яе бацька, удзельнік Вялікай Айчыннай вайны.

— Ці ёсць у Беларусі "рускае пытанне"? — запытаў на днях Уласаў прама, як гаворыцца, "з парогу".

— У нас жа двухмоўе, Генадзь Іванавіч!..

— Ёсць — адказаў мне, зноў прымушаючы задумацца. — Яно стваральнае. Развіваецца ж Саюз.

Вольга ЯГОРОВА.
НА ЗДЫМКУ: Генадзь УЛАСАЎ (у цэнтры) з папелнікамі.
Фота аўтара.

— Я быў дваццаць пяць гадоў таму на Куліковым полі. Гэта ў Тульскай вобласці, у Кімаўскім раёне, недалёка ад невялікага гарадка Епіфань на рацэ Няпрадэва.

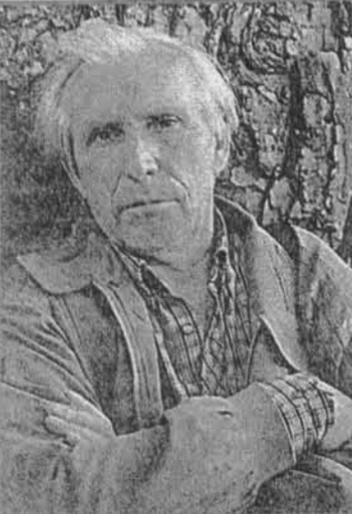
...У гонар 625-годдзя пад горадам Епіфанем, каля вёскі Манастыршчына сабралася мноства народу, і ўсе ўбачылі імправізаную Кулікоўскую бітву. Былі і палкі Дзмітрыя Данскога, і мангола-татары. Але Г. Уласаў, як і ўсе мы,

змог убачыць дзею толькі па тэлебачанні.

— Але вось што цікава, прапятае Уласаў, — калі на Куліковым полі ўшаноўвалі рускую славу, то ў Казані, напярэдадні тысячагоддзя горада, зусім нечакана "напалі" на Кулікова поле яшчэ раз, маўляў, бітва рускіх і татар на Няпрадэве — не такая ўжо і важная падзея... Маўляў, можна "пакрыўдзіць" татарскі народ, калі шырока

Міхаіл ТКАЧОЎ:

"Дзве мовы, як два крылы, дзве рукі..."

Міхаіл Ткачоў узначальвае Мінскае абласное аддзяленне Рэспубліканскага грамадскага аб'яднання "Рускае таварыства". Устаж ж у Беларусі ў кожным абласным цэнтры заснаваны гарадскія аддзяленні РГА, і толькі ў Мінску ёсць яшчэ і абласное. Цэнтр Рэспубліканскага аб'яднання знаходзіцца ў Брэсце, і яго ўзначальвае Сяргей Маладаў. Таму ўсе мерапрыемствы "Рускага таварыства", якія праходзяць у сталічным рэгіёне, — гэта вынік працы абласнога аддзялення.

— Міхаіл Іванавіч, што сабой уяўляе Мінскае абласное аддзяленне?

— У нас няма членскіх узносаў, мы не робім стаўку на калькацыю. Самае галоўнае — вакол нас сабраліся таленавітыя людзі, падзвіжнікі, якія любяць рускую культуру і актыўна яе прапагандаюць.

Дарэчы, у рускае аб'яднанне ўваходзяць не толькі рускія па паходжанні, напрыклад, наш спявак, актывіст Валодзя Курак — беларус, які лічыць, што беларусы і рускія — адзін народ, а таксама яўрэі, украінцы і ўсе, хто любіць рускую культуру і можа нешта зрабіць для яе, хто прыходзіць на нашы мерапрыемствы.

— Як прапагандаеце рускую культуру?

— Мы ідзем у школы, гімназіі, каледжы, ВНУ, бібліятэкі, у воінскія часці, да пенсіянераў. Ганарымся сваім рускім хорам імя Аляксандры Нікіцінай і ансамблем рускага раманса. Кіраўнік рускага хору Іна Барысава працягнула справу таленавітай Аляксандры Нікіцінай, якая стварыла гэты хор. У яго рэпертуары не толькі вядомыя рускія песні, а і беларускія, украінскія... Ансамбль рускага раманса маюць спявак, уладальнік прыхожага баса, Уладзімір Курак і канцэртмайстар Наталля Чыжова, а я — вядучы. Праводзім у год каля 50-60 канцэртаў. Заўсёды на іх узніслася атмасфера.

У нас прапрацаваны канцэртныя праграмы: "Пушкін", "Ясенін", "Свірыдаў", "Кальцоў", "Нікіцін", "Лермантаў", "Рубцоў" і іншыя. Да кожнай праграмы творча падыходзім. Цікава прайшлі вечары, прысвечаныя паэтам Пушкіну, Цютову, кампазітару Глінку, вядомаму спеваку Шаляпіну і многім іншым. Распаўсюджванню рускай культуры вельмі спрыяў цыкл (каля 100 перадач), прысвечаны рускім паэтам і пісьменнікам, які я рыхтаваў і вёў на Беларусі радыё. Яны мелі вялікі поспех у слухачоў.

— Чытала вашу цудоўную кнігу "Міцкевіч і Пушкін" з падзаглаўкам "Істочкі і традыцыі рускай паэзіі". Даўно не атрымлівала такой асалоды ад прачытання. Як прыйшлі да гэтай тэмы?

— Пушкін і Міцкевіч нарадзіліся амаль адначасова — у 1799 годзе, Міцкевіч на пяць месяцаў раней за Пушкіна, дарэчы, менавіта таму яго прозвішча стаіць першым у назве. Чым больш займаўся даследаваннем жыцця і творчасці гэтых паэтаў, тым больш захопліваўся. Потым вырашыў напісаць кнігу. Яе выданнем я абавязаны Камітэту па справах рэлігіі і нацыянальнасцей пры Савеце Міністраў Беларусі.

— У вас цудоўныя пераклады твораў Адама Міцкевіча на рускую мову.

— Мне вельмі хацелася давесці да рускага чалавека багацце паззіі Міцкевіча, асабліва яго цудоўных санетаў і балад. На працягу двух гадоў я пераклаў на рускую мову каля 70 твораў польскага паэта, у тым ліку яго 46 санетаў, балады "Свіцязь", "Свіцязь" і іншыя, у асноўным, лірыку. У кожнай мове дзве магчымасці і свае сродкі. Галоўнае для мяне як перакладчыка — захаваць паззію, а гэта значыць гармонію, музыканасць, вобразнасць.

— Скажыце, наколькі вам камфортна ў Беларусі? Што вы можаце сказаць аб адносінах у Беларусі да рускай культуры?

— Падабаецца гэта каму ці не падабаецца, але скажу: беларусы аднолькава любяць і беларускую, і рускую мову. І, на мой погляд, яны ад гэтага не становяцца бяднейшымі. Гэта ж не англійская, а дзве мовы славянскія — адна адну ўзбагачае. Літаратура беларуская нарадзілася толькі ў пачатку XX стагоддзя, бо асобныя творы, гэта яшчэ не літаратура. Міцкевіч, які чытаў у Парыжскай Сарбоне лек-

цыі пра славянскія літаратуры, гаворыў пра беларускую мову, а вось пра беларускую літаратуру не гаворыў: яе яшчэ не было ў той час. Вось таму вялікі ўплыў на беларускую рускай культуры. І калі асобныя людзі вінавацяць у гэтым рускую культуру, лічу, гэта ад недалёкага мыслення. У вас ёсць дзве рукі: вы робіце ўсё правай рукой, а левая незадаволеная, а калі ўзяць і адсяць правую руку і левая стане галоўнай, яна ўзрадуецца, але вы ж сталі калекам. Вось вам вобраз аб дзвюх брацкіх мовах. Ёсць культура вядомая і тая, што вядзе, і гэтага не трэба баяцца, бо руская культура вядучая ў славянскіх краінах і не толькі, яна вядучая ў свеце.

— Вернемся да спраў вашага аб'яднання.

— 3 1999 года ў бліжэйшы выхадны да 6 чэрвеня — дня нараджэння Аляксандра Сяргеевіча Пушкіна — ездзім у вёску Цялуша Бабруйскага раёна, дзе праводзім Пушкінскае пазтычнае свята. Выступаем там у праваслаўным храме, пабудаваным 100 гадоў таму яшчэ ўнучкай пазэта — Наталляй Аляксандраўнай Пушкінай-Вельямінавай і яе мужам — Паўлам Аркадзевічам Вельямінавым. Храм цяпер адрастаўляюць. Там стужыцца малебен у памяць вялікага рускага паэта і яго нашчадкаў. Рускі хор імя Нікіцінай выконвае малебен "Магутны Божа". Потым ідзем у музей імя Пушкіна, дарэчы, багаты музей, дарым кніжкі.

Маці беларускага паэта Міколы Аўрамчыка, у дзявоцтве Савіцкая, 1881 года нараджэння, добра ведала сям'ю ўнучкі пазэта (калі Наталля Аляксандраўна памерла, ёй быў 21 год), яна раскавала, што Наталля Аляксандраўна

была духоўна багатым чалавекам, добра малявала, стварала вершы і экспромты. Яна і яе муж вельмі шмат дапамагалі мясцовым сялянам хлебам, лесам, давалі грошы ў пазыку, дарылі кнігі тым, хто ўмеў чытаць, хворым дапамагалі лякарствамі. Яны пабудавалі ў вёсцы школу для мясцовых дзяцей.

Мы ўдзельнічаем у фестывалях у Смаленску "3 Расіяў у сэрцы", якія арганізуюць Дзяржаўны расійскі Дом народнай творчасці, Дэпартамент Смаленскай вобласці і Метадчыны цэнтр народнай творчасці і культурна-адукацыйнай работы. Там летась і пазалетась выступіць наш хор.

— Ці дапамагае Расійская Федэрацыя аб'яднанню?

— Урад Расіі дае нам кнігі. Летась атрымалі адзін вагон падручнікаў і метадычных дапаможнікаў для вывучэння рускай мовы. Мы іх распаўсюджваем па бібліятэках і школах.

— І апошняе пытанне пра сям'ю: які яе нацыянальны склад?

— Калі пасля заканчэння ў 1969 годзе Варонежскага політэхнічнага інстытута па размераванні прыехаў у Мінск на завод "Транзістар", хутка ажаніўся на беларуску. У мяне двое дзяцей, тры ўнучкі і ўнук. Сын з сям'ёй жыве ў Маскве. Скончыў Маскоўскі ўніверсітэт, куды паступіў яшчэ як пераможца Усеасязных алімпіяд па фізіцы. Мы ў сям'і не дзелімся ні на рускіх, ні на беларусаў — мы адзін народ.

— Дзякуй за размову. Плэну вашаму аб'яднанню, а вам асабіста — творчага натхнення.

Гутарыла Таццяна КУВАРЫНА.

была духоўна багатым чалавекам, добра малявала, стварала вершы і экспромты. Яна і яе муж вельмі шмат дапамагалі мясцовым сялянам хлебам, лесам, давалі грошы ў пазыку, дарылі кнігі тым, хто ўмеў чытаць, хворым дапамагалі лякарствамі. Яны пабудавалі ў вёсцы школу для мясцовых дзяцей.

Мы ўдзельнічаем у фестывалях у Смаленску "3 Расіяў у сэрцы", якія арганізуюць Дзяржаўны расійскі Дом народнай творчасці, Дэпартамент Смаленскай вобласці і Метадычны цэнтр народнай творчасці і культурна-адукацыйнай работы. Там летась і пазалетась выступіць наш хор.

— Ці дапамагае Расійская Федэрацыя аб'яднанню?

— Урад Расіі дае нам кнігі. Летась атрымалі адзін вагон падручнікаў і метадычных дапаможнікаў для вывучэння рускай мовы. Мы іх распаўсюджваем па бібліятэках і школах.

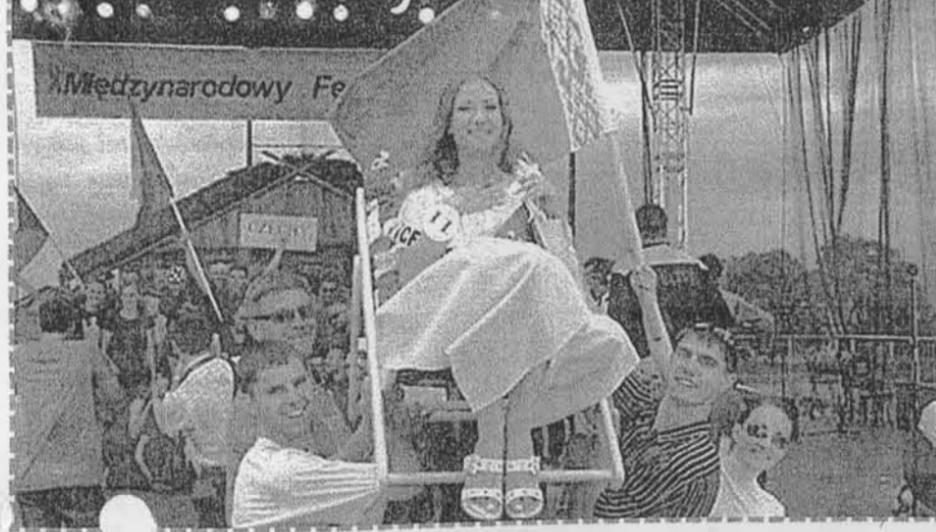
— І апошняе пытанне пра сям'ю: які яе нацыянальны склад?

— Калі пасля заканчэння ў 1969 годзе Варонежскага політэхнічнага інстытута па размераванні прыехаў у Мінск на завод "Транзістар", хутка ажаніўся на беларуску. У мяне двое дзяцей, тры ўнучкі і ўнук. Сын з сям'ёй жыве ў Маскве. Скончыў Маскоўскі ўніверсітэт, куды паступіў яшчэ як пераможца Усеасязных алімпіяд па фізіцы. Мы ў сям'і не дзелімся ні на рускіх, ні на беларусаў — мы адзін народ.

— Дзякуй за размову. Плэну вашаму аб'яднанню, а вам асабіста — творчага натхнення.

Гутарыла Таццяна КУВАРЫНА.

"Сваякі" і ў Маскве свае!

Народны ансамбль песні і танца "Сваякі" створаны ў кастрычніку 1992 года пры Палацы культуры Мазырскага нафтапрапрацоўчага заводу. Вядомы як у Беларусі, так і за межамі краіны. Найбольш часта ансамбль гастраліраваў у Расіі. Толькі да нафтавікоў Заходняй Сібіры прыязджаў сем разоў. Бываў у Германіі, Даніі, Польшчы, Малдове, Украіне, Літве, Эстоніі. За межы пазедкі далі зусім новае адчуванне Радзімы. У многім паўплывалі на гэты сустрэчы з землякамі, якія плакалі, слухаючы родную мову і песні, распывалі пра Беларусь.

У многіх фестывалях і конкурсах ансамбль трымаў экзамен на майстэрства. "Самае важнае і прыемнае — высокі прафесіяналізм калектыву, адточанае майстэрства, бездакорная харэаграфія, рэпертуар, яркая індывідуальнасць, неардынарнасць і наватарства выканання", — так былі адзначаны "Сваякі" прадстаўнічым журы ў Маскве. Ансамбль выступаў на сцэне Дзяржаўнай канцэртнай залы "Расія", у Пасольстве Рэспублікі Беларусь у Расіі — сумесна з Баскавым, Падольскай, а ў іншых канцэртах — з Пугачовай, Вайкуле, Лявонцьевым, Меладзе, Малікавым...

Ала Пугачова ацаніла майстэрства "Сваякоў" так: "Усё вельмі прафесійна і цікава. Працуйце так і далей".

Сакрэт агульнага прызнання як прафесіяналаў, так і глядачоў у тым, што калектыву удала спалучае сучасную харэаграфію, пудоўныя галасы, добрыя аранжыроўкі і рэжысуру. Вельмі істотна спалучаюцца з гэтым пазытыўны і кампазітарскія здольнасці кіраўніка Аляксея Зайцава. А сучасная харэаграфія — заслуга Алены Зайцавай. Асабліва цікавыя вакальна-харэаграфічныя кампазіцыі "Дзед і баба", "Каралет", "Шчодры вечар", "Купала", "Лебедзь", "Што за месяц, што за ясны", "Туляйце, дзеўкі", "Жонкі", "Землянічка-ягудка". Захоўваючы душу народнай песні, прыродную напеўнасць, мясцовы інтанацыі, артысты надаюць ёй сучасную форму, новыя жывыя фарбы.

Сваякі — агульнаславянскі сімвал людзей, блізкіх па роду, па духу, па мэце і ладу жыцця. Калектыву ансамбля поўнасьцю адпавядае гэтай назве. Ныдаўна ён прадстаўлены на атрыманне звання "Заслужаны аматарскі калектыв Рэспублікі Беларусь".

Рэгіна ГАМЗОВІЧ.

На шляху духоўнага яднання

Пачатак на 1-й стар.

На канферэнцыі найперш будзе асветлена сітуацыя ў нашай краіне ў сферы міжнацыянальных адносін у выступленні старшын Камітэта па справах рэлігій і нацыянальнасцей пры Савеце Міністраў Рэспублікі Беларусь Леаніда ГУЛЯКІ "Рэспубліка Беларусь — краіна міжнацыянальнай згоды і міру".

Намеснік старшыні Беларускага таварыства дружбы і культуры ў сувязі з зарубежнымі краінамі Натоль Шынкевіч выступіць з дэманстрацыяй відэасюжэтаў пра яго дзейнасць на працягу 80 гадоў існавання. Апошніх 50 гадоў таварыства размяшчаецца ў Доме дружбы ў Мінску на вуліцы Захарова, 28. Гэты будынак добра вядомы нацыянальным таварыствам і аб'яднанням Беларусі, супрацоўнікам дыпламатычных місій, а таксама таленавітым прадстаўнікам беларускай дыяспары, творчасць якіх папулярызуюе гэты гасцінны дом.

Увогуле сталіца Беларусі вядзе лікую планамерную работу па ўмацаванні міжнацыянальнай згоды. Намеснік старшыні Мінскага гарвыканкама Міхаіл Ціцякоў раскажа маскоўскім калегам пра вопыт і перспектывы супрацоўніцтва сталічных рэгіёнаў у гуманітарнай сферы.

Роля праваздаўнай царквы ў духоўна-маральным выхаванні будзе асветлена ў выступленні старшыні Каардынацыйнага савета Дэпартамента знешніх сувязей Беларускага экзархата, протаіерэя, святаяцеля прыхода ў гонар Усіх святых у Мінску Фёдара ПОЎНАГА.

Некаторых удзельнікаў канферэнцыі мы папрасілі раскажаць больш падрабязна пра змест дакладаў, з якімі яны выступяць у Маскве.

Юрый КУЛАКОЎСКИ — старшыня Камісіі па правах чалавека, нацыянальных зносін і спадка масавай інфармацыі Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Беларусі:

— Тэма майго даклада гучыць так: "Палітыка-прававыя нормы нацыянальных зносін у Рэспубліцы Беларусь". Сканцэнтрую ўвагу на прававым аспекце. У нас у Беларусі 120 нацыянальнасцей і народнасцей, аб'яднаных у нацыянальна-культурныя таварыствы,

яны абаронены дзяржавай у сваіх правах.

Лічу, што настаў час разгледзець пытанне аб двайным грамадзянстве з Расіяй, якое часта падлямаюць расіяне. Але мы павінны яго разглядаць, улічваючы інтарэсы нашай параўнальна невялікай дзяржавы, правесці вялікую аналітычную работу. У адказ на пытанне, чаму ў Расіі ёсць двайное грамадзянства, а ў нас няма, я тлумачу, што мы транзітная краіна, дзе за год бывае 200-300 тысяч нелегалаў. Нашы пагранічнікі і органы ўнутраных спраў добра працуюць, таму грамадзяне Беларусі не надта востра гэта адчуваюць. Але праблема ёсць, і мы павінны яе вырашаць. Па-другое, расійскі капітал — сур'ёзны капітал, таму перш чым пусціць яго ў Беларусь, павінны падумаць пра эканамічную бяспеку нашай краіны.

Увогуле, ўсе нацыянальныя пытанні патрабуюць удумлівага аналітычнага падыходу, усведамлення сітуацыі. І мы маглі б з расійскімі калегамі падзяліцца вопытам, даведацца, што напрацавана імі, а можа, і параіцца.

Цяпер нам добра зразумела, што на глебе нацыянальных інтарэсаў ва ўсіх рэспубліках былога СССР, акрамя Беларусі, была развіццёвая палітычная карта.

Аднак перш за ўсё я хацеў бы абмеркаваць з калегамі-расіянамі пытанні, якія ставяць перад намі грамадзяне Расіі — нашы былыя суайчыннікі. Тры мільёны беларусаў жывуць за межамі Беларусі, а ў Расійскай Федэрацыі — каля аднаго мільёна. Беларусы з краіны былога СССР не па сваёй волі аказаліся за межамі Бацькаўшчыны. Такім чынам, ёсць шэраг праблем, якія мы павінны абмеркаваць у Маскве на гэтай канферэнцыі.

Георгій ЯВЕЛЬКІН — дырэктар Інстытута сацыялогіі НАН Беларусі:

— Я рыхтую паведамленне пра міжнацыянальныя і міжрэлігійныя адносіны ў Рэспубліцы Беларусь. Наш інстытут праводзіць даследаванні, якія ў той ці іншай ступені тычацца праблем міжнацыянальных, міжэтнічных, міжрэлігійных адносін. І ў прынцыпе мы валодаем сітуацыяй, якая існуе ў Рэспубліцы Беларусь, а таксама з дапамогай нашых расійскіх калег усведамляем сітуацыю ў Расійскай Федэрацыі.

Трэба зазначыць, што ў Беларусі, якая з'яўляецца шматнацыянальнай краінай, гістарычна складалася больш стабільная сітуацыя. Беларусы ніколі не падкрэслівалі перавагу свайго этнасу над іншымі. А ў пасляваенныя гады, калі разбураная гаспадарка, гарады і сёлы аднаўляліся з удзелам прадстаўнікоў іншых народаў СССР, якія аселі тут і стварылі сем'і з беларусамі, Беларусь толькі выйграла, бо ўмацаваліся тэндэнцыі верацярплівасці, дабразлучлівасці, якія складаліся стагоддзямі.

Сёння ў многіх людзей, якія лічаць сябе беларусамі, у радаводзе прысутнічае кроў некалькіх этнасаў. Такіх на Беларусі прыкладна 35 працэнтаў. На зносіны не ўплываюць ні рэлігійныя вераванні, ні этнічная прыналежнасць. Мы правялі даследаванні, якія выявілі, што да 75 працэнтаў людзей, якія ўпершыню ўступаюць у шлюб, увогуле не цікавяцца нацыянальнасцю свайго будучага мужа або жонкі.

Паколькі мы вывучаем сацыяльныя працэсы і асаблівасці ўзаемаадносін грамадзян у нашым грамадстве, іх адносіны да знешнепалітычных ініцыятыў нашай дзяржавы і Прэзідэнта краіны, у полі нашага зроку з самага пачатку былі і адносіны да стварэння Саюзнай дзяржавы. Пры тым, што насельніцтва пазітыўна ўспрымае факт яднання народаў Беларусі і Расійскай Федэрацыі, назіраюцца больш прагматычныя адносіны да саюза дзяржаў. Значная большасць падтрымлівае ідэю цеснага эканамічнага саюза і ўмацавання міждзяржаўных адносін, пры якіх людзі адчувалі б сябе раўнапраўнымі і ў Расіі, і ў Беларусі. Такая пазіцыя Прэзідэнта нашай краіны стала адным з фактараў, які забяспечылі яму высокі рэйтынг на выбарах.

Галіна КАСПЯРОВІЧ — супрацоўнік Інстытута мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору НАН Беларусі, доктар гістарычных навук:

— Мяне цікавяць этнакультурныя працэсы на беларуска-расійскім памежжы. Працавала над гэтай тэмай у 2000-2001 гадах пры падтрымцы Беларускага рэспубліканскага фонду фундаментальных

даследаванняў разам з дырэктарам нашага інстытута Аляксандрам Лакоткам. Праект насіў назву "Беларуска-расійскае памежжа: рэгіянальная культура і праблема этнічнай ідэнтыфікацыі". Над такой жа тэмай працавалі і нашы расійскія калегі. Разам і паасобку мы ездзілі ў экспедыцыі, збіралі матэрыял, затым апрацавалі яго, вывучылі літаратурныя крыніцы, надрукавалі шэраг артыкулаў, неаднаразова выступалі з дакладамі на канферэнцыях, затым правялі агульную навуковую канферэнцыю. Як вынік — у 2003 годзе выйшла ў свет кніга Аляксандра Лакоткі "Архитектурно-ландшафтная топография белорусско-русского этнического пограничья". У 2004 годзе — "Население белорусско-русского пограничья: демография, язык, этническая идентификация", аўтарамі якой з'яўляюся я і Рэгіна Грыгор'ева (Масква). Пазней выйшла трэцяя кніга — "Белорусско-русское пограничье: этнологическое исследование", напісаная калектывам аўтараў у 2005 годзе (маскоўскае выданне). Нашы маскоўскія калегі — этнолагі — атрымалі падтрымку свайго Расійскага гуманітарнага фонду фундаментальных даследаванняў, і такім чынам мы выканалі такую сумесную працу. У рамках яе правялі невялікае этна-сацыялагічнае даследаванне, падчас якога было апытана 962 чалавекі, з іх на тэрыторыі Беларусі 606, а ў Расіі 356. Былі даследаваны памежныя раёны Віцебскай, Магілёўскай і Гомельскай абласцей на тэрыторыі Беларусі і памежныя рэгіёны Пскоўскай, Смаленскай і Бранскай абласцей Расіі.

Мы заявілі новы праект на тэму "Сацыяльна-культурныя працэсы на этна-кантактных тэрыторыях Расіі і Беларусі", і зараз над ім працуем. Гэта таксама сумесны расійска-беларускі навуковы праект, разлічаны на 2006-2008 гады. У яго ўключаны новыя арэалы — памежныя рэгіёны Беларусі і Расіі з Польшчай (Калінінградская вобласць Расіі і Гродзенская Беларусь), а таксама рэгіёны па абодва бакі беларуска-расійска-лаўшскай мяжы, устаноўленай у 90-я гады мінулага стагоддзя. Цікава будзе прасачыць, якія этнакультурныя працэсы тут адбылі-

ся за апошнія 10 гадоў. У далейшым плануем даследаванне беларуска-расійска-ўкраінскага памежжа.

Наталія СТАРЫКАВА — загадчыца сектара Упраўлення культуры Мінгарвыканкама.

— З 1996 года мы праводзім гарадскі фестываль калектываў народнай творчасці нацыянальных меншасцей "Яднанне", які з цягам часу перарос у Рэспубліканскі фестываль нацыянальных культур (ён адбываецца раз у два гады ў Гродне).

Сёлета ў 10-ым па ліку, юбілейным, фестывалі ўдзельнічалі 33 калектывы і 34 індывідуальныя выканаўцы, шэсць ансамбляў малых форм, прагучала 70 твораў. У гала-канцэрте выступілі 17 калектываў і дзевяць салістаў. Журы з гэтага канцэрта выбрала шмат нумароў на VI Усебеларускі фестываль нацыянальных культур, які ў чэрвені адбудзецца ў Гродне. Гэта хор рускай народнай песні імя А.Нікіцінай, армянскі танцавальны ансамбль "Эрэбуні", ансамбль яўрэйскай песні "Кінерэт", хор польскай песні "Тэнча", ансамбль нямецкай песні, ансамбль беларускіх карэйцаў і іншыя. Хачу зазначыць, што на сумесным канцэрте з Маскоўскім домам нацыянальнасцей, які праходзіў у снежні 2005 года ў Мінску, масквічы прапанавалі выступленне прафесіяналаў. Мы ж увесь час працуем больш з аматарамі, у нас развіваюцца самадзейныя калектывы нацыянальных аб'яднанняў. І развіваюцца вельмі паспяхова. Гэта наш гонар.

У Маскве на канферэнцыі я таксама хачу раскажаць пра вопыт работы з нацыянальнымі меншасцямі бібліятэк, якія ствараюць аддзелы нацыянальнай кнігі. У 20-й гарадской бібліятэцы ёсць два такія аддзелы — украінскай і літоўскай кнігі. Прычым, літоўскі фонд так добра падабраны, што некаторыя кнігі няма і ў літоўскіх бібліятэках — гэта значыць нашы калегі з Літвы. Ёсць фонд грэчаскай кнігі (у бібліятэцы № 1), малдаўскай (у бібліятэцы № 4), больш за пяць гадоў працуе Цэнтр японскай культуры ў Дзіцячай бібліятэцы № 5. Вялікія сувязі і плённае супрацоўніцтва ў Цэнтральнай дзіцячай бібліятэцы з грамадскім турэцкім аб'яднаннем "Долстук".

Запісала Рэгіна ГАМЗОВІЧ.

Уладзімір ЦАЛКО, старшыня Камчарнобыля:

"Дзяржава ўзяла на сябе адказнасць за пераадоленне наступстваў аварыі на Чарнобыльскай АЭС..."

Красавік для Беларусі, ды і для ўсяго свету, з 1986 года адзначаны сумнай падзеяй — чарнобыльскай катастрофай. 26 красавіка ў Беларусі — Дзень памяці загінуўшых у радыяцыйных аварыях і катастрофах. На пытанні газеты "Голас Радзімы" адказвае старшыня Камітэта па праблемах наступстваў катастрофы на Чарнобыльскай АЭС пры Саўеце Міністраў Рэспублікі Беларусь (Камчарнобыль) У.ЦАЛКО.

— Уладзімір Рыгоравіч, як складвалася ў Беларусі сістэма пераадолення наступстваў чарнобыльскай аварыі?

— Пасля распаду Саветаў Саюза Беларусь была вымушана самастойна вырашаць увесь комплекс чарнобыльскіх праблем. У 1992 годзе была прынята Дзяржаўная праграма па пераадоленні ў Рэспубліцы Беларусь наступстваў катастрофы на Чарнобыльскай АЭС на 1993-1995 гады і на перыяд да 2000 года. Аналагічныя праграмы выконваліся ў 1996-2000 гады і ў 2001-2005 гады. Цяпер прынята чарговая, чацвёртая дзяржаўная праграма на 2006-2010 гады. Гэта сведчыць, што пераадоленне чарнобыльскіх праблем застаецца агульнадзяржаўным клопатам.

— Як дзяржава забяспечвае сацыяльную абарону грамадзян, якія пацярпелі ад аварыі на ЧАЭС?

— Яшчэ Вярхоўным Саветам Рэспублікі Беларусь у 1991 годзе былі прыняты Законы "Аб сацыяльнай абароне грамадзян, якія пацярпелі ад катастрофы на Чарнобыльскай АЭС" і "Аб прававым рэжыме тэрыторый, якія падвергліся радыяактыўнаму забруджванню ў выніку катастрофы на Чарнобыльскай АЭС". А ў 1998 годзе Нацыянальным сходам прыняты закон "Аб радыяцыйнай абароне насельніцтва". У Беларусі створана і зладжана дзейная сістэма сацыяльнай абароны ўсіх катэгорый грамадзян, якія пацярпелі. Створаны і функцыянуе Беларускі дзяржаўны рэгістр асоб, якія трапілі пад радыяцыйнае ўздзеянне. У яго ўнесены далейшыя аб'екты чым 1,7 мільёна чалавек, у тым ліку больш 360 тысяч дзяцей і падлеткаў. Пад спецыяльным медыцынскім наглядам у Беларусі знаходзіцца больш паўтары мільёна чалавек, якія пацярпелі ад катастрофы, сярод якіх 260 тысяч дзяцей.

Па стану на першае студзеня 2006 года ў краіне налічвалася 11 092 інваліды (у іх ліку дзеці і падлеткі — 1 320 чалавек), у адносінах якіх устаноўлена прычынная сувязь інваліднасці з катастрофай на Чарнобыльскай АЭС, і больш як 115 тысяч удзельнікаў ліквідацый наступстваў катастрофы на Чарнобыльскай АЭС.

Для найбольш пацярпелай групы інвалідаў устаноўлены льготы, якія накіраваны ў першую чаргу на кампенсацыю ўрон здароўя. Ім выплачваюцца кампенсацыі за ўрон здароўю, штогод аказваюцца матэрыяльная дапамога на аздараўленне, акрамя таго, яны маюць шэраг льгот. Вучонымі распрацавана сістэма медыцынскага нагляду, якая фінансіруецца з дзяржаўнага бюджэту. Яна прадугледжвае дыспансерызацыю, дыягностыку і лячэнне захворванняў, аздараўленне і санаторна-курортнае лячэнне. Актуальнай задачай застаецца спецыяльная дыспансерызацыя як спосаб ранняга выяўлення захворванняў і правядзення своєчасовага лячэння.

Адна з галоўных складавых частак аздараўлення і ўмацавання здароўя дзя-

цей, якія пражываюць на забруджаных тэрыторыях, — радыянальнае сбалансаванае бясплатнае харчаванне. У 2005-2006 вучэбным годзе арганізавана бясплатнае харчаванне для 203,3 тысячы школьнікаў і навучэнцаў прафесійна-тэхнічных вучылішчаў і тэхнікумаў.

Значная роля адводзіцца санаторна-курортнаму лячэнню і аздараўленню. Цяпер у рэспубліцы ў адпаведнасці з заканадаўствам права на бясплатнае санаторна-курортнае лячэнне ці аздараўленне маюць 311,2 тысячы чалавек, у тым ліку 258,5 тысячы дзяцей і падлеткаў (84 працэнты). Болей 90 арганізацый займаюцца іх аздараўленнем. Камчарнобылем створаны дзіцячыя рэабілітацыйна-аздараўленчыя цэнтры. У 2005 годзе ў дзевяці такіх дзіцячых цэнтрах атрымалі паўнацэннае санаторна-курортнае лячэнне і аздараўленне больш за 35 тысяч дзяцей.

Вялікія намаганні дзяржавы накіраваны на зніжэнне радыяцыйнай рызыкі здароўю людзей, стварэнне нармальнага ўмоў жыццядзейнасці як для перасяленцаў, так і для тых, хто застаўся жыць і працаваць ва ўмовах радыяцыйнага забруджвання.

— Колькі ўсяго грамадзян Беларусі пераселена ў небяспечныя раёны?

— Пераселена 137,7 тысячы чалавек з 470 населеных пунктаў. Для іх пабудавана звыш 66 тысяч кватэр і дамоў прысядзібнага тыпу, у тым ліку 239 пасёлкаў з неабходнай інфраструктурай і прадпрыемствамі сэрвісу ў чыстых раёнах краіны.

— А што робіцца, каб абараніць насельніцтва, якое пражывае ў забруджаных радыёнуклідамі раёнах?

— Для таго, каб забяспечыць гэтых людзей чыстым палівам і якаснай вадою, у рэспубліцы пракладзена больш 2 000 кіламетраў газаводаў і каля 1 900 кіламетраў вадаправодаў. Пабудавана 22 тысячы кіламетраў аўтамабільных дарог з цвёрдым пакрыццём, праведзена добраўпарадкаванне населеных пунктаў.

Рэальнае эканамічнае адраджэнне і ўстойлівае развіццё пацярпелых рэгіёнаў — галоўны накірунак Дзяржаўнай праграмы па пераадоленні наступстваў чарнобыльскай катастрофы на 2006-2010 гады. Дзяржава ўзяла на сябе абавязальства гарантаваць атрыманне нарматыўна чыстай прадукцыі на забруджаных радыёнуклідамі землях як у грамадскіх, так і ў прыватных сектарах вытворчасці. Для выканання ўсіх задач дзяржава выдзяляе ў прагнозных цэнах 2006 года 3 трыльёны 174 мільярды рублёў — з рэспубліканскага і 160,8 мільярда рублёў — з мясцовых бюджэтаў.

— Уладзімір Рыгоравіч, ці шмат дапамагаюць у пераадоленні наступстваў чарнобыльскай катастрофы іншыя краіны і міжнародныя арганізацыі?

— З 1989 года Беларуссю прыкладваюцца вялікія намаганні па прыцягненні міжнародных арганізацый, урадаў краін, фірм, паліты-

каў, грамадзян да ўдзелу ў пераадоленні наступстваў чарнобыльскай катастрофы. Найбольш важкай і значнай афіцыйнай міжнароднай падтрымкай з'яўляецца рэзалюцыя Генеральнай Асамблеі ААН. Упершыню чарнобыльскае пытанне было ўзнята кіраўніком дэлегацыі БССР на 44-й Генеральнай Асамблеі ААН. Ён звярнуўся да сусветнага супольніцтва за садзейнічаннем і дапамогай. Рэзалюцыя наступнай сесіі — 45/190 з'явілася першым дакументам з тых, што заклалі асновы міжнароднага супрацоўніцтва па чарнобыльскай праблематыцы.

У параўнанні з папярэднімі рэзалюцыямі па Чарнобылі колькасць сааўтараў рэзалюцыі 60-й сесіі Генеральнай Асамблеі ААН павялічылася на 21 дзяржаву. Прызнаннем актуальнасці чарнобыльскіх праблем стала сааўтарства па праекту рэзалюцыі з боку 69 дзяржаў — гэта самая вялікая колькасць сааўтараў рэзалюцыі Генеральнай Асамблеі па Чарнобылі за апошнія 13 гадоў. У гэтай рэзалюцыі ўдалося замацаваць падтрымку Генеральнай Асамблеі ініцыятыў трох найбольш пацярпелых краін па правядзенні ў 2006 годзе міжнародных мерапрыемстваў, прысвечаных дваццатай гадавіне чарнобыльскай катастрофы.

Для ўзагаднення пазіцый трох найбольш пацярпелых дзяржаў і ААН па чарнобыльскіх праблемах 26 мая 1993 года ў Мінску быў створаны Чатырохбаковы каардынацыйны камітэт ААН па Чарнобылі. Як прадугледжваецца, напярэдадні 20-й гадавіны катастрофы на Чарнобыльскай АЭС у рабоче пасаджэнні Чатырохбаковага каардынацыйнага камітэта ААН, акрамя адміністрацыі ПРААН і кіраўнікоў галіновых міністэрстваў Беларусі, Расіі і Украіны, прымуць удзел прадстаўнікі ўсіх дзяржаў-донараў і міжнародных арганізацый і ўстаноў сістэмы ААН.

Па ацэнках ААН, дапамога нашай краіне ў перыяд з 1990-га па 2001 гады з боку арганізацый сістэмы ААН складала каля 45 мільёнаў долараў ЗША, па лініі праграмы ТАСІС Еўрапейскага Саюза — звыш 2 мільёнаў долараў, па лініі гуманітарнага офіса ЕС — 6,5 мільёна долараў. Па лініі прыватных структур штогод у Рэспубліку Беларусь паступала і працягвае паступаць замежнай дапамогі ў выглядзе тавараў на суму каля 50 мільёнаў долараў ЗША — у асноўным з Германіі, Канады, Італіі, КНР, Японіі і шэрагу іншых краін. На жаль, міжнароднае чарнобыльскае супрацоўніцтва ў перыяд да 2001 года не мела сістэмнага характару і фактычна заставалася ў рамках класічных гуманітарных акцый на падставе надзвычайнай сітуацыі. І толькі ў лютым 2002 года місіяй ААН быў прадстаўлены даклад "Гуманітарныя наступствы аварыі на ЧАЭС. Стратэгія рэабілітацыі", які садзейнічаў змяненню прыярытэтаў міжнароднага супрацоўніцтва. Гэта стратэгія, разлічаная на 10 гадоў, прадугледжвае пераход ад

гуманітарнай дапамогі да аказання садзейнічання ўстойліваму развіццю пацярпелых тэрыторый.

Закончана падрыхтоўка 1-га этапу сумеснага крэдытнага праекта Рэспублікі Беларусь і Сусветнага банка па сацыяльна-эканамічнай рэабілітацыі пацярпелых раёнаў.

— Назавіце, калі ласка, самых надзейных міжнародных партнёраў па супрацоўніцтве з нашай краінай у вырашэнні праблем, звязаных з ліквідацыяй наступстваў чарнобыльскай аварыі?

— Супрацоўнічаем з 1991 года з Сусветнай арганізацыяй абароны здароўя і Фондам імя Сасакавы ў Японіі ў рамках міжнароднага праекта "Лячэнне захворванняў шчытападобнай залозы". Паміж Сусветнай арганізацыяй аховы здароўя і Міністэрствам аховы здароўя Беларусі ў 2001 годзе падпісаны Мемарандум. У рамках Мемарандума прыняты план дзеянняў па рэалізацыі праекта "Медыцынская дапамога дзецям, што пацярпелі ў выніку чарнобыльскай аварыі". Міжнародная федэрацыя таварыстваў Чырвонага Крыжа і Чырвонага Паўмесця з 1990 года ажыццяўляе чарнобыльскую праграму гуманітарнай дапамогі і рэабілітацыі. У выніку больш як 500 тысяч чалавек прайшлі рэнтгенадыягностыку і атрымалі хуткую медыцынскую дапамогу.

Праграма сумеснай дзейнасці Саюзнай дзяржавы Расіі і Беларусі накіравана на фарміраванне і рэалізацыю адзінай палітыкі дзюх дзяржаў па вырашэнні чарнобыльскіх праблем. Паспяхова завершана праграма на 2002-2005 гады. Згодна з ёй, пабудаваны і абсталяваны завод медыцынскіх прэпаратаў у горадзе Скідзелі. Уведзены і абсталяваны самай сучаснай тэхнікай спецыялізаваны радыялагічны дыспансер у горадзе Гомелі. Цяпер ён аказвае медыцынскую дапамогу грамадзянам Беларусі і Расіі. Уведзены ў дзеянне Расійска-беларускі інфармацыйны цэнтр, створаны адзіны банк дзеянняў па асноўных аспектах чарнобыльскай катастрофы.

У інтэрв'ю немагчыма пералічыць усе 15 арганізацый і ўстаноў сістэмы ААН, з якімі мы супрацоўнічаем. У заключэнне хочацца нагадаць словы намесніка Генеральнага сакратара ААН Яна Ігеланда, якія ён сказаў, падводзячы вынікі свайго візіту ў Беларусь: "Мне здаецца, усяму свету не перашкодзіла б навучыцца ў Беларусі метады пераадолення складаных посткатастрофных сітуацый. Мясцоваму насельніцтву і органам улады ўдалося ўсяліць у людзей надзею на будучае..."

Гутарыла Таццяна ХРАПІНА.

Мікола Панасюк

Чарнобыльскі попел

Чарнобыльскі попел — на крылах бусла, А попел вайны — сёння ў памяці нашай. Хто гэтакі лёс нам гаротны паслаў? Хто на гэта сумленна адказаў?

Ці, можа, сумленне даўно пад замком? І новы Чарнобыль над золакам грымне? Зноў хату з халодным забітым акном Знойдзе бусел за сумнай Гарыню.

Знявечана слова "Чарнобыль" ушчэнт, На вуснах ад попелу — след для найчмадка. І слёзы з журботна-пабляклых вачэй З уранавым брудам — бы мая ўзрыўчатка. г. Брэст

Чачэрскі раён у цэнтры ўвагі Клуба жонак паслоў

Напярэдадні 20-годдзя аварыі на ЧАЭС прадстаўніцы Мінскага міжнароднага клуба жонак паслоў, якія акрэдытаваны ў Беларусі, наведвалі рэгіёны Гомельскай вобласці. Летась, у час наведвання Брагінскага раёна, замежныя дамы вырашылі зрабіць такія візіты, напярэдадні Дня памяці загінуўшых у радыяцыйных аварыях і катастрофах, традыцыяй.

Сёлета ў цэнтры ўвагі быў Чачэрскі раён. У паездцы пабывалі 25 чалавек, у тым ліку жонкі паслоў Расіі, Арменіі, Кітая, ЗША, ФРГ, Францыі, Палесціны, Малдовы, Літвы, Лівіі. Па іх меркаванні, такія паездкі пакідаюць незабыўныя ўражанні. "Калі знаходзішся далёка ад гэтых рэгіёнаў, нават не ўяўляеш, што там ідзе нармальнае жыццё. Тут мы найве ўбачылі працоўныя будні калгасаў, дагледжаныя палі, заасфальтаваныя вуліцы, мерны рытм жыцця. Крутом усмешлівыя спакойныя твары людзей — сталых і моладзі. Цешыць, што вельмі шмат дзяцей", — дзеліцца ўражаннямі Ніна Арушонян.

Як звычайна, жонкі паслоў прыехалі з мноствам падарункаў для мясцовых жыхароў. Так, Чачэрскай гарадской бальніцы, фэльчарска-акушэрскаму пунктам у вёсках Палессе і Залессе Чачэрскага раёна замежныя дамы ўручылі апараты для вымярэння ўзроўню радыяцыі ў прадуктах харчавання, а таксама ўсе неабходныя да іх кампаненты — камп'ютэры і прынтэры. Данае абсталяванне дазволіць жыхарам гэтых і бліжэйшых населеных пунктаў вымераць узровень радыяцыі ў грыбах, ягадах, малацэ. Вынік даследавання камп'ютэр выдае адразу.

Замежныя дамы таксама наведвалі школу-сад у вёсцы Палессе і Гомельскі дзіцячы дом. У падарунак дзецям жанчыны прывезлі музычны цэнтр, цапкі, прысмакі, адзежу. Дзеці да прыезду гасцей падрыхтавалі канцэрт: у іх выкананні для прадстаўніц Мінскага міжнароднага клуба жонак паслоў гучалі вершы і песні.

Аліна ГРЫШКЕВІЧ, БелТА.

Николай ЧЕРГИНЕЦ:

"Нельзя провести границу через сердца двух братских народов"

Николай Иванович Чергинец — председатель постоянной комиссии Совета Республики Национального собрания Беларуси по международной и национальной безопасности, председатель комиссии по вопросам внешней политики Парламентского собрания Союза Беларуси и России, председатель Союза писателей Беларуси. Недавно удостоен звания "Международный профессионал 2005 года". Эта награда присвоена Международным биографическим центром, который находится в Кембридже. Наш разговор с Николаем Ивановичем состоялся, когда праздновался День единения народов Беларуси и России. Эта дата и определила тему беседы.

— Десять лет назад подписан Договор об образовании Сообщества Беларуси и России, которое в дальнейшем преобразовалось в Союзное государство. О чем свидетельствует пройденный путь?

— То, что мы в течение десяти лет наблюдаем, убеждает в правильности такого решения, его своевременности. Можно обозначить границу на карте, которая отделяет одну страну от другой, но нельзя провести границу через сердца двух братских народов. Сама жизнь подтвердила необходимость сохранения социальных, культурных связей. И, прежде всего, экономических.

Согласитесь, зачем в то время нужно было в России строить тракторный завод при наличии его в Беларуси. Ведь Минский тракторный — один из крупнейших в мире — появился когда-то вместе все народы бывшего Советского Союза, и в первую очередь, белорусы и россияне. Не лучше ли было объединить усилия, чтобы он заработал в полную мощь и выпускал продукцию, очень нужную двум странам. Так же восстанавливался БелАЗ, который завоевал 30 процентов мирового рынка и недавно стал самым крупным в мире карьерным самосвалом грузоподъемностью 320 тонн. Благодаря совместным программам смогли "поставить на ноги" минское предприятие "Горизонт", выпускающее сегодня первоклассную продукцию. Аналогично решались проблемы такой важной отрасли, как электроника, гигантов белорусской промышленности — Минских автомобильного и тракторного заводов, других предприятий, продукция которых поставляется в Российскую Федерацию. Трудно переоценить значение реализации совместных проектов по ликвидации последствий аварии на Чернобыльской атомной станции, создание в Гомельской области Центра радиационной медицины. Все это — лишь одна составляющая того, что было сделано за десять лет.

— Граждане двух государств должны почувствовать Союз своим домом. Конкретно: не будут ли ущемлены чьи-либо права в процессе интеграции, белорусов, в частности?

— Эти десять лет позволили сблизить позиции двух стран, унифицировать законодательство до такой степени, что жители Беларуси на территории России имеют такие же права, как и жители России в Беларуси. Каждый гражданин, находясь в соседней стране, может использовать возможность свободного перемещения, получения медицинской помощи и образования. Многие сделали для того, чтобы граждане двух стран обладали равными правами на участие в хозяйственной деятельности, хотя некоторые проблемы этой сферы еще ждут своего решения. Нет между нашими странами пограничных столбов, пограничных переходов, таможи. Это большие достижения, которые позволяют строить еще более основательные отношения по всем направлениям жизнедеятельности наших государств.

Однако нельзя сказать, что все идет великолепно. До сего времени,

скажем, стоимость проживания в гостиницах для белорусов в России так же, как и для россиян в Беларуси, далека от того, чтобы можно было сравнить со стоимостью проживания гражданина страны. Или другой пример. Если нет проблем с обменом жильем, то они существуют при строительстве жилья гражданином одной страны на территории другой. Казалось бы, эти факты незначительны, но они негативно воспринимаются людьми. Поэтому, безусловно, и такие проблемы надо решать. Где-то надо доработать, так сказать, местные "уставы". Наши граждане почувствуют в одинаковой степени внимание двух правительств, а самое главное — правительства Союзного государства, в том случае, если у них будут уровни заработной платы одинаковые, сведены к единому знаменателю режимы рабочего времени, отдыха и так далее. Правовая основа для этого уже создана, что очень важно. По заработной плате, пенсиям их надо дорабатывать. Но это связано с уровнем цен, потребностями и возможностями каждой страны — участницы Союзного государства. Никто не закрывает глаза на трудности, сложности. Четко видно, что и как нужно делать: имеется своеобразный график решения этих вопросов.

— Эта четкость и конкретность весьма ощутима. Особенно в последнее время. Расскажите, пожалуйста, о соглашениях между министерствами и ведомствами двух стран, которые приняты в 2005 году и призваны реально обеспечить равные права их граждан.

— В прошедшем году, на исходе десятилетия, очень плодотворно поработал ряд министерств России и Беларуси. Прежде всего, по обеспечению реальных прав граждан двух стран. Есть министерства, которые продвинулись в этом плане очень далеко. Среди них — министерства внутренних дел России и Беларуси.

существует глобальная опасность проявления международного терроризма.

— Говоря об опасности в мире, который сейчас стал однополярным, следует помнить, что есть силы, готовые развязать боевые действия в любой точке планеты. Свидетельство тому — не только Югославия, Афганистан или Ирак, но и угрозы Ирану. Военные ведомства субъектов Союзного государства предусматривают любые повороты истории для того, чтобы быть готовыми отражать нападение или создавать условия неприемлемости применения вооруженных сил против наших стран. Наши военные умеют работать в одной связке. Свидетельство тому — результаты их совместной деятельности. И особенно в последние годы. Очень хорошо, что появился целый ряд проектов разработок военно-технического сотрудничества: новых образцов техники, вооружения и даже пересмотра стратегических и тактических вариантов ведения боевых действий. Обе страны заявили о том, что они не планируют нападение на какие-либо государства. Мы считаем, что ни одна страна не угрожает сегодня суверенитету и территориальной целостности России и Беларуси. Но, все же, нужно иметь в виду, что повороты судьбы могут быть всякими. Не исключен захват ядерного оружия террористами. Не на территории России, а на территории других стран. А значит — есть угроза в том числе и применения оружия массового поражения. В этом плане тоже работают наши специалисты, военные.

— По мнению экспертов, которое разделяют и жители двух стран, процесс интеграции несколько замедлился. Каковы, на ваш взгляд, причины и пути преодоления такой тенденции?

— Да, действительно, слишком много разговоров, а иногда скептицизма по этому поводу. О введении единой валюты, принятии Конституционного акта, в частности. Повторю: это очень важные вопросы. И, наверное, хорошо, что две страны не очень торопят принятие таких ответственных решений. Надо все хорошенько взвесить. Что значит единая валюта? Законодательство каждой страны должно быть подготовлено таким образом, чтобы оно воспринималось адекватно на территории другого государства. Вот тогда можно вести разговор о единой валюте.

А вопросы экономики? Скажем, мы покупаем газ. Нам говорят: вы, мол, должны платить за него по ценам, которые намного выше, чем цены в России. Мы понимаем: в мире не может все остановиться на одних ценах. Они, конечно, повышаются. Но все это надо соизмерять в контексте интересов двух стран, не оглядываясь на третьи страны, когда речь идет о Беларуси и России. Часто приходится слышать: весь мир платит 230 долларов за тысячу кубометров газа. Да, платит. Но мы же Союзное государство. Чем дешевле газ из России, тем дешевле техника из Беларуси для России. Нельзя забывать и то, что большое количество российских предприятий интегрированы в деятельность больших белорусских предприятий. Значит, повышение цены на газ, конечно же, скажется на увеличении их

затрат. Неужели это не ясно? И если мы говорим о затратах и об уровне заработной платы, то все это надо соизмерять. Вопросы совместной хозяйственной деятельности необходимо вынести за рамки рассуждений: что там скажут третьи страны? Надо отвечать просто: мнение и интересы важны, но прежде всего субъектов Союзного государства.

Что касается процесса интеграции — нет, он не замедлен. Идет кропотливая, вдумчивая работа, чтоб не допустить ошибок. Введение единой валюты — очень важный шаг, который можно предпринять лишь при полном соответствии как внутренних, так и союзных законодательств.

— Многие задаются вопросом: в какой стадии проект Конституционного акта? И в связи с этим — о ближайших перспективах Союзного государства.

— Я являюсь участником всех групп по разработке Конституционного акта с момента появления этой идеи — декабря 1999 года. Оглядываясь на пройденный путь, скажу: сейчас осталось вопросов, несоизмеримо меньше тех, которые удалось решить. К примеру, будет у нас президент единого Союзного государства или высший государственный совет? Надо сказать четко о союзной собственности. Необходимо создать такие условия, при которых она будет увеличивать бюджет Союзного государства.

Нельзя поддаваться паническим настроениям: вот, мол, не решены вопросы о единой валюте, принятии Конституционного акта. Все идет своим чередом. Создаются новые отношения в сфере одной союзной страны, субъекты которой сохраняют за собой все атрибуты суверенитета, власти: конституция, гимны, гербы, флаги. В то же время появляются союзный гимн и конституция, а субъекты объединения делегируют руководству Союзного государства часть своих прав. Это новое в отношениях двух стран. Я не хочу даже говорить о необходимости ускорения этих процессов. Конституционный акт будет принят тогда, когда наши страны обретут полную уверенность в том, что с его принятием решатся все другие проблемы.

А перспективы? Они в том, чтобы, не дожидаясь принятия Конституционного акта и единой валюты, создавать правовое поле одинаковых действий субъектов хозяйствования на территории Беларуси и России. Возможно решение экономических вопросов на основе уже достигнутых договоренностей и понимания того, что не может быть в Союзном государстве цена в одной стране на один и тот же продукт намного больше, чем в другой. Будем надеяться, что достигнутый темп, я считаю, достаточно оптимальный, позволит в ближайшее время сделать значительные шаги в развитии экономического сотрудничества между двумя странами и решении тех задач, которые позволят Союзному государству действовать в полной мере как субъекту международного права.

Анна АЛЕКСАНДРОВИЧ.

Феадосі Баравік — майстар слова і містык

Феадосі Баравік (першая палова XVII стагоддзя) — беларускі пісьменнік, жыровіцкі манах. Біяграфічных звестак пра яго амаль не захавалася. Вядома, што менавіта яму належаць два творы: "Пра абразы і рэліквіі" і "Гісторыя пра Жыровіцкі абраз Божай Маці".

"Гісторыя пра Жыровіцкі абраз Божай Маці" — з'яўляецца арыгінальнай апавесцю, у аснове якой ляжаць містычныя падзеі, звязаныя з цудадзейным абразам Маці Божай Жыровіцкай.

Выразная асаблівасць паэтыкі "Гісторыі пра Жыровіцкі абраз Божай Маці" — наяўнасць дынамічнага сюжэта.

У заключнай частцы апавесці — сведчанні людзей, якія, дзякуючы цудадзейнай моцы абраза, выраставалі ад хвароб. Цудадзейныя ўласцівасці абраза пацвярджаюцца вуснымі і пісьмовымі сведчаннямі прадстаўнікоў розных сацыяльных станаў — святароў, ураднікаў, сялян, манахаў. Яны спасылаюцца на ўласны досвед і на паведамленні сваіх родзічаў ды сялякоў.

У "Гісторыі пра Жыровіцкі абраз Божай Маці" цесна пераплятаецца містычнае з рэальным, выдуманнае з канкрэтным гістарычным. Пісьменнік творча апрацоўвае народныя паданні, сінтэзуе іх з сапраўднымі звесткамі з хронік і гістарычных дапісаў.

Іван САВЕРЧАНКА,
доктар філалагічных навук.

Феадосі Баравік

Гісторыя, або Апавесць розных людзей пра цудадзейны абраз Жыровіцкай Дзевы Марыі

Маліся сардэчна кожны, хто прачытае гэта, і прамаўляй "Ойча наш".

Усяму Слонімскаму павету вядома, што каля 1500 года, на тым месцы, дзе цяпер царква і манастыр, калісьці была вялікая пушча, поўная звяр'яў. Мяркую, менавіта ад "жыру", што нагульвалі звяр'я з тае пушчы, продкі назвалі мястэчка Жыравым, або Жыровіцамі. Але, магчыма, і ад імя хлопца Жыр, які паляваў у той пушчы, узнікла назва мястэчка.

Аднаго разу пастух пана Аляксандра Солтана — рыцара Труны Гасподняй і падскарбнага надворнага Вялікага княства Літоўскага, які заслужыў Жыровіцы ў Казіміра Ягайлавіча — гнаў жывёлу паўз тае пушчы і раптам убачыў на лясной грушы ўзняты абраз, што стаяў нібы ў нейкім агні. Вельмі перапалоханы пастух паклікаў таварышаў, і ўсе убачылі той цуд. Але калі агонь згас, яны асмелелі, уззялі той абраз і занеслі свайму пану. Той скаваў знаходку ў шкатулку.

Але Гасподзь Бог, які праслаўляе тых, хто праслаўляе яго, не дазволіў, каб найяснейшая зорка была заслонена абломкамі невядомасці, каб той знакаміты скарб быў у зямлю закапаны. Ён зрабіў так, каб абраз стаў даступным усім, хто прагнуў яго бачыць. Нечакана абраз знік з той шкатулкі. Аднаго разу пан захацеў паказаць здабыты скарб сваім знакамітым гасцям, але не знайшоў яго ў схованцы і вельмі здзівіўся.

Другі раз, калі пастухі зноў знайшлі скарб на ранейшым месцы і прынеслі пану, той задумаўся, што з ім рабіць. Паспадышаўшыся на Божую волю, ён разам з пастухамі паехаў у пушчу, каб на ўласныя вочы убачыць тое месца, дзе з'явіўся абраз. Калі прыехаў туды, быў надзвычай уражаны, убачыўшы абраз на незвычайным месцы. Некалькі гадзін пан знаходзіўся ў экзальтаваным стане і нарэшце дакладна зразумеў Божую волю.

Пан загадаў хутка высекаць тую пушчу і будаваць на яе месцы велічную царкву. Калі царква была ўзведзена, яе аздобілі ўсялякім убраннем, а той абраз, апраўлены ў срэбра, паставілі ў ёй. Шмат святароў было запрошана для адпраўлення святочнага і статутнага набажэнства.

Праз некалькі дзесяцігоддзяў царква згарэла ад выпадкова непатушанай свечкі. Усё там ператварылася ў попел. Аднак абраз і таблічкі пры ім былі знойдзены некранутымі. Неўзабаве абраз знік, а пазней, воляй анёлаў, перанёсся на іншае месца — на вялізны камень, які і цяпер ляжыць на тым самым месцы, пад гарою, калі ісці да мураванай царквы. А на той час усе пра абраз распывталі, сумавалі і гаравалі, не ведаючы, куды ён падзеўся.

Аднойчы дзеткі, што навучаліся ў школьцы, гулялі каля папалішча і ўба-

чылі вельмі чароўную Панну, якая сядзела на камені ў прамяністым коле. Дзеткі ад сполаху збеглі і паведалі святарам. Тыя не верылі дзіцячаму апаведу і пайшлі да каменя, каб самі ўпэўніцца. Калі святары наблізіліся, то ўбачылі здалёк толькі свечку, але не знайшлі аніякай асобы. Пазней яны прыйшлі з крыжамі і убачылі абраз ва ўсёй яго моцы. Чынячы набажэнства, святары забралі абраз. Спачатку аднеслі яго да адной хаткі, а затым — да царквы, хуценька ўзведзенай. Прынеслі з невымоўнай радасцю. Абраз там доўгі час зберагаўся, і вялікія цуды там адбываліся.

Некалькі разоў па розных прычынах тая царква і кніжка, дзе ўсе здарэнні былі апісаны, згаралі. Але ўсё зноў паўтаралася.

Паколькі мноства людзей з розных краін з балячкамі сваімі прыезджалі да святога месца і не маглі змясціцца ў той царкве, была пабудавана крыху большая, з дрэва. У яе перанеслі цудадзейны абраз. Пан Іван Аляксандравіч Солтан, маршалак надворны яго каралеўскай мінскай, рыхтаваў матэрыял для ўзвядзення мураванай царквы, але не паспеў здзейсніць задуманае, бо развітаўся з гэтым светам.

Апрача таго, паведамляюць, што пасля перанясення таго святога абраза з каменя, на ім з'явіліся выразна бачныя правая рука і сядло. Ад шматлікіх дотыкаў розных людзей гэтыя знакі з часам надта зацёрліся.

Сам абраз — каменны, светла-шэры, выразаны, авальны, накішталт яйка. На ім постаць Прчыстай Дзевы Марыі, выразаная ад галавы да бядра. На правай руцэ — немаўля Ісус — поўны, выразаны. З-за частага цалявання людзей, абраз крыху сцёрся, бо дагэтуль захоўваецца без шкла. Пах мае надзвычай пекны і прыемны.

Напаследак і тое трэба ведаць, што для людзей дворных, што пагрэлі ў распуснасці і смяротным блудзе, абраз раптам засланяецца нейкім чорным покрывам, а часам — зусім знікае, што некалькі асоб на сабе зазналі.

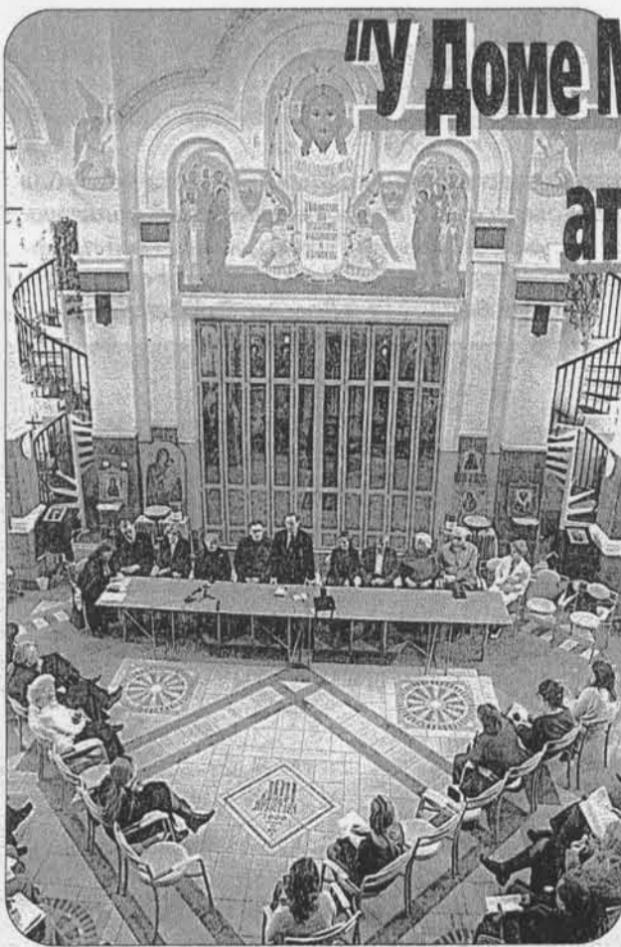
Хто хоча спазнаць моц абраза, можа з пашанай сузіраць яго. Асобы, што ахвяруюць для таго славу тага месца са шчырай верай і вялікай шчодрасцю, зазнаюць вялікія ласкі ад Госпада Бога праз старанні Царыцы Нябеснай.

Усё сказанае пацвярджаем, і сведкамі выступаюць усе, чые імёны ніжэй бачыш.

Феадосій, іерманах закону святога Васіля, пацвярджаю подпісам майёй рукі, што гісторыю тут напісаную, чуў ад многіх людзей.

Пераклаў Іван САВЕРЧАНКА.

Дабрачыннасць

"У ДOME Міласэрнасці пануе атмосфера гармоніі"

Цудам назвалі Дом Міласэрнасці, што ў Мінску, вядомыя расійскія артысты — народныя і заслужаныя — Таццяна Самойлава, Уладлен Давыдаў, Мікалай Пастухоў, Геннадзь Каралькоў, Аляксей Ванін, Раіса Куркіна, Ірына Пячэрнікава і Маргарыта Анастасьева. Тут, пры ДOME Міласэрнасці, у рэабілітацыйным цэнтры "Элеос" вядомыя зоркі савецкага кіно напрулялі сваё здароўе дзякуючы дабрачыннай праграме, якую распрацавалі Беларускі Экзархат, міжнародны форум "Залаты Віцязь" і расійскі Клуб праваслаўных мецэнатаў пры ўдзеле ААТ "Расійская чыгунка". Кожны з гэтых артыстаў аддаваў службу Радзіме, кінамастацтву, глядачам, кожнага з іх можна назваць сімвалам савецкага кінематографа. "Цяпер наша чарга: дапамагчы акцёрам напавіць сваё здароўе, — гаворыць старшыня праўлення Расійскага клуба праваслаўных мецэнатаў Андрэй Паклонскі. — Акцёрства — цяжкая праца, духоўная і фізічная. Гэтыя людзі рабілі сваю справу годна, прафесійна — яны адукавалі нас і нашых дзяцей, неслі з кінаэкранаў ідэалы любові, добра і міласэрнасці". Акрамя непасрэднай дапамогі ветэранам тэатра і кіно, Клуб праваслаўных мецэнатаў хоча звярнуць увагу тых, хто мае сродкі, у бок адраджэння і развіцця культуры: папулярна заваць саму ідэю дабрачыннасці і мецэнацтва, заклікаць патэнцыяльных дабрачынцаў да новых праектаў.

Дом Міласэрнасці Усёсвяткага прыхода Мінска адкрыўся ў маі 2003 года. Будаўніцтва ўнікальнага рэабілітацыйнага цэнтры для адзіночкі сталых людзей, сірот, дзяцей-інвалідаў ажыццяўлялася з 1998 года праваслаўным прыходам Храма-помніка ў гонар усіх святых і нявінна забітых пад патранатам Прэзідэнта Беларусі і Патрыярха Аляксія II.

Дом Міласэрнасці — першы сацыяльны шматфункцыянальны аб'ект Праваслаўнай царквы на тэрыторыі СНД. Канцэпцыю яго складаюць 13 праектаў, накіраваных на аказанне духоўнай, медыцынскай і сацыяльнай дапамогі малазабяспечаным людзям. У грамадскай сталовай пры ДOME Міласэрнасці тыя, хто мае патрэбу, штодзень атрымліваюць бясплатна гарачую ежу. Праваслаўнае брацтва ўрачоў і сястрыцтва міласэрнасці аказвае дапамогу больш чым 280 цяжкахворым і адзіночкім людзям, інвалідам. Пры ДOME таксама дзейнічае літаратурная студыя "Світанак" для маладых пісьменнікаў-інвалідаў, грамадскі цэнтр псіхічнага здароўя, гуманітарны склад, нядзельная школа, майстэрня ікананісу, праводзіцца медыцынская падрыхтоўка. Акрамя таго, прыход аказвае шэфскую дапамогу Васілішскаму дому-інтэрнату для дзяцей-сірот з фізічнымі адхіленнямі, дзе для іх рэалізуюцца спецыяльныя адукацыйныя і рэабілітацыйныя праграмы.

Самыя шчодрыя і шчырыя словы падзякі гучалі з боку артыстаў у адрас настаўніка храма — стар-

пыні Каардынацыйнага савета Дэпартамента знешніх зносін Беларускага Экзархата протаіерэя Фёдара Поўнага. Яго назвалі ўнікальным чалавекам, з якога трэба браць прыклад. Усе былі ўражаны высокім узроўнем медыцынскага абслугоўвання і першакаласным медыцынскім абсталяваннем.

"У ДOME пануе атмосфера прыгажосці і гармоніі, тут я сустрэла незвычайна добрых людзей, і гэта было шчыра, гэта было відаць па вачах тых, хто тут працуе", — дзеліцца ўражаннямі Ірына Пячэрнікава, вядомая ўсім па самым папулярным фільме пра школу "Дажывём да панядзелка". Актрыса прызналася, што прыезд у Мінск стаў для яе лёсавызначальным, што адсюль пачаўся іншы чалавек. Яна свядома пакінула тэатр, а тут, у Мінску, пвёрда вырашыла, што вернецца на сцэну, і ўжо ёсць прапановы, нават атрымала ў Беларусі ў час сустрэчы з Мітрапалітам Філарэтам Экзархам усю Беларусь благаслаўленне на вяртанне ў прафесію.

Народны артыст Расіі Уладлен Давыдаў, вядомы па шматлікіх фі-

льмах, такіх як "Сустрэча на Эбе", "Кубанскія казакі", сучасны "Зайздасць багоў" (дзе ён іграе ролю бацькі галоўнай герані) і многіх іншых, адзначыў, што Беларусь вельмі ўразіла яго сваёй добраўпарадкаванасцю і годнасцю.

Артысты знаходзіліся ў Мінску ў гістарычны момант — час выбараў Прэзідэнта, і яны рады, што беларусы аддалі свой голас за таго, хто на справе самаахвярна служыць дзяржаве і яе народу. Велічнае ўражанне выклікала ў У. Давыдава выступленне Аляксандра Лукашэнкі на прэс-канферэнцыі пасля абрання. "Яно сугучна маім думкам", — адзначыў артыст.

Галоўны ўрач рэабілітацыйнага цэнтры Ангеліна Буяноўская вельмі задаволена станам здароўя сваіх знакамітых пацыентаў, бо ў іх назіраецца значнае паліяпшэнне: "Для лячэння чалавека важна адзінае яго маральнае, душэўнае і фізічнае стану. Выздараўленне і лячэнне ідзе хутчэй, чым у звычайных клініках, у нас свае метады, якія ўжо пацверджаны на практыцы".

Мусіць, невыпадкова гэта дабрачынная акцыя пачалася з Беларусі, бо менавіта тут, у нас, адраджэнню духоўнасці, маральнасці так шмат надаецца ўвагі з боку дзяржавы і царквы.

Таццяна КУВАРЫНА.
НА ЗДЫМКАХ: падчас сустрэчы з артыстамі ў ДOME Міласэрнасці; народная артыстка СССР Таццяна САМОЙЛАВА.
Фота БелТА.

Храму — 360

Касцёлу Успення Багародзіцы 360 гадоў. Ён быў "сведкам" Паўночнай вайны, у час якой шведы спалілі самую старажытную пабудову мястэчка — драўляную крэпасць, узведзеную яшчэ князем Канстанцінам Астрожскім. Муры касцёла зведзілі нашэсце Напалеона ў 1812 годзе, Першую і Другую сусветныя войны...

Будаўніцтва мураванага касцёла пачалося ў Дзятлаве ў 1624 годзе. На гэтую важную справу выдаткавалі сродкі Казімір Леў Сапега, які быў адным з самых дасведчаных

людзей свайго часу, займаўся ўзвядзеннем храмаў. Дарэчы, будаўніцтва Дзятлаўскага касцёла працягвалася дваццаць два гады. У 1646 годзе храм, зроблены ў стылі віленскага барока, паўстаў перад людзьмі ва ўсёй сваёй велічы. Паўстаў сапраўдным помнікам архітэктуры XVII стагоддзя! Пры непасрэдным удзеле Казіміра Сапегі ў касцёле пачаўся збор багатай бібліятэкі. Праўда, кнігазбор згарэў у час пажараў у XVIII стагоддзі.

У 1751 годзе пасля вялікага пажару касцёл быў перабудаваны ў

барочна-ракайльным стылі. Гэтай справай у асноўным займаўся дойлід А. Асікевіч па фундацыі М. Радзівіла.

Восенню 1882 года зноў згарэў дах храма. А ў 1900-м яго аднавілі на сродкі парафіян.

І як даўней, сёння ідуць у храм мясцовыя вернікі, нясуць слоды сваёй гора і радасці, спадзяванні, адкрываюць перад Богам свае сэрцы, знаходзяць душэўны спакой. Тут вянаюцца маладыя пары, нараджаюцца новыя сем'і.

Іосіф ЗАЯЦ

У трох вялікіх залах Музея гісторыі і культуры Беларусі ледзве размясціліся творы лепшых майстроў з усіх шасці абласцей нашай краіны і горада Мінска. Большасць умельцаў уваходзіць у склад Беларускага саюза майстроў народнай творчасці. Гэты творчы саюз аб'ядноўвае больш за 450 чалавек, якія працуюць па розных накірунках дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва: ткацтва і вышыўка, саломы — і лозапляценне, бондарства, дрэвапрацоўка, аплікацыя, тэкстыльная мазаіка, выцінанка і многае іншае. За апошнія чатыры гады ў склад арганізацыі ўлілося каля 100 новых майстроў. Што прыводзіць людзей у аб'яднанне? Большасць сцвярджае, што прэстыжна — адпавядаць высокім патрабаванням Саюза. Па-другое, гэта жаданне быць сярод сваіх, быць уключаным у культурныя працэсы, што адбываюцца ў нашай краіне.

ЖЫВЫЯ КРЫНІЦЫ

Аднак, на Нацыянальнай выставе — творы не толькі майстроў — членаў Саюза, але і творы народных умельцаў з рэгіёнаў, кожны з якіх з'яўляецца ўнікальным носьбітам свайго рамства.

Майстры — удзельнікі выставы прадстаўляюць дзве катэгорыі ўмельцаў. Першая — гэта носьбіты традыцый, якія навучыліся ткаць, вышываць ці вырабляць іншыя рэчы ад бацькоў ці суседзяў, яны прадстаўляюць мясцовую традыцыю ў ле сучасным стане. Менавіта па іх творах можна вызначыць натуральныя шляхі культурных узаемаўплываў. Другую катэгорыю складаюць людзі адносна маладыя, якія выраслі часцей за ўсё ў гарадскім асяродку і авалодалі майстэрствам самастойна, па кнігах ці на занятках у больш сталых майстроў, на семінарах. Так, напрыклад, украінка па паходжанні Вера Мацнева з Нясвіжскага раёна, пабываўшы на абласным семінары па саломаляценні, настолькі захапілася традыцыйным беларускім відам народнага мастацтва, што зараз з'яўляецца адной з лепшых майстрых Мінскай вобласці.

Многія прадстаўнікі другой групы маюць прафесійную мастацкую адукацыю і схільныя да адроджэння больш старажытных форм традыцыйнага мастацтва. Такім чынам, на выставе глядачы могуць пабачыць адначасова адроджаныя формы вырабаў, якімі яны былі ў старажытныя часы. Як, напрыклад, творы шнуравой керамікі майстроў з Віцебскай вобласці Аляксандра Вішнеўскага (Докшыцы) і Валерыя Зінкевіча (Браслаў). Побач з імі творы прадстаўнікоў вядомых цэнтраў ганчарнага рамства — Аўрама Басаўца і Арсена Шэста з вёскі Гарадная Столінскага раёна, Івана Бурачэўскага з Івянца. На выставе можна пабачыць усе традыцыйныя формы ганчарных вырабаў: глянкі, збаны, спарышы, слоікі і місы, нават рукамыльнік (аўтар — Канстанцін Цітоў з Мінска); даведацца, што такое "фляндрука", "акарына", як выглядае чорнаглянцавая кераміка і ў якіх цацкі гулялі дзеці эпохі "дакамп'ютэрных гульняў", уразіцца манументальнымі збанамі Бабурскіх майстроў Аляксандра Арлова і Юрыя Боўды, палюбавацца мініяцюрымі глянцамі лагайчаніна Рыгора Саўрыцкага.

Безумоўна, час ідзе, мяняецца грамадства. Народная культура не застаецца ў баку ад гэтых змен. Добра гэта ці дрэнна? Выстава дэманструе, што культурныя межы рэгіёнаў пад уплывам масавай гарадской культуры размываюцца, вырабы набываюць новы выгляд. Так, паліхромная вышыўка глядзі з амаль рэалістычнымі выявамі кветак, птушак, якая калісьці лічылася ледзве не кітчам, сёння стала арганічнай

з'явай народнага мастацтва. Яркія вобразы Божай Маці, вышытыя на ручніках Ніны Тысевіч з вёскі Аброва Івацэвіцкага раёна Брэсцкай вобласці, — яскравае таму пацвярджэнне. Абрам на вышыўцы — цёплы жаночы твар рукавашчонай вясковай мамкі з такім жа румяным дзіцяткам на руках. У ім адлюстроўваюцца перажыванне веры самой аўтаркай ручніка.

Блізкасць боскага і чалавечага яскрава праглядаецца і ў мастацтве наіўна-рэалістычнага жывапісу і драўлянай с к у -

льптуры, якому прысвечана асобная частка экспазіцыі. Гэтыя творы патрабуюць асаблівага падыходу, бо адзначаць прафесіяналізм аўтараў гэтага жанру цяжка, калі карыстацца крытэрыямі прафесійнага мастацтва. Галоўная каштоўнасць маляваных дываноў, палотнаў і скульптур — выразнасць вобразаў і шчырасць. Таму так захапляюць глядача мілыя, зробленыя з гумарам драўляныя чалавечкі Мікалая Тарасюка з вёскі Стойлы Пружанскага раёна. Выразаныя і пафарбаваныя, яны прадстаўляюць побытавыя сцэнкі з вясковага жыцця: "Рэзка

дроў", "Вяселле", "Вечарамі". Тут і святы, і будні. Унікальны талент такіх майстроў, як М.Тарасюк, — з'ява нацыянальнага значэння.

Кампазіцыя выставы будавалася па рэгіянальным прыцыпе. Нават проста глядачы лягчы параўнаць, як выглядае сёння мастацкая культурная традыцыя кожнай вобласці нашай краіны. Прыемна адзначыць, што, нягледзячы на разбуральны ўплыў масавай культуры, у кожнай вобласці ўсё ж захоўваецца пэўная арыгінальнасць большасці відаў традыцыйнага мастацтва. Сучасныя ручнікі Галіны Шыкалай з вёскі Моталь Івацэвіцкага раёна складаюцца з кананічных для гэтай мясцовасці рытмаў палос арнаменту. Брэсцчыну прадставілі тканьня вырабы майстрых з вёсак Бездзеж, Заверша і Крамно Драгічынскага раёна, Аброва — Івацэвіцкага, Ляхаўцы — Маларыцкага і іншых. Мінская вобласць прапануе поцілкі і ручнікі з вядомых цэнтраў ткацтва: Слуцкага (Н.Барынь), Капыльскага (В.Гладкая) і Старадарожскага (М.Воўкава, Т.Міхалькевіч) раёнаў. Рэдкая на сённяшні дзень з'ява — ва-

сымітначны ручнік — прадстаўлена майстрыхай з Вілейскай зямлі. Пераемнасць традыцый спрадзеку забяспечвала сям'я (ад бабуль — да ўнукаў), аднак зараз гэтая роля перакладзена на ўстановы культуры. У 2002 годзе ў вёсцы Семежава Капыльскага раёна створаны Цэнтр ткацтва з майстэрнямі-філіяламі ў суседніх вёсках, адчыніла дзверы галерэя ткацтва. А ткацкая майстэрня ў Старадарожскім цэнтры народных рамстваў і промыслаў прымае ўсіх жадаючых навучыцца ўпраўляцца з кроснамі.

Захоўваюцца мясцовыя культурныя каштоўнасці, прыходзяць новыя, маладыя майстры, якія цікавяцца тонкімі і рэдкімі тэхнікамі. Як, напрыклад, ажурная вышыўка па сетцы на ручніках Тацяны Міснікавай (г.Гарадок) і Алены Карніловіч (г. Лепель), ажурнае ткацтва ручнікоў Марыны Гушча (г.Гарадок).

А паясы прадставіла кожная вобласць. Калі падлічыць іх агульную колькасць на выставе, то атрымаецца не менш за 120! Доўгі час працуе з творчай спадчынай вядомай даследчыцы беларускіх паясоў Веры Селівончык народная студыя "Скарбніца" Хатлянскага сельскага Дома культуры Уздзенскага раёна. На выставе — паясы Людмілы Курэйчык і Святланы Шчэрбач. Больш за 70 гадоў ткуць паясы Паўліна Ільшошчык з вёскі Рог Салігорскага раёна Мінскай вобласці і Ніна Каралько з Гарадоцкага раёна Віцебскай вобласці. А Марыя Стасяловіч з вёскі Сакаўшчына Валожынскага раёна вучыць рамству, якое пераняла ад маці, і вясковых дзяцей, і работнікоў культуры свайго раёна. Вялікую калекцыю тэкстылю прадставіла на выставу Марыя Муха з Ганцавіч.

Па сённяшні дзень ткуць падвойныя дываны ў Камянецкім раёне Брэсцкай вобласці. Гэтыя двухколерныя ваўняныя вырабы з'яўляюцца ўнікальнай з'явай культуры заходніх раёнаў Беларусі.

Адкрыццём для сталічнага жыхара сталі лазовыя вырабы Станіслава Афонькіна з Быхава Магілёўскай вобласці. Кошыкі розных форм і памеру ўпрыгожваюць арнаментальныя матывы, якія ствараюцца спалучэннем лазы двух кантрастных колераў. Такія віртуозныя творы бяспрэчна стадабуюцца сталічным модніцам. А Гомельскія майстры прадставілі лазовыя вырабы для інтэр'ера — плеченыя крэслы, сталы і стульчыкі нагадваюць пра хуткае набліжэнне дачнага сезона! Уражвае таксама букет валюшак, створаны ўмельцамі рукамі пляцельшчыцы Тацяны Цыпкінай. Яна — вучаніца вядомага майстра з Маладзечна Генадзя Унукава. Яго вырабы даўно сталі эталонам якасці, а зараз з ім канкуруе цэлая плеяда вучняў. Генадзь Андрэянавіч выкладае лозапляценне ў гуртку для дарослых пры Маладзечанскім Палацы культуры. Цікава пабачыць і рэдкае зараз пляценне з чароту (майстры Аўрора Паўлава з Уздзенскага раёна і Лілія Палковіч са Смалевіцкага Дома рамстваў). Гэта рамонтная прыбярэжняя расліна здаўна натхняла паэтаў, а майстрамі выкары-

тоўвалася для пляцення цыновак. Сучасныя майстры робяць галаўныя ўборы з шумлівага чароту і нават... посуд!

Вяртаюцца да сучасніка і амаль забытыя віды народнага мастацтва. Так, на I Нацыянальнай выставе "Жывыя крыніцы" выцінанка — мастацтва выразанна з паперы — была прадстаўлена сціпла. За восем гадоў колькасць выцінанчыкаў у складзе Беларускага саюза майстроў народнай творчасці вырасла да 30 чалавек, з'явілася і ўмацавалася Маладзечанская школа выцінанкі на базе аддзялення дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва Маладзечанскага музычнага вучылішча. Тут працуе сямейная дынастыя Чырвонцавых, старэйшая з якой, Вікторыя Мікітаўна, і стала пачынальніцай гэтай непаўторнай з'явы нацыянальнай культуры. Сёння вучні майстрых працуюць у Мінску, Валожыне, Чэрвені, Вілейцы і іншых кутках краіны.

Цікавыя выцінанчыкі жывуць у Гродне. Станіслаў Муліца і Аляксандр Аўчыннікаў займаюцца гэтым мастацтвам яшчэ з 80-х гадоў. Творы Муліцы блізкія па стылістыцы да польскіх выцінанак. Гродзенскі музей маюць цікавыя калекцыі выцінанак. Тэхналагічнай разнастайнасцю традыцыйнай выцінанкі з'яўляецца выбіванка. Фіранкі, выкананыя ў гэтай тэхніцы, прадставіла Н.Шурык з Навагрудка, архітэктурны партрэт Брэсцчыны ў выцінанцы — маладая майстрыха Святлана Вяль.

Упершыню на выставе можна ўбачыць і традыцыйнае мастацтва роспісу па шкле. Такія маляваныя прывезла з Пружан Марыя Кулецкая. На яе работах рас-

цвітаюць мальвы, плаваюць лебедзі. Другая майстрыха маляванкі на шкле жыве ў Мінску. Ірына Мамановіч выканала калекцыю работ каляднай тэматыкі.

Урачыстым было адкрыццё выставы. Музыкальнае афармленне складалі ўдзельнікі калектыву "Гуды" Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў. Ужо некалькі гадоў пры гэтай установе дзейнічае лабараторыя народных інструментаў, дзе студэнты займаюцца рэканструкцыяй старажытных інструментаў і мелодый. Дарэчы, 23 сакавіка адбыўся канцэрт-прэзентацыя, дзе рэканструяваныя творы можна было параўнаць з прадстаўленымі на выставе вырабамі ўмельцаў М. Скрамблевіча з Гродна, У.Казака з Віцебска.

Любая выстава для майстра народнай творчасці — экзамен. Што казаць пра выставу Нацыянальную! Безумоўна, кожны вытрымаў экзамен на вышэйшую адзнаку. Шкада толькі, што ніводная выставачная зала не змесціць усіх скарбаў невычэрпнай крыніцы народнай творчасці.

Наталля СУХАЯ, вядучы метадыст па народных рамствах і промыслах Мінскага абласнага цэнтру народнай творчасці.

НА ЗДЫМКАХ: "Гуды" на адкрыцці выставы; абраз на ручніку Ніны Тысевіч; Наталля СУХАЯ з ганчарнымі вырабамі Аляксандра Вішнеўскага; фрагмент выставы; арнаментаваныя кошыкі Станіслава Афонькіна з Быхава; "Калядная каза" — работа вучняў Тацяны Маркавец; кераміка Сямёна Саўрыцкага; фрагмент дывана з Камянецкага раёна; "Валюшкі ў жыце" Тацяны Цыпкінай.

Фота Вольгі БАБУРЫНАЙ.

Вяртанне

Адраджэнне слуцкага пояса

Энцыклапедычная даведка: Слукцкія паясы — вырабы ручнога шаўкапрадства — з'явіліся ў Вялікім княстве Літоўскім у XVI стагоддзі, а ў сярэдзіне XVIII стагоддзя пачалася іх масавая вытворчасць. Слукцкая мануфактура спачатку капіравала ўзоры з Блізкага Усходу, потым у арнамент пачалі ўплятацца нацыянальныя матывы, выявы кветак мясцовай флоры (васількі-валожкі ды незабудкі). Ткалі слукцкія паясы даўжынёй ад двух да чатырох з паловай метраў з шаўковых, залатых і сярэбраных нітак. Гэта быў так званы літы пояс, дзе правы бок быў цалкам затканы залатой ніткай, якая закрывала шаўковую аснову. Рабіліся паясы адна- і двухбаковыя, чатырохліцавыя. Пояс складаўся з сярэдзіны, аблямоўкі і двух канцоў. Канцы пояса мелі складаную арнаментуюку, найчасцей з двума матывамі. Шаўковыя паясы на ўзор слукцкіх вырабляліся ў Гродне, Нясвіжы, Ружанах, Кракаве і нават у Францыі.

... І,
ЗАБЫЎШЫСЯ,
РУКА...

Некалі здзівіў мяне факт, што напачатку не сялянская жаночая рука стварала слаўныя залататканыя паясы, а гэтую нялёгкую фізічна і няпростую па тэхналогіі работу ў Слукцкай мануфактуры, заснаванай Міхаілам Казімірам Радзівілам (Рыбанькам), вонвалі мужчыны, спецыяльна запрошаныя з Турцыі ды Персіі прафесіяналы-ткачы. Але праз дзесяць-пятнаццаць гадоў гэтым майстэрствам авалодалі і дасканалі яго засвоілі беларускія ткачы. Менавіта яны ўплялі "цвяток радзімы васілька", удасканалілі, надалі слукцаму поясу нацыянальны кала і адметнасць.

Майстэрства ткачоў дасягнула найвышэйшага ўзроўню, калі персыйскай справай кіраваў Ян Маджарскі. У 1760-1770 гадах слукцкія паясы сталі вырабляць двухбаковыя, чатырохліцавыя, што давала магчымасць павязваць адзін і той жа пояс па-рознаму ў залежнасці ад нагоды, радаснай ці жалобнай. Вытворчасць такіх літых паясоў з ушпечанай залатой ці сярэбранай ніткай была найбольш складанай. Удасканалілі і працягнулі бацькаву справу сын Яна Маджарскага — Лявон. На гэты час слукцкі пояс быў самым цудоўным атрыбутам строю сапраўднага шляхціца ці магната. У кармазынавым журане, палпэразаным дарагім поясам, ля якога мусіла вісець вострая шабля і кашаль з манетамі, не сорамна было і на людзі паказацца.

Яшчэ адна адметнасць беларускага, слуккага пояса заключалася ў тым, што яны былі адмыслова пазначаны: на рагу пояса ткалася метка "Слукц" на лацінскай ці стараславянскай мове. Іх, гэтых сапраўдных паясоў, якраз найменей у самой Беларусі. Паўсюль яны ёсць, ва ўсіх знакамітых музеях, а ў нас, кажучы, толькі адзін "поўны" музейны экзэмпляр — вялізны, чатырохбаковы слукцкі

пояс. Які, дзякуючы прафесару Адаму Мальдзісу, вернуты на радзіму, прывезены з Вялікабрытаніі ад князя Андэя Цеханавецкага. Цяпер гэты пояс знаходзіцца ў Музеі старажытнабеларускай культуры ІМЭФ НАН Беларусі.

Невялікія фрагменты слукцкіх паясоў, праўда, можна ўбачыць і ў іншых музеях краіны.

...У мінулым годзе, увосень, у

АДРАДЖЭННЕ СЛУЦКАГА ПЯЯСА

Калі ў час пасяджэння Экспертнай камісіі, створанай Упраўленнем справамі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь пры Дзяржаўным канцэрне "Белмасташпромыслы", прагучала прапанова адраджэння слукцкіх паясоў, мне падалося тое нерэальным.

беларускай сталіцы можна было ўбачыць у Дзяржаўным музеі гісторыі і культуры на выставе "Слукцкія паясы" прывезеныя з Масквы, з Дзяржаўнага гістарычнага музея і сабраныя з усіх беларускіх музеяў неацэнныя экспанаты і сапраўдныя шэдэўры, гонар і горадасць беларусаў — слукцкія паясы.

Узоры слукцкіх паясоў і цяпер не загубіліся, не сцірліся ў часе. Запамінальны арнамент выкарыстоўваецца пры афармленні сцэнічнай вопраткі, часта мільгае ён і ў строях аматарскіх калектываў.

— А чаму б і не аднавіць? — запытвалі мастакі і тэхналагі Рэспубліканскага ўнітарнага прадпрыемства "Слукцкія паясы". — Можна ж звярнуцца да першакрыніц, вывучыць літаратуру.

Вось так і з'явілася ў планах Слукцкай фабрыкі мастацкіх вырабаў новае заданне: вярнуць слукцкі пояс! Пакуль што ўсё на пачатковай фазе даследаванняў, вывучэння гісторыі стварэння і тэхналогіі вырабу.

А пакуль што са Слукца прывозяць новыя ўзоры сваіх вырабаў (у тым ліку і невялікіх сувенірных тканых паясоў) для зацвярджэння іх на Экспертнай камісіі. А гэта вельмі адказна, бо Экспертная камісія — калегіяльны орган, у склад якога ўваходзяць прадстаўнікі дзяржаўных і грамадскіх арганізацый: прадстаўнікі міністэрстваў і ведамстваў, навуковадаследчых устаноў і грамадскіх арганізацый, мастакі і мастацтвазнаўцы, навукоўцы і вядомыя спецыялісты, дзейнасць якіх звязана з захаваннем гісторыка-культурнай спадчыны, развіццём народнага мастацтва, народных промыслаў і рамёстваў.

Адна з асноўных задач Экспертнай камісіі — правядзенне экспертызы і выдача заключэнняў, ці можна аднесці прадукцыю да вырабаў

народных промыслаў і рамёстваў. Прадпрыемстваў, падведаных "Белмасташпромыслам", у краіне дзевятнаццаць. Сярод іх "Слукцкія паясы" вылучаюцца не толькі вялікай колькасцю асартыменту (ручнікі, сурвэткі і настольнікі, бялізна і вопратка, коўдры і шпеды, шторы, сувеніры ды шмат іншага), але найперш тым, што тут беражліва ставяцца да захавання сваіх рэгіянальных традыцый. Тонкая вышыўка і шпідзе хораша аздабляюць не толькі жаночую вопратку і мужчынскія кашулі. Нават сувенірныя лялькі апрануты ў яркія вышыўаныя строі, якія, дарэчы, выконваюцца ўручную.

Вось і атрымліваецца, што сёння, у стагоддзе глабалізацыі і навукова-тэхнічнага прагрэсу, далёка не ўсё можна механізаваць. Ніякі робот не перадаць цёплую колераў роднага краю, адценні ранішняга пазалоты і вечаровага суму. Толькі таленавітыя майстры могуць стварыць рукатворныя цуды. Яны і працуюць на ручных ткацкіх станках, апранаючы такім чынам сваіх лялек. Дзякуй Богу, захаваліся дасюль такія віды аздобы вопраткі і сурвэтак, як мярэжка і гафаванне, некаторыя віды вышыўкі. А гэтага ніякая машына дакладна не выканае. Вельмі папулярныя, проста неабходныя для выканання асобных работ бываюць ручныя кросны.

Але і машыны, сучасныя станкі-аўтаматы на Слукцкай фабрыцы таксама ёсць, без іх план выканаць немагчыма. Дарэчы, сыравіну, тую ж пражу на патрэбы прадпрыемства нарыхтоўваюць самі супрацоўнікі. Прадзіва тут выконваецца як з ільняных і ваўняных, так і з сінтэтычных нітак. На фабрыцы ёсць прадзільна-ткацкі, страчавышыўальны і швейны цэхі, дзе знайшлі працу каля трохсот чалавек. Кіраўніцтва прадпрыемства (дырэктар Ларыса Тарасова), як і ўвесь склад калектыву, пераважна жаночае. Творча і самааддана працуюць мастакі Антаніна Ісакава і Раіса Стасішына. Неаднаразова іх адзначалі на Экспертнай камісіі за цікавае аздабленне сувенірнай і вытворчай прадукцыі, захаванне мясцовых традыцый.

У СЛУЦКУ —
УСЁ ПА-ЛЮДСКУ
Слукцкая фабрыка мастацкіх вы-

рабаў атрымлівае заказы на сваю непаўторную прадукцыю з Галандыі, Францыі, ЗША. Выконваюць тут ганаровыя прадстаўнічыя заказы як для высокашаноўных гасцей, што прыязджаюць здалёк у нашу краіну, так і для офісаў і прадпрыемстваў суседніх краін.

Кожны народ, кожная краіна ганарыцца сваёй традыцыйнай культурай, бо яна з'яўляецца найбольш яркай рысай нацыянальнай адметнасці і самабытнасці. Такім чынам, на прыкладзе фабрыкі мастацкіх вырабаў "Слукцкія паясы" яшчэ раз сцвярджаецца вядомая ісціна: сапраўднае мастацтва не можа проста знікнуць, сысці ў нябыт, якія б перамены ў часе і ў прасторы ні адбываліся, якія б кірункі моды ні патрабавалі "сінтэзацы" ўбораў і вопраткі.

Адбываецца якраз адваротнае: тая ж старалаўня, забытая і закінутая вышыўка можа вярнуцца і засвіціцца-заіскрыцца як на сучасным строі, так і на маленькім сувеніры. А сама тканіна, такая звычайная і традыцыйная для беларусаў, самая гігіенічная і нават гаючая — ільняная, серабрыста-пірэя і каліровая, у сучасных мадэльных сукенках ды каштомах выглядае вельмі модна і элігантна.

І туды ўжо на фабрыцы мастацкіх вырабаў слукцкія паясы — ніхай сабе не золататканыя, але хораша аздобленыя, арнаментаваныя. Яны выдатна дапаўняюць традыцыйны мужчынскі строй у аматарскіх і прафесійных мастацкіх калектывах. А мастакі і тэхналагі ўжо вядуць распрацоўку пакуль што невялікага па памеру і даўжынні, але сапраўднага залатога чатырохбаковага Слуккага пояса.

Як бачыце, у Слукку сапраўды ўсё па-людску.

Галіна СУША,
член Экспертнай камісіі, старшы навуковы супрацоўнік
Беларускага дзяржаўнага інстытута
праблем культуры.
НА ЗДЫМКАХ: з маленькіх паясочкаў пачынаецца адраджэнне Слуккага пояса; Антаніна ІСАКАВА, вядучы мастак, і Кашырына МЯЦЕЛЬСКАЯ, галоўны інжынер Слукцкай фабрыкі мастацкіх вырабаў; саламяныя сувеніры.
Фотаздымкі
прадстаўлены аўтарам.

З духоўнай спадчыны Чарнобыльскіх вёсак

**Матэрыялы
Веткаўскага
музея народнай
творчасці**

шчэлкі відна: ён у хляве. А яны паставілі яму стол, паслалі скацёрку, тыя людзі, і наставілі багата глякоў. Ён сагнецца і малака налівае. Налівае глякі, налівае... Поўныя глякі паналіваў. Сам у гузіках такіх, як пан ходзе.

Яны што-та яму давалі кушаць, а ён малака насіў.

(Вёска Барталамееўка).

"У ШЧОДРЫ ПЯЮЦЬ"

"Калядзін, Калядзін, я ў бацькі адзін.
Кароенькі кажухок. Дайце мне піражок,
Наверх каўбасу, а не то хату разнясу!"
(Вёска Пацёсы).

ВЯСНОЙ

"Селязень плыве, а вутачка плача.
Хлопчык п'яе, а дзевачка плача.
Не плач, не плач, не плач, не ўбівайся!
Вот прыйдзе вясна — і яго дажыдайся".
(Пасёлак Гарысты).

У ЖНІВО

"Ты падуў-ка, падуў, буен вецярочык, з далёкага раю!
Ты прыбудзь-ка, прыбудзь, міленькі дружочык, з далёкага краю!
Раскажу я табе сваю прыгадочку, а табе аднаму, што хацела мяне маці другому аддаці ў чужую старану.
А я, мой міленькі, не паслухала маці.
Не паслухала маці, хацела цябе даждаці".

НА ВЯСЕЛЛІ

"Помні, Сашачка, не забывай, што табе мамачка прыказала. Што табе мамачка прыказала: не пій первае чарачкі. Не пій первае чарачкі, вылівай коніку на загрыўку. Вылівай коніку на загрыўку, штоб была грывачка калясом. Штоб была грывачка калясом, штоб была дзевачка з барышом".
(Вёска Барталамееўка).

Генадзь ЛАПАЦІН,
супрацоўнік Веткаўскага музея народнай творчасці.

НА ЗДЫМКУ: у Ветцы стаіць помнік вёскам, якія спынілі сваё існаванне ў раёне ў выніку чарнобыльскай трагедыі.
Фота з архіваў музея.

Народны каляндар

"Май зямлю грэе"

Май — адзіная ў беларускім календары лацінская назва месяца. Некалі рымляне прысвячалі гэты месяц багіні зямлі *Матэры*. Першы яго дзень садзілі дрэва, якое называлі таксама "маем". У славян, у тым ліку і ў беларусаў, захаваліся абрады на Сёмуху, калі ўшаноўваецца першая зеляніна дрэў і ладзіцца абрад "Ваджэння куста".

У маі (у гэтым годзе 2-га дня) спраўляюць Радаўніцу — дзень памінання памерлых на могілках.
5 мая — Ляльнік, свята заклікання вясны ў гонар багіні Лялі.
6 мая — свята Ярылы ў дахрысціянскі перыяд, даўняе земляробчае свята першага выгану кароў у поле, а ў наш час — Юр'е (па сваіх функцыях гэты свята цалкам замяніў свайго папярэдніка).

13-га — дзень Якуба, пра які кажуць, што "На Якуба грэе любя". 15 мая — Барыс, 21-га — Іван Веснавы, свята апекуноў земляробства, а 22-га — Мікола, які апекаваўся яшчэ і коньмі, таму лічыцца і святам пастухоў.
28 мая — Пахом, з якім звязана народная парада: "Сей агуркі на Пахом, будзеш насіць мяхом", а таксама прыказка "Святы Пахом павее цяплом".

31-га — Фядот, пра які кажуць: "Прышоў Фядот — прынялася зямля за свой род".

Цацачніца з Лепеля

Зінаіда Ляшко жыве ў горадзе Лепель Гомельскай вобласці. Стала маляваць імацца лепкай гліняных цацак, калі дажыла ўжо пенсійнага ўзросту. З'явілася больш вольнага часу, устамілася дзяцінства і юнацтва, уражанні таго часу. Як і многія сялянскія дзеці, яна ляпіла цацкі сама. Так склалася, што даўно стала жыхаркай горада.

Калі хадзіла ў лес па грыбы і ягады (Лепель — раённы цэнтр, невялікі горад, і ад яе кватэры ў лес можна пляшком хадзіць), заўважыла, што непадалёк ёсць запас гліны. Цікаваць да гэтага прыроднага матэрыялу, закладзеная ў дзяцінстве, абудзілася нанова. Яна стала ляпіць звяроў і птушак, людзей. Спачатку абпальвала свае вырабы дома, а потым знайшла шлях у Лепельскі цэнтр рамёстваў, дзе ёсць муфельная печ. Там заўважылі майстрыху-аматарку, падтрымалі яе. Часта наведвалася яна ў мясцовы музей, дзе ёсць вырабы ганчароў.

Асабліва ёй спадабаліся цацкі-світулькі, але вырабляць іх нялёгка. І ўсё ж дабілася свайго — яе цацкі загучалі. Найбольш падабаецца народнай мастацтвы ляпіць звяроў і птушак, за якія яна назірае на мясцовых азёрах. Зораз удзельнічае ў выставах, што арганізуюе аддзел культуры раёна, прадае часам свае вырабы на кірмашы. У свой час Беларускае тэлебачанне зняло пра яе творчасць дакументальны фільм.

Рэгіна ГАМЗОВІЧ,
Фота Аляксандра ЛАБАДЫ.

Веткаўскі раён Гомельскай вобласці лічыцца адным з самых пацярпелых ад аварыі на Чарнобыльскай атамнай электрастанцыі. 26 мая 1986 года ў іншыя гарады і вёскі Беларусі былі адселены жыхары 58 населеных пунктаў. Практична на трэць аб'яўдзела тэрыторыя, якая заўсёды прыцягвала увагу беларускіх і расійскіх этнографі і фалькларыстаў. У апошнія гады перад аварыяй вялікая праца па збору і фіксацыі помнікаў мясцовай культуры праводзілася супрацоўнікамі Веткаўскага музея народнай творчасці. Не спынілася яна і пасля адсялення вёсак, паколькі супрацоўнікі маюць магчымасць сустракацца з перасяленцамі, якія жывуць у Ветцы.

На гэты час у фондах музея сабраны каля 300 экспанатаў, якія характарызуюць культуру адселеных вёсак: знаходкі з помнікаў археалогіі, старадрукі, старажытныя рукапісы і работы мясцовых майстроў і мастакоў (стараабрадскія і праваслаўныя народныя абразы), дробная пластыка, ручнікі, дамавая (архітэктурная) разьба па дрэве, а таксама фіксаваныя помнікі духоўнай культуры — аўдыя- і відэазапісы, апісанні, рэканструкцыі абрадаў, збор фальклорных тэкстаў і іншае. Апошніх у калекцыі музея прадстаўлена каля 450 адзінак.

За кожным ручніком, за кожным аповедам, песняй — любоў да свайго малой Радзімы. З успамінаў жыхаркі вёскі Бесядзь Лідзіі Івашчонак: "Вясну гукалі. Пад вечар выходзіць маладзёж, жаншчыны маладыя і дзяўчаты — як пачнуць пець "Вой, люлі"!.. А павадка! Разлівалася рэчка да дзярэўні. Прыйдучь да вады і п'яюць. Но так пелі! Красівыя галасы, красівыя песні. Без гармошкі, без нічога".

Чарнобыльская бяда прымусіла пакінуць родныя мясціны жыхароў 58 вёсак Веткаўскага раёна, але яны назаўсёды будуць усведамляць сябе амеленскімі і старазакружскімі, сівенскімі і стараграмшкімі, чырвонакуцкімі, вераб'ёўскімі... Менавіта такое ўражанне ўзнікла ў час размоў з Таццянай Грамыкай з вёскі Новыя Грамыкі і Варварай Грэцкай з Амьяльнага, Мікітам Шапавалавым і Марыяй Дзеравяшкінай з Сівенкі, Ганнай Грамыкай з сяла Гарыстага, Анастасіяй Ліцвінавай з Чырвонага Кута, Нінай Дронавай з Гуты і іншымі. Нібы плач па мінуламу — прызнанне Валянціны Лістападавай з вёскі Закружжа, якая зараз жыве ў Пакалюбічах Гомельскага раёна: "Было б цяпер наша Закружжа, здаецца, і душа б мая маладзёж была, і жыць было б лягчэй. Паехала б туды, прайшлася па родных мясцінах... Вельмі цяжка. Калі ў Пакалюбічах была сустрэча былых выпускнікоў, на душы ў мяне была такая туга! Я чытала там верш, прысвечаны школьным гадам, а потым папрасілася, каб запісалі мяне ў выпускнікі гэтай школы, бо зараз няма ні Свяцкай школы, дзе я вучылася, ні самога Свяцка, няма Закружжа — выселілі. Не стала нашай Бацькаўшчыны".

Пры падрыхтоўцы запісаных тэкстаў мы з вялікай павагай ставіліся да асаблівасцей мовы нашых суразмоўцаў, захавашы мясцовую гаворку.

**"ПЕСНІ СПЯВАОУЦЬ —
ВЁСКИ ЗАСНОУВАЮЦЬ"**

"Амяльное — эта калісь жыў, баба наша казала, нейкі Меля ці Амеля (звалі чалавека). Закружжа — называлася з-за таго, што заходзіць сюды і кружачка, не найдуць выйціць дамоў. Тады ласы былі да сцежкі. А Падкаменне — бо там ляжаў бальшучы камень. На рэчачы той камень здаровы ляжаў. Эта цяпер высушылі, і ўсё раўно відзен, ляжыць, толькі ўгроз — пазарастала ўсё. А тады касілі, граблі сена, дак із-за тога каменя. Ды і пасёлак Падкаменне. І песня ё — "Із-пад каменя, із-пад белага...". У нас пелі яе, калі хочыш: і на свадзьбах, і на хрэсьбінах. Як сёлы пастроіліся — Падкаменне, Амьяльное, так і пачалі пець. (Ад рэдакцыі: гэтую песню спявала Валянціна Пархоменка, якая родам з суседняга Чачэрскага раёна, а зараз жыве ў ЗША).

Із-пад каменя, із-пад белага
Цячэ рэчанька, цячэ быстрая,
Рэчка быстрая, серабрыстая.
А ў той рэчцы дзева мылася,
Дзева мылася і ўмывалася,
Малайца-купца дажыдалася.
Маладзёц-купец вёў каня паіць,
А раўнівы муж вёў жану тапіць.
А жана у мужа ўсё прасілася:
Не тапі мяне рана з вечара.
Не тапі мяне рана з вечара,
А тапі мяне цёмнай зорчакчай.
А тапі мяне цёмнай зорчакчай —
Людзі ня будуць знаць,
Ня будуць крычаць".

"НА КОЛЯДЫ"

Жанатыя, гадоў па 40-50, сабіраліся і вадзілі... Маланка называлася: жаншчыну ўбіралі красіва, як пад вянец, у белае, усё красівае, кругом платок і ленты віселі, дліныя такія. А Васіль хадзіў у касцюме у харошым. Па хатах хадзілі, раджэственскую пелі, бажэственную. І многа людзей ходзіць. І дажэ ў Чырвоным Куце яны па пасёлку паходзюць, п'яюць. Эта ж адзін

калхоз. Назаўтра яны ў Косіцкую пойдучь. Там тожэ каторыя людзі верывалі. У іх другі абрад, но ўсё раўно пускалі ў хату.

"ЧУР, МАЁ!"

"Дамавы камешкі па палу раскідае, яны гараць, свецяцца. Тады нада сказаць: "Чур, маё!" Тады захваціш скарэй, а то ўсё пацяраеш.
(Сяло Акшынка).

"ЯК ДЗЕТАК КУПАЮЦЬ"

"Як купаш дзіцёначка, купалінку хрысціш і гаворыш: "Вадзіца-царыца, усяму свету памачніца! Памажы, госпадзі, раба Божага (рабу Божую) памыць, пакупаць, спадечкі пакласць. Штоб ён (яна) крэпка спаў, ніякае болі не знаў".
(Сяло Старое Закружжа).

"БУЛЬБУ СОДЗЮЦЬ"

"Сваха мая была — як бульбу засявае, то кладзе ў баразну соракі (на Соракі ж п'яклі, дак яна астаўляе на бульбу) — штоб бульба была па сорака-бульбін пад калівам".
(Сяло Падкаменне).

"БАЛЕЗНЬ УНІМАЮЦЬ"

"На чорным моры, на зялёным востраве стаяў дуб на сто кагатоў, на сто парасткаў, на сто недаросткаў, на сто пераросткаў. Пад тым дубам стаяў стол, за сталом сядзелі тры ангель-архангелы, размаўлялі, раба Божага (хто балее — імя) балезнь унімалі: касці не зламіць, сэрца не знабіць. Не прымі мой дух, прымі Гасподні дух (тры разы нада сказаць)".
(Вёска Петухоўка).

"ПРА ЗМЕЯ ВОГНЕННАГА"

"Матка мая расказвала. Лятаў ён к саседзям. Мы паглядзім — к Кагперам паляцеў. Гавора, лядеў страшны такі агонь і прама апусціўся к ім на двор. Мы скарэй у шчэлкі — кругом аббеглі і глядзім. Бачым, у

КАНТАКТЫ І ДЫЯЛОГІ

ВЕСТКІ МІЖНАРОДНАЙ АСАЦЫЯЦЫІ БЕЛАРУСІСТАЎ. №54

Хада падзей

У Маскве выяўлены рукапісны беларуска-рускі зборнік твораў Уладзіміра Караткевіча

Нядаўна з Масквы вярнуўся вядомы даследчык і спадч Уладзіміра Караткевіча дацэнт Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта, сябар асацыяцыі беларусістаў Анатоль Верабей. Ён ужо доўгі час перапісваецца з масквіччай Нінай Молевай, выкладчыцай маскоўскага Літаратурнага інстытута, якую звязвалі сяброўскія адносіны з пісьменнікам у час яго вучобы ў гэтым інстытуце. Выкладаючы гісторыю і стацтваў, найперш рускага, яна выдзала істотны ўплыў на творчасць У. Караткевіча, які вывеў яе ў рамане "Нельга забыць" у вобразе Горавай. Цяпер гераіня беларускага рамана — доктар гістарычных навук, сябар Саюза пісьменнікаў і Саюза мастакоў Расіі, аўтар многіх навуковых прац і мастацкіх твораў.

І Ч. Молева прыняла рашэнне даць дазвол на перадачу ў Беларусь ксеракопіі рукапісаў прызначанага ёй (як чыгачы) зборніка твораў Уладзіміра Караткевіча (захоўваецца ў Цэнтральным маскоўскім архіве-музеі асабістых збораў) і трох лістоў пісьменніка да яе. У зборнік уключаны вядомыя і апублікаваныя па-

эма "Плошча Маякоўскага", "Паэма пра засуху", верш "Дзіва на Нерлі" і іншыя, а таксама невядомыя дагэтуль іх аўтарскія перастварэнні на рускай мове. Ёсць тут і творы, раней увогуле невядомыя (скажам, паэма "Радзіма"). Да ўсяго гэтага далучаны копіі аўтографу У. Караткевіча на падараваных ім Н. Молевай сваіх беларускіх кнігах і іх рускіх перакладах.

Прывезены з Масквы рукапіс мае прыныповае значэнне. Калі раней мы маглі з упэўненасцю сказаць, што ў сваёй творчасці У. Караткевіч карыстаўся, побач з беларускай, яшчэ і ўкраінскай мовай, то сёння мы можам характарызаваць яго як аўтара і рускіх мастацкіх твораў, пісьменніка полілінгвістычнага.

Вярнуўшыся з павязкі ў Рым, Н. Молева днём і ў тэлефоннай размове абядала А. Вераб'ю, што, пашукаўшы, перадаць у Мінск яшчэ адну частку рукапісаў У. Караткевіча. Аб'яднаньня ўсе разам, яны могуць склаці змястоўны зборнік.

Днямі А. Верабей наведваў рэдакцыю "Голасу Радзімы" і паказаў новыя здабыткі.

Валянціна ГРЫШКЕВІЧ.

Да ведама Прысвячаецца Фёдару Дастаеўскаму

Іванаўскі райвыканкам і кафедра тэорыі і гісторыі рускай літаратуры Брэсцкага дзяржаўнага ўніверсітэта імя А.С. Пушкіна паведамляюць аб правядзенні 5-6 кастрычніка 2006 года міжнароднай навуковай канферэнцыі "Ф.М. Дастаеўскі і сучасны літаратурны працэс".

Канферэнцыя адбудзецца ў горадзе Іванава Брэсцкай вобласці, куды ўдзельнікі будуць прывезены з Брэста аўтобусам 5 кастрычніка. Заяўкі прымаюцца да 15 верасня на адрас: 224665, Брэст, вул. Міцкевіча, 28, БрДУ імя А.С. Пушкіна, кафедра тэорыі і гісторыі рускай літаратуры.

Кантактныя тэлефоны: (8 016) 21 64 62, (8 016) 23 61 33; (8 016) 21 63 92, (8 016) 21 97 77
Электронная пошта: philolog@brsu.brest.by
mailto:philolog@brsu.brest.by

Аргкамітэт.

Запрашаем у Маскву на канферэнцыю

Дзяржаўны гісторыка-культурны музей-запаведнік "Маскоўскі Крэмль" і Інстытут усеагульнай гісторыі РАН у кастрычніку 2006 года ладзяць міжнародную навуковую канферэнцыю "Рэпрэзентацыя ўлады ў пасольскім дыпламатычным дыялогу ў XV — першай чвэрці XVIII стагоддзя". (III канферэнцыя "Іншааземцы ў Маскоўскай дзяржаве").

Заяўкі і тэзісы дакладаў дасылаць на два адрасы:

FGU "Московский Кремль" fondser@kremlin.museum.ru (Орленко Сергей Павлович, тел. 202.17.54; Новоселов Василий Рудольфович, тел. 921.51.27);

IYI РАН lev1904@mail.ru (Королева Светлана Юрьевна, тел. 938.53.17)

Аргкамітэт.

Удакладненне

У 9-10 нумары нашай газеты за бягучы год, у артыкуле А. Мальдзіса "Колькі віншавальных слоў пра маю літоўскую сааўтарку" дапушчана недакладнасць: сказана, што літоўскай беларусістцы споўнілася 70 год, а на самой справе ёй толькі 60. За такое "пастарэнне" просім прабачэння ў чытачоў і спадарыні Альмы Лапінскене і выказваем надзею, што змесцім пра яе віншавальныя матэрыялы і ў 70 год, і ў наступныя юбілеі.

Шосты выпуск маскоўскага "Скарыніча"

Скарыніч. Літаратурна-навуковы гадавік. Выпуск 6 /Укладальнік Аляксей Каўка. М.: Советский писатель, 2006. 190 с.

З годна з надрукаванай у гадавіку анатацыяй, публікацыі чарговага, выдаванага з 1991 года, зборніка "Скарыніч" распрацоўваюць "традыцыйную тэму Беларускага нацыянальнага адраджэння". У альманах уключаны паэтычныя і публіцыстычныя творы розных аўтараў розных часоў, эпістальны (пераважна XX стагоддзя, але ёсць і ліст І.Лабойкі да М.Пагодзіна, напісаны ў 1839 годзе), матэрыялы да 100-годдзя Мікалая Улашчыка (рукапісы гісторыка і ўспаміны пра яго), раздзел Scoringiana.

У першым раздзеле апублікаваны верш невядомага аўтара 1830-х гадоў "Вясна", апублікаваны ў 1874 годзе І.Насовічам верш "Святочнае ігрышча" (у зборніку ў адрозненне ад колішняй публікацыі ён прыведзены ў дакладнай моўнай версіі), асобныя вершы У.Дубоўкі, К.Буйлы, М.Ермаловіча, Г.Праневіча, У.Язвы (У.Дарагужа), В.Рыч, інтэрв'ю з М.Танкам 1982 года, нататка Янкі Брыля пра беларускага спевака ў ЗША Пятра Коноха, успаміны А.Пяткевіча пра Зоську Верас.

Эпістальнаму раздзелу зборніка таксама ўласціва значная маза-

ічнасць, у ім знаходзім карэспандэнцыю, адрасаваную ў "старую" "Нашу ніву", лісты А.Луцкевіча, І.Луцкевіча, В.Ластоўскага, Е.Раманова, П.Крачэўскага, К.Езавітава, Ю.Драйзіна, Р.Шырмы, Я.Дылы, А.Твардоўскага, С.Александровіча, Ю.Туронка, А.Сыса, П.Конюха, Л.Шпакоўскага-Случаніна, шэраг лістоў, адрасаваных А.Каўку, і іншае.

У зборніку апублікаваны заўвагі М.Улашчыка 1973 года да артыкула "Шляхта", прызначанага для друку ў нейкім выданні Беларускай энцыклапедыі, меркаванні гісторыка пра кнігу В.Грышкевіча і А.Мальдзіса "Шляхі вялі праз Беларусь", успаміны пра Улашчыка А. Адамовіча, Т.Аросевай, С.Бергмана, А.Грышкевіча.

Кніга ўяўляе цікавасць як зборнік разнастайных і змястоўных дакументаў (у дадзенай нататцы пералічана толькі нязначная іх частка), а таксама як сведчанне культурніцкай жыццёвасці маскоўскай суполкі беларусаў. Услед за ўкладальнікам зборніка, адна з ранейшых кніг якога мела даволі арыгінальную назву, можна сцвердзіць: "Жывом!".

Сяргей ЗАПРУДСКІ, старшыня ГА "Маб".

Юбіляр

Нястомны шукальнік

Радзіма Генадзя Кісялёва — горад Каломна Маскоўскай вобласці. Нарadzіўся там 19 сакавіка 1931 года. Выхадзец з рускай сям'і, пасля аспірантуры ў Маскоўскім гісторыка-архіўным інстытуце ён трапіў на работу ў Вільнюс і зацікавіўся там беларускай літаратурай, якая стала асноўнай справай яго жыцця. Абапіраючыся на знойдзеныя ў Вільнюсе архіўныя матэрыялы, напісаў першыя дзве свае кнігі — "Сейбіты вечнага" і "З думай пра Беларусь". Выдаў зборнікі дакументаў пра беларускую літаратуру XIX стагоддзя (славуць "Пачынальнікі"), Кастуся Каліноўскага, Янку Купалу, Якуба Коласа, манаграфіі пра аўтарства паэм "Энеіда навыварат" і "Тарас на Парнасе", В. Дуніна-Марцінкевіча і іншых. Працы Г. Кісялёва перавыдаюцца і сёння.

Сардэчна віншваем Генадзя Кісялёва, сябра ГА "Маб" з юбілеем! Змяшчаем ніжэй яго невядомы артыкул.

Не Глінка, а Сыракомля

Апошнім часам актывізуецца "мясцовае" літаратуразнаўства: выйшлі добрыя, змястоўныя, карысныя кнігі: "Літаратурная Гродзеншчына", "Старонкі спадчыны" Аляксея Пяткевіча, "Літаратура Берасцейшчыны" Веры Ляшук і Галіны Снітко, "Літаратурныя мясіны Беларусі: Краязнаўчы даведнік. Кн. 1. Брэсцкая, Віцебская і Гомельская вобласці" Лідзіі Кулажанкі, Адама Мальдзіса і Святланы Сачанкі. Ёсць напрацоўкі ў Віцебску (асабліва пра Яна Баршчэўскага, Канстанціна Веранічына і Уладзіміра Караткевіча), Магілёве (пра Аркадзя Куляшова).

Але здараюцца і прыкрыя недакладнасці. Часам, разблытваючы адны загадкі, мы ствараем іншыя. У кнізе "Літаратура Берасцейшчыны" расказваецца, як пасля вайны 1812 года вяртаўся праз Беларусь з далёкіх паходаў на родную Смаленшчыну рускі паэт Фёдар Глінка. Нібыта тады ён напісаў верш, навяяны ўбачаным у дарозе:

Средь лесов, на болоте,
У разбитой дорожке,
Никнут хаты в дремоте —
Бесприютны, убоги.
В горькой бедности люди —
Ни одеты, ни голы,
В лишаих от простуды,
Вечно сумрачны, жёлты.
Стены в цвилю да в гнили,

Скосбочились хаты,
Камышом их покрыли,
Из соломы — заплаты.
Люди верят, как дети:
Встанет зорька над краем.
Пока солнце засветит,
Очи выест роса им.

Але чакайце — не трэба быць вялікім знаўцам, каб сказаць, што гэта моцна падкароцаны (выкінута сярэдзіна) рускі пераклад (і вельмі прстойны, прафесійны пераклад) выдатнага верша польскага і беларускага паэта Уладзіслава Сыракомлі "Z wrażeń poleskiej podróży" (1850). Верш уражае нейкай сваёй, я б сказаў, беларускасцю. Па сутнасці, у ім запраграмавана ўся беларуская літаратура XIX — пачатку XX стагоддзя, тая яе танальнасць, якая была прадметам гаворкі на вядомай нашаніўскай дыскусіі 1913-1914 гадоў (Янка Купала — "Чаму плача песня наша?" і гэтак далей). Нават у рускіх перакладах (цяпер друкуецца пераклад Музы Паўлавай) захоўваецца гэты выразны беларускі архетып, нацыянальны духоўны код. Нездарма ў 1905 годзе, на самым пачатку сваёй творчай дарогі, Янка Купала звярнуў увагу на гэты верш і адэкватна пераклаў яго на беларускую мову (пад нягоршай назвай "На Пьлесці"). А ў 1959 годзе другі выдатны майстар — Уладзімір Дубоўка

Чарговы зборнік Санкт-пецярбургскіх беларусістаў

Стала ўжо добрай традыцыяй праводзіць у "пятровым градзе" штогоднія канферэнцыі "Санкт-Пецярбург і беларуская культура". У 2003 годзе, 11-я по ліку, яна была прысвечана памяці выдатнага беларусіста Аляксандра Мильнікова. 12-я і 13-я прайшлі адпаведна ў 2004 і 2005 гадах.

Матэрыялы названых канферэнцый леглі ў аснову чарговага, трэцяга ўжо, "Беларускага зборніка", які мае падзаглавак: "Артыкулы і матэрыялы па гісторыі і культуры Беларусі" (СПб, 2005). Як і папярэднія, ён выйшаў стараннем кіраўніка Санкт-Пецярбургскай рэгіянальнай асацыяцыі беларусістаў прафесара Мікалая Нікалаева, які з'яўляецца загадчыкам аддзела рэдкай кнігі Нацыянальнай бібліятэкі Расіі.

Зборнік пачынаецца багатым на новыя асэнсаванні артыкулам А. Мильнікова "Ступені" і "грані" Францыска Скарыны: да пытання пра феномен культурнай мадэрацыі". Зразумела, што гэта пасмяротная публікацыя.

У 2005 годзе да сталых, Санкт-Пецярбургскіх і мінскіх аўтараў зборніка далучыліся Антон Мірановіч з Беластока, Івана Петшкewіч з Кракава, Васіль Луцко з Калугі, Рышард Радзік і Эльжбета Юзафовіч-Вісіньска з Любліна, Інэса Слюнькова з Масквы, Здзіслаў Янчак з Катовіца. Са Стэкгольма даслаў свой заўважаны на росшырку артыкул "Беларусіка XVII-XVIII стст. у зборах Швецый" беларусіст Андрэй Котлярчук (яго публікацыю, дарэчы, варта было б перадукаваць на старонках "Вяртання" газеты "Голас Радзімы"). Такім чынам, "Беларускі зборнік" усё прыкметней становіцца міжнародным выданнем.

Каштоўнасць трэцяму зборніку прыдае таксама бібліяграфія "Беларусь у пецярбургскай перыёдыцы (спіс публікацый 1994 г., з дапаўненнямі за 1992-1993 гг.) складзена дацэнтам Маркам Мамантавым.

Тамара ШКУРКО.

здзейсніў новую бездакорную беларускую версію верша, уключыўшы пераклад цалкам у сваю "Палескую расповідь". Не згадаў, не працытаваў, а ўключыў цалкам — выпадак не часты. Адначасова У. Дубоўка апеў сучаснае яму Палессе, праз далеч гадоў веў адпаведную размову з Сыракомлем. А ў цэлым, як бачым, у верша "Z wrażeń poleskiej podróży", як і ў многіх іншых твораў Сыракомлі, досыць багатае і працяглае жыццё ў вяках-стагоддзях, у прасторы і часе.

Вернемся, аднак, да публікацыі ў кнізе "Літаратура Берасцейшчыны". Што гэта не верш Глінкі — відавочна. З другога боку, магчыма, што дэкабрыст Ф. Глінка (дарэчы, таксама беларус сваімі каранямі) пераклаў верш Сыракомлі, але ў такім выпадку гэта магло быць толькі пасля 1850 года, а не адразу пасля вайны 1812 года, як пішуць берасцейскія аўтары. У дадзеным мне выданні твораў Глінкі (які і Сыракомля, ён выдаецца сёння вельмі выбарачна) гэтага тэксту няма, патрэбны дадатковыя росшыткі.

У кожным разе ўжо цяпер ясна, што ў новых выданнях кнігі "Літаратура Берасцейшчыны" гэтую мясіну неабходна ўдакладніць.

Генадзь КІСЯЛЁЎ,
доктар філалагічных навук,
лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Беларусі.

Беларус Васіль Грабцэвіч — ключавая асоба ва ўрадзе Рэспублікі Саха

Пра тое, што намеснік Старшыні ўрада Рэспублікі Саха (Якуція) Васіль Барысавіч Грабцэвіч — беларус, у Якуціі ведаюць многія. А вось, дзе і калі ён нарадзіўся, ведаюць адзінкі. Таму пачну з месца і даты нараджэння: здарылася гэта ў вёсцы Недайка Буда-Кашалёўскага раёна Гомельскай вобласці 9 мая 1950 года, у Дзень Перамогі. І сам Васіль Барысавіч бачыць у гэтым сімвалічны сэнс.

— Маці апавядала, — успамінае мой суразмоўца, — што ў акупацыі было вельмі цяжка, жылі ўвесь час у страху. У лясках актыўна дзейнічалі партызаны, а немцы часта ўстройвалі зачысткі, аблавы. Але, дзякуй Богу, большасці маіх сваякоў удалося выжыць. Мой дзядзька, Мікалай Лявончыкаў, ваяваў у чыне капітана танкавых войскаў. Загінуў пад Курскам. Дзед, Васіль Бутрымовіч, змагаўся папачы з Каўпаком. Быў ваенным лётчыкам, дастаўляў розныя грузы, вывозіў параненых. Другі дзед, Сямён Грабцэвіч, прайшоў радавым усю вайну, былі ў яго раненні, мае шмат узнагарод. Дзядзька, Мікалай Шалянкоў, у чыне сяржанта прайшоў усю вайну. Сваяк, Іван Бутрымовіч, быў у партызанах, загінуў. Мая бабуля Ксенія і бацька Барыс Грабцэвічы таксама былі ў партызанах — праўда, не ваявалі, але дапамагалі, чым маглі.

З дзяцінства добра запомнілася, як мы з прадзедам Адамам Лявончыкавым "ездзілі" ў лес па дрывы. Спачатку секлі, а потым цягнулі на вазку. Я ззаду штур-

хаў — амаль як у Някрасава. Вельмі любіў прадзеда, і ён адказваў мне тым жа: я быў яго любімым праўнучкам... Мой самы першы сябар — Анатоль Звяртоўскі. Мы разам вучыліся. З ім можна было і паразмаўляць, і памаўчаць, і захапіцца агульня былі — рыбалка, баскетбол...

Бацька выехаў з Беларусі ў Томск, і, калі я скончыў школу, пакінуў мяне, каб я паступіў у Томску ў інстытут. Чаму выбраў будаўнічы інстытут? Я па стылі жыцця — будаўнік. Жыццё ўдалечыні ад дому навучыла мяне перш за ўсё самастойнасці. А пасля заканчэння трэцяга курса я паехаў з будатрадам і зарабіў сабе на жыццё на цэлы год наперад. Томск прывучыў мяне спадзявацца толькі на сябе... Прыгадаю яшчэ, што ў свой час быў чэмпіёнам Томска па класічнай барацьбе.

У 1972 годзе Васіль Барысавіч закончыў Томскі інжынерна-будаўнічы інстытут, а ў наступным годзе пабраўся шлюбам з Людмілай Аляксандраўнай, якая закончыла той жа інстытут. У Томску да 1976 года працаваў лінейным

майстрам, прарабам, старшым прарабам.

У 1976 годзе Васіль Грабцэвіч пераехаў у "сталіцу алмазнага краю" горад Мірны ЯАССР і да 1998 года працаваў у аб'яднанні "Якуталмаз", дзе прайшоў шлях ад старшага інжынера тэхнагляду да старшага механіка аддзела капітальнага будаўніцтва. Працаваў у падраднай арганізацыі "Вілой-грэсбуд" на пасадзе галоўнага інжынера, намесніка начальніка ўпраўлення будаўніцтва, выконваў абавязкі галоўнага інжынера ўпраўлення "Мірныэнергапрамбуд", намесніка начальніка па вытворчасці.

На працягу трох з паловай гадоў (з 1986-га да 1990-га) удзельнічаў у будаўніцтве аб'ектаў энергетыкі ў Рэспубліцы Куба як старшы інжынер тэхнічнага садзейнічання на пабудове ЦЭС "Гавана".

З 1990 па 1998 год Васіль Барысавіч быў намеснікам упраўляючага, галоўным інжынерам Мірнінскага будаўнічага трэста ўпраўлення капітальнага будаўніцтва АК "АЛРОСА". У 1998 годзе закончыў Акадэмію народнай гаспадаркі пры ўрадзе Расійскай Федэрацыі і атрымаў званне менеджэра вышэйшай катэгорыі. А з 1998 года па студзень 2002-га працаваў першым намеснікам кіраўніка адміністрацыі Мірнінскага улуса.

У красавіку 2002 года, калі быў сфарміраваны новы ўрад Рэспублікі Саха (Якуція), пасля перамогі ў прэзідэнцкіх выбарах РС(Я) прэзідэнта акцыянернай кампаніі "Алмазы-Расіі-Саха" В. Штырова, Васіль Грабцэвіч стаў намеснікам Старшыні ўрада

Рэспублікі Саха (Якуція).

— З Вячаславам Анатолевічам, — успамінае Васіль Барысавіч, — пазнаёміўся ў гады работы ў Мірным. Я тады пачынаў старшым інжынерам, а В. Штыроў быў майстрам. Але гэта было нібы паралельнае жыццё. А непасрэдна ў кантакце нам давялося працаваць, калі Вячаслаў Анатолевіч стаў прэзідэнтам АК "АЛР". На пяперашнюю пасаду мяне запрасіў прэзідэнт. Памятаю, даў мне на роздум трыццаць хвілін: "Праз паўгадзіны зойдзеш, скажаш аб сваім рашэнні". З ім працаваць і цяжка, і цікава. Хаця, прызнаюся, не хацелася ад'язджаць з Мірнага. Да 2002 года я ў Якуцку быў усяго разы два. Жыў увесь час у Мірным.

Цяпер Васіль Барысавіч — ключавая фігура ва ўрадзе Рэспублікі Саха (Якуція). Ён куріруе такія напрамкі, як энергетыка, будаўнічы комплекс, ЖКГ, а таксама ўсё, што датычыцца пытанняў надзвычайнага характару (паводкі, пажары, аварыі). Прэзідэнт Федэрацыі баскетбола рэспублікі, Узнагароджаны ордэнам Дружбы і Граматай урада Рэспублікі Саха (Якуція). Ганаровы грамадзянін Тампонскага улуса.

— У роднай беларускай вёсцы, — працягвае Васіль Барысавіч, — бываю два разы ў год. Стараюся абавязкова хоць ненадоўга выбрацца вясною, калі квітнеюць сады. І другі раз еду ў адпачынак. У мяне там малодшы брат і сястра. Жывуць яны ў Рэчыцы

Гомельскай вобласці. У абодвух — сем'і, свае хаты, гаспадарка. Брат працуе начальнікам цэха дрэваапрацоўкі, а сястра — медсястрой. Вельмі люблілі іх. Маці цяпер 78 гадоў. Жыве таксама ў Рэчыцы, у яе свая хатка, садок.

Васіль і Людміла Грабцэвічы маюць дзвюх дачок. Старэйшая, якая жыве ў Мірным, падаравала ім унукаў: Рамана і Васілісу (названа ў гонар дзеда). А малодшая жыве ў Маскве. Васіль Барысавіч мае пад Якуцкам уласнае лецішча.

— Я там вырошчваю бульбу, агуркі, памідоры ў пяціліцы, зелень усялякую. Гэта добрая разрадка пасля працы. Акрамя таго, я высаджваю на лецішчы больш за дзесятак дрэваў. Сярод іх — яблыня, вішня, якія добра прыжыліся, глог, рабіна. Захапляе рыбалка, прычым, сам працэс... Я люблю гатаваць стравы і раблю гэта нядрэнна.

Алесь БАРКОЎСКІ
(Якуцк).

На заканчэнне падаём, як прыгатаваць "кнышы ад Васіля Грабцэвіча":

— Я гатую іх два разы ў год — на Новы год і на дзень нараджэння, наколькі збіраюцца госці. Абіраю паўвадра бульбы, надзіраю на тарцы і праз друшляк адцэджваю лішнюю вадкасць. Дадаю два яйкі і соль па смаку. Асобна рыштуку мясны фарш, лепш за ўсё з паўтлустай свініны. Затым робяцца гэтыя пражкі — на далонь бяру бульбу, зверху кладу фарш, а на яго — зноў бульбу. Фармую піражкі. Абсмажваю іх у алеі да ўзнікнення румянай скарыначкі. Потым складаваю кнышы ў жароўню, накрываю крышкай, папярэдне паклаўшы зверху лыжку-дзве сметанковага масла, і стаўлю ў духоўку на 30-40 хвілін пры тэмпературы 120 градусаў. Вельмі смачна. Раю.

Реклама

Для строительства и капитального ремонта животноводческих помещений в Псковской области (15 километров от города Пскова) на длительный период (3-5 лет) требуется прораб со стажем работы не менее 5 лет. Возможно привлечение с его стороны стабильной общестроительной бригады численностью 5-7 человек.

За справками обращаться по телефону (812) 915 98 35 в городе Санкт-Петербурге (Россия), СМИРНОВ Михаил Макарович. Адрес: "000 Мясная торговля", проспект Большевиков, 22, корпус 1, город Санкт-Петербург, Россия, 193232.

Алег Кандыба — ураджэнец Віцебскай вобласці Шумілінскага раёна. Нарадзіўся ў сялянскай сям'і. Бацькі ўсё жыццё працавалі на зямлі. Бацька быў брыгадзірам трактарнай брыгады, маці таксама працавала ў калгасе. Скончыў Обальскую сярэднюю школу, паступіў у ваеннае вучылішча. Служыў у Літве. Вучыўся ў Наваполацкім політэхнічным інстытуце. Зараз — пенсіянер, узначальвае Клуб беларусаў Масквы, рэдагуе газету "Сябры". Знаёмства з Алегам Кандыбам адбылося два гады таму падчас выставы СМІ Беларусі ў Мінску. І вось новая сустрэча. Гаворка ішла пра тое, як пачуваюць сябе маскоўскія беларусы, чым жыве Клуб.

— Нагодай наведзець Беларусь стаў інтэграцыйны праект. Клуб беларусаў Масквы браў удзел у першым беларуска-расійскім эканамічным форуме. Нам вельмі ўсё прыйшлося да спадабы. Клуб беларусаў з'явіўся ініцыятарам падпісання ў рамках форуму сур'езнага кантракта на пастаўку з Мазыра ў Маскву солі. Сёння гэта 20 тысяч тон у год.

Мы б хацелі, каб пастаўкі павялічыліся да 30 тысяч тон...

У Маскве сёння дзейнічаюць 11 кафэ-рэстаранаў беларускай нацыянальнай кухні. Гэта не проста кафэ-рэстараны. Наша задача — ператварыць кожную такую ўстанову ў беларускі нацыянальна-культурны і дзелавы цэнтр. Каб наведвальнікі прыходзілі да нас не толькі на беларускія грыбы і дранікі, а маглі пачытаць беларускія газеты, купіць беларускі сувенір, карціны беларускіх мастакоў. За апошнія два гады ў нашым клубе адбылося шмат добрых і карысных спраў. Так, у сваёй роднай вёсцы Жалезнякі на Магілёўшчыне намеснік начальніка міліцыі горада Масквы генерал Васіль Чэмізаў разам з сябрамі пабудаваў царкву, якую ўжо асвяцілі. А браты Сяргей і Пётр Караткевічы, ураджэнцы Гомельшчыны, да 20-годдзя катастрофы на Чарнобыльскай атамнай электрастанцыі адкрылі ў сваёй роднай вёсцы вялікі храм. Дакладней, яны ахвяравалі сродкі на рэстаўрацыю гэтага будынка,

Алег Кандыба — пра беларусаў Масквы

помніка XVII стагоддзя. Спены тут з мармуру, дзевяць купалоў, дзевяць залатых крыжоў. Сёння работы ўжо закончаны, мастакі распісваюць унутраныя сцены. Дарэчы, Караткевічы праклалі ў гэтую вёску і газавод. Пабудаваны таксама дом для свяшчэнніка. Укладзена ў гэту справу каля 500 тысяч долараў.

Некалі ў гэтай вёсцы было 500 двароў. Зараз засталася 12. Але пасля аднаўлення храма, пасля правядзення газавода вёска адрадіцца: ужо ёсць заяўкі на засяленне пустых дамоў. Так што будучы там гучаць і дзіцячы смех, і царкоўныя званы...

Як я заўважаю, вельмі багатыя не надта спяшаюцца ўкладваць грошы ў добрыя справы. А вось людзі сярэдняга дастатку, у якіх з'явіліся свабодныя грошы, хутчэй дапамогуць і сваёй роднай вёсцы, і людзям, якія ў ёй жывуць, і бальніцам, і дзіцячым дамам. І робяць гэта з задавальненнем. Наша зямлячка Ядвіга Юфэрава (родам з Іўя) — намеснік галоўнага рэдактара газеты "Известия", летась ініцыявала правя-

дзенне ў родным гарадку Іўеўскай "Сябрыны", на якую сабралі землякоў-беларусаў з усяго свету.

Мы прапанавалі зрабіць такую акцыю ў Лунінецкі ў бліжэйшыя гады. Запрасілі землякоў, каб яны прыехалі на Радзіму, пакланіліся роднаму краю. І зрабілі сваім землякам падарункі. Дзіцячым садкам, паліклінікам. Кожны можа ўнесці пасільны ўклад. Не абавязкова грашыма. Пасадзі дрэвы, вазьмі ўдзел у добраўпарадкаванні тэрыторыі. Калі чалавек багаты душой, ён здольны рабіць добрыя справы. Мы заклікаем аб'яднацца ўсіх суайчыннікаў, якія жывуць за межамі Бацькаўшчыны, рабіць гэтыя добрыя справы. Перагледзьце свае бібліятэкі, магчыма ёсць камп'ютэры, якія можна перадаць у родную школу дзецям... Думаю, што Гасподзь ухваліць такія ўчынкi.

Маскоўскае зямляцтва можа сёння ганарыцца першым, і пакуль адзіным у сталіцы Расіі, беларускім тэатрам "Алеся". Гэта вялікая радасць для нас. Беларускіх артыстаў ужо заўважылі

ва ўрадзе Масквы. Пастаноўкі ідуць на беларускай мове. Акцёры прыехалі з Магілёва, Мінска, Гродна. Яны для нас — носьбіты беларускага мастацтва, культуры. Праўда, памяшканне тэатра пакуль арандуе.

Газета "Сябры" — гэта наша інфармацыйная трыбуна. З 24 палос 6-7 адведзена інфармацыі менавіта з Беларусі. Якія змены адбыліся апошнім часам у газеце? У нас з'явілася рэдакцыйная калегія. У яе ўвайшлі вядомыя ў Маскве беларусы — дэпутаты Дзярждумы, Савета Федэрацыі, вучоныя, пісьменнікі, касманаўты... Кіраўнік калегіі — лаўрэат Нобелеўскай прэміі Жарэс Алфёраў. З'явіліся новыя рубрыкі, новыя аўтары. Ёсць месца і для нашай роднай мовы. Гэта вельмі трэба не толькі нашым дзецям і ўнукам, але і нам, каб не забывалі матчыну мову.

Хачу пажадаць усім беларусам замежжа дабрабыту, поспехаў ва ўсіх пачыненнях, і... "трэба дома бываць часцей, трэба дома бываць не госцем..."

Запісала Ганна МАХАВІКОВА.

ван ПАНАСЮК, сустаршыня таварыства "Радзіма", кіраўнік БКАЦ у імя святой Ефрасінні Полацкай (Новасібірск, Расія):

"Беларусы замежжа не застануцца староннімі назіральнікамі"...

— Іван Паўлавіч, вы былі дзельнікам III Усебеларускага народнага сходу, як успрымаеце становішча спраў у нашай краіне?

— Мяне больш за ўсё прываблівае тое, што вельмі дэталёва, сістэмна прадумана, пралічана кожная складаючая грамадска-палітычнага, сацыяльнага, духоўнага жыцця грамадзян Рэспублікі Беларусь. Не толькі дэкларатывна. Гэта ўсё змадэліравана на навуковай аснове. Калі гэтыя планы і названы амбіцыйнымі, я мяркую, што з усіх высокага патрыятызму і духу, якія сёння ёсць у грамадзян Беларусі і ў нас, суайчыннікаў замежжа, тыя параметры, тыя лічбы, тыя рубяжы, якія акрэслены, будуць не толькі выкананы, але і перавыкананы.

У нас, беларусаў замежжа, сёння ёсць рэальная магчымасць удзельнічаць у грамадска-палітычным і эканамічным жыцці нашай далёкай, але ад таго яшчэ больш дарагой і любімай Радзімы — Беларусі.

Я хачу сказаць, што эфект ад рэалізацыі праграмы сацыяльна-эканамічнага развіцця Рэспублікі Беларусь, якая была прынята на II Усебеларускім народным сходзе, не абмежаваўся тэрыторыяй самой Беларусі. Далёка за Уралам

беларусы Сібіры не толькі адчулі яе ўплыў на сваё жыццё, але і прынялі самы дзейсны ўдзел у рэалізацыі пастаўленых задач. І гэта Праграма, прынятая III Усебеларускім народным сходам, яшчэ больш значная, напаўняе душу кожнага беларуса замежжа гонарам за тое, як дынамічна развіваецца Радзіма. І ў мяне ёсць абсалютная ўпэўненасць, што беларусы замежжа не застануцца староннімі назіральнікамі выканання прынятых рашэнняў. Хаця б на той падставе, што 21 прадстаўнік беларусаў замежжа быў ганаровым госцем, удзельнікам гэтага форуму.

— Уявіце сабе: вось вы прыедзеце на Радзіму праз пяць гадоў. Якой мяркуеце ўбачыць краіну?

— Перакананы, што па важных паказчыках у палітычнай, эканамічнай, афіцыйнай сферы аббудуцца запланаваныя зрухі. Па ацэнках ушлявочных міжнародных арганізацый ААН, ПАСЕ і многіх

іншых міжнародных інстытутаў, Беларусь будзе на самых высокіх месцах. У гэтым у мяне няма ніякіх сумненняў. Галоўнае — захаваць стабільнасць і парадак. І прадаўжаць ісці тым жа курсам, які выбрала Беларусь, стаўшы самастойнай, незалежнай дзяржавай.

Ганна МАХАВІКОВА.

Сяргей БАНДАРЭНКА, сустаршыня таварыства "Радзіма", кіраўнік БКАЦ "Беларусы Югры" (Сургут, Расія):

"Жыву ў Сургуце, але дом чакае мяне ў Рэчыцы"...

Сяргей Бандарэнка — старшыня праўлення рэгіянальнай нацыянальна-культурнай аўтаноміі "Беларусы Югры" (Сургут) — адзінагалосна абраны на новы тэрмін. Ну як жа не ганарыцца такім кіраўніком — маладым, працавітым, прыстойным, сэрца якога адкрыта людзям, а ўсе думкі звернуты да роднай Беларусі!

У рабоце III Усебеларускага народнага сходу ён прымаў удзел як гоасць і прадстаўнік беларускай дыяспары Расіі, дзе, па афіцыйных звестках, пражывае каля 815 тысяч беларусаў. А ў Ханты-Мансійскай аўтаномнай акрузе, дзе ён жыве і працуе, а каля 40 тысяч. Сяргей Бандарэнка, прыхільнік інтэграцыі Беларусі і Расіі, падтрымлівае цесныя стасункі з Пасольствам Беларусі ў Расіі, Камітэтам па справах рэлігіі і нацыянальнасцей, Міністэрствам культуры і адукацыі Беларусі. Ён адзін з ініцыятараў візіту ў Беларусь у лютым 2004 года афіцыйнай дэлегацыі Ханты-Мансійскай аўтаномнай акругі з мэтай развіцця ўзаемадзеяння. А яшчэ наладзіў пабрацімскія сувязі гарадоў Сургута і Гомеля.

Сёлета Сяргей Бандарэнка таксама ўдзельнічаў у якасці назіральніка ў выбарах Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь. Была магчымасць паехаць у любую выбарчую акругу. Сяргей уральна, што Сяргей выбраў роўную зямлю — раённы цэнтр у Гомельскай вобласці, дзе нарадзіўся, вучыўся і атрымаў спецыяльнасць аператара здабычы нафты і газу. Затым вучыўся ў Гомельскім сельскагаспадарчым тэхнікуме. Потым вывучаў права ў Санкт-Пецярбургскім дзяржаўным універсітэце, набыў спецыяльнасць "юрыспрудэнцыя" і па размеркаванні трапіў на працу ў НГДУ "Быстрынскафта" вытворчага

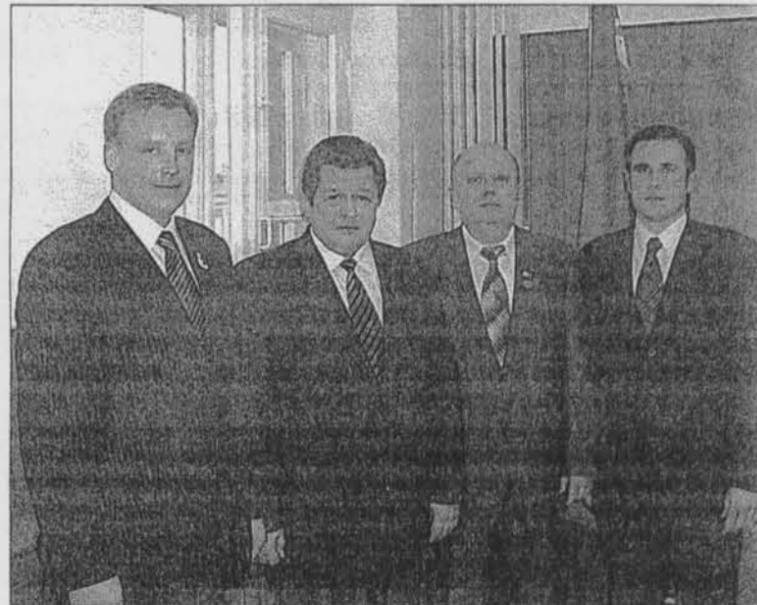
аб'яднання "Сургутнафтагаз". Сур'ёзная і адказная работа. А яшчэ сям'я, дзе гадуюцца дзве дачкі, таксама патрабуе ўвагі, клопату, любові. На маё пытанне, чаму ўзвалі на сябе яшчэ цяжар і зноў-такі адказнасці грамадскай работы, Сяргей зазначыў, што іначым і быць не магло. 30 працэнтаў нафты прадпрыемства, дзе ён працуе, пастаўляецца ў Беларусь. Такім чынам, прафесійна ён пастаянна звязаны з Радзімай. А яшчэ побач шмат землякоў у Ханты-Мансійскай аўтаномнай акрузе, якія застаюцца ў душы і побыце беларусамі. Усе яны разам, аб'яднаўшыся, не парываюць сувязі з Бацькаўшчынай, імкнучы да таго, каб нашы краіны і народы паранейшаму адчувалі сябе братамі ў адным вялікім шматнацыянальным доме. Пакуль — на ўзроўні духоўнасці, культурнага жыцця, захавання важнейшых рыс беларускага этносу ў сваіх сем'ях і ў нацыянальна-культурнай аўтаноміі "Беларусы Югры", якая іх аб'яднала. Імкнучыся, каб там, дзе яны жывуць, больш ведалі пра Беларусь і народ, які яны прадстаўляюць. І столькі энтузіястаў знайшлося, якія шчыра працуюць дзеля гэтага, што з кожным годам, заўважае Сяргей БАНДАРЭНКА, працаваць усё лягчэй:

— Каб знайсці сродкі на правядзенне нашых мерапрыемстваў, мы рыхтуем праекты для атрымання грантаў. Напрыклад, летасе бралі ўдзел у адкрытым конкурсе "12 грамадзянскіх ініцыятыў 2005 года ва Уральскай акрузе" і сталі пераможцамі ў намінацыі "Лепшы сацыяльна значны праект года".

— Раскажыце, калі ласка, пра яго больш падрабязна.

— Наш праект называўся "Даро-

гамі вайны" і быў прысвечаны 60-годдзю Вялікай Перамогі. Ён уключаў наведванне мясцін воінскай славы ў Рэспубліцы Беларусь, гістарычныя і азнамленчыя экскурсіі па Беларусі, якая першая прыняла на сябе удар фашыстаў, мужна змагалася з ім ў тыле, і больш за ўсё іншыя народы Савецкага Саюза панесла страці. Удзельнікамі гэтага праекта сталі школьнікі 13-16 гадоў з гарадоў і раёнаў Ханты-Мансійскай аўтаномнай акругі. Мы хацелі, каб кожны з іх на свае вочы пабачыў гістарычныя мясціны, паслухаў успаміны вэтэранаў і ўспрыняў сэрцам іх боль ад перажытай трагедыі, усвядоміў іх гераізм. Нават тыя, хто не паехаў у Беларусь, таксама прынялі ўдзел у гэтым праекце — у школах былі аформлены стэндзі з фатаграфіямі па выліках гэтай паездкі, дзеці — удзельнікі экскурсіі расказвалі пра тое, што бачылі. Праект шырока асвятляўся ў сродках масавай інфармацыі, быў зроблены фільм. Такім чынам мы пасадзейнічалі пераёмнасці духоўнай спадчыны пакаленняў, выхаванню патрыятызму, захаванню аб'ектыўнага ўяўлення пра Вялікую Айчынную вайну. І якія паліцыя гэтага сачыненні напісалі школьнікі! У іх адчуваецца той душэўны і эмацыянальны рэзананс, якога мы не чакалі. Акрамя гэтага, мы ўдзельнічалі ва ўрачыстасцях за нагоды ўручэння памятных юбілейных медалёў, прысвечаных 60-годдзю вызва-

лення Беларусі і Дню Перамогі, у гарадах Ханты-Мансійску, Лангепасе і Ніжневартаўску. Выйшла ў свет падрыхтаваная намі кніга пра нашых вэтэранаў, былых супрацоўнікаў "Сургутнафтагазу" — "Солдатская прада о войне".

Пры НКА "Беларусы Югры" створаны пошукавы атрад "Звязда", які збірае звесткі пра загінуўшых байцоў і камандзіраў РСЧА "Шостага Сібірскага добраахвотнага корпуса", у складзе якога ваявалі жыхары Сургута. Мы поўнасю фінансуем гэты праект, які ажыццяўляўся летас і будзе мець працяг у гэтым годзе.

Два гады запар выйгравалі грант на правядзенне Купалля разам з Таварыствам рускай культуры. На прыкладзе гэтага свята мы вырашылі паказаць багацце славянскіх традыцый, падтрымаць развіццё рамёстваў і сучаснага мастацтва, фальклорных традыцый, нацыянальнай кухні. Планаем, што Купалле будзе ў нас традыцыйным. Усе чакаюць летам надыходу гэтага чароўнага свята, але і падрыхтоўкі яно вымагае вялікай.

— Над чым, акрамя сказанага, вы ўжо пачалі працаваць у гэтым годзе?

— Здымем відэафільм пра бура-

вога майстра Сідарэйку. Хочам арганізаваць яго паказ па тэлеканалах Беларусі і Расіі. Пастаянна працуем з пошукавым атрадам "Звязда" і Музеем баявой славы 29-й школы горада Сургута. Гэтай вясной "Звязда" вядзе пошук у Цвярской вобласці на месцы баёў нашых землякоў з Сібіры. Клапоцімся пра арганізацыю гастроляў беларускіх калектываў у Ханты-Мансійскую аўтаномную акругу. Асабліва наш клопат — пабрацімства гарадоў Сургута і Гомеля. Летасе пачалі праводзіць "Вячоркі".

Шмат усякіх іншых клопатаў і задач. Але стараюся штогод, а апошнім часам і некалькі разоў на год, бываць на Радзіме. Асабліва на сваёй малой Радзіме, дзе мяне чакае дом, у якім спадысяжыцца жыць. Хачу, каб і дзеці мае жылі ў роднай Беларусі. Спадысяжыцца, што мае дачкі, як і я, будуць яе любіць і будуць ёй карыснымі.

Запісала Рэгіна ГАМЗОВІЧ. НА ЗДЫМКУ: Сяргей БАНДАРЭНКА, Леанід ГУЛЯКА — старшыня Камітэта па справах рэлігіі і нацыянальнасцей, Іван ПАНАСЮК, Максім ДУБЯНОК — выканаўчы дырэктар таварыства "Радзіма".

Фота Сяргея ДЗЕНІСЕНКІ.

"Нёман" ёсць і ў Тальяці

У канцы 2005 года ў рамках візіту дэлегацыі Рэспублікі Беларусь на чале з прэм'ер-міністрам Сяргеем Сідорскім у мэр'ю горада Тальяці адбылася сустрэча з сабранным гарадской грамадскай арганізацыяй "Цэнтр Беларускай культуры "Нёман".

Зараз у Тальяці пражывае звыш шасці тысяч беларусаў, большая частка якіх працую на АУТАВАЗе. Па прыкладу іншых дыяспар беларусы горада аб'ядналіся. У 2002 годзе яны арганізавалі грамадскую арганізацыю — "Цэнтр Беларускай культуры "Нёман". Старшынёй ЦБК "Нёман" абраны Леанід Міхаленка, начальнік аднаго з аддзелаў ВАЗа, а намеснікам — Людміла Дзёміна, вядучы інжынер аддзела капэратывных паставак.

Асноўнымі мэтамі дзейнасці ЦБК "Нёман" з'яўляюцца адраджэнне, зберажэнне, развіццё і прапаганда мовы, культуры і традыцый беларускага народа ў Расіі, а таксама садзейнічанне развіццю сяброўскіх і дзелавых сувязей паміж Беларуссю і Расіяй.

Пры ЦБК 26 мая 2005 года створаны фальклорны ансамбль "Купалінка", якім кіруе Людміла Дзёміна.

Восенню мінулага года фальклорны ансамбль "Купалінка" прымаў удзел у правядзенні заключнага гарадскога фестывалю "Салот Перамогі". Выступленне "Купалінкі" пад кіраўніцтвам мастацкага кіраўніка Людмілы Дзёмінай не прайшло без увагі СМІ.

У канцы мінулага года Людміла Дзёміна і член праўлення ЦБК "Нёман" Зінаіда Карнаух пабывалі ў Беларусі на курсах удасканалення майстэрства для кіраўнікоў і ўдзельнікаў мастацкай самадзейнасці, якія былі арганізаваны таварыствам па сувязях з суайчыннікамі за рубяжом "Радзіма".

Вельмі цікавай і запамінальнай падзеяй для сяброў ЦБК "Нёман" стала сустрэча за круглым сталом з прэм'ер-міністрам Рэспублікі Беларусь Сяргеем Сідорскім, якая адбылася 15 снежня 2005 года ў мэр'ю горада Тальяці. У гэ-

тай сустрэчы прымаў удзел губернатар вобласці К.Цітоў. Вельмі ўважліва выслушаў С.Сідорскі ведамленне аб рабоце ЦБК "Нёман" і аб далейшых планах. Прэм'ер-міністр Беларусі даў высокую адзнаку рабоце культурнага цэнтру "Нёман" і паабяцаў аказаць садзейнічанне ў вырашэнні пытанняў, якія затрымліваюць развіццё "Цэнтру Беларускай культуры "Нёман" у Тальяці.

На рахунку "Нёмана" шмат розных мерапрыемстваў, але, як адзначыў старшыня Цэнтру Л. Міхаленка, усе мерапрыемствы праходзяць у аранжаваных памяшканнях, таму што на сённяшні дзень ЦБК не мае свайго офіса.

Беларускі прэм'ер-міністр адзначыў, што яго вельмі радуе сустрэча з суайчыннікамі.

традыцыйна — беларускі хлеб.

А вось што напісаў Сяргей Сідорскі ў кнізе вольдукаў "Нёман":

"Дарагія нашы землякі! Берэжыце і паважайце нашы карані, любіце сваю мілую сінявокую Беларусь! Рабіце ўсё магчымае для ўмацавання нашай дружбы і пабрацімскіх сувязей. Абдымаю ўсіх".

Планы ЦБК "Нёман" на гэты год вялікія і разнастайныя. У ліку найбольш значных — праект пад назвай "Беларуская песня над Волгай", які прадугледжвае выкананне беларускіх народных песень, песень беларускіх паэтаў і кампазітараў, правядзенне фотавыставы, стварэнне кутка народнай творчасці...

Наталля ТАКТАСУНАВА, супрацоўнік таварыства "Радзіма". НА ЗДЫМКУ: Сяргей СІДОРСКІ ў таварыстве "Нёман".

1 красавіка ў Вільнюсе адбыўся III з'езд Згуртавання беларускіх грамадскіх арганізацый у Літве. Асноўнымі задачамі ўдзельнікаў было зацвердзіць Раду, якая кіруе Згуртаваннем у перыяд паміж з'ездамі, а таксама выбраць прэзідэнта Згуртавання беларускіх грамадскіх арганізацый у Літве. Аднагалосна на трэці тэрмін праўлення быў абраны Лявон Адамавіч МУРАШКА. Суполка "Тервечай" павялічыла колькасць грамадскіх арганізацый у складзе Згуртавання да 18.

Лявон МУРАШКА:

"СПРАВЫ СУПОЛАК СКЛАДАЮЦЬ ЛЕТАПІС БЕЛАРУСАЎ ЛІТВЫ"

Правадзене з'езда — знакавая падзея ў жыцці літоўскіх беларусаў, якая сабрала ўсіх кіраўнікоў суполак, членаў Рады. Былі запрошаны госці з Літвы і Беларусі: часовы павераны дарадчык-пасланнік Пасольства Рэспублікі Беларусь у Літве Уладзімір Варанковіч, загадчык консульскага аддзела пасольства Іван Бондар, прадстаўнік Камітэта па справах рэлігій і нацыянальнасцей пры Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь Міхаіл Рыбакоў, выканаўчы дырэктар таварыства "Радзіма" Максім Дубянок, старшыня Саюза рускіх у Літве Сяргей Дзмітрыеў, дэпутат Віленскай самаўправы Ларыса Дзмітрыева.

Чытачы "Голасу Радзімы" ўжо даволі падрабязна знаёмыя з дзейнасцю Згуртавання, шэраг грунтоўных публікацый з'яўляўся на працягу мінулага года ("ГР" №№ 11-12, 38-39, 42-43). У сваёй справаздачы Лявон Мурашка нагадаў, што дзейнасць Згуртавання далёка ад палітыкі, яна накіравана на захаванне і пашырэнне беларускай прысутнасці ў Літве, падтрымку беларускіх традыцый, звычаяў, роднай мовы.

Беларусы Літвы карыстаюцца аўтарытэтам у грамадстве краіны. У Згуртавання склаліся добрыя адносіны з Дэпартаментам нацыянальных меншасцей і эміграцыі Літвы, з міністэрствамі культуры і адукацыі, Соймам, грамадскімі арганізацыямі іншых нацыянальнасцей. Прэзідэнт Згуртавання Лявон Мурашка і віцэ-прэзідэнт Раман Вайніцкі прадстаўляюць беларускую дыяспару ў Радзе нацыянальных меншасцей пры Дэпартаменце, у Сойме Літвы. Галасы прадстаўнікоў беларускай дыяспары ўлічваюцца пры абмеркаванні правоў нацыянальных меншасцей у Літоўскай Рэспубліцы, закона аб грамадстве Літвы, адкрыцця цэнтра нацыянальнай мовы і іншых.

Значная ўвага на з'ездзе надавалася дзейнасці беларускіх арганізацый. Штогод кожная суполка праводзіць шмат мерапрыемстваў. Менавіта з іх, па словах Лявона Мурашкі, і складаецца этапіс жыцця беларусаў Літвы. Сабліва актыўныя — таварыства

беларусаў горада Шаўляя пад кіраўніцтвам Георгія Пракаповіча, Беларуская грамадская арганізацыя горада Панявежыса, клайпедская суполка "Крыніца", таварыства беларусаў Швянчонскага раёна, Вісагінасаўская суполка беларусаў, дзе вельмі актыўна працуюць культурны цэнтр "Крок" і яго мастацкі калектыў "Світанак". Не спыняецца дзейнасць Таварыства беларускай школы. У гэтым годзе як працяг праекта 2002 года "Шляхамі Францішка Скарыны ў Вільнюсе" запланаваны праект "Шляхамі Францішка Скарыны ў Празе".

Згуртаванне прымае ўдзел у святах Вільнюскай беларускамоўнай школы імя Ф. Скарыны. Гэта — першы і апошні званок, традыцыйны дзень гімназіі, які адзначаецца 5 кастрычніка. Па словах віцэ-прэзідэнта Згуртавання беларускіх грамадскіх арганізацый Рамана Вайніцкага, па рэйтынгу школа займае 7-ае месца сярод усіх літоўскіх школ па наступных крытэрыях: здачы дзяржаўных і выпускных іспытаў, паступленні ў ВНУ як Літвы, так і Беларусі, ужыванні замежных моў. У школе вывучаюцца чатыры: беларуская, руская, літоўская і англійская.

Лявон Мурашка акрэсліў і планы на бягучы год. Галоўныя з іх — умацаваць кантакт суполак з шэфамі з Беларусі (па прынятай пастанове беларускіх улад, для вырашэння праблем матэрыяльнай, культурнай і інфармацыйнай падтрымкі грамадскіх арганізацый суайчыннікаў за мяжой за кожнай з іх замацаваны горад ці раён). Пры падтрымцы літоўскіх улад неабходна скончыць рамонт школы і атрымаць аўтобус для перавозкі дзяцей. Летам кіраўнікі суполак адправяцца на экскурсію ў Беларусь па маршруце Навагрудак — Мір — Нясвіж — Слонім — Гродна. Плануецца правесці работу па ўшанаванні памяці беларусаў, якія жылі і працавалі ў Вільнюсе — Рыгора Шырмы, Адама Станкевіча, Алаізы Пашкевіч і іншых; вырашыць пытанне адкрыцця кутка беларускіх мастакоў Літвы ў мастацкім музеі ў Вільнюсе. У кастрычніку запла-

навана правесці Свята беларускай песні-2006, якое будзе прысвечана і 10-годдзю Згуртавання. Актуальнай задачай застаюцца намаганні па захаванні і пашырэнні кантактаў з урадавымі, грамадскімі і іншымі арганізацыямі этнічнай Радзімы. Абавязкова ў гэтым годзе трэба наладзіць выданне бюлетэня Згуртавання ў Вільнюсе (два нумары яго выйшлі ў 2005 годзе пры дапамозе рэдакцыі газеты "Голас Радзімы").

Удзельнікі з'езда ўзнімалі балючыя пытанні наконт адмены льготнага паступлення для дзяцей этнічных беларусаў у вышэйшыя навучальныя ўстановы Беларусі, пастановы мясцовай Камісіі па радыё і тэлебачанні аб адключэнні ў Літве канала "Беларусь-TV", а таксама аб неабходнасці адкрыцця на мяжы Беларусі і Літвы спрощаных пунктаў пераходу. Па рашэнні ўдзельнікаў з'езда, па гэтых пытаннях Радай будуць падрыхтаваны лісты і накіраваны ў адпаведныя дзяржаўныя ўстановы Літвы і Беларусі.

Пасля выбару членаў Рады Згуртавання, у якую ўвайшло 16 чалавек, у тым ліку — Лявон Мурашка, старшыня Таварыства беларускай школы Алена Базюк, старшыня суполкі "Тервечай" Альфонс Аўгуліс, аднагалосна быў зацверджаны на пасаду прэзідэнта Згуртавання Лявон Мурашка.

Словы падзякі кіраўніку і актывістам Згуртавання беларускіх грамадскіх арганізацый у Літве прагучалі ад часовага паверанага дарадчыка-пасланніка Пасольства Рэспублікі Беларусь Уладзіміра Варанковіча, дэпутата Віленскай самаўправы

Ларысы Дзмітрыевай, старшыні Саюза рускіх у Літве Сяргея Дзмітрыева.

Прадстаўнік Камітэта па справах рэлігій і нацыянальнасцей Міхаіл Рыбакоў зачытаў прывітальнае слова ад імя віцэ-прэм'ера Рэспублікі Беларусь Аляксандра Касянца і перадаў сцэнічны касцюм гурту "Світанак", выканаўчы дырэктар таварыства па сувязях з суайчыннікамі за рубяжом "Радзіма" Максім Дубянок уручыў граматы Згуртаванню беларускіх грамадскіх арганізацый у Літве, педагогічнаму калектыву школы імя Францыска Скарыны, актывісту Беларускага культурнага цэнтра "Крок" Сяргею Шабадалаву.

Напрыканцы прэзідэнт Згуртавання Лявон Мурашка выказаў падзяку за супрацоўніцтва з беларускімі арганізацыямі Літвы Камітэту па справах рэлігій і нацыянальнасцей, міністэрствам культуры і адукацыі, кіраўніцтву ВНУ, у якіх вучацца студэнты з Літвы, рэдакцыі газеты "Голас Радзімы", таварыству "Радзіма", беларускаму пасольству ў Вільнюсе. Шчырая падзяка была адрасавана і ўсім тым, хто займаецца грамадскай справай, аддаючы здольнасці і вольны час справе захавання нацыянальнага багацця, беларускай культуры, мовы.

Кацярына НЕМАГАЙ.
НА ЗДЫМКАХ: Максім ДУБЯНОК уручае Ганаровую грамату дырэктару беларускай школы Галіне СІВАЛАВАЙ; Альфонс АЎГУЛІС; каардынатар "Кроку" Алег ДАВЫДЗЮКУ ўручае 8 касцюмаў для гурту "Світанак" ад Камітэта па справах рэлігій і нацыянальнасцей; Уладзімір ВАРАНКОВІЧ перадаў Лявону МУРАШКУ Нацыянальны атлас Беларусі. Фота аўтара і Міхаіла РЫБАКОВА.

Эстонія, Талін

Ніна САВІНАВА:
"Дзесяць хвілін у інфармацыйных выпусках "Бацькаўшчыны" адводзім агляду "Голасу Радзімы"

Мне давялося быць дэлегатам II Усебеларускага сходу, і вельмі рада, што праз пяць гадоў як удзельнік III Усебеларускага сходу магу параўнаць: што планавалася і што зроблена. Беларусь ва ўсіх галінах зрабіла вялікі крок наперад. Мы служалі даклад Прэзідэнта і радаваліся вялікім дасягненням нашай роднай краіны. Побач ў зале сядзелі землякі-беларусы з усіх абласцей краіны, прадстаўнікі народа, які без падтрымкі з-за мяжы, толькі сваёй уласнай працай і розумам дабіўся плёну. Відаць было, што людзі пачуваюць сябе годна, ганарыцца сваёй краінай. Такія ж пачуцці былі і ў нас. Рашэнне пастаўленых задач — памножыць план.

Мы — дэлегаты беларусаў замежжа — чакаем прыняцця "Закона аб суайчынніках"... Я напісала ліст Прэзідэнту з пытаннем, калі ж нарэшце гэты закон будзе прыняты. Гэтага чакаюць усе беларусы. Нас хвалюе лёс нашай Радзімы, і мы хацелі б больш канкрэтна ўдзельнічаць у яе развіцці, бо моцная квітнеючая Беларусь для нас — вялікая падтрымка.

Мы ў замежжы ўсё робім, каб нашы суайчыннікі гаварылі на сваёй роднай мове, спявалі песні сваіх бабуль і дзядуль, песні беларускіх кампазітараў, у нядзельных школах вучым дзяцей і ўнукаў, што нарадзіліся далёка ад Беларусі, бо хочам, каб яны ведалі, дзе іх карані. І нам важна, каб дзяржава клапацілася пра лёс беларускай мовы. На Брэстчыне жыве мая матуля. Хіба магу адмовіцца ад яе мовы, маёй мовы, мовы свайго народа?

Вось і газета "Голас Радзімы" падтрымлівае наша жаданне ў замежжы захоўваць сваю мову і культуру. Гэта такая дапамога нам у падрыхтоўцы нашай беларускай інфармацыйнай перадачы "Бацькаўшчына"! 10 хвілін у кожным выпуску адводзім агляду чарговага нумара "Голасу Радзімы".

Дзякуючы такой інфармацыі, мы адчуваем сябе адзіным народам. Спадзяёмся, што ў планах сацыяльнага развіцця Беларусі на 2006-2010 гады будзе прадугледжаны далейшы выпуск гэтай выдання. Няхай гэтая крынічка працягвае свой шлях да нас.

Уражанняі

Юрый БАЕНА:

"Востраў выратавання — Слова"

Шкада тых, хто не можа прачытаць вершы Юрыя Баены.

Шкада тых, хто не зведаў шчырай асалоды пранізлівага беларускага слова.

Як даўно не нараджаўся такі моцны водук на паэтычны радок. І вось гэтак нечаканае адкрыццё — Юрый БАЕНА. Як многа з таго, што не складалася ў акрэсленую думку, вобраз яўнулася спасціжэннем у яго вершах Якая праца душы! Перададзены ў дадчыны вершы паэта з Беласточчыны змешчаны ў мінулым нумары "Голасу Радзімы" (№14-15) і разляцеліся да беларусаў свету. Не прапусціце, прачытайце і запомніце — Юрый БАЕНА. Вы лічце сустрэнецеся з ім на старонках "Голасу Радзімы" ці на сайце belarus21.by/gazeta/

Наталля САЛУК.

БГКТ: паўвека "без палітыкі"

Дзесі ўзнагарод, вылучэнняў і дыпламаў ўручана ў ходзе юбілейнага засядання Галоўнага праўлення Беларускага грамадска-культурнага таварыства ў зале Ваяводскай управы ў Беластоку. У ліку афіцыйных гасцей не было агульнапольскіх і мясцовых палітыкаў з г.зв. вышэйшай паліцы. Затое шматлюднай была афіцыйная дэлегацыя з Беларусі, м.інш. з Міністэрстваў замежных спраў, культуры, Камітэта па справах рэлігіі і нацыянальнасцей.

У першай чарзе і вельмі цёплымі словамі старшыня Галоўнага праўлення БГКТ Ян Сычэўскі прывітаў епіскапа Беластоцкага і Гданьскага Такава, дэпутата Сейма, а да нядаўна падляшскага ваяводу Марка Шшалінскага, старшыню Падляшскага самаўрадавага сейміка Збігнева Кшывіцкага і члена Падляшскай управы Кароля Тыленду. У ліку ўзнагароджаных медалямі нацыянальнай адукацыі апынуліся праф. Міхал Кандрацюк — навуковы кіраўнік канферэнцыі „Дарога да ўзаемнасці“ і былы загадчык кафедры беларусазнаўства Універсітэта ў Беластоку, а таксама Яўген Валкавыці — шматгадовы дырэктар Комплексу школ у Нараўцы. Медалі за заслугі ў галіне культуры „Gloria Artis“ атрымалі шматлікія членовы дзяячкі Таварыства Люба Гаўрылюк, Ніна Цыванюк і Валянціна Ласкевіч. Таксама пасол Рэспублікі Беларусь у Польшчы Павел Латушка з нагоды юбілею БГКТ уручыў памятных дыпламы і ўзнагароды ды паведаміў аб прысваенні БГКТ спецыяльнай ўзнагароды Савета Міністраў РБ:

— Я ўпэўнены, што дзякуючы вашаму ўкладу скарабонка еўрапейскай і агульнасусветнай культуры будзе больш важкай і разнароднай, у Беларусі, Польшчы, так як і палякі Беларусі, у далейшым будуць садзейнічаць развіццю добра-суседскіх адносін паміж нашымі дзяржавамі.

Пасол Латушка адзначыў: — Заўсёды можаце разлічваць на нашу падтрымку ў вашай дзейнасці.

Як гаварыў Ян Сычэўскі, за мінулае паўстагоддзе БГКТ заставалася вернае ідэалам, звязаным з такімі каштоўнасцямі, як культурная і этнічная адметнасць, развіццё нацыянальнай культуры, талерантнасць:

— Я абавязаны нізка пакланіцца тым, якія ад пачатку дзейнасці нашай арганізацыі, не адзін раз, рызыкуючы спадам папулярнасці, а часам і ўласнай бяспекай, актыўна дзейнічалі на полі беларускай культуры і асветы, намагаліся падкрэсліць, што найбліжэйшае сэрцу тое, што дастаецца на гэтым свеце ад бацькі і маці, ад нашых продкаў, што звязанае з месцам нашага нараджэння, з функцыянаваннем духовасці нашай супольнасці, кожнага з нас у індывідуальным сэнсе.

Словы старшыні ГП сустрэліся з бурнымі апладысмантамі ўдзельнікаў мерапрыемства:

— Рэспубліка Беларусь для нас — блізкая, этнічная радзіма. Да Рэспублікі Беларусь мы заўсёды ставімся з пашанай, поўнай талерантнасцю і ўшанаваннем. Мы лічым, што няма большай і самай слушнай улады, чым суверэнны беларускі народ. Гэты прынцып мы шануем і будзем шанавалі, нягледзячы на тое, хто, каго і калі хоча

выбіраць.

Асабліва ветліва Ян Сычэўскі прывітаў галоўнага рэдактара „Голасу Радзімы“ Наталлю Салук:

— Гэта адзіная газета на свеце, якая так прыгожа паказала дасягненні БГКТ на працягу 50-годдзя і ў вельмі цывілізавана ставіцца да ўсяго таго, што звязана з беларускай меншасцю ў Польшчы.

Юбілейныя віншаванні паступілі, між іншым, ад мітрапаліта Варшаўскага і ўсяе Польшчы Савы, ад прадстаўнікоў беларускай меншасці з іншых краін, у тым ліку з Латвіі, Казахстана, Літвы, Эстоніі, Украіны, Расіі...

Сярод шматлікіх гасцей, прадстаўляючых улады Беларусі, быў намеснік міністра культуры Валеры Гедройц. У кулуарах сказаў ён журналістам:

— Мы зацікаўлены ў тым, каб БГКТ працавала плённа, у першую чаргу таму, што тут захоўваецца асяродак беларускай культуры і дзейнасць гэтай арганізацыі з'яўляецца важным укладам у добрасуседскія кантакты.

Дадаў ён яшчэ:

— Палітыка ёсць палітыка, але жыццё народа і развіццё яго культуры не заўсёды падпарадкоўваюцца палітычным меркаванням.

Раіна СТЭФАНЧУК(“Ніва”, Польшча).

НА ЗДЫМКУ: лаўрэаты медаля „Gloria Artis“ за заслугі ў галіне культуры — Ніна Цыванюк і Люба Гаўрылюк. Фота Юрыя ІВАНОВА. P.S. Захаваны правапіс арыгінала.

БЕЛАРУСЫ Ў АЎСТРАЛІІ

даследавання” пачынаецца невялікай прадмовай самой аўтаркі, у якой адзначана, што мэтай даследавання ставіцца “ўзняць перад навукоўцамі праблему неабходнасці этнаграфічна-нага вывучэння здабыткаў беларускай культуры “замежжа”, даць штуршок для далейшай навуковай працы ў гэтым напрамку.

У межах названага раздзела Наталля Гардзюк спыняецца на вызначэнні паняццяў “эміграцыя”, “дыяспара”, “замежжа”. Аўтарка адзначае, што, нягледзячы на сінанімічнасць, дакладнае акрэсленне іх неабходна для правільнага разумення прадмета і аб’екта даследавання. Слова “дыяспара”, у прыватнасці, яна вызначае не праз дэмаграфічную і этнічную рэальнасць, а праз пэўны стыль жыццёвых паводзін. Да беларускай дыяспары ў Аўстраліі даследчыца адносіць тых суайчыннікаў, якія вызначаліся нацыянальнай самасвядомасцю і памяццю пра Беларусь, імкнуліся аб’яднацца на падставе гэтай агульнасці, каб захаваць сваю культурную адметнасць у аўстралійскім грамадстве.

Манаграфія Н. Гардзюк грунтуецца на звестках з архіва Беларускага аб’яднання ў Аўстраліі, Інтэрнэт-сайтаў, на рэсурсах Дэпартаменту іміграцыі і шматкультурных і абарыгенскіх спраў. Важныя крыніцы звестак пра жыццё беларускай дыяспары ў Аўстраліі — успаміны саміх беларусаў. З апавяданняў пра беларускае жыццё ў Аўстраліі выступілі Уладзімір Клуціцкі, Аляксандр Калодка, Сымон Шаўцоў... Важнай, найбольш колькаснай і разнастайнай паводле зместу катэгорыяй крыніц з’яўляецца таксама перыядычны друк. Сярод карэспандэнцый-беларусаў называюцца імёны Язэпа Малецкага, Аляксандра Калодкі, Міхася Раецкага, Кастуся Чабатара.

З раздзела “Аўстралія ў святле свае міграцыйнае палітыкі” мы ведаем пра гісторыю “Беларускай Аўстраліі”, якая цесна пераплецена з мінулым самой краіны і жыццём іншых нацыянальных груп на яе тэрыторыі. Тут аўтарка дае інфармацыю пра першых беларусаў на пятым кантыненте, распавядае пра беларусаў у Аўстраліі,

пачынаючы з XVIII стагоддзя. Прыводзяцца важныя звесткі пра іміграцыйную палітыку ў Аўстраліі ў розныя перыяды гісторыі. Так, у канцы XIX — першай палове XX стагоддзя яна прадугледжвала неабходнасць поўнай асіміляцыі еўрапейцаў небрытанскага паходжання. Важным этапам у станаўленні беларускай дыяспары ў Аўстраліі стаў прыход да ўлады лейбарысцкага ўрада, калі скасоўваліся розныя іміграцыйныя абмежаванні, з’явілася магчымасць атрымання аўстралійскага грамадзянства пасля трохгадовага пражывання ў краіне. З гэтага часу ствараюцца нацыянальныя суполкі, з’яўляецца этнічнае радыё (першыя радыёпраграмы, ініцыяваныя і створаныя беларусамі, прагучалі ў сакавіку 1976 года ў Мельбурне).

Раздзел “Паўстагоддзе беларускае Аўстраліі” прысвечаны станаўленню і дзейнасці ўласна беларускай дыяспары як культурнай супольнасці людзей. Пачаткам “найвялікшай эміграцыі нашых суайчыннікаў на зялёны кантынент” Н. Гардзюк называе май 1948 года, калі ў Аўстралію прыбыў першы транспарт з трыццацю трыма беларусамі. З канца 40-х — пачатку 50-х гадоў XX стагоддзя можна гаварыць пра пачатковы этап станаўлення беларускай дыяспары.

У названым раздзеле даецца інфармацыя пра беларускіх асяродкі ў розных гарадах Аўстраліі: Брысбене, Мельбурне, Адэлаідзе, Перце. Найвялікшая ж грамада беларусаў існавала ў Сіднеі, дзе створана Беларускае аб’яднанне ў Аўстраліі, якое мела сувязь з усімі нацыянальнымі групамі імігрантаў. Беларускае суполкі розных гарадоў падтрымлівалі сувязі паміж сабой. Важнай падзеяй у іх жыцці стала Першая сустрэча беларусаў Аўстраліі (31 снежня 1976-3 студзеня 1977, Мельбурн).

Аўтарка манаграфіі дае звесткі пра беларускі друк у Аўстраліі. Цэнтрам выдавецкай дзейнасці стаў Мельбурн. Сярод найбольш важных выданняў называюцца інфармацыйны бюлетэнь Беларускага аб’яднання ў Аўстраліі “Новае жыццё”, орган Задзіночання беларускіх ветэранаў у

Аўстраліі і Новай Зеландыі часопіс “Liŭpik”, гумарыстычны часопіс “Ёрш”, рэлігійнае выданне — місіянерскі лістак “Вернік”, штогадовы “Беларускі каляндар”. У 1955 годзе пабачыў свет альбом малюнкаў Аляксандра Раманоўскага. Імя гэтага чалавека ўваходзіць у лік 30 найвыдатнейшых мастакоў Аўстраліі.

У асобных падраздзелах дадзенай часткі распавядаецца пра ўдзел беларусаў у разнастайных выставах, “музычныя і драматычныя рэпрэзентацыі” (хор дарослых пад кіраўніцтвам Пятра Мікуліча, танцавальны гурт “Каліна” і іншыя), маладзёжныя арганізацыі, удзел беларусаў Аўстраліі ў міжнародных форумах, іх сувязі з прадстаўнікамі іншых нацыянальных суполак і з Радзімай.

Важным кансалідуючым фактарам у грамадстве заўсёды была рэлігія. Прыкладваліся намаганні аб’яднаць беларусаў з дапамогай царквы. У Аўстраліі жыў адзін з кіраўнікоў Беларускай аўтакефальнай праваслаўнай царквы архіепіскап Сяргей, які наладжваў набажэнствы ў розных гарадах краіны. Аднак з-за розных супярэчнасцей у рэлігійным жыцці Аўстраліі царква не здолела цалкам рэалізаваць у дыяспары свой аб’яднаўчы патэнцыял.

Завяршаючы раздзел, аўтарка робіць падагульненні. У прыватнасці, адзначае, што не ўсе беларускія арганізацыі мелі доўгае жыццё. У дзевяностыя гады XX стагоддзя ўвогуле назіраецца крызіс у дзейнасці беларускіх асяродкаў, і на сённяшні час, на яе думку, перспектывы існавання беларускай дыяспары застаюцца даволі цьмянымі. Падводзячы высновы, даследчыца вызначае шэраг функцый, якія выконвала беларуская дыяспара ў Аўстраліі: найперш яна спрыяла сацыяльнай адаптацыі суайчыннікаў, дапамагала захаванню нацыянальнай самасвядомасці, прадстаўляла Беларусь і беларускі народ у Аўстраліі. Н. Гардзюк гаворыць пра складанасць і неадназначнасць яе ролі прадстаўнікоў у захаванні і трансляцыі беларускай культуры ў свеце, так і ўзаемадзейніння і ўзаемаўплываў нацыянальных асярод-

каў беларусаў у розных краінах і метраполіі.

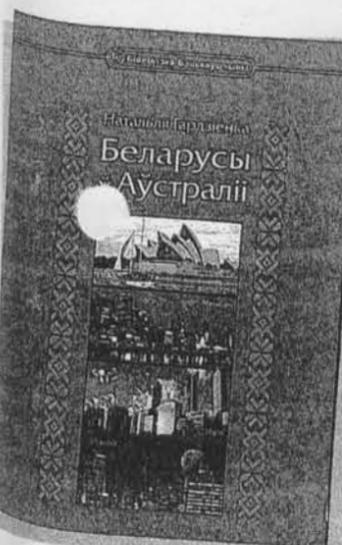
У пачатку раздзела “Жанчыны беларускае дыяспары ў Аўстраліі” Н. Гардзюк адзначае, што менавіта ідэя збірання жаночых сведчанняў пра жыццё дыяспары стала перадумовай усёй кнігі. Жанчына як захавальніца традыцый, нацыянальнай самабытнасці зацікавіла даследчыцу. Сям’я, дзе па традыцыі жанчына застаецца ахоўніцай дамашняга ачага, была галоўнай сферай выхавання нацыянальнай самасвядомасці, бо не заўсёды былі ўмовы ў беларускай Аўстраліі стварыць для дзяцей мадэлі для навування на роднай мове.

У раздзеле “У той зямлі, якой плыве Мурэі...” (Аўстралія ў беларускіх вершах) прыводзяцца некаторыя паэтычныя творы Алеся Салаўя, Сымона Шаўцова, Янкі Ролсана, прасякнутыя пачуццём суму па Радзіме, насычаныя яе вобразамі (“Барэзка-імігрантка”, з’яўляюцца).

Важнае месца ў манаграфіі належыць дадаткам. Гісторыкаў, даследчыкаў дыяспары зацікавіць “Статут Федэральнай рады беларускіх арганізацый у Аўстраліі”. Даследчыцай таксама зроблены спіс перыядычных выданняў “Беларускі і беларусаведны друк Аўстраліі (Бібліяграфія)”, каратка выкладзена храналогія аўстралійскай гісторыі (“Храналогія”). Падаецца таксама біяграфічны слоўнік, у якім змешчаны звесткі пра найбольш уплывовых суайчыннікаў у грамадскім жыцці Аўстраліі. Прыводзіцца спіс арганізацый беларусаў Аўстраліі. Гэта каштоўныя крыніцы інфармацыі як для навукоўцаў, так і для іншых людзей, якія цікавіцца праблемамі дыяспары. Завяршаючы працу спіс скарачэнняў і індэкс асоб.

Даследаванне Н. Гардзюк з’яўляецца прыкметным навуковым укладам у вывучэнне гісторыі беларускай дыяспары ўвогуле. Важна тое, што аўтарка не толькі вырашае пытанні, але і ставіць новыя навуковыя задачы перад сабой і калегамі-гісторыкамі, дае стымул для далейшых даследаванняў.

Вераніка БАНДАРОВІЧ, кандыдат філалагічных навук.

На першы погляд, жыццё беларускай эміграцыі сёння не такімі асвятляецца як на старонках перыядычнага друку, так і ў асобных манаграфіях. У другой палове XX стагоддзя выйшаў шэраг кніг пра нашых землякоў у розных краінах свету. Так, вядомы працы Тацяны Антонавай, Вітаўта Кіпеля, Леаніда Пранчака, Барыса Сачанкі і іншых аўтараў. Кніга Наталлі Гардзюк “Беларусы ў Аўстраліі: Да гісторыі дыяспары” — працяг гэтага пераліку. У ёй распавядаецца пра гісторыю і дзейнасць беларускай дыяспары адной з самых адаленых краін — Аўстраліі. Жыццё беларусаў Аўстраліі яшчэ не было аб’ектам спецыяльнага даследавання. Фрагментарныя звесткі пра беларусаў пятага кантынента сустракаюцца ў працах І. Касяка, М. Панькова, Ю. Гарбінскага і Ю. Туронка, іншых аўтараў. Самі імігранты амаль не займаліся сістэматызацыяй інфармацыі пра дзейнасць сваёй дыяспары. Мясцовыя ж даследчыкі ў сваіх працах беларусаў амаль не ўпаміналі. Пэўныя згадкі адносна прысутнасці беларусаў у Аўстраліі можна знайсці ў кнігах некаторых польскіх і рускіх вучоных (Л. Пілюшэўскай, Г. Канеўскай). Такім чынам, рэцэнзуемая манаграфія ўяўляе сабой першае грунтоўнае даследаванне, прысвечанае беларускай дыяспары ў Аўстраліі. Кніга Наталлі Гардзюк складаецца з некалькіх раздзелаў. Раздзел “Беларуская іміграцыя і дыяспара ў Аўстраліі” як аб’екты гістарычнага

Прэзентацыя

"Мая манія"

Анжаліка Агурбаш прадставіла беларускім журналістам свой новы кліп

Спявачка Анжаліка Агурбаш прадставіла беларускім журналістам свой новы кліп на песню "Мая манія". Ён быў зняты па заказе MTV рэжысёрам Андрэем Волгіным і аператарам Максам Асадчым.

НА ЗДЫМКАХ: на прэзентацыі кліпа; Анжаліка АГУРБАШ.
Фота Аляксея МАЦЮШКАВА, БелТА.

Аўтограф

Чалавек-вулкан

Трапіць у госці да Ігара Лучанка, вядомага ў краіне чалавека, чые песні сталі неад'емнай часткай нашага жыцця, даволі складана. Перш за ўсё таму, што Ігар Міхайлавіч... дома бывае рэдка. Сёння ён тут, а заўтра можа аказацца на другім канцы планеты. Хто ведае кампазітара, кажуць, што Лучанок — гэта чалавек-вулкан. Галоўная місія, прыгатаваная яму лёсам, заключаецца, відаць, у тым, каб кампазітар сваім талентам садзейнічаў адроджэнню духоўнасці, звязваю парванія ніці пераемнасці паміж пакаленнямі. Напісаных на словы беларускіх песняроў Янкі Купалы і Якуба Коласа песні "Спадчына" і "Мой родны кут" сталі, па сутнасці, нацыянальнымі гімнамі, якія выконваюцца як ва ўрачыстых моманты, так і ў зусім не парадных абставінах: у сямейным кружы, сярод сяброў. Ігар Лучанок — унікальная асоба: вучыўся ў трох кансерваторыях — у Мінску, Санкт-Пецярбургу і Маскве. Быў рэктарам Беларускай кансерваторыі, дэпутатам Вярхоўнага Савета БССР і СССР, больш за 20 гадоў узначалівае Беларускае саюза кампазітараў, з'яўляецца ганаровым грамадзянінам Мінска і лшчэ некалькіх гарадоў. Дыпламамі, медалямі, прэміямі і ганаровымі знакамі народны артыст і заслужаны дзеяч мастацтваў Рэспублікі Беларусь мог бы ўпрыгожыць вялікую навагоднюю ёлку. Зорка яго славы з'явілася на Алеі зорак у Маскве ў 2000 годзе. А стаў вядомы пасля таго, як у 1966 годзе яго песня "Памяць сэрца" заваявала першую прэмію на Усеаюзным конкурсе на лепшае выкананне савецкай песні. У адрозненне ад многіх сваіх калегаў па творчым цэху Лучанок не схільны да багемнага жыцця і сбарыцтва. У свае немаладыя гады па-ранейшаму апанаваны музыкай. Знаходзіцца ў цудоўнай творчай і фізічнай форме. Шмат займаецца спортам. Не расставіцца з матроскай цяльняшкай, якая быццам прырасла да яго цела з тых часоў, калі па камсамольскіх пуцёўках быў у канцэртнымі брыгадамі ў маракі Паўночнага флоту, выступаў на падводных лодках, ваенных крэйсерах і эсмінцах.

вы адзін з самых багатых людзей у Беларусі?

— Нават чужы такое смешна. Але мог бы быць багатым чалавекам, калі б жыў, скажам, у Японіі альбо Нарвегіі, дзе аўтарскія правы ахоўваюцца дзяржавай. У нас жа ўсё трымаецца на энтузіязме. Ты, кампазітар, пішы. Твае творы будуць слухаць, выкарыстоўваць, а плаціць за работу ніхто не збіраецца. Я пісаў музыку да фільмаў і спектакляў, а ў выніку мне выплачвалі толькі палову абяцанай сумы, а то проста "элегантна" забывалі пра аўтара. Мой сын, юрыст па спецыяльнасці, напісаў навуковую працу на тэму "Музычнае мастацтва — ахова аўтарскіх правоў". Можна быць, яна спатрэбіцца для стварэння адпаведных законаў у нашай краіне.

— Ваша імя даўно ўжо працуе на вас...

— Людзі любяць мае песні. Па-знаюць на вуліцы, падыходзяць, заводзяць гаворку. Відаць, яны лічаць, што кампазітар ведае і разумее куды больш, чым яны, што ён можа на нешта паўплываць. І я стараюся апраўдваць людскі давер. Не пакінула мяне раўнадушным трагедыя, якая адбылася вясной 1999 года на Нямізе, дзе загінулі 54 чалавекі. Я напісаў песню "Званы Нямігі", яшчэ адна песня "Рыдала музыка в метро" — пра былога салдата Вялікай Айчыннай, што іграе на гармоніку ў падземным пераходзе. "Курапаты", "Чарнобыльскае танга", "Дом састарэлых" — гэта ўсё пра наша сённяшняе жыццё з яго шматлікімі праблемамі. Я — змацяянальны чалавек, і вельмі востра рэагую на чалавечыя пакуты і пануючую ў нас несправядлівасць, і таму ў шаны пісаць не толькі лірычныя творы пра каханне.

Тачына АНТОНАВА.
НА ЗДЫМКУ: Ігар ЛУЧАНОК (справа) і Рэнат ІБРАГІМАЎ у час прэзентацыі Маскоўскага дома нацыянальнасцей у Мінску.
Фота Сяргея ДЗЕНІСЕНКІ.

— Дзіцём прывезла мяне маці з Мар'інай Горкі, дзе тады жыла наша сям'я, у Мінск. Тут я паступіў у музычную школу пры кансерваторыі і кватараваў у бацькавых сяброў, пакуль не пераехалі ў сталіцу і мае бацькі. Як памятаю, жылі мы ў нейкім хлывушкі, удалечыні ад цэнтра. І толькі праз некалькі гадоў пераехалі ў аднапакаёвую кватэру па вуліцы Фрунзе. Туды ж, да бацькоў, прывёў я і сваю маладую жонку. Так што ведаю, як жывецца нашай творчай інтэлігенцыі — неаднойчы даводзілася прасіць за таго ці іншага музыканта, спевака альбо кампазітара, якія скіталіся па чужых кутах з сям'ёй.

— Ці дапамагаў вам хто рабіць кар'еру?

— Мяне ў маладыя гады падтрымаў камсамол. У Маскве запрыкмецілі яшчэ на Першым Усеаюзным фестывалі савецкай песні. Па камсамольскіх пуцёўках я пабываў на ўдарных будоўлях XX стагоддзя, у гарацых плясках Азіі. У Міністэрстве абароны мне казалі так: вось карта СССР, пакажыце кропку, куды хацелася б паехаць. Новая Зямля — калі ласка, Казахстан — напрамілы Бог! Я ездзіў з канцэртнымі брыгадамі па ўсім Саюзе, а пазней — Чылі, Куба, ЗША, дзесяткі краін, пра якія раней ведаў хіба што з падручнікаў геаграфіі...

— Кажуць, што вас паніў і апыкаў Пётр Міронавіч Машэраў...

— Што датычыцца Машэрава, то ён быў чалавекам адукаваным, увогуле паніў людзей творчых, наведваў тэатры, музеі, выставы, ха-

дзіў на канцэрты. Заўсёды знаходзіў час, каб сустрэцца, пагутарыць з тым ці іншым дзеячам мастацтва. Калі я быў маладым кампазітарам, напісаў песню пра Леніна "Ён нарадзіўся вясной". Яна гучала на ўсіх урачыстых канцэртах, была своеасаблівай візітнай карткай БССР на разнастайных фестывалях. Потым напісаў баладу "Камунізм", цыкл, прысвечаны Дзяржынскаму, Кіраву, Астроўскаму пад назвай "Рэвалюцыя наша вечная". Апошні цыкл, на жаль, не быў запатрабаваны часам. Я адчуў, што героі маіх твораў — людзі з мінулага, і яны ўжо не цікавяць і не натхняюць грамадства. Аднойчы мы з сынам паехалі на адпачынак у Сочы, дзе я хацеў паказаць яму помнік куміру сваёй маладосці Мікалаю Астроўскаму, але хлопец адмовіўся нават туды ісці — сказаў, што гэта не яго герой.

— Камуністычная ідэя ўсё яшчэ прыцягальная для вас?

— Сама па сабе гэта ідэя цудоўная. (У свой час я нават пісаў песню на словы Карла Маркса). Але наўрад ці яна можа быць ажыццёўлена. Праблема, відаць, у тым, што, калі чалавек дарываецца да кармушкі, ён хоча ўзяць яшчэ і яшчэ... А нехта не мае нічога, хаця і працуе сумленна. У свеце няма і не можа быць справядлівасці і роўнасці людзей.

— У 60-70-ых гадах мінулага стагоддзя вы часта бывалі ў за-

межных павязках. Пэўна, маглі б напісаць цікавую кнігу пра той час, пра сустрэчы з вядомымі палітычнымі і дзяржаўнымі дзеячамі. Ёсць такія задумкі?

— Я асабіста сустракаўся з Ярузельскім, Дучакам, Карваланам, Альендэ. У часы Карвалана ў краіне былі пустыя паліцы ў магазінах. А мы выступалі ў камуністычных клубах. Потым прышоў да ўлады Піначэт і ўсё змянілася... Сустракаўся з Чэ Гевара, тройчы з Фідэлем Кастра, дарэчы, апошняя наша сустрэча адбылася пад канец 2000 года — я быў членам афіцыйнай дэлегацыі, якая суправаджала візіт Прэзідэнта Беларусі Аляксандра Лукашэнкі на Кубу. Можна быць, калі не буду так заняты, я напішу такую кнігу.

— І раней, і цяпер вы дастаткова прыбліжаны да тых, хто знаходзіцца ля руля ўлады ў Беларусі. Ды і праца ў парламенце СССР з'яўля з вядомымі асобамі. Якія іх узаемаадносіны з культурай?

— Мне не была патрэбна пратэкцыя. У вялікую палітыку я пайшоў, думаючы, што такім спосабам можна аказаць паслугу культуры і мастацтву. Палітыкам, у агульнапрынятым сэнсе, я так і не стаў. Мая палітыка — гэта музыка. Сапраўды, я някепска ведаў і ведаю некаторых "большых". Мазураў незадоўга да смерці казаў мне: "Жыццё — жорсткая штука".

Гісторыя аднаго кахання

Віктар Шніп

Санеты для Людмілы

1
Даўным-даўно на вуліцах Масквы
З табой сустрэўся я, як нарадзіўся,
Як праз асфальт прабіўся шум
Травы
І цэлы свет травой асвяціўся.

2
І ажылі нябёсы нада мной,
І змары папылі, як успаміны
Пра родны дом, пра поле за ракой,
Пра кахальні адзінокае рабіны.

3
І ты сказала мне, што я дзівак,
Што я жыву, самотны, тут не
так:
Як можна жыць, уцякашы на чужыну?

4
І пазірай я ціха на цябе,
Нібы на свечку ў Храме, і ў журбе
Разглядзеў у табе сваю Айчыну.

5
І ты сказала мне, што я дзівак,
Што я жыву, самотны, тут не
так:
Як можна жыць, уцякашы на чужыну?

6
І пазірай я ціха на цябе,
Нібы на свечку ў Храме, і ў журбе
Разглядзеў у табе сваю Айчыну.

7
І ты сказала мне, што я дзівак,
Што я жыву, самотны, тут не
так:
Як можна жыць, уцякашы на чужыну?

8
І пазірай я ціха на цябе,
Нібы на свечку ў Храме, і ў журбе
Разглядзеў у табе сваю Айчыну.

Людміла РУБЛЕЎСКАЯ:

“Пісьменнік — публічная прафесія”

Заняткі ў маладзёжным клубе “Літаратурнае прадмесце” працягваюцца. Паэты збіраюцца, за духмянай гарбатай чытаюць свае новыя вершы, прозу, драматургію, публіцыстыку, абмяркоўваюць новыя творы калег па літаратурным цэху, дыскусуюць. “Паэтычны чацвер” не можа быць у баку ад гэтай падзеі. І мы прыадчынем дзверы, каб трапіць на чарговы сход суполкі маладых твораў, якой кіруе пісьменніца Людміла РУБЛЕЎСКАЯ, і пагутарыць з ёй.

— “Літаратурнае прадмесце” нарадзілася ў лістападзе 2002-га. Тэарэтычна стварыць яго было не цяжка, бо ў Беларусі нараджаецца шмат таленавітых людзей і амаль кожны з іх піша вершы. А вось прыдумаць так, каб суполка мела свой твар і нечым вызначалася сярод літаб’яднанняў, гурткоў, было складаней. Таму мы спалучылі сур’ёзную літаратурную вучобу з перформансам. І ў нас гэта агрымалася. Цяпер “Літаратурнае прадмесце” мае свой твар і сваіх сяброў, іх, па сціпых падліках, налічваецца больш за трыццаць чалавек.

рускай мове. Пры стварэнні суполкі мы кіраваліся ў многім ідэалістычнымі матывамі. На самым першым нашым пасяджэнні я сказала, што будзем збірацца датуль, пакуль нам гэта будзе цікава.

— Якім, на вашу думку, павінен быць літаратурны працэс?

— Вядома ж, “жывым”. На жаль, у нашай беларускай культуры складалася так, што амаль няма такога паняцця: “пісьменнік — публічная прафесія”. Калі паглядзець на тых жа расійскіх літаратараў, то яны ўсе ўмеюць працаваць з публікай. І “Літаратурнае прадмесце” гэтаму вучыць. Праўда, не кожны творца можа быць шоуэманам. Ну а той, хто можа, павінен даводзіць да людзей, што існуе высокая літаратура, беларуская, якая ствараецца маладымі. І яна ахоплівае ў сваіх формах, жанрах усе набыткі сучаснага літаратурнага сусветнага працэсу.

— Якім, на вашу думку, павінен быць літаратурны працэс?

— Вядома ж, “жывым”. На жаль, у нашай беларускай культуры складалася так, што амаль няма такога паняцця: “пісьменнік — публічная прафесія”. Калі паглядзець на тых жа расійскіх літаратараў, то яны ўсе ўмеюць працаваць з публікай. І “Літаратурнае прадмесце” гэтаму вучыць. Праўда, не кожны творца можа быць шоуэманам. Ну а той, хто можа, павінен даводзіць да людзей, што існуе высокая літаратура, беларуская, якая ствараецца маладымі. І яна ахоплівае ў сваіх формах, жанрах усе набыткі сучаснага літаратурнага сусветнага працэсу.

тэм, што ў нас усе вельмі розныя. На пасяджэнне “Літаратурнага прадмесця” можа прыйсці кожны чалавек, незалежна ад яго перакананняў, ад таго, у якім жанры ён працуе. Гэтая рознасць і спрыяе таму, што ў нас цікава.

— А чаму асобныя не прыжываюцца?

— Справа ў тым, што не кожнаму творцу патрэбна пастаяннае знаходжанне ў асяродку аб’яднання, гуртка, студыі. Я сама ў свой час не ўваходзіла ў літаратурныя тусоўкі. І ў нас ёсць некалькі сяброў, якія рэдка наведваюцца, ці прыходзяць індыўдуальна да мяне, каб паказаць свае вершы. Тыя, хто часты гасць на пасяджэннях, вучацца ўспрымаць крытыку. Яна ў нас даволі жорстка, як у літаратурным інстытуце. А творцы — яны ж вельмі крыўдлівыя. Крытыка многіх адштурхоўвае.

— Дзе друкуюцца сябры суполкі?

— У ўсіх газетах і часопісах, альманахах, анталогіях. Зараз рыхтуецца калектыўны зборнік “Літаратурнае прадмесце”. Фундатарам кнігі выступае пісьменнік Леанід Дайнека. Дарэчы, пры яго падтрымцы выйшаў першы зборнік суполкі “Літаратурны квартал” (2003 год). Другі ўбачыць свет да канца гэтага года. Ён будзе адрознівацца тым, што ў яго ўвойдуць не толькі вершы, але і проза, драматургія, публіцыстыка, крытыка. Ёсць задума аздобіць кнігу фотаздымкамі з нашых падарожжаў, імпрэз, бо ў прадмесці вялікі і цікавы творчы летапіс.

— Людміла Іванаўна, як з’явілася ідэя стварэння суполкі?

— Ва ўсе часы былі і будуць тыя, каму патрэбны літаратурны асяродак. У той час, калі я са сваім мужам паэтам Віктарам Шніпам задумвала суполку, адчуваўся вакуум у творчых зносінах. Таму мы і пачалі збіраць свой творчы асяродак. Спачатку гэта быў “Літаратурны квартал”, вершы друкаваліся на старонках “ЛіМа”. З 2004-га мы сталі “прадмесцем” і друкуемся ў “СБ. Беларусь сёння”.

— Ці магчыма чалавека, які прыходзіць на пасяджэнні, навучыць пісаць вершы, прозу?

— Навучыць складаць вершы, пісаць прозу, драматургію немагчыма. Пра гэта гавораць самі выкладчыкі літінстытута, але яны ўпэўнены, што магчыма дапамагчы таленту набыць пэўныя веды. У нашай сённяшняй культурніцкай сітуацыі ёсць выбар: быць альбо не быць творчым чалавекам, аддаваць свой талент нацыянальнай культуры альбо працаваць у культуры іншай, больш раскручанай, пісаць на рускай альбо беларускай мове.

— Хацелася б падрабязнага расказу пра выступленні “Літаратурнага прадмесця”.

— У кожным нашым пасяджэнні ёсць элемент гульні. Пачынаем заняткі з традыцыйнага рытуалу — “перапіс насельніцтва”. Присутнічае на кожным нашым сходзе віртуальная сяброўка — сімулякр Рагнеда Крыштапок. Сімулякр — гэта постмадэрновая з’ява, копія, якая не мае арыгінала. Мы яе стварылі на Лысай Гары, выкарыстаўшы корпус ад гітары, ружовы парасон. Кожны падарыў ёй сувенір. Увосень мы спраўляем Літаратурны дзяды. Гэта святая таксама ладзіцца на Лысай Гары пры запаленым вогнішчы, да якога мы запрашаем усіх нашых літаратурных продкаў і чы-

туры спадарыня Людміла, не дазваляе яе чытачам губляць надзею на лепшае ў нашым цяперашнім і будучым жыцці — яе творчасць аптымістычная па сваёй сутнасці.

Чалавецтва тысячагоддзямі займаецца пошукамі Ісціны, але ніяк не можа да яе наблізіцца, бо шукае заўжды наперадзе. А тая можа знаходзіцца дзесьці заду, магчыма, нават у самым пачатку нашага існавання. І калі гэта так, то, каб адчуць, убачыць Ісціну (ці хаця б пачуць яе рэха), неабходна азірнуцца і паглядзець далёка назад. Людміла Рублеўская гэта і робіць час ад часу — у сваіх вершах і апавяданнях, апавесцях і раманых.

— Ці магчыма чалавека, які прыходзіць на пасяджэнні, навучыць пісаць вершы, прозу?

— Навучыць складаць вершы, пісаць прозу, драматургію немагчыма. Пра гэта гавораць самі выкладчыкі літінстытута, але яны ўпэўнены, што магчыма дапамагчы таленту набыць пэўныя веды. У нашай сённяшняй культурніцкай сітуацыі ёсць выбар: быць альбо не быць творчым чалавекам, аддаваць свой талент нацыянальнай культуры альбо працаваць у культуры іншай, больш раскручанай, пісаць на рускай альбо беларускай мове.

— Хацелася б падрабязнага расказу пра выступленні “Літаратурнага прадмесця”.

— У кожным нашым пасяджэнні ёсць элемент гульні. Пачынаем заняткі з традыцыйнага рытуалу — “перапіс насельніцтва”. Присутнічае на кожным нашым сходзе віртуальная сяброўка — сімулякр Рагнеда Крыштапок. Сімулякр — гэта постмадэрновая з’ява, копія, якая не мае арыгінала. Мы яе стварылі на Лысай Гары, выкарыстаўшы корпус ад гітары, ружовы парасон. Кожны падарыў ёй сувенір. Увосень мы спраўляем Літаратурны дзяды. Гэта святая таксама ладзіцца на Лысай Гары пры запаленым вогнішчы, да якога мы запрашаем усіх нашых літаратурных продкаў і чы-

туры спадарыня Людміла, не дазваляе яе чытачам губляць надзею на лепшае ў нашым цяперашнім і будучым жыцці — яе творчасць аптымістычная па сваёй сутнасці.

Чалавецтва тысячагоддзямі займаецца пошукамі Ісціны, але ніяк не можа да яе наблізіцца, бо шукае заўжды наперадзе. А тая можа знаходзіцца дзесьці заду, магчыма, нават у самым пачатку нашага існавання. І калі гэта так, то, каб адчуць, убачыць Ісціну (ці хаця б пачуць яе рэха), неабходна азірнуцца і паглядзець далёка назад. Людміла Рублеўская гэта і робіць час ад часу — у сваіх вершах і апавяданнях, апавесцях і раманых.

туры спадарыня Людміла, не дазваляе яе чытачам губляць надзею на лепшае ў нашым цяперашнім і будучым жыцці — яе творчасць аптымістычная па сваёй сутнасці.

Чалавецтва тысячагоддзямі займаецца пошукамі Ісціны, але ніяк не можа да яе наблізіцца, бо шукае заўжды наперадзе. А тая можа знаходзіцца дзесьці заду, магчыма, нават у самым пачатку нашага існавання. І калі гэта так, то, каб адчуць, убачыць Ісціну (ці хаця б пачуць яе рэха), неабходна азірнуцца і паглядзець далёка назад. Людміла Рублеўская гэта і робіць час ад часу — у сваіх вершах і апавяданнях, апавесцях і раманых.

Андрэй КЛЮЧНИКАЎ
Жанчына і лёс

Вельмі часта мы несвядома робім тое, што ўплывае на наш лёс. Так было і са мною. Некалькі разоў я набылаў паэтычныя зборнікі Віктара Шніпа, зусім не думаючы пра тое, што ў гэтага знаёмства будзе працяг. Але на першым курсе пачаў пісаць вершы па-беларуску, і на парадзе выкладчыка мовы прыйшоў у газету “Літаратура і мастацтва” з першымі спробамі.

Там я пазнаёміўся з Людмілай

Рублеўскай, жонкай Віктара Шніпа. Насамрэч пачатак знаёмства быў не вельмі ўдалым. Пасля размовы і разбору маіх твораў я доўга не з’яўляўся. Думаў, што і не вярнуся. Але ўплыў гэтай жанчыны стаўся вельмі значным для майго ўспрымання і мовы, і паэзіі.

Мяне надрукавалі, і паступова я ўліўся ў літаратурнае аб’яднанне, створанае пры газеце. Мае вершы прапалі ў агульны зборнік і былі перакладзены на балгарскую мову. Усе падзеі, размовы, дапамога Людмілы і сяброў суполкі цвёрдымі маё рашэнне. Нават і не ведаю зараз, ці магло быць інакш. Я вельмі ўдзячны Людміле Рублеўскай за тое, што яна зрабіла для мяне, і ўпэўнены, што не памыліўся, даверыўшы ёй свой лёс.

Мікола КАНДРАТАЎ
Жанчына і творчасць

Менавіта для мяне Людміла Рублеўская з’яўляецца ў пэўным сэнсе эталоном сучаснай беларускай пісьменніцы. Для яе твораў характэрны глыбіня і займальнасць, лёгкі флёр романтычнасці і багатая вобразнасць, нечаканасць і здзіўленне. На мой погляд, накірунак, у якім інтуітыўна ідзе ў літаратурнай творчасці Зміцер АРЦЮХ і Аксана СПРЫНЧАН.

Менавіта для мяне Людміла Рублеўская з’яўляецца ў пэўным сэнсе эталоном сучаснай беларускай пісьменніцы. Для яе твораў характэрны глыбіня і займальнасць, лёгкі флёр романтычнасці і багатая вобразнасць, нечаканасць і здзіўленне. На мой погляд, накірунак, у якім інтуітыўна ідзе ў літаратурнай творчасці Зміцер АРЦЮХ і Аксана СПРЫНЧАН.

— ...Я вырашыла прыбрацца, а вы прыйшлі раней! — Ганна Міхайлаўна Кабадзейцава была ў адчай роўна імгненне.

Скрозь невялікае акенца доміка гэтай старэнькай актрысы мясцовага самалдзейнага тэатра было відаць, як суседка несла вядзерца вады з калонкі... Ганна Міхайлаўна ўслед за мной выглянула ў акно... Л.. маўчала! Паўза зацігнулася.

Актрыса была расчаравана: яна чакала карэспандэнт-мужчыну!

У калідорчыку стаяла некалькі вэдзер вады. Няўжо, падумала я, глядзячы на вэдры, і яна ў свае дзевяноста ўсё яшчэ носіць ваду на каромысле!

— Зяць Валодзя нанасіў... — сказала, нарэшце, Ганна Міхайлаўна і ўсміхнулася.

Скрозь маршчынкi ўсміхаліся чыстыя гульнявыя вочы.

— Не крыўдзіцеся, я проста... комік! Бачу, вы здзіўляецеся на мой узрост... Не усе маладцы!

— Яна прычасалася і толькі пасля гэтага дазволіла сфатаграфаваньне.

З "Дзённіка на шматках" Фаіны Ранеўскай: "...Тры гады пісала юнгу ўспамінай, усцешыўшыся на аванс 2000 рублёў з мэтай набывць цёплае паліто... Вось я іграю ў п'есе Сумбатава Прыгажуню, якая спакуюша юнага хлопца. Дзевяны адбываецца ў гарах Каўказа. Я стаю на гары і гавару прыкрас-далікатным голасам: "Крокі мае лягчэй туху, я ўмею слізгаць як змяя..." Пасля гэтых слоў у мяне атрымалася зваліць дэкарацыю, якая адлюстроўвала гару, і балюча ўдарыць партнэра. Публіка смеяцца, партнэр, стогнуць, пагражае адарваць мне галаву. Калі прыйшла дадому, дала сабе слова пайсці са сцэны!"

А я несла Ганне Міхайлаўне Кабадзейцавай ружу, хава-ла, каб не змерзла. І ўбачыла... жанчыну-ружу...

— У нашым тэатры-студыі "Дыяген" я іграла ў "Паўлінцы" і ў іншых п'есах. Шмат было роляў, але ўсе, у асноўным, камічныя. Любіла пасмяяцца і на сцэне, і ў жыцці.

У гэты момант яна і паказалася мне вельмі падобнай на вялікую рускую камедыёную актрысу Фаіну Георгіеўну Ранеўскую... Але чым? Чым жа?.. Не магу пакуль нічога растлумачыць...

З "Дзённіка на шматках": "В.І. (Качалаў В.І. — В.Я.) спытаў мяне пасля аднаго вечара, дзе ён

чытаў Маякоўскага, — пытаньня дакладна не памятаю, а адказ мой да гэтай пары мяне мучыць: "Вы абмахацілі Маякоўскага".

"Як гэта — абмахаціў? Растлумач!"

Але я не ўмела тлумачыць. Я шмат разоў чула Маякоўскага. А чытанне Качалава было будзённым.

Васіль Іванавіч сказаў, што мая

Ганна Міхайлаўна доўга ставіць ружу ў валу... Што за капрыз? Ружа ўжо гатовая звянучь, а такая прыгожая! Маўчу... Вось ужо, не ўтадзіла ёй, што не мужчына... Нарэшце, яна дазваляе няўлоўным жэстам мне самой паставіць кветку ў вазачку. Ружа імгнен-

катная, што пры ёй ніякавата ўсмінуцца і гаварыць аб дробязях. Як у яе атрымліваецца ўстрымацца ад вар'яцтва — для мяне недасягальна.

Гаворыць, што не хоча жыць, і я ёй веру. Спяшаецца ехаць у Ленінград. Я спытала: навошта? Яна адказала: "Каб несці свой крыж". Я сказала: "Нясіце яго тут". Выйшла груба і ніякавата. Але яна на мяне не

ў тэатры. Для кожнага выхаду ў яе новая сучасная сукенка. Ёй яшчэ дораць кветкі. Яна так прывыкла да ўсяго гэтага шчасця ў жыцці, што іншага жыцця і не бачыць!

І Ранеўская, як ні дзіўна, усё яшчэ жыве ў гэтым доме са сваім нястомным і рэзкава-

Ганна Міхайлаўна!
— Я калі прыйшла ў "Дыяген", мяне рэжысёр спытаў: "Што вы ўмеете рабіць?" Я была здзіўлена і сказала: усё ўмею... "У мяне не было яшчэ такой актрысы", — сказаў ён.
З "Дзённіка на шматках": "Вельмі заздросічу людзям, якія гавораць аб сабе лёгка і нават з задавальненнем. Мне змага не хацелася, не падобалася..."

— А як вы пазнаёмліліся са сваім мужам?

— Не магу ўспомніць... Як убачыліся? Ах, так, на танцах... Праводзіў мяне дадому і на лавачцы пасядзеў трохі... Месяц сустракаліся кожны дзень, а потым ён нечакана сказаў мне: "Нюся, колькі нам так хадзіць? Я пайду да тваёй мамы..."

— А высалле?

— Не было...

— Не можа быць!

— Так, пасядзелі з сябрамі... Не трывожце душы... Міша даўно пакінуў мяне. Ён загінуў на фронце.

З "Дзённіка на шматках": "...Я забіла ў сабе чарвяка ганарлівасці ў адно імгненне, калі падумала, што ў мяне не будзе ні славы Чапліна, ні славы Шаляпіна, бо ў мяне няма іх генія. І тут жа супакоілася. Але калі вылаюць — ледзь не плачу. А пахваляць — рада, але не больш, чым смачнаму пірожнаму, не больш..."

— А мужчына?

— Як мой Міша... Строгім і даверлівым...

Муж Ганны Міхайлаўны паніў і разумеў яе мастацтва, умеў яго прыняць і захапляцца актрысай... Дзякуй гэтай, як сказала мне цёпла, па вялікаму сакрэту, Ганна Міхайлаўна, важней за прызнанне цэлай залы нават палчас бенефісу!

З "Дзённіка на шматках": "...Каб атрымаць прызнанне — трэба, нават неабходна памерці..."

...На сталае чайная р... Глядзім у акно: там усё тая ж суседка ніяк не данясе свае вэдры да хаты...

Вольга ЯГОРОВА. НА ЗДЫМКУ: актрыса тэатра-студыі "Дыяген" у Пінску Ганна Міхайлаўна КАБАДЗЕЙЦАВА.

Фота аўтара.

"Я проста... КОМІК..."

У дзевяноста гадоў прызналася мне старэйшая актрыса з Пінска Ганна Міхайлаўна Кабадзейцава. Амаль у гэты ж час мой стары сябар з Масквы перадаў мне выдадзены ў Санкт-Пецярбургу "Дзённік на шматках" адной са старэйшых сярод маскоўскіх актрыс Фаіны Георгіеўны Ранеўскай. Паслухаем жа гэтых двух цудоўных жанчын. Адну — у сталіцы беларускага Палесся ў яе невялікай хатцы. І другую — па кніжцы яе дзённіка, у якой ідзе ж аскрыціццё... Калі яшчэ выдацца такі выпадак!

заўвага яго вельмі засмуціла... Сказаў з такой далікатнасцю, якую за доўгае маё жыццё я бачыла толькі ў Качалава. Потым увесь вечар гаварыў аб Маякоўскім з сапраўднай любоўю..."

— Мусіць, вы, Ганна Міхайлаўна, пераймалі ў Фаіны Георгіеўны Ранеўскай? Прызнайцеся, было такое?

— Ну не! Я не любіла яе... — яна капрызна ўсміхнулася. У Беларусі, што ж, не можа быць актрысы з гумарам? Ранеўская мне... знешне не падабаецца. Мне па душы Гурчанка. Люблю жаночкасць. І публіку вясялю.

Мяне з дзяцінства называлі Нюся. Уяўляеце, як даўно гэта было! Я нарадзілася яшчэ да рэвалюцыі.

— А Гурчанка чым упалабалася?

— Я такая ж, нібы дзяўчынка: люблю прыгожыя сукенкі, у мяне шмат ёсць розных! Люблю завушніцы, каралі, брошкі — мая дачка з мяне насміхаецца... Але, што ж зробіць? Люблю прыгажосць.

З "Дзённіка на шматках": "...Зараз глядзею Качалава ў кіно. Барон. Гэта — цуд як добра. Гэта досканаласць. Ішла дадому і разважала: ...што зрабіла я за 30 гадоў? Што зрабіла такога, за што мне не было б сорамна перад сваім сумленнем? Нічога. У мяне быў талент, і разум, і сэрца. Дзе ўсё гэта?"

на ажыла! Толькі пасля гэтага Ганна Міхайлаўна, як мне здалося, стала размаўляць... на роўных.

З "Дзённіка на шматках": "Чытаю дзённік Маклая, улюблёнага і ў Маклая і ў яго дзіўноўна."

Я заканчваю жыццё банальна старадзьявоча: люблю кацяня і кветачкі да страці.

Сёння сустрапа "першае каханне". Шамкае ўстойнай сківіцай, а які гэта быў прыгажун.

Мы абодва саромеліся нашай старасці.

Кабадзейцава быццам таксама разам са мной чытае дзённік Фаіны Георгіеўны Ранеўскай, хоць і не любіць яе. Гэта так звычайна сярод актрыс. Яна раптам расмяялася:

— Ставілі аднойчы п'есу аднаго замежнага аўтара. І рэжысёр падараваў мне завушніцы. Можна, мне было семдзесят гадоў, а, можа, семдзесят дзевяць... Вось яны, гэтыя завушніцы...

Яна ўсё весела смеяецца, успамінаючы нешта дарагое, такое, аб чым мне нельга ведаць... І тут жа яна зноў вяртаецца, нібы на сцэну: "Ну што, "раскусілі" правінцыяльную актрысу?!"

З "Дзённіка на шматках": "Сёння ў мяне абедала Ахматава, велічная, вялікая, іранічная і трагічная, вясялая і раптам такая мар-

квыдзіцца ніколі".

Дзіўна, што ў мяне, такой сентымэнтальнай, няма да яе пачуцця жалю ці спачування. Не з'яўляюцца ўва мне да яе гэтыя пачуцці, якія звычайна мучаць мяне ў адносінах да ўсіх людзей з іх маленькімі няпчасцямі.

— Не, вы зусім не правінцыяльная актрыса, Ганна Міхайлаўна!

На самой справе, якая ж гэта правінцыя — Пінск? Гэта сталіца Палесся. Вы сталічная, палеская актрыса, Ганна Міхайлаўна.

— Як здагадалася? — яна глядзіць зусім сур'ёзна.

Тут ужо мы зусім перайшлі з ёю на "ты"...

З "Дзённіка на шматках": "Зараз слухала "Карнавал" Шумана на радыё. Плакала ад шчасця. Мусіць, варта жыць, каб такое слухаць. Паплятуся ў тэатр іграць маё глупства ўласнага стварэння. Нічога, акрамя ніякаватасці і сораму перад публікай, не адчуваю за маю творчасць у "Законе гонару". Хацелася зрабіць нешта цудоўнае, людскае, а выйшла глупства, хаця поспех некаторы ёсць".

Домік без выгод. Без гарачай, і нават без халоднай вады. Але Ганна Міхайлаўна Кабадзейцава самастойна жыве адна і не жаліцца на нямогласць. Яна яшчэ спявае ў хоры, бывае

тым характарам, і сама Тарасова часам позіркам кажа: ёсць на зямлі актрысы, якія не старэюць, і нават строгае і класічная Сцяпанавы, часам, сумуючы аб замежных гастроллях, стаіць ля акна, глядзячы, як па вуліцы ідзе суседка Ганны Міхайлаўны з вядзерцам вады...

З "Дзённіка на шматках": "Перастала думаць аб публіцы і адразу ж страціла сорам. А можа быць у літаральным сэнсе "страціла сорам" — нічога аб сабе не ведаю".

Якое выдатнае юнацтва старой актрысы. Якая прастадушная, мілая, непатрабавальная ні да чаго, якая шчырая... — Магу гаварыць аб чым хачу, магу і жартаваць...

Зіхадзіць аметыставыя завушніцы...

— А дома я ў штанішкі апранаюся...

Гэта ўсё ад сур'ёзных адносін і да ролі, і да сцэны: трэба мець і фігуру, і роўную спіну, і чысты голас... І сваю ўласную інтанацыю ў жыцці...

У "Паўлінцы" яна іграла Агату. Калі была вясковым фельчарам — мела зносіны з вясковымі бабкамi, шмат пераняла ад іх. Гэта роля спадабалася і падыходзіла ёй больш за ўсё. Своеасаблівае працэнтаванне было на самалдзейнай сцэне "Дыягена"...

Пасля спектакля — усе да

Вольга ЯГОРОВА. НА ЗДЫМКУ: актрыса тэатра-студыі "Дыяген" у Пінску Ганна Міхайлаўна КАБАДЗЕЙЦАВА. Фота аўтара.

Набокаўскія мелодыі Любчы

Пакуль Уладзімір Набокаў пісаў раман "Лаліта", у Амерыцы ўжо на ўсю моц гучала імя Мікалая Дзмітрыевіча Набокава. Што ў іх агульнага? Гісторыкі сведчаць, што і Мікалай Набокаў тых жа каранёў, што славу ты п'сьменнік. У іх агульны дзед — міністр юстыцыі падчас Аляксандра III, агульная бабуля — Марыя Фердынандоўна, ад нараджэння Корф. Бацькам будучага кампазітара быў Дзмітрый Дзмітрыевіч Набокаў, які ажаніўся на Лідзію Эдуардаўне Фальц-Фейн, у чыёй сядзібе ў Любчы прайшлі дзіцячыя гады Мікалая. Бацькі хутка разышліся, і выхаванне хлопчыка дапамагаву маці айчыным Мікалаем Фёдаравічам Пойкер (дзядзька Коля). У суседні маёнтак Пакроўскае да яго Мікалаем прывязджаў з трохгадовага ўзросту як дадому. Менавіта ў Пакроўскім ён прыхавоціўся да музыцыравання на старым раялі. Раяль быў няпросты, яго, паводле падання, блаславіў сам Пётр Чайкоўскі.

У другой палове XIX стагоддзя маёнтак Любча валодала Марыя Гогенлоз, якой у 1888 годзе належала 11 751 дзясціна зямлі. У 1899 годзе яна прадала маёнтак за 2 348 рублёў братам Фальц-Фейнам.

У 1904 годзе Любчу купіла ў сваіх братоў Лідзія фон Пойкер (прозвішча маці па другім мужы) разам з 4 200 гектарамі зямлі. Лідзія Эдуардаўна, відаць, да гаспадарання ў любчанскай сядзібе аднослася як да далёка не галоўнай справы свайго жыцця. Малодшую дачку Пойкер выдала замуж за князя Мірскага, які меў маёнтак Мір, што за 50 кіламетраў ад Любчы. Валодаючы сядзібай, Лідзія Эдуардаўна большую частку свайго часу праводзіла ў Вільні. Справы ў маёнтку неяк не ладзіліся, і яго за даўгі заклалі ў Зямельны банк. Калі падышоў тэрмін выплаты доўгу, землі банк прадаў

асобнымі надзеламі навакольным сялянскім гаспадаркам. А ў валоданні сям'і Покер засталася тэрыторыя былога Любчанскага замка на беразе Нёмана, вялікі сад, парк, лясныя ўгоддзі.

...Магчыма, з цэгам часу ўражанні ад сустрэч з замкам у Любчы і леглі ў аснову некаторых музычных фантазіяў Мікалая Набокава. Тым больш верагодна, што кампазітар гасцяваў у Любчы і ў больш сталыя гады. Старажылы, безумоўна, не звязвалі асобу маладога гаспадара з прафесіяй кампазітара, тым не менш казалі, што быццам прывязджаў Мікалай Дзмітрыевіч у Любчу. І заўсёды прыбываў на Нёмане на параходзе. Адкуль? Ці надоўга? Але зусім магчыма, што так і было.

У 1937 годзе Лідзія Эдуардаўна памерла. Гавораць, пахавана ў Вільні. Маёнтак перапісала на сына. Але ён гаспадарнічаў калі не

праз пень-калоду, то праз акіяны: жыву жа Мікалай Дзмітрыевіч з 1929 года ў Амерыцы. Туды ён ехаў пасля смерці Сяргея Дзягілева, якому пісаў музыку для мастацкіх выстаў пад назвай "Рускія сезоны". Дарэчы, набокаўскую музыку — балет-араторыю "Ода", напісаную для Дзягілева, заўважылі ў Савецкім Саюзе. Апафеозам грамадска-мастацкай дзейнасці Мікалая Набокава становіцца правядзенне ў Токіа, а затым і ў іншых краінах Азіі фестывалю "Усход сустракаецца з захадам". Сваім лёсам Мікалаем Набокаў нечым нагадвае Марка Шагала. Успомніце, якой доўгай была дарога мастака па вяртанні ў Віцебск на радзіму. Ці "прапопча" сабе музыку Набокава сцяжынку хаця б у родную Любчу?..

"У паветры пахне вясной. Не магу заснуць, толькі іншы раз нешта ўсплывае ды даносіцца сло-

вы дзіўнай журботнай песні, стывае жанчына... Нада мною — зорка. Перада мною — мора, без берагоў, неабдымнае..." Такімі словамі заканчвае Мікалай Набокаў першую частку сваёй кнігі, дзе расказваецца і пра любчанскае дзяцінства, і пра малецтва, праведзенае ў запаведніку Асканія-Нова. Дарэчы, заснавальнікам яго дзядзькам Фрыдрыхам Фальц-Фейнам, паходжаннем таксама з любчанскіх памешчыкаў. Але гэта — ужо іншая гісторыя.

А сёння ў Любчы аднаўляюць уззную вежу ў замку. Краязнаўца Міхаіл Карповіч гэтак не чуеў. Рады. І спадзяецца, што будзе створана там музейная кампазіцыя, а побач з іншымі з'явіцца ў ёй матэрыялы пра апошніх гаспадароў Любчы — Набокавых і Фальц-Фейнаў.

Алесь КАРЛЮКЕВІЧ, Мікалай ГАЙБА.

Наталья Цилинская стала восьмикратной чемпионкой мира

Наталья Цилинская завоевала вторую золотую медаль чемпионата мира по велогонкам на треке, который проходит во французском Бордо. Этого замечательного успеха белорусская спортсменка добилась в спринтерской гонке, где она сумела опередить всех соперниц.

По словам тренера имениной белоруски Станислава Соловьева, его подопечная хорошо была подготовлена к этим престижным соревнованиям, вытратив большой объем тренировок, проходивших сначала в Сочи, а затем на велотреке в "Крылатском" (Москва).

Основной соперницей Натальи, как и ожидалось, была победительница прошлогоднего мирового чемпионата в этой дисциплине англичанка Виктория Пендлтон, с которой Цилинская и встретилась в финале. Судьба золотой медали решалась в двух заездах, и в обоих из них минчанка была первой, показав соответственно 11,386 и 11,426 секунд.

Кстати, белорусская велогонщица на нынешнем мировом чемпионате не проиграла ни одного старта, предшествовавшего финалу. Захватив лидерство после предварительного заезда, Наталья Цилинская на каждом последующем этапе соревнований финишировала только первой, что подтверждает ее прекрасную спортивную форму.

Напомним, что в дебюте мирового первенства белоруска отличилась в гите на 500 м, где ей также не было равных. Примечательно, что среди соперниц была и чемпионка Олимпийских игр-2004 в Афинах Анна Мирс из Австралии.

С очередной победой Натальи Минскую поздравил Президент Беларуси Александр Лукашенко.

Белорусская команда теннисистов занимает в рейтинге Кубка Дэвиса 9-е место

Наши спортсмены проиграли Австралии в 1/4 Кубка Дэвиса со счетом 0:5. Лидируют по-прежнему хорваты, несмотря на поражение от аргентинцев.

Второе и третье места занимают испанцы и австралийцы. Сборная России, обыграв команду Франции (4:1), сохранила за собой четвертое место. Соперники россиян по полуфиналу Кубка Дэвиса американцы благодаря победе над чилийцами поднялись на две позиции и теперь занимают 5-е место.

Остальные команды расположились так: 6-я — Аргентина, 7-я — Словакия, 8-я — Франция и 10-я — Чи-

Сергей Ляхович — чемпион мира по боксу в супертяжелом весе

В Кливленде состоялся вечер профессионального бокса, в главном поединке которого белорус Сергей Ляхович одержал победу над американцем Леймоном Брюстером, отобрав у него титул чемпиона WBO в супертяжелом весе.

В седьмом раунде Ляхович побывал на настиле ринга, однако в целом большая часть боя проходила с его преимуществом. Особенно тяжело Брюстеру пришлось в 6-м и 9-м раундах, когда бе-

лорусский боксер был особенно активен. По итогам двенадцати раундов все судьи единогласно отдали победу Сергею Ляховичу — 117-110, 115-112 и 115-113.

Белорусский боксер на профессиональном ринге провел 24 боя и в 23 из них смог добиться победы, в том числе 14 раз нокаутом.

Другими чемпионами

в этой весовой категории являются американец Хасим Рахман (WBC), россиянин Николай Валуев (WBA) и еще один представитель США Крис Берд (IBF).

Сергей Ляхович: "Леймон был великим чемпионом. Я знаю, он бьет по-настоящему жестко, со всей силой, и у него железная воля, но я достойно отвечал ему каждый раз. Думаю, он в полной мере почувствовал мою силу".

"После четвертого раунда я контролировал бой. Теперь я очень хочу встретиться с Владимиром Кличко. Многие считают, что я боюсь этого поединка. На самом деле это не так."

Леймон Брюстер: "Ляхович заслужил эту победу. Я снимаю перед ним шляпу. Он победил, но я мечтаю о матче-реванше. Не могу дождаться, чтобы вновь выйти на ринг против него. Он провел хороший бой, и он хороший боец. Мы оба заслуживаем того, чтобы быть на вершине. Я остался на ногах в девятом раунде исключительно благодаря силе воли".

Президент Беларуси Александр Лукашенко направил поздравительную телеграмму белорусскому боксеру Сергею Ляховичу в связи с победой в матче за звание чемпиона мира по боксу в супертяжелой весовой категории среди профессионалов по версии WBO.

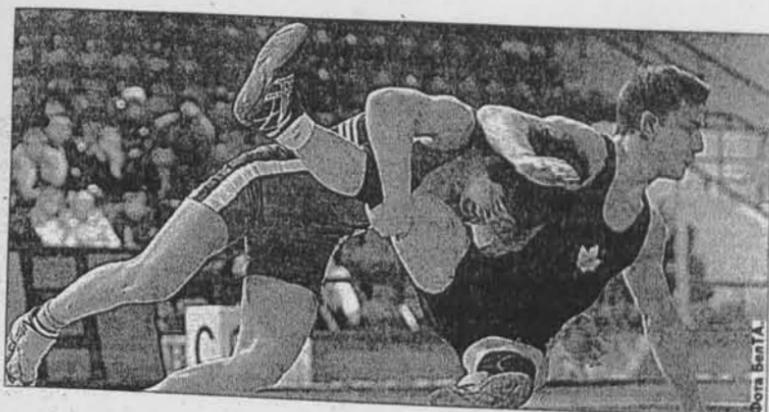
Белорусские борцы завоевали 14 медалей международного турнира на призы Александра Медведя

Белорусские борцы вольного стиля успешно выступили на традиционном международном турнире на призы трехкратного олимпийского чемпиона Александра Медведя.

На соревнованиях серии "Гран-при", которые проводились в Минске уже в 36-й раз, на счету хозяев 14 медалей. В активе белорусских борцов 6 медалей высшей пробы, которые завоевали Александр Карницкий (весовая категория — 60 кг), Альберт Батыров (66 кг), Мурад Гайдаров (74 кг), Руслан Шейхов

(96 кг), а также Мария Егорова (55 кг) и Ольга Хилько (63 кг).

На вторую ступень пьедестала почета наши атлеты поднимались трижды. Обладателями "серебра" стали Максим Михалевич (120 кг), Марина Маркевич (48 кг) и Елена Карейша (51 кг). Еще пятеро наших земляков получили бронзовые медали — это Владислав Андреев (55 кг), Со-

слан Гатчиев (84 кг), Алексей Мастепанов (120 кг), Марина Хмельницкая (48 кг) и Василиса Марзалюк (72 кг).

По мнению прославленного белорусского спортсмена, а ныне вице-президента НОК Александра Медведя, прошедший турнир показал хороший потенциал белорусских вольников. Всего в соревнованиях

приняли участие спортсмены из более чем 20 стран мира. В рамках взрослых соревнований состоялись также схватки детского турнира "Медвежонок". Будущие звезды борцовского ковра, ставшие лауреатами этих состязаний, получили свои заслуженные призы из рук трехкратного олимпийского чемпиона.

Около 240 спортсменов-туристов участвуют в республиканских соревнованиях на Августовском канале

Около 240 спортсменов-туристов из Минской, Брестской, Гомельской, Витебской и Гродненской областей участвуют в республиканских соревнованиях по технике водного туризма "Неманская весна-2006", которые начались сегодня на Августовском канале в районе деревни Немново Гродненского района.

Соревнования проводятся каждый год с целью повышения технического и тактического мастерства участников, обмена опытом работы между

туристическими клубами и секциями коллективов физкультуры. Они организованы облисполкомом совместно с Министерством спорта и туризма Республики Беларусь, Республиканским туристско-спортивным союзом.

Сегодня проходят соревнования по технике водного туризма на байдарках и каяках. Вечером состоится концерт авторской песни. 9 апреля пройдут соревнования на катамаранах. Команды и участники, занявшие 1-е, 2-е и 3-е места, будут награждены дипломами и медалями.

С девятью наградами возвратились белорусские грации с турниров в Греции, Польше и Словении

Сразу на трех международных соревнованиях по художественной гимнастике отличились белорусские спортсменки.

Из Польши, Словении и Греции наши грации привезли домой 9 наград различного достоинства. В Щецине в сумме многоборья не было равных Любви Черкашиной, а ее подруга по команде Мария Юшкевич стала обладательницей серебряной медали.

В Любляне отличилась Светлана Рудалова, завоевавшая пять серебряных наград. Она оказалась второй в многоборье, а также в упражнениях с мячом, булавами, скакалкой и лентой.

Два раза на пьедестал почета соревнований в Салониках поднималась Инна Жукова. Она заняла второе место, "укрошая" мяч, а в упражнениях с булавами была третьей. В ее активе также два четвертых места (многоборье и скакалка).

В конце апреля наши "художницы" планируют выступить еще на двух международных турнирах — в Словакии и России. А в мае традиционные соревнования серии Гран-при пройдут в белорусской столице.

Страницу подготовили Дарья АЛЕКСАНДРОВА и Елена СПАСЮК.

Рыцарь пяти качеств

Блестяще выступил белорусский пятиборец Дмитрий Мелях на втором в этом сезоне этапе Кубка мира в Миллфилде (Великобритания). 26-летний спортсмен оказался первым среди 32 лучших "рыцарей пяти качеств".

По сумме соревнований по стрельбе, фехтованию, плаванию, верховой езде и легкоатлетическому кроссу Мелях набрал 5 564 очка. Отметим, что на Олимпиаде-2004 в Афинах в активе Дмитрия было 5 340 очков, что позволило ему занять почетное пятое место.

Вторым на нынешнем кубковом этапе на Британских островах стал венгерский спортсмен Габор Балог (5 552), а третьим — представитель Китая Као Жонронг (5 544).

Еще двое белорусских пятиборцев — Егор Лаппо и Михаил Прокopenko — завершили соревнования на 16-м и 20-м местах соответственно.

Следующий этап Кубка мира пройдет в конце апреля в столице Германии Берлине.

www.BELARUS 21.BY

Праект "Голас Радзімы" "Вітае Беларусь!" —
 Belarus21.by — залаты лаўрэат
 III Беларускага конкурсу Інтэрнэт-рэсурсаў —
 "Інтэрнэт-прэмія" ТІВО-2005.

Нацыянальная
 прэмія
 Інтэрнэт-прэмія

Газета **Голас Радзімы** ў 52 краінах

**Нацыя
 ва ўмовах
 глабалізацыі**

- У нумарах:**
- Беларусы ў свеце
  - Навіны з Беларусі
  - Карысна ведаць
  - Дзяржава і дыяспара
  - Нацыянальныя інтарэсы
  - Міжнароднае супрацоўніцтва
  - Эканамічная інтэграцыя
  - Гонар нацыі
  - Скарбонка традыцый
  - Кантакты і дыялогі
  - News in English

**Пра
 Беларусь
 у свеце**

ГАЗЕТА, ЯКУЮ МОЖАШ ЧЫТАЦЬ І ТЫ!

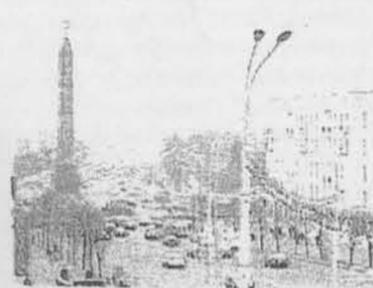
Падпіска

ў Беларусі, Кыргызстане,
 Латвіі, Літве, Малдове, Расіі,
 Таджыкістане, Украіне.

63854
 індывідуальная

638542
 ведамасная

Адрас рэдакцыі:
 Рэспубліка Беларусь
 220005, г. Мінск,
 пр. Незалежнасці, 44.
 Тел.: 288-11-97;
 факс: 288-17-82
 e-mail: golas_radzimy@tut.by

Атрыманне за мяжой
 Калі падпісацца няма магчымасці, атрыманне газеты можна аплаціць, даслаўшы ЧЭК на адрас рэдакцыі. Для краін Еўропы кошт падпіскі на год — 60 еўра, для ЗША, Канады, Аўстраліі, Аргенціны і іншых краін далёкага замежжа — 70 еўра.

Чытайце "Голас Радзімы" у Інтэрнэце
www.Belarus21.by/gazeta

«Голас Радзімы»
 Галоўны рэдактар
 Наталія САЛУК

Рэгістрацыйнае пасведчанне №81. Падпісны Індэкс у Беларусі 63854.
 Аб'ём 8 друк. аркуш. Тыраж 1401 экз. Заказ 638Г. Падпісана да друку 18.04.2006 г. у 12.00.
 Газета набрана і зварстана на рэдакцыйным настольна-выдавецкім комплексе. Знакам R пазначаны рэкламныя матэрыялы.
 Адрэкавана ААТ «Чырвоная зорка» (220073, г. Мінск, 1-шы Загародны завулак, 3).
 Пазіцыі рэдакцыі і аўтараў, матэрыялы якіх друкуюцца на старонках «Голасу Радзімы», могуць не супадаць.
 © «Голас Радзімы», 2006.

Наш адрас: 220005, Рэспубліка Беларусь, Мінск, пр. Незалежнасці, 44.
 Тэлефоны: (+375 - 17) 288 - 11 - 97 (бухгалтэры), 288 - 12 - 80, 284 - 76 - 56, 288 - 17 - 82 (гэп./факс).
 Галоўны рэдактар: 8029 - 6 - 88 - 17 - 82. Email: golas_radzimy@tut.by

ЧЫТАЙЦЕ «Голас Радзімы»
 ў ІНТЭРНЭЦЕ:
<http://www.belarus21.by>

Паліна Смоліва будзе спяваць пра маці

Кошт у Беларусі 1 000 рублёў.

11 мая, 2006

Газета з Беларусі

Голас Радзімы

№ 19-20 (2993-2994)

Выдаецца з 1955 года

Газета выходзіць у другі і чацвёрты чацвер месца.

Міжнародны песенны конкурс "Еўрабачанне-2006" пройдзе ў Афінх 18 мая (паўфінал) і 20 мая (фінал). У Грэцыі Беларусь будзе прадстаўляць пераможца фестывалю "Славянскі базар у Віцебску — 2005" Паліна Смоліва. Згодна з праведзенай у Грэцыі жараб'ёўкі, у паўфінале конкурсу беларуская ўдзельніца выступіць пад 5-ым нумарам.

На жаль, па ўмовах конкурсу жыхары Беларусі не змогуць галасаваць за Паліну Смоліву. Яна і ўсе мы вельмі спадзяёмся, што беларусы, якія жывуць за мяжой, падтрымаюць прадстаўніцу нашай краіны і яе песню "Мама" на конкурсе "Еўрабачанне-2006".

Пачнецца галасаванне ў паўфінале конкурсу 18 мая, дзе Паліна выступіць пад нумарам 5.

Вельмі спадзяёмся, што гэтая лічба, якая шмат гадоў была лепшай адзнакай для ўсіх навучэнцаў, стане шчаслівай для Паліны. І тады вы зможаце прагаласаваць за яе яшчэ раз падчас фіналу 20 мая.

Нацыянальны адказ

Міра Мамчыц:

"Не надо объезжать весь мир, чтобы увидеть его национальное многообразие, достаточно побывать на фестивале в Гродно"

Стар. 8

Маскі і маршруты адпачынку

Экзотыка там, дзе нас няма

Стар. 4

Спадчына

Выдадзены альбом рарытэтаў Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі

Стар. 11

Вандроўкі

Кальварыя: памяць стагоддзяў

Стар. 9

Аўтограф

"Манаіст імкнецца да дыялогу, але здольны толькі на маналог"

Стар. 14

Да ўвагі чытачоў!

Дружны нумар газеты "Голас Радзімы" выйдзе 25 мая 2006 года

Незабыўнае

У адным страі пераможцаў

9 мая Беларусь 61-ы раз адзначыла Дзень Перамогі. Беларускае грамадства не мяняе сваіх адносін да перамогі над фашызмам, не перайначвае гістарычныя факты. Кожнае новае пакаленне пераймае традыцыі тых, хто замацаваў Сцяг Перамогі на Рэйхстагу ў маі 1945 года. Фота Генадзя ЖЫНКОВА, БелТА.

Інфармацыйная прастора

Выстава "СМІ ў Беларусі" — штогадовае традыцыйнае мерапрыемства беларускіх друкаваных і электронных сродкаў масавай інфармацыі.

Сёлета ў выставе прымаў удзел больш за 400 сродкаў масавай інфармацыі, прычым не толькі з Беларусі, але і з Расіі, Украіны, Малдовы, Літвы, Латвіі, Польшчы, Кыргызстана, Таджыкістана, Ізраіля, Кітайскай Рэспублікі і ЗША. Шырока былі прадстаўлены беларускія рэгіянальныя газеты і часопісы, сродкі масавай інфармацыі суб'ектаў Расійскай Федэрацыі, а таксама выданні беларускай дыяспары.

Заканчэнне на стар. 3

Упершыню ў гэтым годзе ў рамках выставы адбыўся Першы Беларускі інфармацыйны форум на тэму "СМІ супраць выклікаў і пагроз XXI стагоддзя". У яго рабоце прымалі ўдзел больш 100 грамадскіх дзеячаў, прадстаўнікоў мас-медыя з краін СНД, Балтыі, далёкага замежжа.

БЕЛАРУСЬ СТАЛА ПЕРШАЙ ДЗЯРЖАВАЙ ЕЎРОПЫ, ДЗЕ ПОЎНАСЦЮ ПРАВАЛІЛАСЯ ІНФАРМАЦЫЙНАЯ ВАЙНА

Беларусь стала першай дзяржавай Еўропы, дзе поўнасцю правалілася ўсе тэхналогіі інфармацыйнай вайны, якія праводзіліся супраць краіны. Аб гэтым падчас пасяджэння Мінскай сесіі Міжнароднага антытэрарыстычнага медыяфоруму заявіў памочнік міністра абароны па ідэалагічнай рабоце ва Узброеных Сілах — начальнік галоўнага ўпраўлення ідэалагічнай работы

Заканчэнне на стар. 3

Прызнанне

Генеральны дырэктар МАГАТЭ Махамед Эль-Барадэй удастоены ордэна Францыска Скарыны

Генеральны дырэктар Міжнароднага агенцтва па атамнай энергій (МАГАТЭ) Махамед Эль-Барадэй удастоены ордэна Францыска Скарыны. Указ аб гэтым 4 мая падпісаў Прэзідэнт Беларусі.

Як паведамлілі ў прэс-службе беларускага лідэра, ордэнам Францыска Скарыны ўзнагароджаны таксама дырэктар аўдытарскай фірмы "Сервіцые імпрэзэ" (горад Рым, Італьянская Рэспубліка) П'ера Качачэ, прэзідэнт галандскай дабрачыннай арганізацыі "Сіхіцінг Русланд Кіндэрхуль" Клас Коопс, саветнік па пытаннях валанцёрскай дзейнасці, грамадзянскай абароны і турызму адміністрацыі горада Лукі (Італьянская Рэспубліка) Патрыцые Петручы і старшыня аўстрыйскай дабрачыннай арганізацыі "Дапамога дзецям з Беларусі" Марыя Хетцер.

Гэтай узнагародай замежныя дзеячы адзначаны за заслугі ў дабрачыннай дзейнасці, паспяховае ажыццяўленне ў нашай рэспубліцы гуманітарных праектаў, значны асабісты ўклад у аднаўленне і рэабілітацыю раёнаў, пацярпелых у выніку катастрофы на Чарнобыльскай АЭС.

БелТА.

Нашы "Непаседы" — лепшыя ў Еўропе!

І хто б мог падумаць, што дзіцячы ансамбль "Непаседы" з невялічкай вёскі Расна, што на Камянецчыне ў Брэсцкай вобласці, на прэстыжным Еўрапейскім фестывалі-конкурсе дзіцячай творчасці ў другі раз атрымае Гран-Пры?

Чаму так атрымалася?

А вось гэта цікава. Па-першае, калектыў з беларускай вёскі валодае высокім творчым патэнцыялам і прадэманстраваў высокі ўзровень майстэрства.

Заканчэнне на стар. 3

ААЭ	Беларусь	Германія	Іран	Кітай	Малдова	Расія	Туркменістан	Чэхія
Аргенціна	Бельгія	Данія	Італія	Куба	Мексіка	Румынія	Турцыя	Швейцарыя
Арменія	Бразілія	Егіпет	Казахстан	Кыргызстан	Нарвегія	Сербія	Узбекістан	Швецыя
Аўстралія	Венгрыя	ЗША	Канада	Латвія	Нідэрланды	Сірыя	Украіна	Эстонія
Аўстрыя	В'етнам	Ізраіль	Карэя	Лівія	ПАР	Славакія	Уругвай	Японія
Балгарыя	Вялікабрытанія	Індыя	(Паўднёвая)	Літва	Польшча	Славенія	Францыя	

"Голас Радзімы" ў 52 краінах

Официально

Премьер-министром назначен Сергей Сидорский

18 апреля с согласия Палаты представителей Национального собрания Республики Беларусь Сергей СИДОРСКИЙ (на снимке) вновь назначен премьер-министром Беларуси.

Фото БелТА.

К 2010 году в Беларуси вырастет доля предпринимательства

Доля малого предпринимательства в ВВП Беларуси в 2010 году должна составить 20-22 процентов. Об этом сообщил премьер-министр Беларуси Сергей Сидорский, выступая перед депутатами Палаты представителей Национального собрания. По его словам, в 2005 году данный показатель составлял девять процентов.

Всего в Беларуси насчитывается 200 тысяч индивидуальных предпринимателей и субъектов малого бизнеса. Удельный вес занятых в малом предпринимательстве составляет 13 процентов экономически активного населения, а доля налоговых поступлений, сформированных этой частью налогоплательщиков, — шесть процентов, констатировал премьер-министр.

Глава правительства напом-

нил, что за последнее время в Беларуси значительно сократился перечень лицензируемых видов деятельности, установлены единые подходы к осуществлению лицензирования, упрощены процедуры госрегистрации субъектов малого бизнеса, снижены ставки арендной платы. Предполагается, что в дальнейшем работа в этом направлении будет продолжена. Доля субъектов малого предпринимательства в 2010 году должна достичь 25 процентов численности экономически активного населения.

Для стимулирования развития малого предпринимательства на селе и в поселках городского типа организована работа по вовлечению населения в ремесленничество, подчеркнул Сергей Сидорский. Так, по данным на 1 апреля, в Беларуси было зарегистрировано порядка 400 ремесленников.

Людмила САЦ, БелТА.

Сотрудничество

Новая стратегия ООН по ликвидации последствий чернобыльской аварии

Руководство ООН полно решимости в будущем расширять сотрудничество со всеми заинтересованными организациями и ведомствами Беларуси по решению чернобыльских проблем. Об этом в ходе своего выступления на международной конференции "Чернобыль 20 лет спустя. Стратегия восстановления и устойчивого развития пострадавших регионов" заявил заместитель генерального секретаря ООН, первый заместитель администратора ПРООН Эд Мелкерт.

Несмотря на то, что основной ущерб от чернобыльского взрыва лег на Беларусь, синдром "чернобыльского страха объединил все человечество", отметил он. Именно поэтому в решении проблем по ликвидации последствий аварии на ЧАЭС заинтересованы все страны мира.

Эд Мелкерт напомнил, что в сентябре 2005 года в ООН состоялся специальный чернобыльский форум, на котором более сотни ученых из разных стран мира обсудили вопросы ликвидации последствий катастрофы на ЧАЭС. Результатом

работы этого форума стала выработка новой стратегии сотрудничества ООН с пострадавшими от чернобыльского взрыва странами, в первую очередь с Беларусью.

По его словам, новая стратегия включает три подхода — социальную и экономическую поддержку пострадавшего общества, информирование населения о последствиях катастрофы, а также выработку рекомендаций по дальнейшему социальному и экономическому возрождению пострадавших регионов. "В рамках всех этих направлений уже ведется по-

следовательная и планомерная работа", — подчеркнул заместитель генсека ООН.

Эд Мелкерт также отметил, что международное сообщество остается верным своей готовности оказывать поддержку странам, пострадавшим от аварии на ЧАЭС. "Чернобыльское сотрудничество вышло на качественно новый уровень. И его продолжение откроет для миллионов людей, пострадавших от аварии, перспективы дальнейшей достойной жизни", — уверен Эд Мелкерт.

Мария ГУЦАЛО, БелТА.

9 мая — День Победы

О войне рассказывают Герои

Открытие выставочного проекта "Герои Минщины" и праздничная встреча поколений "Героями не рождаются..." состоялись в Белорусском государственном музее истории Великой Отечественной войны. Мероприятия посвящены 72-й годовщине со дня учреждения звания Героя Советского Союза и 61-й годовщине Великой Победы.

НА СНИМКЕ: в музее истории Великой Отечественной войны. Фото Максима ГУЧЕКА, БелТА.

Бизнес-клуб

БМЗ — "Выдаются пастаушчык"

Американская прамысловая карпарацыя Eaton прысудзіла Беларускаму металургічнаму заводу спецыяльную прэмію "Выдаются пастаушчык" па выніках 2005 года. Аб гэтым паведаміла намеснік генеральнага дырэктара БМЗ Надзея Гаркуша.

Карпарацыя Eaton, якая з'яўляецца адной з буйнейшых не толькі ў ЗША, але і ў свеце, працуе па кааперацыі з 38 тысячамі прадпрыемстваў са 125 краін. І толькі 11 з іх удастоены прэміі "Выдаются пастаушчык". Прычым Еўропу ў гэтым спісе прадстаўляюць толькі два партнёры, сярод якіх і беларускі завод.

У дакуменце, падпісаным кіраўніком карпарацыі Eaton, падкрэсліваецца, што прэмія прысуджана "за высокую якасць, вытворчыя інавацыі і тэхнічны дасягненні".

Летась БМЗ паставіў для патрэб Eaton прамысловай прадукцыі на суму 5,5 мільёна долараў. А некалькі дзён назад на перагаворах з прадстаўнікамі карпарацыі дасягнута дамоўленасць аб

павелічэнні ў 2006 годзе паставак беларускага металакорду ў два разы. Гэта дазволіць сур'ёзна ўмацаваць пазіцыі заводу на паўночна-амерыканскім рынку металапрадукцыі.

"Прыемныя для прадпрыемства падзеі адбываюцца на фоне дзіўных заяў некаторых заходніх палітыкаў аб нейкай магчымай ізаляцыі нашай рэспублікі, — разважае Надзея Гаркуша. — Аднак ці не ім ведаць, што ў свеце бізнесу, у адрозненне ад палітыкі, няма двайных стандартаў. Тут дзейнічае толькі адзін закон: кошт-якасць. Прысудзіўшы такую ганаровую прэмію нашаму заводу, амерыканская карпарацыя фактычна выказала адносіны да самой Беларусі".

Падыржавала Алена СПАСЮК.

Террору — нет! Во время теракта в Египте погиб белорус

24 апреля 2006 года во время террористического акта на курорте Дахаб (Египет) погиб

Александр Шлык, находившийся с друзьями на отдыхе в этом популярном среди дайверов городе.

Александр Шлык родился в 1976 году в Минске. В 90-х годах занялся частным бизнесом, в частности, торговлей аудио продукцией. В сентябре 2003 года была создана сеть музыкальных магазинов "Мистерия звука". Заместителем директора и совладельцем сети стал Александр Шлык. Благодаря его стараниям белорусские поклонники популярной музыки получили доступ к широчайшему каталогу лицензионной продукции и возможность встречаться с любимыми отечественными и зарубежными артистами во время автограф-сессий в стенах "Мистерии звука".

"Мы все потрясены случившимся, — говорит директор "Вестрекордс-плюс" Сергей Ясючя. — Многих из нас с Сашей связывали не только деловые отношения, а многолетняя дружба. Без него, конечно, все будет по-другому. Нам всем очень тяжело и горько".

25 апреля внешнеполитическое ведомство Беларуси выступило с решительным осуждением террористических действий, совершенных в отношении египетских и иностранных граждан. "Беларусь убеждена в необходимости усиления координации действий международного сообщества по борьбе с терроризмом, а также в недопустимости использования террора в отношении ни в чем не повинных людей для достижения каких бы то ни было политических целей", — сказано в заявлении прес-службы Министерства иностранных дел Беларуси.

Представители ОБСЕ посетили воинские части Беларуси

Представители государств-участников ОБСЕ с 17 по 21 апреля посетили воинские части Вооруженных Сил Беларуси.

Посещение осуществлялось в соответствии с главой 4 "Венского документа 1999 года переговоров по мерам укрепления доверия и безопасности". Делегация из 50 человек, представляющих 26 государств ОБСЕ, побывала в расположении 206-й штурмовой авиационной базы (г.Лида). Гостям были продемонстрированы боевые возможности истребителя МиГ-29БМ, модернизированного в Беларуси.

НА СНИМКЕ: во время посещения 206-й штурмовой авиационной базы. ФОТО Александра ТОЛОЧКО, БелТА.

Інфармацыйная прастора

Выданні суайчыннікаў замежжа прадставіў "Голас Радзімы"

З трэцяга па шостага мая ў мінскім выставачным цэнтры "Белэкспа" праходзіла X юбілейная Міжнародная спецыялізаваная выстава "СМІ ў Беларусі". У віншаванні Прэзідэнта Беларусі Аляксандра Лукашэнкі, якое было накіравана ўдзельнікам выставы, падкрэслена: "Правядзенне такіх значных мерапрыемстваў у нашай краіне сведчыць аб адкрытасці беларускага грамадства, аб імкненні Беларусі актыўна праводзіць самастойную інфармацыйную палітыку".

данні беларусаў з блізкага і далёкага замежжа. Сярод іх — латвішская газета "Сейчас", газета беларусаў Латвіі "Прамень", малдаўская газета "Капітала столица", украінская "Весткі з Беларусі", расійскія "Маланка" і "Белорусы России", газета "Час" са Злучаных Штатаў Амерыкі".

На стэндзе таксама быў прадстаўлены зборнік матэрыялаў IV Міжнароднага кангрэса беларусістаў "Дыяспара. Культуралогія. Гісторыя", зборнік "Беларускі календар" з Польшчы.

У рамках форуму адбыліся мінская сесія Міжнароднага антытэрарыстычнага медыяфоруму "Роля СМІ ў прадукцыйнасці сучасных выклікаў і пагроз", "круглыя сталы" па тэмах "Роля электронных СМІ ў аднаўленні і развіцці агульнай прасторы гуманітарных каштоўнасцей краін СНД" і "Беларускія электронныя СМІ ў міжнароднай медыяпрасторы". На ўсіх мерапрыемствах абмяркоўваліся праблемы развіцця інфармацыйнай прасторы, выпрацоўваліся канкрэтныя меры па кансалідацыі міжнародных намаганняў у процідзеянні пагрозам XXI стагоддзя.

Кацярына НЕМАГАЙ.

НА ЗДЫМКАХ: ля стэнда "Голас Радзімы" затрымаўся першы намеснік кіраўніка Адміністрацыі Прэзідэнта Анатоль РУБІНАЎ (у цэнтры на 1 стар.); удзельнікі выставы — Іван КАРЭНДА, саветнік Пасольства Беларусі ў Расіі (злева) і Ян СЫЧЭЎСКІ, старшыня Галоўнага праўлення БГКТ у Польшчы, Юрый СТАТКЕВІЧ, старшыня каардынацыйнага Савета беларускіх абшчын у Малдове.

Фота Сяргея ДЗЕНІСЕНКІ.

Таццяна Бучэль і Леанід Шахавец з Латвіі, Ян Сычэўскі з Польшчы, Юрый Статкевіч і Генадзь Зяньковіч з Малдовы, Таццяна Тульжэнка з Эстоніі, Рыгор Жукоўскі, Соф'я Пасынкава з Украіны, Алег Давыдзюк з Літвы, Алег Федарчук з Кабардзіна-Балкарыі, Алена Лыткіна з Расіі і іншыя.

Асабліваю цікавасць выклікалі выданні беларускай дыяспары і інфармацыйнай службы Пасольства Беларусі ў Расійскай Федэрацыі, якія былі прадстаўлены на стэндзе газеты "Голас Радзімы". Побач з праектамі газеты — штомесячным рускамоўным дадаткам "Диалог" да аднаго з выданняў выдавецкага дома "Новости недели" ў Ізраілі, тэматычным выпускам "Беларусь в Молдове" да газеты "Независимая Молдова", інфармацыйнымі бюлетэнямі для беларускай дыяспары ў Літве і Украіне — вы-

— Пачатак на 1-й стар. —

руме прадстаўнікоў беларускіх суполак, якія актыўна супрацоўнічаюць з мясцовымі СМІ або рыхтуюць радыёперадачы ці выдаюць свае газеты. Сярод гасцей:

БЕЛАРУСЬ СТАЛА ПЕРШАЙ ДЗЯРЖАВАЙ ЕЎРОПЫ, ДЗЕ ПОЎНАСЦЮ ПРАВАЛІЛАСЯ ІНФАРМАЦЫЙНАЯ ВАЙНА

— Пачатак на 1-й стар. —

Міністэрства абароны нашай краіны Аляксандр Гура.

Ён адзначыў, што падчас цяперашняй прэзідэнцкай выбарчай кампаніі ў Беларусі некаторыя замежныя дзяржавы, выкарыстоўваючы СМІ, спрабавалі аказаць уплыў на ўнутрыпалітычнае становішча ў краіне. Пры гэтым асноўную стаўку ў вядзенні сваёй інфармацыйнай прапаганды яны рабілі на Інтэрнэт. Так, у гэты перыяд праз суветную сетку распаўсюджваліся розныя агітацыйныя лісты, відэа- і анімацыйныя ролікі з антыдзяржаўнымі заклікамі, разлічаныя ў асноўным на маладзёжную аўдыторыю. "Нягледзячы на тое, што ў гэтую інфармацыйную вайну супраць Беларусі былі ўкладзены каласальныя матэрыяльныя сродкі, яна з трэскам правалілася", — паведаміў Аляксандр Гура.

"Гэты правал стаў вынікам эфектыўнай, сапраўды народнай палітыкі, што праводзіцца ў нашай дзяржаве, дзякуючы якой у краіне забяспечаны надзейнасць, мір, бяспека і высокі маральны дух грамадзян", — падкрэсліў памочнік міністра абароны.

Удзельнікі мінскай сесіі Міжнароднага антытэрарыстычнага медыяфоруму падтрымалі стварэнне яго аддзяленняў у Рэспубліцы Беларусь. Аб гэтым гаворыцца ў рэзалюцыі, прынятай па выніках работы сесіі.

Міжнародны антытэрарыстычны медыяфорум дзейнічае пад эгідай Арганізацыі Дагавора аб калектыўнай бяспецы. Гэтае грамадскае журналісцкае аб'яднанне, якое ўзнікла ў адказ на нарастанне ў сілы, экстрэмізму і тэрарызму ў свеце.

На форуме падтрымана прапа-

нова аб стварэнні Міжнароднага савета па каардынацыі інфармацыйнай палітыкі, якой мог бы дзейнічаць у межах АДКБ. Удзельнікі сесіі лічаць важным выпрацаваць у межах дзяржаў-удзельнікаў АДКБ міждзяржаўную мэтавую праграму па інфармацыйным узаемадзеянні і процідзеянні новым выклікам і пагрозам.

Удзельнікі форуму прынялі рашэнне выкарыстаць магчымасці Міждзяржаўнай тэлерадыекампаніі "Мір" у мэтах пашырэння інфармацыйнай прасторы для прасоўвання інтарэсаў Садружнасці Незалежных Дзяржаў.

Міжнародны антытэрарыстычны медыяфорум будзе аказваць актыўную падтрымку тым ініцыятывам, якія рэалізуюцца ў свеце з мэтай процідзеяння тэрарызму, гаворыцца ў рэзалюцыі.

Па матэрыялах БелТА.

Прызнанне

Нашы "Непаседы" — лепшыя ў Еўропе!

— Пачатак на 1-й стар. —

Па-другое, яркая палітра нацыянальнай беларускай культуры дапамагла маладым беларускім дараванням атрымаць перамогу і пазнаёміць еўрапейскіх глядачоў і членаў міжнароднага журы з традыцыямі самабытнага мастацтва свайго народа...

А яшчэ таму, што мастацкі кіраўнік Ларыса Нічапарук уклала ўсю сваю душу і талент харэографу ў гэтых дзяцей. Ёсць і яшчэ адзін важны момант. Спонсарам гэтага калектыву ўжо двойчы была знакамітая беларуска з ЗША Ірэна Каляда.

Мо ў яе такая шчаслівая рука, што двойчы беларускія вясковыя дзеці аказаліся лепшымі ў Еўропе?

"Я веру ў гэты калектыв", — сказала мне спадарыня Ірэна Каляда. — "Яны, як маленькія анёлы Беларусі, нясуць святло беларускасці, што атрымалі ад бацькоў і дзядоў, і не адрэгаваць на іх майстэрства нельга. Я была ўражана, калі ўдзельніца гэтага ансамбля, яшчэ і міні-міс Свету Сашанька Шкурдода прыязджала ў Галівуд у Бурбэнк. Глядзела на яе выступленні і думала: калі ў Беларусі ёсць такія таленавітыя дзеці, то ніколі гэты народ не згіне, а будзе вечно перадаваць у скарбонку будучыні свае нацыянальныя багаці. Тады ў Галівудзе Саша Шкурдода атрымала чатыры залатыя медалі. А змагацца было з кім. Амаль увесь свет прыслаў сваіх адораных дзяцей. На жаль, мне не ўдалося пабыць у Славакіі на гэтым фестывалі асабіста, але я сачыла за ходам падзей і ведала, што склад журы быў вельмі моцны. Там прысутнічалі такія вядомыя асобы, як Зіновій Карынец — заслужаны дзеяч мастацтваў, рэжысёр Нацыянальнага акадэмічнага хору імя Вяроўкі (Украіна); Аціла Ласла — прэзідэнт федэрацыі сцэнічнага танца, лаўрэат прэміі ліра, майстар, педагог (Венгрыя, Будапешт); Гертруда Шольцава — старшыня клуба лацінаамерыканскіх танцаў (Славакія); Сільвія Кудрашова — оперная спявачка (Чэхія, Прага); Ігар Перапёлкін — дырэктар саратаўскай харэаграфічнай шко-

лы "Антрэ" (Расія).

"Мушу сказаць, — працягвае Ірэна Каляда, — што, на жаль, у журы не было ніводнага прадстаўніка з Беларусі. Не было каму ў журы адстойваць інтарэсы нашых маленькіх "Непасед". Але яны адстаялі сябе самі, заваяваўшы такі прэстыжны еўрапейскі прыз. І вялікая заслуга ў гэтым кіраўніку ансамбля Ларысы Нечыпарук. Віншую ўсіх удзельнікаў і іх кіраўніка з творчай перамогай. Ганаруся, што мне ўжо двойчы давялося быць спонсарам гэтых чароўных беларускіх дзяцей. Спадзяюся на далейшае супрацоўніцтва!"

— Мы называем спадарыню Ірэну Каляду нашай мамай, бо яна сапраўды вельмі сардэчна ставіцца да нас і да ўсяго, што з намі адбываецца, — сказала кіраўнік ансамбля "Непаседы" Ларыса Нечыпарук. — А спаборніцтва было не з лёгкіх. Дэвіз фестывалю "Горнае сузор'е. Імкненне. Фантазія. Палёт" адразу ж задаў рытм.

Вясна ў Славакіі нібы давала сілы, і арганізатары конкурсу прыклалі намагання, каб стварыць на сцэнічных пляцоўках атмасферу добразычлівасці і дружбы. І таму наш калектыв сканцэнтраваў усе свае магчымасці і прадэманстраваў высокі ўзровень шоу-праграмы з рознымі намінацыямі: як танцавальнага, так і вакальнага і эстраднага жанраў. Мы атрымалі Гран-Пры. Гэта была перамога беларускай культуры, якую мы перанялі ў спадчыну ад сваіх продкаў. Мы стараліся праз гэты фестываль-конкурс прадэманстраваць свету і сучаснай міжнароднай супольнасці, што будучыня належыць тым, хто трымаецца сваіх каранёў, і таму зоркі сведчыць ім... Славакія сагрвала нас сваім цяплом на гэтым сузор'і юных талентаў, дзе нашы вясковыя дзеці атрымалі перамогу. Але ж яе не было б, каб не спонсар з ЗША спадарыня Ірэна Каляда. І таму мы з глыбокай шчырасцю выказваем ёй нашы прывітанне, віншаванне і падзяку.

Вацлава ВЯРБОЎСКАЯ
(Мінск).

НА ЗДЫМКАХ: беларускія "Непаседы" і іх узнагарода.
Фота аўтара.

Майкл МАРГУЛІС:

“ДУХОУНАСЦЬ І ПАЛІТЫКА — ПАНЯЦЦІ НЕПАРЫЎНЫЯ”

Асабліваю ролю Камітэта па справах рэлігіі і нацыянальнасцей, якая заключаецца ў спалучэнні выканаўчай дзейнасці з духоўнай, адзначаю на сустрэчы прадстаўнікоў амерыканскага фонду “Духоўнай дыпламатыі” са старшынёй Камітэта Леанідам Гулякам і кіраўніком аддзела рэлігіі Аляксандрам Калінавым прэзідэнт асацыяцыі “Міжнародны хрысціянскі мост”, дарадчык кангрэса ЗША, пісьменнік Майкл МАРГУЛІС, які ў Беларусь прыехаў не ў першы раз. У маі 2001 года ён сустракаўся з Прэзідэнтам нашай краіны Аляксандрам Лукашэнкам, у кастрычніку 2004-га ўдзельнічаў у сустрэчы глаў дзяржаў з міжнароднымі назіральнікамі за парламенцкімі выбарамі ў Беларусі. У гэты раз Маргуліс прыехаў у Мінск таксама ў якасці незалежнага міжнароднага назіральніка за ходам прэзідэнцкіх выбараў.

Кіраўнік беларускай дзяржавы пры сустрэчы з прапаведнікам выказаў думку, што палітыкі заўсёды выкарыстоўвалі рэлігію для скандалаў і канфліктаў. Маргуліс адказаў на гэта ў Камітэце наступным чынам:

— Сёння невялікая група людзей, прыкрыўшыся Каранам, стварае па ўсім свеце жудасныя рэчы. Мы стаім перад агульнай небяспекай — тэрарызмам, агульнай канцэпцыяй знішчэння свету. Але як палітык, прапаведнік і пісьменнік я адчуваю, што ўжо пачаўся новы перыяд. Мы жывём у такім свеце, калі адбываюцца самыя неверагодныя падзеі. Ніхто не мог і падумаць некалі, што распадзецца Савецкі Саюз. У адносінах паміж краінамі ўсё змяняецца. Магу паўтарыць словы былога прэм’ер-міністра Англіі Чамберлена аб тым, што змяняюцца нашы сябры, але застаюцца нашы інтарэсы. Зараз якраз і адбываецца змена паняццяў сяброў і ворагаў. Злучаным Штатам трэба шукаць новых сяб-

роў, якія былі б блізка амерыканцам па сваёй ментальнасці. “Міжнародны хрысціянскі мост” лічыць, што такім сябрам можа стаць Беларусь.

Па словах Майкла Маргуліса, Беларусь і Амерыка перажываюць канфлікт непаразумення, але з яго можна выйсці пры дапамозе хрысціянскіх арганізацый, супрацоўніцтва з асацыяцыяй “Міжнародны хрысціянскі мост”.

Старшыня Камітэта Леанід Гуляка акрэсліў асноўныя напрамкі дзейнасці Камітэта, адным з якіх з’яўляецца работа з канфесіямі, паведамліў аб рабоце дзяржавы з царквой. Існуе дамова паміж дзяржавай і беларускай праваслаўнай царквой. Асаблівая ўвага звернута менавіта на гэту хрысціянскую рэлігію, бо 80

працэнтаў веруючых Беларусі адносяць сябе да праваслаўных, 14 — да католікаў, шэсць працэнтаў складаюць астатнія канфесійныя напрамкі. Падпісана таксама 13 дамоў паміж царквой і рознымі міністэрствамі і ведамствамі Беларусі. У цэлым, канфесійная сітуацыя ў краіне пазбаўлена канфліктаў.

У ідэі “Духоўнай дыпламатыі” шмат прыхільнікаў у ЗША, Расіі, Германіі, Англіі, Ізраілі, Аргенціне, Паўднёвай Карэі, у мусульманскіх краінах, з’яўляюцца яны і ў Беларусі. Майкл Маргуліс упэўнены, што іх будзе станаўліцца яшчэ больш па меры таго, як людзі пачнуць усведамляць, як можна сумясціць палітыку і духоўнасць у адно паняцце.

Кацярына НЕМАГАЙ.

Маршруты адпачынку

Экзотыка там, дзе нас няма

На парозе лета. Заўзятыя вандроўнікі накіруюцца ў падарожжы. Ужо зараз яны разглядаюць карты, выбіраюць краіны для паездак, успамінаюць леташнія знаёмствы з невядомымі кантынентамі. Пра свае прыгоды ў вандроўках раскажваюць суразмоўцы Зміцера АРЦЮХА Юлія Шпілеўская, Людміла Мурысева і Уладзімір Мазго.

Юлія ШПІЛЕЎСКАЯ, актрыса Нацыянальнага акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы:

— Яшчэ ў дзяцінстве мне хацелася ў Парыж. Я вучыла французскую мову, цікавілася французскай культурай, традыцыямі, побытам. І вось, нарэшце, мая мара здзейснілася. Я пабывала ў Францыі, размаўляла з парыжанами, чытала газеты, лёгка арыентавалася ў горадзе. Была добрая магчымасць папрактыкавацца ў мове, тым больш, што перад паездкай удасканальвала яе на курсах. Лічу, што ў Францыі павінен пабыць кожны. Гэта прыгожая краіна, рамантычная, акурат для закаханых людзей. А далей у маіх планах Азія. Адчуваю, што хутка пачну вывучаць іх традыцыі, гісторыю і культуру. А вось дзяржавы, у якіх жанчыну не лічаць “чалавекам”, я не люблю. Не, я не супраць іх традыцый. Я проста не разумею такой філасофіі і нават не хачу разбірацца ў ёй... Але гэта пакуль. На ўсё свой час.

Уладзімір МАЗГО, паэт, вядучы рэдактар рэдакцыі дзіцячай літаратуры выдавецтва “Мастацкая літаратура”:

— Калі ў нас быў Савецкі Саюз, то прасцей было паехаць у іншую рэспубліку. Я пабываў на Чорным моры ў Кактэбелі (Крым). Падумаўся ў горы, быў у музеі. Таксама наведваў Дом творчасці пісьменнікаў у Піцундзе (Абхазія). Гэта экзатычная мясціна з пальмамі і спякотаю, са снежнымі шапкамі гор. Давялося пабываць і ў Дубултах (Латвія). Наогул, падарожнічаць прывык з маленства. Жылі мы нават у

Сібіры Кемераўскай вобласці. Але, ведаю, ні што так не сагравае душу, як родная Беларусь і маляўнічая Зэльва.

Я люблю там часта бываць, асабліва на вадасховішчы, якое многія называюць Зэльвенскім морам. Там можна і пакупацца, і парыбачыць. А яшчэ мае землякі кожны год запрашаюць мяне на “Зэльвенскія сакавіны” — гэта свята, на якое я прыязджаю са сваімі сябрамі па творчасці: паэтамі, кампазітарамі і спевакамі. Пабываць хацеў бы ў Італіі. Гэта старажытная краіна, дзе захавалася шмат твораў мастацтва. Там быў мой сын.

Людміла МУРЫСЕВА, пераарожніца:

— Нядаўна я вярнулася з Сэйшэльскіх астравоў. Сапраўдны зямны рай. Даўно марыла трапіць у Індыйскі акіян. Спачатку хацела на Мальдзівы, але з-за страшэннага тайфуна мара так і не здзейснілася, праўда, гэта пакуль, бо ўсё роўна планую туды паехаць. Я падарожніца з невялікім стажам. Езджу па свеце толькі пяты год. За гэты час паспела наведаць Турцыю, Егіпет, Туніс, Тайланд. Падабаецца ўсё: ад магутнай энергетыкі Сахары з яе караванамі вярблюдаў да лагоднага экватарскага сонца на Сэйшэлах. Гэта ж цікава: апынуцца ў экзатычнай краіне і паназіраць за іх ладам жыцця, а потым раскажаць пра Беларусь, пра нашу культуру, побыт. У людзей іншых кантынентаў няма апаведзі выклікаюць найвялікшую цікавасць, ім адразу ж хочацца прыехаць да нашай экзотыкі, пакаштаваць бульбы з грыбамі, пагрэцца на печцы ў зімовыя маразы. Здаецца, мы такія розныя, але ў той жа час аднолькавыя — усіх нас вабіць невядомае.

Прэзентацыя

26 красавіка споўнілася дваццаць гадоў з той пары, калі ў наша жыццё ўварвалася слова “Чарнобыль”. Уварвалася на хвалі самай буйной у гісторыі чалавецтва тэхнагеннай катастрофы — аварыі на атамнай электрастанцыі. Радыяцыйная хваля пакрыла значную частку Беларусі, і яе наступства адчулі і будуць адчуваць дзесяткі пакаленняў беларусаў. Гэтая чорная дата нарадзіла ў грамадстве жаданне прыгадаць, як усё адбывалася і што ёсць сёння. Шэраг фатаграфічных выстаў, якія праходзяць у рэспубліцы і за яе межамі непрудзятымі фатаграфічнымі фактамі распавядаюць гісторыю катастрофы. Асабліваю ўвагу грамадства выклікала прэзентацыя мастацка-публіцыстычнага альбома “Чарнобыль”, якая адбылася ў малой зале Палаца Рэспублікі.

Вобраз Зоны

“Таямнічая Зона — як забаронены плод — вабіла і вабіць многіх. Але толькі адзіны змогуць патрапіць сюды і пабачыць наступствы ўважлівкі. Яшчэ менш тых, хто назіраў страшныя падзеі ў першыя гады. Фатаграфія аб’ектыўна зафіксавала час да катастрофы і тая змены, што адбыліся тут на працягу наступных дваццаці гадоў”, — так піша ў прадмове альбома адзін з аўтараў і выдавец Дзяніс Раманюк. Дарэчы, яму належыць і сама ідэя стварэння альбома. Задача альбома “Чарнобыль” — не толькі пазнаёміць чытача з драмай, што разыгралася ў выніку катастрофы на АЭС, але і векавечыць чалавечую катастрофу на фоне народнай культуры мінюлага і унікальнай прыроды, паказаць працэсы і змены, што адбываюцца на забруджаных тэрыторыях сёння. І чатыры раздзелы альбома расставяюць дакладныя акцэнты па пастаўленых задачах.

Пакінутая чалавечым прырода Зоны, яе раслінны і жывёльны свет, які апынуўся ва ўмовах нечаканага і небывалага дасюль “эксперымента”, адлюстраваны ў раздзеле “Прырода” вучоны-арнітолаг Ігар Бышнёў, аўтар кінапраекта “Чарнобыльскія джунглі”. Дваццаць гадоў без чалавека... Для Дзяніса Раманюка сённяшняя Зона — гэта мясціны этнаграфічных даследаванняў, куды ён разам з бацькам прафесарам Міхасём Раманюком ездзіў у экспедыцыі да катастрофы і пасля яе. Іх вынік — у раздзеле “На-

род”, дзе паказана аўтэнтычная народная культура Зоны з яе традыцыямі і абрадамі, фальклорам і промысламі, а галоўнае, з людзьмі, якія былі носьбітамі гэтай культуры.

Дзянісу Раманюку належыць аўтарства і раздзела “Гісторыя” з апісаннем аварыі, яе наступстваў і рэтраспектывы жыцця людзей на забруджаных тэрыторыях да і пасля Чарнобыля. За два гады, збіраючы інфармацыю па дзяржаўных і прыватных архівах, перагледзеўшы безліч сямейных альбомаў перасяленцаў, ён сабраў каля пяці тысяч фотаздымкаў.

Раздзел “Чалавек” — самы кранальны ў альбоме. Ён адлюстроўвае пакуты чалавека, звязаныя з наступствамі радыяцыі. Аўтар раздзела Анатоль Кляшчук працаваў над чарнобыльскай тэмай з першых дзён катастрофы. Праблема здароўя і жыцця чалавека дзяляць Зоны — галоўная ў працы аўтара. Ён і сёння працягвае весці хроніку ўплыву радыяцыі на дзіцячы арганізм.

256 старонак, 259 фатаграфій — такім убачылі альбом “Чарнобыль” удзельнікі прэзентацыі. Аб значэнні унікальнага выдання (3 000 асобнікаў) казалі ў сваіх прамовах старшыня Камітэта па праблемах наступстваў катастрофы на Чарнобыльскай АЭС пры Савецкім Міністэрстве Рэспублікі Беларусь Уладзімір Цалка, старшы дарадца прадстаўніцтва ПРААН у

Беларусі Аляксандр Фракасці, супрацоўнік амбасады ЗША ў Рэспубліцы Беларусь Канстанцыя Фліпот. Дарэчы, спадарыня К. Фліпот падзялілася ўражаннем ад наведвання чарнобыльскай зоны, дзе калісьці жылі яе продкі. Падчас прэзентацыі альбома прагучалі літаратурна-музычныя і фальклорныя творы. Фрагменты апавесці Святланы Алексіевіч “Чарнобыльская малітва” прачытала актрыса Купалаўскага тэатра Святлана Зеланкоўская. Фольк-тэатр “Госціца” пад кіраўніцтвам Ларысы Сімаковіч выступіў з прэм’ерай пастаноўкі-прытчы Жарміссіто. А музычны гурт “ЭССА” выканаў архаічныя спевы.

Альбом “Чарнобыль” пайшоў у свет, да людзей і ўжо стаў гісторыяй.

Яўген КАЗЮЛЯ. НА ЗДЫМКАХ: аўтар і выдавец альбома “Чарнобыль” Дзяніс РАМАНЮК; вокладка альбома.

Фота аўтара.

Незабыўнае

У яе дома, як у зямлянцы на фронце, — сябры, сумленнасць і чысціня...

“Ці праўда, што камандзір гарматнага разліку ў семнаццаці гадоў, адна з гераінь фільма “А зоры тут ціхія” жыве ў Мінску?”

З ліста Галіны Чарновай, з Віцебска.

...Мне здаецца часам, што сябра з Валянцінай Чудаевай усё жыццё. Мы равесніцы з яе дачкой Наталіяй.

Неяк патэлефанавала ёй, каб даведацца, як справы.

— Я, Вольга, як на фронце зараз. Па-першае, нас, франтавікоў, усюды прымаюць, усюды слухаюць... Год такі! Калі яшчэ столькі ўспомніцца асабістага? Была на прыёме ў Прэзідэнта, у мэра Мінска, на ўрачыстым сходзе, прысвечаным нам, ветэранам. Па-другое, якая ж мяне чакала сустрэча! Стаць мой унук Паўлік! Прыляцеў з Рыма, ён перакладчыкам зараз там у дэлегаванстве. Пыгае ў мяне: бабуля, як жа ты дадому дабрэўся, стамілася на аб'ездзіках...

Валянціна Паўлаўна нягледзячы на свае восемдзесят гадоў, выглядае цудоўна, тая ж семнаццацігадовая дзяўчынка, якой трапіла на фронт. Усё жыццё пра жыццё юнай, цяглівай, шчырай да самай неясназначнай, быццам на фронце, рысы, дзе няма ні смерці, ні жыцця — толькі ісціна...

...Сядзячы аднойчы ў яе дбайна прыбраным і поўным гасцей доме за памінальным сталом, мы раптам заўважылі, самі не ведаем чаму, што старадаўні гадзіннік у гэтай невялікай сціплай кватэры, прабіў не той час роўна ў дзевятнаццаці гадзін трыццаць хвілін...

Валянціна Паўлаўна збялела, пабегла на кухню. А вярнулася зусім ціхая і нейкая іншая.

— Наліце яшчэ па чарцы, — сказала яна. — Тут Мікалай.

Мікалай трэба было ўжо ісці, але ўсё наслухаліся.

Больш за ўсіх здзівіўся, што спыніўся гадзіннік, Уладзімір Антанавіч, які толькі што адрамантаваў гадзіннік і сказаў, што гарантуе: гадзіннік больш ніколі не зможа падвесці гаспадыню. Майстар і наліў усім... франтавія сто грамаў. І яшчэ адну чарачку, маленькую-маленькую, для Мікалая Рыгоравіча.

— Чарка гэта яго, з-пад Кёнігсберга, — сказала Чудаева.

Мікалай Чудаеў. Яны сустрэліся на фронце і закахаліся адзін у аднаго. А ажаніліся ў сорок шостым годзе.

Падчас вайны ён — камандзір палка, старэйшы за яе на дваццаць гадоў, а яна — семнаццацігадовая зенітчыца.

...Гадзіннік трафейны, салдацкі.

— Гадзіннік спыніўся ў той момант, калі Мікалай памёр, — сказала нам Валянціна Паўлаўна. — Два дні ўлі, рукзак і васьм гэта гадзіннік — усё, што мы прывезлі з фронту. Мы ж на Рэйхстагу раслісаліся. Не бралі сабе нічога, не шукалі і славы... Ён жа сапраўдным мужыком быў, разумным... Не чапаў мяне да вяселля... Я вырасла ў мачыхі... Ён вучыў мяне жыццю, як дзіця. Жылі вельмі сціпла... Вучыў

чыраваць, гатаваць, шыць. Любіў, як і я, людзей. І да апошняга яго дня дзверы нашага дома не зачыняліся, як і зараз...

Мы збянтэжыліся ад такога адкрыцця, хоць чыталі і кнігу Свяцкіх Алексіевіч, зусім нядаўна разам з Валянцінай Паўлаўнай, хвалючыся, глядзелі фільм “А зоры тут ціхія”... У Беларусі часта паказваюць добрыя фільмы пра вайну.

— Мне зрабілі нядаўна вялікі падарунак — відэамагнітафон. Зараз я магу глядзець усе фільмы, якія захачу, і тыя, што зняты пра мяне, а іх некалькі!

— “А зоры тут ціхія” — таксама ёсць?

— Гэта — у сэрцы... Фільм для ўсіх, а для мяне — быль. Бо я сярод тых дзяўчат была, проста ісці выпала на заданне іншым... Ведала ўсіх, як сябровак. Адна з дзяўчынак была з Мінска... Ішлі на некалькі дзён, каб не даць немцам узарваць адзін важны аб'ект... Дзяўчаты ўсе загінулі...

Старшыня застаўся ў жывых. Як яму было затым жыць? І ўсім нам — таксама?.. Глядзела фільм на дзевятага мая — наплакалася.

Валі, Валянціне Паўлаўне, тады пашанцавала... Засталася жыць... І да Перамогі дайшла... Да самага Рэйхстага... Побач быў каханый чалавек, як той старшыня ў дзяўчаты з “А зоры тут ціхія”...

Мікалай Рыгоравіч пражыў доўга, і ў канцы жыцця яна, яго Валечка, глядзела за ім, як за дзіцём...

Мы раптам усё зразумелі, што толькі зараз, калі спыніўся гадзіннік, калі выпілі за памяць Мікалая Рыгоравіча, яе Мікалая, калі ён сярод нас, нібы жывы, мы можам паразмаўляць пра каханне.

— Ён нічога не шкадаваў для мяне. І больш за ўсё не любіў прагнасць. Прыстойным быў, а прыстойнасць за мільярд не купіш. Нічога не ўмела... толькі самалёты збіваць... Вучыў, як цеста ставіць,

як рыбу чысціць, як прыняць гасцей і прыбрацца ў доме, каб не было ні пылінкі... Цярпенню навучыў. І ніколі ні ў чым не папракаў. У нас не было нічога спачатку — спалі на пынлях. Ён прыйшоў, памятаю, са штаба і гаворыць:

— Ты ведаеш, у мяне на сцяне вісіць карта свету — вялікая... Я паглядзеў — з таго боку такая моцная бязь... Я яе, мусіць, прынясу...

— А табе нічога не будзе?..

Атрымалася прасціна. Затым з яе, з гэтай карты свету, мы зрабілі пялёнкі для нашай дачкі Наташкі!

На фронце і пасля вайны ўсё сумленнасцю і прыстойнасцю вымяраецца. Усё на віду. Нават пацалавацца нельга было. Я была вельмі юнай і далёкай ад гэтага. Што птушаня — сорок два кілаграмы вагай...

Мы і слова не маглі вымавіць. Яна расказвала так, быццам глядзела яшчэ не зняты нікім і ніколі фільм пра вялікую вайну...

— Трое сутак была без мовы, калі зараджалышчыку адсекла галаву... асколкам. Трое сутак быў шок. Нажом зубы мне разнімалі, каб пакарміць...

З дакументальных фільмаў, якія зроблены на аснове расказаў Валянціны Паўлаўны, можна пмаць чаго даведацца пра вайну і лёс.

— Калі прыйшла Свяцкіна Алексіевіч рабіць сваю кнігу, а потым п'есы і фільмы, я адразу не паверыла, што ёй удалася зрабіць нешта пра жанчына на вайне. Бо яна не ваявала. Села каля мяне: маленькая, сціплая і ціхая вельмі, уключыла магнітафон...

Але ж была ўжо, была магнітафонная літаратура, што Алесь Адамовіч і яго сябры дакументальнай кнігай “Я з вогненнай вёскі...” адкрыў як жанр. Франтавічкі прызнаваліся Свяцкіне спавядальна. Як было ў жыцці, так і расказвалі... Вось кніга яе “У вайны не жаночы твар” і ўразіла ўвесь свет.

Аднойчы я таксама запрасіла Валянціну Паўлаўну ў госці, на дзень нараджэння. Яе ўсе вельмі чакалі, і яна, зразумела ж, апынулася ў цэнтры ўвагі. У гэтай кампаніі была мая лепшая сяброўка з Масквы Таццяна Карсакова. І яна не вытрымала — нягледзячы на мой дзень нараджэння, стала браць інтэрв'ю ў Валянціну Паўлаўну.

...Гэта было зімой. Калінінскі фронт. Зенітная артылерыя. Васьмідзесяціп'яткі з атычным прыцэлам — супраць танкаў. Яе адкінула ўдарнай хваляй у гурбу. Колькі там ляжала — не ведае. Выратаваў мароз. Крывацёку не было.

Знайсці дзяўчыну санітарныя сабакі. Разрылі снег і прынеслі да сваіх яе шапку-ўшанку, у якой быў медальён — пашпарт смерці. У шпіталі, у Яраслаўлі, пачалася гангрэна. Хацелі ампутаваць абедзве нагі.

— Ляжу і думаю: ну, каму я патрэбна без ног? Страшна сказаць, што падумала зрабіць з сабой. Санітарка цёця Маша зразумела і не дала памерці, прасядзела ноч побач.

А выратаваў ёй ногі малалы ваенны хірург. Убачыў, што дзіця яшчэ, зрабіў аперацыю, і ў яго ўсё атрымалася. І зараз ёсць у Мінску доктар, які лячыў ёй ногі... салдацкія. Яго завуць Валянцін Краўчанка. Часам Валянціна Паўлаўна прыходзіла ў яго хірургічнае аддзяленне чыгуначнай бальніцы. Паляжыць пад капельніцамі два-тры тыдні — зноў можна адзываць туфлікі. Валянціна Паўлаўна ўсё жыццё беражэ ногі. І летам ходзіць у шарсцяных шкарпітках і валёнках. Але гэта толькі на дачы і дома. Калі выйсці ў людзі — адзявае боцікі, туфлі.

Сустракаемся ў яе дома, як у зямлянцы... Толькі “зямлянка” гэта вымыта да бляску. Усё белое і свежае, быццам у тых снягах сорок трэцяга... Нічога ніколі не было ў яе доме лішняга, вычурнага — усё, як у зямлянцы на фронце, — толькі сябры, сумленнасць і чысціня...

— ...Спускаяюся неяк у падземны пераход, — гаворыць Валянціна Паўлаўна з нейкім асаблівым значэннем, — сядзіць жанчына на прыступках... Я б прайшла міма, але калі ўбачыла мыліцы, затрымалася... Гляджу — на падзёўцы боўтаецца медаль “За Адрыву” — гэта і мой першы медаль... Я — да яе! Стаю ў каракулевай шубе, у моднай шапцы...

Мне так сорамна і балюча стала перад ёй. Сумленне мяне заела. Даю ёй грошы...

— Ты што, франтавічка? — запытала яна. — Дык сунь мне ўсё за пазуху, бо ўсё роўна тут адбярэць...

Ішла і раўла... Усе мы вінаватыя перад гэтай салдацкай... Чаму ёй так жывецца, што абарвалася ў жыцці? У Беларусі ж вельмі шануюць франтавікоў, дапамагаюць!

Ідзе час... Ідзе, цікае жыццё...

Зноў чую голас Чудаевай:

— Ой, Валечка, як шкада, што на гэты раз адмяняецца наша сустрэча: патэлефанавалі Паўлік, мяне чакаюць італьянцы ў гасцініцы “Беларусь”... Але мы ўбачымся!..

Вольга СЕРАФІМОВСКАЯ.
Фота аўтара.

Урок ад начальніка “Байканура” ў Слуцку

У Слуцкім краязнаўчым музеі прайшоў урок касманаўтыкі. І не толькі юбілей палёту першага ў свеце касманаўта Юрыя Гагарына і сам Сусветны дзень авіяцыі і касманаўтыкі на тое прычына.

Са Слуцка даўно пракладзены дарогі ў касмічную галіну. Зрабіў гэта генерал-палкоўнік Канстанцін Герчык, які ў 1958-1961 гадах камандаваў “Байканурам”. А ў Смаленску і зараз жыве не менш вядомы яго зямляк — генерал-лейтэнант у адстаўцы Юрый Жукаў. Ён таксама быў начальнікам “Байканура” ў 1983-1989 гадах. За ўдзел у падрыхтоўцы, выпрабаваннях і паспяховай запусках касмічных апаратаў Федэрацыйнай касманаўтыкі СССР ушанаваны медалямі імя Цыялкоўскага, Келдыша, Каралёва, Янгеля, Гагарына. Музейныя работнікі арганізавалі для школьнікаў “прамую лінію”, патэлефанавалішы са Слуцка ў Смаленск. Юры Аверкіевіч ахвотна адказаў на пытанні дзяцвя. Пажадаў кожнаму з удзельнікаў сустрэчы добра вучыцца, каб пасля школы можна было адолець дарогу і ў вялікую навуку, і ў касмічную дзячынь.

Незвычайны ўрок па тэлефоне дапоўніла і жывая сустрэча. У госці да школьнікаў прыйшоў палкоўнік у адстаўцы Сяргей Ганчарык. Ён служыў на касмадроме старшым інжынерам-выпрабавальнікам, пра “Вегу”, “Энергію”, “Буран”, іншыя тыпы касмічных ракет ведае не па чутках. Зараз Сяргей Мікалаевіч — жыхар Слуцка. І, зразумела, часты госць у школах горада.

— А для нас палкоўнік Ганчарык — прафесійны кансультант па пытаннях экспазіцыі, — расказвае навуковы супрацоўнік краязнаўчага музея Васіль Цішкевіч. — Хутка ў Сяргея Мікалаевіча работы дадасца. Ёсць рашэнне аб адкрыцці ў Слуцку касмічнага музея. Экспанатаў для яго сабрана няма. У першую чаргу дапамагалі землякі, чый лёс так ці інакш звязаны з “Байканурам”.

Да слоў музейшчыка застаецца дадаць і пра ідэю, якая вітае ў Слуцку: чаму пабрацімам беларускага райцэнтра не можа стаць горад “Байканур”...

Алесь КАРЛЮКЕВІЧ.

Майстэрня

Саломалляценне. Урок II

(Працяг. Пачатак у нумарах 10-11, 12-13, 16-18)

Адным з асноўных дэкаратыўных якасцей саломкі, разам з фактурай і глянцавай паверхняй, з'яўляецца яе колер. Аднак майстар не заўсёды мае матэрыял з неабходнай колеравай гамой, які адпавядае мастацкай задуме будучага твора. Часам матэрыял бывае не вельмі добрай якасці з-за дрэнных умоў надвор'я — туманы і дажджы дрэнна ўплываюць на салому. Нават калі прытрымлівацца ўсіх тэрмінаў нарыхтоўкі, у дажджлівы год на саломе з'яўляецца шэраватая наліт і цёмныя плямы. Гэтыя недахопы лёгка выправіць, паколькі саломка добра паддаецца ўздзеянню розных адбельвацеляў.

Адбельванне

Усе аперацыі па адбельванні звязаны з моцнадзеючымі хімічнымі рэчывамі. Асабліва шкодны пергідроль, таму ўсю работу неабходна выконваць у гумавых перчатках.

Існуе некалькі спосабаў адбельвання саломы. Самы просты — з прымяненнем адбельвацеля для баваўняных тканін. Салому апускаюць у раствор і вараць у кіпені 15-30 хвілін. Адбельвацель дапамагаюць трохі асвятліць салому, аднак ад значных колеравых дэфектаў не пазбягаць.

Эфектыўна дзейнічае 15- або 32-працэнтны раствор перакісу вадароду (пергідроль). На 1 літр вады дадаюць каля 150 грамаў 15-працэнтнага пергідролю і 20 грамаў 20-працэнтнага раствора аміяку (нашатырнага спірту). Пры змешванні кампанентаў пачынаецца рэакцыя з выдзяленнем цяпла. Салому змяшчаюць у раствор пад гнёт у эмаляваных посуді і вытрымлі-

ваюць каля адной гадзіны. Гнёт перыядычна здымаюць і памешваюць раствор. Галоўнае можна вызначыць толькі па знешнім выглядзе: саломка павінна набыць патрэбны тон. Найўнасць у растворы аміяку надае саломе жоўтаватае адценне. Калі для адбельвання выкарыстоўваць толькі раствор пергідроля, саломка будзе бяглай, ненатуральнага колеру. Працэс адбельвання паскорыцца, калі ёмкасць з саломкай падаграваць, не даводзячы раствор да кіпення. Пасля адбельвання салому трэба добра прамыць у праточнай вадзе або ў вялікай ёмкасці не менш за тры разы. Калі вада з саломы сцяг, раскласці яе тонкім слоем для прасушкі. Для аднаго вырабу лепш адбельваць салому адразу ў патрэбнай колькасці, бо за другім разам атрымаць салому такога ж адцення будзе вельмі цяжка. Пасля адбельвання павышаюцца пластычныя якасці саломкі, колер становіцца раўнамерным.

Калі цвіль і грыбок пашкодзілі салому нязначна, у якасці адбельвацеля можна выкарыстаць раствор таблетаў гідраперыту. На тры літры вады — 18 таблетаў, пры неабходнасці можна больш.

Да адбельвання саломы прыбягаюць толькі ў выключных выпадках. Нішто не можа замяніць яе прыродную прыгажосць.

Фарбаванне

натуральнымі рэчывамі
У якасці натуральных фарбавальнікаў можна выкарыстоўваць шалупіне цыбулі, алхвовыя шышкі, дубовую кару.

Пры фарбаванні цыбульным шалупіннем саломка набывае востры адценні. Нюансы зале-

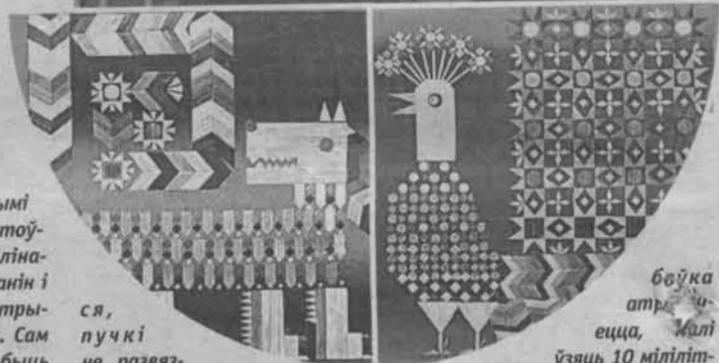
жаць ад канцэнтрацыі настою і сорту цыбулі. Шышкі альхі і дубовая кара нададуць карычневы адценні. Карычневы колер атрымаецца і тады, калі пракаліць саломную стужку прасам або змясціць у духоўку, дзе вытрымаць пры слабым нагрэве, пакуль не атрымаецца неабходнае адценне. Пры гэтым неабходна сачыць, каб саломка не была перапааленай і крохкай.

Вынік можа даць фарбаванне маладым лісцем бярозы, нацёрты бурак і морква. Салому змяшчаюць паміж слямі натуральнага фарбавальніка, заліваюць вадой і вараць на слабым агні не менш за 20-30 хвілін. Больш інтэнсіўны колер можна атрымаць, павялічыўшы канцэнтрацыю раствора.

Фарбаванне хімічнымі рэчывамі

Пры фарбаванні хімічнымі фарбавальнікамі выкарыстоўваюць універсальныя анілінавыя фарбавальнікі для тканін і соды. Пры гэтым можна атрымаць яркую гаму колераў. Сам працэс фарбавання можа быць узят з інструкцыі, якая прыкладаецца да фарбавальніка. У сярэднім суадносіны наступныя: на літр вады ад 1 да 12 грамаў фарбавальніка. Пры апошнім прамыванні пасля афарбоўкі салому 10-15 хвілін вытрымліваюць у раствору воцату: на пяць літраў вады дзве сталовыя лыжкі воцату.

Сухая пафарбаваная саломка можа захоўвацца неабмежаваны час, таму выгадна фарбаваць яе ў запас і адразу некалькіх відаў — тонкую, сярэдняю і кароткую. Каб віды саломы не перамешвалі-

ся, пучкі не развязаюць, а толькі паслабляюць перавязкі, тады раствор будзе свабодна ў іх пранікаць, а якасць фарбавання не зменшыцца. Прамываць таксама ў перавязках.

Адценні жоўтага колеру можна атрымаць, калі награвіць саломку ў раствору соды. Для сярэдняй інтэнсіўнасці афарбоўкі спатрэбіцца 3-4 грамы соды на адзін літр вады.

У якасці фарбавальніка можна выкарыстоўваць зялёнку — саломка набудзе ярка-зялёны колер. Сярэдняй інтэнсіўнасці афар-

боўка атрымаецца, калі ўзяць 10 мілілітраў зялёнкі на адзін літр вады. Тэмпературны рэжым і ўсе аперацыі — як і ў папярэднім рэцэпце.

Замочваць такую саломку для падрыхтоўкі да работы можна ў вадзе пакаёвай тэмпературы на 5-10 хвілін.

Таццяна РЭПІНА.
НА ЗДЫМКАХ: Таццяна РЭПІНА са сваімі вучнямі; дэкаратыўныя пано Лідзіі Малахавай з выкарыстаннем каляровай саломкі; "Белікоднае яйка" Раісы Раманені.

Радасць і шчасце пануюць у Мінскім Доме шлюбаву 40 гадоў

Кожны, хто выходзіць замуж ці жэніцца, хоча, каб гэтая падзея адбылася адзін раз і прайшла прыгожа. Многія ў Мінску лічаць, што лепшага месца для рэгістрацыі шлюбу, чым гарадскі Дом шлюбаву, якому летась споўнілася 40 гадоў, няма. У гэтым адметным месцы ніколі не рэгістравалі развод, толькі шлюбы. Тут заўсёды пануюць радасць і шчасце. Нядаўна Дом шлюбаву аздобілі дадатковымі мастацкімі ўпрыгожаннямі.

У наш урбаністычны час назіраецца імкненне да народных традыцый, бо людзі ўспрымаюць абраднасць як ахову ад нядобрага і небяспекі. Загадчыца Дома шлюбаву горада Мінска Надзея Рэутская ка-

жа, што маладыя вельмі цікавяцца народнымі вясельнымі звычаямі:

— У нас працуе кансультацыйны савет па абрадавай рабоце, створаны ў супрацоўніцтве з Універсітэтам культуры і мастацтваў. Мы з задавальненнем падтрымліваем стаўленні з Іванам Крукам, Аксанай Катовіч. Імкнемся выкарыстоўваць у цырымоніі здабыткі традыцыйнай беларускай культуры.

З кожнай парай маем індывідуальную гутарку, падчас якой высвятляем, як бачаць жаніх і нявеста сваю рэгістрацыю шлюбу. Калі маладыя падаяць заяву, абмяркоўваем дэталі, абавязкова расказваем, як можна арганізаваць рэгіс-

Апошнім часам тут усё больш яркая праяўляюцца нацыянальныя традыцыі

трацыю, каб яна была больш цікавай. Мы актыўна выкарыстоўваем ручнікі, рытуальна-культавы абярэг сям'і. Дакументы падчас рэгістрацыі абавязкова кладуцца на ручнік. Маладыя імкнуча стаць на ручнік: "на ручнік устаць — век адзін аднаго кахаць".

— Як апраданыя сучасныя нявесты і жаніхі?
— Галоўная адметнасць — разнастайнасць і свабода ў мадэлях, колерах і тканінах. Здаецца, жаніхі замест касцюма ці смокінга прыходзяць у джинсах, але гэта рэдка.

Канешне, было б добра, каб нявесты мелі большы выбар сукенкаў, упрыгожанняў у нацыянальным стылі. Тут патрэбна зацікаўленасць вытворцаў. Пакуль вясельная мода фарміруецца не ў нас. Амаль заўсёды ўбор нявест мае традыцыйныя колеры — белы, сімвал чысціні і чырвоны, колер абярэг, ахоўнік. І гэта ўжо радуе.

Некаторыя пары робяць экзатычнае вяселле. У нас адбылося рэсансанае княжацкае вяселле, якое мы ладзілі разам са студэнтамі Універсітэта культуры і мастацтваў. Да рэгістрацыі шлюбу маладыя падыйшлі вельмі сур'ёзна — вывучылі гісторыю сваіх радоў, падрыхтавалі строі. Было і рыцарскае вяселле.

— Дом шлюбаву займаецца рэгістрацыяй шлюбаву з іншаземцамі, ці не так?
— Гэта не замацавана заканадаўча, тым не менш у Мінску шлюбаву з іншаземцамі рэгіструем толькі мы. Летась з 2 000 зарэгістраваных у нас шлюбаву, кожны чацвёрты быў з іншаземцам. У параўнанні з двума папярэднімі гадамі мінулы на вяселлі быў больш ураджайны.

— З якіх краін паходзяць замежныя жаніхі і нявесты?
— Геаграфія замежных жаніхоў і нявест прадстаўлена 65 краінамі. Найчасцей жаніхі з'яўляюцца грамадзянамі Германіі, ЗША, Ізраіля, Афганістана, Італіі, Францыі, Лівана, С'рыі. Замежных нявест менш, чым жаніхоў. Яны прадстаўляюць таксама самыя розныя краіны.

Зараз пачасціліся шлюбаву з грамадзянамі В'етнама. Быва-

юць дні, калі большасць зарэгістраваных шлюбаву менавіта беларуска-в'етнамскія. Многім рэгістрацыя шлюбаву дае магчымасць застацца ў Беларусі на пастаяннае месца жыхарства.

— Ці не змяніўся апошнім часам узрост маладых?
— Мне здаецца, цяпер шлюб бяруць людзі больш сталыя, чым гадоў 10-20 таму. Хочацца спадзявацца, што гэта сведчыць пра больш сур'ёзнае стаўленне да стварэння сям'і.

— Ці рэгіструюцца ў нас шлюбаву паміж іншаземцамі?
— Не, гэта не дазваляецца заканадаўствам.

— Ці выкарыстоўваюць жаніхі і нявесты нацыянальнае адзенне сваіх краін?
— Безумоўна. Жаніхі з Шатландыі актыўна апранаюць не толькі ўсім вядомыя спадніцы, але і шмат разнастайных аксэсуараў, якія маюць пэўнае значэнне. Прадстаўнікі Індыі, Пакістана, афрыканскіх краін падыхо-

дзяць да вясельнай вопраткі вельмі сур'ёзна і часцей за ўсё надзяваюць традыцыйнае адзенне сваіх краін і выглядаюць экзатычна.

Цікава, што многія іншаземцы таксама з задавальненнем выкарыстоўваюць элементы беларускай абраднасці ў сваім вяселлі.

— У вас рэгіструюць не толькі шлюбаву, але і святкуюць залатое і гэтак далей вяселле.

— Сапраўды, і гэта вельмі шчымялівы прыгожыя цырымоніі. Мы таксама арганізоўваем заручыны. Чаму пары, якая хоча публічна аб'явіць сабе жаніхом і нявестай, не даць такую магчымасць?

Нас цешыць, калі маладыя прытрымліваюцца беларускіх традыцый, а нам удаецца ствараць для іх свята.

Алена СПАСЮК.
НА ЗДЫМКАХ: загадчыца Дома шлюбаву Надзея РЭУТСКАЯ; Дом шлюбаву. Фота Сяргея ДЗЕНІСЕНКІ.

НАЦИОНАЛЬНЫЙ ОТВЕТ Спецвыпуск №1

— Пётр Адамович, вы з'яўляецеся мастацкім кіраўніком VI Усебеларускага фестывалю нацыянальных культур і, нагэўна, лепш за ўсіх ведаеце, якія будуць новаўвядзенні, што цікавае плануецца?

Да VI фестывалю

Пётр ГУД, прафесар, загадчык кафедры рэжысуры абрадаў і свята Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтва:

“Гродна свае рукі ў абдымках раскрывае, запрашае да сябе...”

Пра сюрпрызы фестывалю з першых вуснаў

дзенні, што цікавае плануецца?

— Людзі павінны ведаць, што будзе новага на нашым фестывалі. Па-першае, з'явіцца фестываль відэафільмаў, дзе кожнае нацыянальнае аб'яднанне раскажа пра сваё жыццё ў краіне Беларусь. Нідзе няма такога свята, дзе б народнасці праводзілі такі зорны фест. Гэта вельмі важна. Але фільмы будуць ствараць не прафесійныя рэжысёры, а аматары, каб кінарасказы былі ад душы — шчырыя, рэалістычныя. Гэта першая навінка.

Па-другое, мы вырашылі ўпершыню зрабіць гала-канцэрт нацыянальных аб'яднанняў абласцей Беларусі. Раней нацыянальныя суполкі давалі канцэрты, а зараз кожная вобласць будзе паказваць, якія ў яе ёсць аб'яднанні і якія яны працуюць, якія ў іх памкненні, творчыя намаганні і жаданні. Мы можам зрабіць параўнальны аналіз, у якой вобласці найлепшыя справы ў нацыянальных суполак.

Трэцяе, што мы робім, — гэта канцэрт маладых эстрадных выканаўцаў нацыянальных аб'яднанняў. Яны будуць выступаць сваіх лепшых маладых артыстаў на конкурс. Думаю, гэта будзе вельмі цікавая імпрэза.

Далей, у нас упершыню ў пашыраным плане будуць прадстаўлены гульты народнаў Беларусі. А дакладней, Гродзенская вобласць. Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў (кафедра рэжысуры абрадаў і свята) і некаторыя нацыянальныя аб'яднанні прадэманструюць свае гультыя праграмы. На гэты раз у нас будзе нашмат болей падворкаў, чым

у мінулыя разы. У сям'ю народаў Беларусі мы будзем прымаць некалькі новых прадстаўнікоў, і гэта таксама, на наш погляд, выкліча цікавасць. Безумоўна, па-новаму ў творчым плане будуць гучаць усе нашы мінулыя напрацоўкі. Мы пакінулі як зорныя творчыя знаходкі, сустрэчы на межах вобласці дэлегацый, тэатралізаванае шэсце, урачыстае адкрыццё, якое шматпланова будзе праходзіць на розных пляцоўках, дзіцячае свята. А што да творчых праграм нацыянальных аб'яднанняў, то тут яны развіваюцца ў напрамку тэатралізацыі. Вобраз кожнай краіны на тэатралізаваным шэсці будзе дапоўнены на нацыянальных падворках, канцэртах і разнастайных канцэртных пляцоўках.

Думаю, што фестываль будзе як ніколі цікавым, бо, як паказалі вынікі агляду абласных фестывалюў, намнога вырас творчы патэнцыял нацыянальных аб'яднанняў, майстэрства многіх калектываў набліжаецца да прафесійнага ўзроўню. Разам з тым, у фестывалі возьме ўдзел эстрадны аркестр Беларусі пад кіраўніцтвам М.Фінберга. Плануецца прыгожы феерверк, будзе цудоўны пляхетны гродзенскі бал у будынку Абласнога драматычнага тэатра. У рамках свята адбудзецца каля сарака мерапрыемстваў. Уся палітра творчасці будзе прадэманстравана на гэтым свяце. Мы запрашаем на свята ў Гродна ўсіх, хто хоча прыехаць. Праўда, Гродна свае рукі ў абдымках раскрывае, запрашае да сябе.

— V Усебеларускі фестываль нацыянальных культур быў прысвечаны 60-годдзю Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне, а пад якім дэвізам пройдзе гэты фестываль?

— За самабытную Беларусь, якая захоўвае ўсе свае нацыянальныя адметнасці, беларускія карані, якая развівае творчасць народаў Беларусі.

Гутарыла Валянціна ГРЫШКЕВІЧ.

Аспекты праблемы

Владимир СЧАСТНЫЙ, постоянный представитель по делам ЮНЕСКО в Республике Беларусь:

“Глобализация заставила задуматься об охране разнообразных форм культурного самовыражения”

— Наша аб'яднанне створана ў 2002 годзе. А назвалі мы яго “Ачаг”, бо Дагестан — краіна шматэтнічная, дзе ўсе 40 карэнных народнасцей сагрэты цяплом Радзімы, у нашым аб'яднанні прадстаўлены дзевяць нацыянальнасцей — гэта каля 300 чалавек. Беларуская зямля стала нашым домам, мы ўносім свой уклад у эканоміку, навуку, культуру Беларусі, бо сярод нас ёсць вучоныя, мастакі і музыканты, спартсмены, медыкі, эканамісты, бізнесмены — адгалінаванні аб'яднання ёсць у кожным рэгіёне Беларусі. Мы стварам узгемна — Фонд беларускай літаратуры ў Махачкале і Фонд дагестанскай літаратуры ў Мінску ў адной з бібліятэк. Праводзім шмат літаратурна-музычных вечарын, часта выступаем на радыё і тэлебачанні, знаёмім жыхароў Беларусі з нашай Радзімай, яе культурай, звычаямі гарцаў. Апошнія гады прайшлі пад знакам творчасці Расула Гамзатава ў гонар 80-годдзя з дня яго нараджэння. У беларускіх школах праводзілі заняткі на тэму “Расул Гамзатаў — пасол міру”, а ў Доме ветэранаў адбыўся вечар яго памяці, на якім вершы паэта чыталіся на аварскай, арабскай, англійскай, нямецкай, украінскай, рускай, беларускай, малдаўскай, армянскай, чэшскай мовах. Урна з беларускай зямлэй праз Прадстаўніцтва Дагестана ў Беларусі адпраўлена на магілу паэта на яго заповіту. Ён збіраўся прыехаць да нас незадоўга да смерці, але не паспеў. Вялікая страта.

НА ПЫЛКУ: Хізры АСАДУЛАЕЎ — прафесійны скульптар, графік, дзеяч, паэт, кампазітар і спявак — выконвае сваю песню “У зімовую ноч” на верш Г.Мутаілава.

В 2001 году на XXXI-й сесіі Генеральнай канферэнцыі ЮНЕСКО была прынята “Усеагульная дэкларацыя аб культурным разнаобразжы”. Подрыхтоўка праходзіла некалькі лет, і ў выніку пасля яе прыняцця прыйшло рашэнне аб правядзенні Всемирнага дня культурнага разнаобразжя, якім з гэтага часу пачаў адзначацца 21 мая.

Неабходнасць такой дэкларацыі узнікла даўно, таму што свет аказаўся перад фактам працэса глабалізацыі. Многія краіны, і не толькі развіваюцца, но і вядуць еўрапейскія краіны, такія, як Францыя, Германія, Бельгія і другія, сталі бяспокойць актывнае наступленне англаязычнай культуры. Чымбы садействаваць захаванню і развіццю культур і моў, была прынята “Усеагульная дэкларацыя аб культурным разнаобразжы”, ставшая затым асновай для прыняцця 20 кастрычні 2005 года ў Парыжы на XXXIII сесіі Генеральнай канферэнцыі ЮНЕСКО па пытаннях адукацыі, навукі і культуры “Канвенцыя аб захаванні і паважэнні разнаобразжя форм культурнага самовыражэння”.

Эта канвенцыя таксама гатовілася некалькі лет. Было большае процістаянне рэста краін, прежде всего США, главнога поставщика массовой культуры на англійскай мове. Но удалося прыняць канвенцыю большасцю галасоў.

Сейчас ведзецца работа по подготовке документов о присоединении к ней нашей страны.

С точки зрения сохранения культурной самобытности существуют три основные конвенции:

— по сохранению культурного природного наследия (принята в 1972 году);

— по сохранению материального культурного наследия (принята на XXXIII сесіі Генеральнай канферэнцыі ЮНЕСКО, і мы ў першай дзясятке гасударств, прысоедініўшыся к гэтай канвенцыі);

— по охране и поощрению разнообразных форм культурного самовыражения (принята 20 октября 2005 года на XXXIII Генеральнай канферэнцыі).

Последняя конвенция уже имеет силу в нашей стране. Мы провели конференцию по сохранению нематериального культурного наследия на базе Белорусского государственного университета культуры и искусства. Сейчас уточняется список объектов нематериального культурного наследия, имеющегося в нашей стране, разрабатывается программа сохранения и развития нематериального культурного наследия, которое передается из поколения в поколение, существует на определенной территории в определенном ареале. Такие примеры у нас есть. И очень важно их сохранить в эпоху глобализации.

Эти конвенции позволяют содействовать сохранению и развитию национальных культур, несмотря на некото-

рые обязательства в рамках экономических санкций, иногда направленных против субсидирования развития национальных культур.

День 21 мая уже отмечался в Беларуси дважды. Впервые — в 2004 году, когда было проведено много мероприятий, которые совпали с 50-летием членства Беларуси в ЮНЕСКО. В прошлом году мы также отметили этот день, он совпал с началом Фестиваля национальных культур. В этом году 21 мая пройдет презентация серии дисков “Музыка Беларуси XX века”, в которые вошло 100 произведений 50 композиторов. Эта серия — совместная работа Государственного музея театральной и музыкальной культуры, Белорусской академии музыки, Национального комитета Республики Беларусь по делам ЮНЕСКО и фирмы “Ковчег”.

Наш непосредственный конкретный вклад в развитие культурного разнообразия — CD-ROM “Литературное наследие Беларуси XI — середины XX века (из фондов Национальной библиотеки Беларуси — произведения около 500 авторов)”, выпущенный в 2005 году, который знакомит международную культурную общественность с нашими достижениями в области литературы. Сейчас завершается работа над библиотекой литературы для школьников, включающей около тысячи книг, в том числе для слепых детей. Мы содействовали в проведении конференции “Творческое наследие семьи Рерихов в диалоге культур” и издании книги под таким же названием в 2005 году.

Культура Беларуси достигла значительных успехов, выиграла благодаря вкладу представителей культур разных народов, населяющих нашу страну. Примеров можно приводить много, когда деятели других культур — русские, евреи, украинцы и так далее — приехали в нашу страну и помогли создать и развить профессиональное белорусское искусство, литературу. Аладов, Вагнер, Лыньков, Бядуля, тот же Мулявин. Потому естественно, что Беларусь сегодня содействует развитию творчества представителей других этносов, проживающих в Беларуси.

Если взять любой из архитектурных памятников, который уже сегодня включен во Всемирный список ЮНЕСКО, то окажется, что он является синтезом многих культур, создан представителями разных этносов. Скажем, Мирский замок, Несвижский дворцово-замковый комплекс — эти памятники создавались при участии итальянских архитекторов Бернардони, Педетти, Спанпани, Лотти, Гомельский дворец — при содействии шотландского архитектора Кларка, а Августовский канал — творчество белорусского и польского народов.

Как пример сохранения этнического разнообразия культур в Беларуси, наша комиссия надеется осуществить проект по созданию музейной экспозиции, посвященной Хаиму Сутина, известному художнику, который родился в Смилевичах и стал одним из ярких представителей Парижской школы в искусстве. Он близкий коллега и друг Шалала, Модильяни.

Надеемся создать музей Сутина в здании XIX века в Смилевичах и открыть там также комнату, посвященную быту евреев этого городка. Хотели бы открыть такой туристический маршрут, который бы показал своеобразие Беларуси, ее содействие развитию и использованию разных этнических культур. Смилевичи — бывшее белорусское местечко. И сейчас там есть действующая татарская мечеть, еврейское кладбище, а рядом в деревне Ляды — духовный монастырь. Вблизи разместились музей льна — он знакомит с белорусской этнической бытовой культурой. Это все даст представление о том, что лежит в основе культуры современной Беларуси.

Есть идея в городском поселке Мир вдовавок к экспозиции в замке создать ряд экспозиций, посвященных многоэтничному быту местечка. Планируется открыть мемориальную доску в честь Соломона Маймона, известного философа, которому в Британской энциклопедии посвящены полстраницы. Татары, евреи, цыгане в свое время создавали разнаобразные этнические культуры, содействовали развитию этого региона. В будущем, возможно, этот политический аспект сможет развиваться в Мире на основе туризма. Род Святополк-Мирских, последний обладатель Мирского замка, представлял известный российский аристократический род — он также входит в ряд культур этносов, которые создавали своеобразие Мира как белорусского местечка.

Записала Регина ГАМЗОВИЧ.

"Друзья собираются вместе"

Под таким названием прошел вечер в Центральной библиотеке Минского автомобильного завода, организованный председателем Международного объединения казахов в Беларуси "Ата-мекен" и общественного объединения "Ассоциация ветеранов войны в Афганистане Минского автозавода" Муратом Турешовым, в рамках программы "Беларусь многонациональная". На вечере присутствовали белорусы, аварцы, татары, башкиры, русские, казахи.

Дина ДУБРОВСКАЯ, директор Центральной библиотеки РУП "МАЗ":

— Ассоциация ветеранов войны в Афганистане инициировала этот вечер. В Заводском районе столицы проживает много людей разных национальностей: евреи, татары, казахи, цыгане, украинцы, русские. У представителей каждого народа свои национальные особенности, традиции, обряды, песни, сказания, так же, как и у нас. Во время таких встреч идет диалог. Мы организуем специальные выставки книг, фотографий, которые иллюстрируют особенности разных национальностей.

Мурат ТУРЕШОВ:

— Здесь собрались люди разных национальностей, чтобы обсудить проблемы, поделиться сокровенным, послушать песни разных народов. Те, кому не безразлично, какие традиции мы сохраним для новых поколений.

Мурзатай БЕРИКБЕКОВ, полковник в отставке:

— Живу в Беларуси уже 60 лет. Здесь мои дети, внуки. И неважно, какой ты национальности, главное, чтобы ты был человеком. В годы войны мы все были одной семьей: русские, украинцы, белорусы, татары, казахи и другие. Мы все укрывались одной шинелью. В послевоенный период вместе восстанавливали разрушенные города и села, заводы и фабрики. Теперь живем здесь, собираемся вместе и хотим мира и процветания всем народам Республики Беларусь.

Мухамет АМИЗОВ, бывший сотрудник Белорусского телевидения:

— Хотя на многие вещи теперь смотрим по-другому, — жизнь течет, развивается — но мы должны быть все вместе. И меня сегодня радует то, что началось сближение всех наций, которые проживают на территории Беларуси.

Иван КОРДА, председатель Белорусского общественного объединения "Русь":

— Хочу пожелать больших успехов данному проекту, а мы будем помогать в его осуществлении. Теперь многие страны перекаивают свою историю, хотя у игнорирующего историю государства нет будущего.

Галина ЮРГЕЛЕВИЧ, заместитель председателя Постоянной комиссии Палаты представителей Национального собрания Республики Беларусь по образованию, культуре и научно-техническому прогрессу:

— Мне очень приятно присутствовать на такой нужной, интересной встрече. Беларусь издавна была многонациональным государством. Наши белорусские князья приглашали на свои земли те народы, которые способствовали процветанию государства. Это были и татары, и евреи, и русские, и украинцы, и голландцы, представители многих других наций. Каждая нация давала возможность и белорусам кристаллизировать свой национальный стиль. Присутствие других наций и народностей стимулировало белорусов развиваться, строить государство, укреплять экономику, культурные традиции.

В Беларуси ежегодно проходит Всебелорусский фестиваль национальных культур. Я неоднократно была свидетелем этого великолепного зрелища. Объединяя все нации и народности, проживающие в нашей стране, мы создаем многонациональную культуру, которая взаимно обогащается. Мы прилагаем усилия, чтобы ни одна нация, ни один народ не почувствовал себя изгоем в нашей стране, а был равноправным строителем процветающего государства.

Украшением вечера стало выступление самодеятельных артистов, исполнивших аварские танцы, башкирские и татарские песни.

Записала Валентина ГРИШКЕВИЧ.

Владимир МАМЧИЦ, генеральный директор группы компаний "Санди секьюрити системс" комплекса технических средств безопасности, "Лучший предприниматель 2005 года", лауреат конкурса в номинации "За стабильную и эффективную работу на белорусском рынке", меценат. Удостоен почетного звания "Человек Дела (2005)":

"Не надо объезжать весь мир, чтобы увидеть его национальное многообразие, достаточно побывать на фестивале в Гродно"

— Меценатство везде и во все времена приветствовалось и являлось двигателем прогресса. Владимир Петрович, позвольте и вас отнести к этой категории замечательных людей. Вы оказываете помощь в проведении культурных мероприятий, что побудило вас заниматься таким благородным делом?

— Я считаю, что культура пробуждает творчество в каждом человеке. Проявлять интерес к событиям культурной жизни, даже если ты напрямую не связан с данным родом деятельности, а работаешь в области создания средств для сохранения безопасности людей. Но признаюсь, начальный импульс пробудила во мне жена, Светлана Ивановна, которая была одно время заместителем директора Республиканского центра национальных культур. Я занимаюсь предпринимательством с 1989 года, хочу, чтобы Беларусь была процветающей гармоничной страной, поэтому стараюсь помогать развитию некоторых направлений культуры. Начало положили фестивали национальных культур. Уже с третьего фестиваля мы начали оказывать спонсорскую помощь. Мне интересен этот проект еще и тем, что он связан с Гродненщиной, с моей родиной.

В этом году будет десять лет со дня проведения I Всебелорусского фестиваля. Первый был в 1996 году, а сейчас шестой. 25 национальных объединений Беларуси будут представлять свою культуру, свои традиции. Должно быть очень интересно. Не надо объезжать весь мир, чтобы увидеть его национальное многообразие, достаточно побывать на фестивале в Гродно. Там обогащаешься культурой, творчеством разных народов. Республиканский центр национальных культур во главе с его директором Ириной Лемтюговой тщательно готовится к проведению этого фестиваля, заинтересован в развитии его традиций. Однако, очень хотелось бы, чтобы, наконец, в Беларуси появился Дом национальных культур, который объединил бы вместе — и Респуб-

ликанский центр национальных культур, и общество "Радзіма", которое очень много делает для наших соотечественников за рубежом, а также всех, кто делает полезное дело — сближает людей на благо нашей Беларуси.

— Вы спонсируете только проведение Всебелорусского фестиваля национальных культур.

— Религиозным организациям тоже помогаем безвозмездно. Устанавливаем системы безопасности, охраны икон. В частности, для Минского Дома Милосердия установили систему защиты. С отцом Федором будем строить новый храм по улице Калиновского. Сейчас у нас в проекте участие в строительстве женского монастыря в деревне Русаково, в семи километрах от Жировичей. Там будет Свято-Амвросиевский скит. Жировицкому монастырю оказывали помощь в его реставрации. На Новогрудчине, в Любче, есть источник, который собираемся облагородить.

В прошлом году выступил не только как меценат, но и как руководитель проведения фестиваля искусств в Мирском замке, где была представлена духовная и популярная музыка.

А еще мы помогаем детям, школам. В частности, школе в деревне Прудники Докшицкого района.

— Расскажите немного о себе.

— Родился в ноябре 1963 года в Новогрудке, окончил в 1981 году школу и сразу же поступил в Институт механизации сельского хозяйства на факультет автоматизации, который закончил в 1986 по специальности инженер-электромеханик. Первое время работал в поселке Правдинском Пуховичского района мастером по эксплуатации оборудования. В 1991 году работал в объединении Белспешприбор, а 1992 году было создано "Санди". Это частное предприятие. Все проблемы решали сами, кредитов не брали. И вот теперь у нас уже группа, три компании "Санди", которые занимаются проектированием, монтажом и техническим обслуживанием систем безопасности на белорусском рынке. Имеем около пятисот по-

стоянных клиентов, и спрос растет с каждым годом. Мы сейчас в основном работаем на регионы — это агрогородки, поселки, города.

В 1999 году закончил Академию при Президенте Республики Беларусь по специальности юридическое право и предпринимательство. С 2000 по 2004 год учился в Европейском гуманитарном университете, получил звание магистра экономических наук. Супруга, Светлана Ивановна — талантливая певица, но посвятила себя семье. Есть дочь Татьяна. Она учится в Белорусском государственном экономическом университете и танцует в ансамбле "Вязьнка" Дома культуры тракторного завода. Неоднократно была во Франции и Италии, где с друзьями пропагандировала белорусскую культуру, танец.

Все люблю делать с душой, поэтому есть результат. Многое увлекает, но почти все время отнимает бизнес. Чтобы "стать на ноги" пять лет работали без выходных, а теперь в день основания фирмы 14 июля устраиваем мини-фестиваль.

— И все же как ваша работа совмещается с творчеством?

— Творчество и есть наша работа. А на фестивалях мы обогащаемся духовно, напитываемся впечатлениями, и это способствует творческому отношению к работе. Очень приятно находится в атмосфере праздника, узнавать что-то новое для себя, получать удовлетворение от сознания того, что ты поддерживаешь полезное для людей дело.

На первое место ставим не материальное благополучие, а духовность, мы верим в будущее, верим в процветание нашей страны и помогаем гражданам чувствовать себя в безопасности в Республике Беларусь.

Беседу вела

Валентина ГРИШКЕВИЧ.

НА СНИМКАХ: Владимир МАМЧИЦ, Альбина ПЕКУТЬКО — заведующая кафедрой хорового искусства БГУКИ, Михаил ДРИНЕВСКИЙ — художественный руководитель Национального академического хора Беларуси, профессор, Петр ГУД, заведующий кафедрой режиссуры, обрядов и праздников БГУКИ, профессор.

Хроника событий

День за днем

21 мая — Всемирный день культурного разнообразия. Культура, по определению ЮНЕСКО, кроме прочего, — это "умение жить вместе". Мы обратились к представителям некоторых национальных общин, чтобы узнать о делах и ближайших планах.

Главное, чем теперь заняты национальные объединения, — это подготовка к VI Всебелорусскому фестивалю национальных культур, который пройдет 2-4 июня в Гродно. Тем не менее на май намечен ряд интересных мероприятий, иллюстрирующих культурное разнообразие в Беларуси.

Дети, изучающие украинский язык на базе 7-й гимназии города Минска и Дворца молодежи, вместе с Галиной Колложной, председателем Минского городского общества украинцев "Запавит" направились в Чернигов. Там для десяти детей разного возраста прошел семинар-практикум по украинскому языку и культуре. Трехдневная программа была очень насыщенная, но представители нашей страны, чтобы передать черниговской организации белорусов книги и сувениры от Комитета по делам религий и национальностей при Совете Министров Республики Беларусь.

2 мая в Белорусской государственной филармонии прошел концерт израильского вокально-танцевального ансамбля "Анаха, Кан" из Израиля, приуроченный ко Дню Независимости Государства Израиль.

Это первое большое совместное культурное мероприятие посольства Израиля и Союза белорусских еврейских объединений после восстановления деятельности посольства в Минске. Проведено при поддержке Министерства культуры Беларуси и Минского горисполкома.

Русские и татары в мае-июне чувствуют своих поэтов Александра Пушкина и Мусу Джалиля. Председатель Минского областного отделения республиканского общественного объединения "Русское общество" Михаил Ткачев сказал, что в Минске действительно пройдет вечер, посвященный Александру Пушкину, день рождения которого 6 июня. Из-за подготовки к фестивалю национальных культур в этом году придется отложить традиционную поездку в деревню Телуша Бобруйского района Могилевской области. В этой деревне в XIX столетии находился дом внучки Пушкина, дочери старшего сына поэта, Натальи Александровны Воронцовой-Вельяминовой, где теперь музей.

"Русское общество" провело вечера, посвященные Победе в Великой Отечественной войне, в библиотеках Дома офицеров и имени Янки Купалы. Члены общества планируют принять активное участие в вечере, посвященном творчеству и самоотверженной жизни татарского поэта Мусы Джалиля, Героя Советского Союза, замученного фашистами. Михаил Ткачев делает перевод нескольких стихотворений с татарского на русский язык и собирается выступить с ними на вечере.

Председатель международного фонда развития татаро-башкирского наследия "Чишма" Иран Богданов назвал мероприятие открытым и пригласил принять в нем участие представителей других национальных объединений.

Елена СПАСЮК.

Колькі сябе памятаю, куды б ні закінуў мяне лёс, я абавязкова знаходзіў час, каб наведаць мясцовыя могілкі. І не мела значэння, ці было гэта ў старажытным Львове з яго чарадой высокамастацкіх помнікаў на магілах гістарычных асоб, ці на сціплых вясковых могілках, на якіх, як нідзе, адчуваўся патрыярхальны ўклад вёскі. Я хадзіў сярод надмагільных помнікаў і замшлых крыжоў, чытаў прозвішчы і эпітафіі і ўяўляў жыццёвы шлях людзей, што прыняла зямля, якой яны прысвяцілі сваю працу, свае думкі і імкненні. Такія вандроўкі заўжды выклікалі адчуванне душэўнага спакою. Разам з тым узнікалі ўзвышаныя пачуцці, выкліканыя, на мой погляд, духам бессмяротнасці (як гэта не дзіўна!). Відаць, справа ў Памяці, якой насычаны апошнія прытулкі чалавека. На вялікі жаль, не заўсёды гэтая памяць захоўваецца. Так, у Мінску ў розныя часы бяследна зніклі каталіцкія і праваслаўныя, яўрэйскія і магаметанскія могілкі. А разам з імі — цэлая гістарычная эпоха. І каб глыбей зразумець неабходнасць захавання памяці продкаў, прапаную чытачам газеты вандроўку на самыя старыя ў Мінску могілкі.

Кальварыя: памяць стагоддзяў

“У вечнасці Сусвету — так адведу — Прадвызначаны час кароткі нам; А памяць — дапамога чалавеку, Працяг жыцця і спадчына сынам”.
Г. Ліхтаровіч.

“Цудоўным маёвым вечарам паехалі мы аглядзець гэты арыстакратычны Мінскі могільнік, размешчаны ў паўночна-заходнім баку, за тры вярсты ад гарадскіх муроў. Цяністая бярозавая

алея рабіла мілейшым вечаровы халадок; выгляд буйной збажыны радаваў сэрца, і, расчуленыя, але не сумныя, ехалі мы пабачыць месца вечнага супачынку”. Так апісаў свае уражанні ад паездкі ў Кальварыю Уладзіслаў Сыракомля ў сваіх нататках пра Мінск. Сёння ж Кальварыя знаходзіцца ў атачэнні буйных жылых раёнаў, літаральна ў дзесяці хвілінах ад цэнтра горада. Затрымаемса каля манументальнай уязной брамы і прыгадаем даўнюю гісторыю Кальварыі. А яна сведчыць пра тое, што яшчэ ў 1673 годзе мінскі стольнік Тэадор Ваньковіч перадаў ордэну францысканцаў зямлю для пабудовы касцё-

жывапісец Ян Дамель, які з 1822 года жыў у Мінску, стварыў шэраг жывапісных твораў на біблейскія тэмы. Пафасам веры і духоўнай узнясці вызначаліся яго палотны “Хрыстос, які нясе крыж”, “Спакушэнне Хрыста”, “Адрачэнне святога Пятра” і іншыя. Ён прыняў удзел у роспісе новага Кальварыйскага касцёла. У 1840 годзе Ян Дамель быў пахаваны ў алтарнай частцы касцёла ў знак асобай пашаны.

Ад брамы да касцёла вядзе “крыжовая дарога”, абাপал якой калісці стаяў шэраг капліц, прысвечаных шляху Хрыста на Галгофу, і бласконная чарада крыжоў і помнікаў. Пад шоргат мінулагодняга лісця іду ад магільна да магільна. Колькі тут імёнаў тых, хто ствараў славу беларускай зямлі! Манюшкі і Рышчы, Храптовічы і Чачоты, Пішчалы і Здановічы, Камоцкія і Ваньковічы... Спыняюся каля помніка Яну Бяляславу Луцкевічу. Ёсць рэдкая магчымаць (на помніку захаваны фатаграфічны медальён) зазірнуць у вочы

не, даслужыўся да капітана. Ён быў чалавекам адукаваным і таму невыпадкова сябраваў з В. Дуніным-Марцінкевічам, які прысвяціў яму адзін са сваіх вершаў. Непадалёку магільна Вайніловічаў, дзякуючы якім Мінск упрыгожвае так званы “Чырвоны касцёл” — касцёл Святых Сымона і Алены.

Зусім побач з касцёлам амаль не прыкметная, сціплая магільна беларускага пазта-дэмакрата Янкі Лучыны (Івана Люцыянавіча Неслухоўскага). А па другі бок ад касцёла пахаваны Дарзэскія-Вярыгі, чый род упрыгожаны талентам пісьменніка XIX стагоддзя Арцёма Вярыгі-Дарзэўскага.

Пералік знакамітасцей — далёка няпоўная гісторыя Кальварыі. Нягледзячы на тытул “арыстакратычных” могілак, Кальварыя прытуліла салдат напалеонаўскай арміі, аўстрыйскіх ваяц Першай сусветнай вайны, якія памерлі ў палоне, звыш двухсот савецкіх салдат, загінуўшых пры вызваленні Мінска ад фашысцкіх захопнікаў, ахвяр

ла “Узвіжання Святога Крыжа”. Неўзабаве тут, пры дарозе на Ракаў, узняўся драўляны касцёл. Вядома і тое, што рэгулярныя пахаванні на могілках пры касцёле сталі ажыццяўляцца з 1800 года. Даследчыкі гісторыі кальварыйскіх могілак знайшлі і матэрыяльнае пацвярджэнне гэтаму — надмагільны камень на магільна Тэафіліі і Юзэфы Амўльскіх, датаваны 1808 годам.

А што ўвогуле азначае назва “Кальварыя”? Яна ўзнікла ад лацінскага слова “calva” — чэрп і значыць тое, што і грэчаская Галгофа — месца, дзе быў распяты Хрыстос. Адсюль і выключнае шанаванне Кальварыі, як святыні. Першая палова XIX стагоддзя прынесла на мінскую Кальварыю значныя змены. У 1830 годзе была пабудавана велічная брама, якую спраектаваў вядомы ў свой час архітэктар Юрый Кабылінскі ў памяць сваёй жонкі Сафіі. А ў 1839 годзе стараннем мінскага біскупа Матэвуша Ліпскага на месцы драўлянага касцёла ўзняўся каменны. Дарэчы, лёс біскупа звязаны з пабудаваным касцёлам. У той жа год ён памёр і быў пахаваны ў грабніцы касцёла. Яшчэ адна выдатная асоба знайшла тут свой апошні прытулак. Вядомы

чалавеку, які даў жыццё вядомым дзеячам беларускага адраджэння, заснавальнікам газеты “Наша Ніва” Івану і Антону Луцкевічам. Ян Луцкевіч паходзіць са збыднелай беларускай шляхты старажытнага роду герба “Навіна”, прайшоў складанае жыццё вайскоўца, удзельнічаў у Крымскай вай-

жудаснай трагедыі на Нямізе... Бо ўсе роўныя перад Вечнасцю. Напрыканцы сваёй няспешнай вандроўкі па Кальварыі не мог не пайсці ў далёкі канец могілак, дзе амаль каля агароджы спачывае добра знаёмы мне Яўген Кулік — таленавіты мастак і грамадскі дзеяч, чый жыццёвы шлях — узор служэння Бацькаўшчыне.

Шчыра кажучы, вандроўка праз стагоддзі вельмі мяне стаміла мноствам уражанню, звестак, знаходак. Патрэбен быў адпачынак. І я адправіўся ў добра знаёмае мне месца — да магільна дзеда Аляксандра Холевы. Я амаль не памятаю яго, бо пайшоў ён ад нас у 1939 годзе, калі мне не было і трох гадоў. Але ж колькі я мог бы расказаць пра яго! Толькі, прабачце, гэта ўжо асобная, сямейная гісторыя.

НА ЗДЫМКАХ:

1. Касцёл “Узвіжання Святога Крыжа” (звонку і ўнутры, дзе ў алтарнай частцы касцёла спачывае Ян Дамель).
2. Помнік ахвярам трагедыі на Нямізе.
3. Замшлы крыж на старым помніку.
4. Медальён на помніку Яну Луцкевічу.
5. Магіла Янкі Лучыны.
6. Верба на Кальварыі.
7. Памяць выхоў-

ваецца з дзяцінства. 8. Адна з капліц Кальварыі. 9. На магільна Адама Камоцкага. 10. Тут спачывае Яўген Кулік. 11. Апошні прытулак майго дзеда Аляксандра Холевы.

Фота аўтара.

Знамаму гісторыку Міколу Ермаловічу 29-га красавіка споўнілася 6 восемдзесят пяць гадоў. Яго шлях да прызнання быў няпростым, пакрытым пераходамі. Некаторыя афіцыйныя гісторыкі не прызнавалі яго канцэпцыі. Але ад усіх адбіўся Мікола Ермаловіч і сцвердзіў сябе менавіта адметным беларускім гісторыкам. Гэтаму, вядома, паспрыяў і час, і людзі, якія падзялялі яго погляды, думкі. У свой час падтрымаў Міколу Ермаловіча і калектыў газеты "Голас Радзімы". Менавіта ў бібліятэцы гэтага выдання пачынаў свет першая кніжачка апальнага гісторыка. Яе можна лічыць творчым трамплінам Міколы Ермаловіча ў беларускую гісторыяграфію. Затым былі "Па слядах аднаго міфа" (два выданні, 1989, 1991), "Старажытная Беларусь. Палацкі і навагородскі перыяд", "Старажытная Беларусь. Віленскі перыяд". Гэтыя кнігі ведае ўся Беларусь. І тут штось дадаць амаль немагчыма. Яго незалежны ад афіцыйных догмаў даследаванні гавораць самі за сябе. А вось як гісторык ішоў да свайго прызнання, самасцвярджэння — пра гэта варта было б згадаць.

Апантананы гісторыяй

Дык як жа Мікола Ермаловіч стаў гісторыкам, даследчыкам гісторыі? І не проста гісторыкам, а гісторыкам мужна герайчыным...

Скончыў ён філалагічны факультэт Мінскага дзяржаўнага педагагічнага інстытута. Вучобу ў ім расліцаў перад вайной, у 1938 годзе, а скончыў толькі ў канцы саракавых. Пасля быў накіраваны ў Маладзечанскі настаўніцкі інстытут. Вось тады і пачалася яго нумарылістая даследчыцкая праца. Наша літаратуразнаўства з-за заняўданага нацыянальнага жыцця мела на той час пмаг белых плям, нявысветленых фактаў. Некаторыя з іх і ўзяўся ліквідаваць малады даследчык.

"Найперш я пастанавіў, — згадвае Ермаловіч, — наведваць і спазнаць сядзібы ўсіх тых пісьменнікаў, якія былі поблізу Маладзечны: Марцінкевічава, Багушэвічава, а таксама Купалавы мястінны. А тут нагода... Чытаў некалькі раз лекцыю, кажу: "Марцінкевічава Люцінка (цяпер вёска Малая Люцінка) недалёка ад нашага Маладзечна..." Тады так пісалася ва ўсіх падручніках. І вось на перапынку падыходзіць адзін студэнт-завочнік дык кажа: "дзе ж гэта Люцінка ля Маладзечна, калі яна бліжэй да Івянца, Пяршавы, у тым баку, дзе Ракаў..." І я з тым студэнтам-завочнікам, а ён быў з тых мясцін, тады ж паехаў шукаць тую Люцінку... Знайшлі і Люцінку, і Марцінкевічава магільку. На ёй тады стаяў драўляны крыж з надпісамі на якойсьці бляшчыцы. Я перапісаў той надпіс і надрукаваў звесткі з яго ў "ЛіМе". Гэтак ліквідаваў адну з хрэстаматычных недакладнасцей пра Марцінкевіча".

У тым жа 1950 годзе споўнілася сто дзясцяга гадавіна з дня народзінаў і пяцідзясцяга гадавіна з дня смерці вялікага песняра і сына Беларусі Францішка Багушэвіча. І Мікола Ермаловіч адзін з першых, а мо і першы ў пасляваенны час наведваў Багушэвічава Купляны, сустрэўся з пазнаёмымі землякамі. Тады яшчэ жыло ў Куплянах шмат людзей, якія памяталі Мацея Бурачка. Плёнам тае паездкі ў Купляны сталася каштоўная публікацыя "Ф. Богушэвіч в воспоминаниях крестьян-земляков", надрукаваная ў трэцім нумары "Известий Академии наук БССР" за 1950 год. У тым жа 1950 годзе Мікола Ермаловіч наладзіў у Жупранах на-

вуковую канферэнцыю, прысвечаную жыццю і творчасці Францішка Багушэвіча, разам са студэнтамі ўпарадкаваў яго магільку. Паставілі часовы помнік...

Вось так малады даследчык праз Марцінкевіча і Багушэвіча і ўваходзіў спакваля, але ўпэўнена і шчыра ў беларускае літаратуразнаўства. Шмат ён пісаў і пра творчасць Янкі Купалы, Адама Гурыновіча, Скарыну, унікаў у больш старажытныя пласты нашай гісторыі, нашай культуры і дзівіўся, якая яна багатая, самабытная, непаўторная, зусім не такая, як пададзена ў савецкіх гістарычных даведніках, даследаваннях, трактоўках. Вось тады і нарадзілася ў яго жаданне напісаць аб'ектыўную, правдзівую гісторыю Беларусі насуперак афіцыйнай, скажонай, перакручанай, заідэалагізаванай. Ведаў, што ніколі пры тым дзяржаўным рэжыме напісаная ім праца не будзе надрукавана, абнародвана. Тым не менш ён узяўся развейваць гістарычныя міфы. Узяўся апантана, ахвярна, не пкадуючы ні часу, ні здароўя. Усё сваё жыццё падпарадкаваў адной мэце: аднавіць гістарычную праўду.

У 1957 годзе ён, трыццацішасцігадовы, з-за пслаблення зроку дзятэрмінова ідзе на пенсію, і цяпер ужо ўвесь свой вольны ад клопату пра сям'ю час аддае пошуку гістарычнай праўды. "Неверагодна, — скажучы ці могуць сказаць некаторыя, — каб з такім слабым зрокам брацца за такую неспасільную для вацей працу!" А ён узяўся! Каму даводзілася назіраць Міколу Ермаловіча, схіленага над пісьмовым сталом, над кнігай ці аркушам паперы, той бачыў: каб працягнуць штось, Мікола набліжаў кнігу амаль упрытык да вачэй ці гэтак жа ўпрытык схіляўся да яе. Гэта, безумоўна ж, самаахвярнасьць. На такую рысыку страціць зрок не кожны, вядома, пойдзе. Толькі апантананы. На заўвагу, каб Мікола хоць трохі бярог свой апошні зрок, ён звычайна казаў: "Я хачу працаваць. Якое ж жыццё без працы?.. Жыццё без працы — гэта трупства, марнатраўства... А мне ёсьць што рабіць... То ўжо колькі ёсьць таго зроку, колькі мне яго Бог даў, гэтулькі я яго алдам працы, Беларусі, яе гісторыі, каб іншыя былі больш відучыя..."

Мікола Ермаловіч з малых гадоў быў "нізкі на вочы" — так колісь казалі пра блізарукась Мікалавы аднавя-

жыў, землякі. Пры акулерах з дзевяці гадоў. І з такім зрокам усё жыццё пры кнігах, паперах, з алоўкам ці ручкай.

Радзіма яго Малая Наваёлікі. Гэта было адаселле на Койданаўшчыне. Неяк слыны гісторык даведаўся, што ён нарадзіўся і гадаваўся на землях, якія колісь належалі (да 1863 года) бацьку Каруся Каганца — Карлу Кастравіцкаму. Гэтае адкрыццё цікавае і нам, і яму.

Шмат і іншых цікавых старонак было ў Мікалавым жыцці. Ну хоць бы такая. У далёкім ужо 1938 годзе, яшчэ семнаццацігадовы, Мікола разам з малодшым братам ставіць на сваім аднасаллі "Пінскую шляхту" Дуціна-Марцінкевіча. І быў Мікола на сцэне — за каго б вы думалі? — за Кручкова, станавага прыстава Кручкова. Спазнанне Марцінкевічавага Кручкова вельмі спатрэбілася Міколу ў яго няпростым жыцці. Гэтых кручковых на сваім жыццёвым шляху ён напікаў процьму. Былі яны і сярод гісторыкаў, якія не прызнавалі яго за даследчыка, і сярод чыноўнікаў, якія тлумілі яму галаву, вучылі яго жыць. І калібсіты не забывалі пра Міколу, часта яму нагадвалі пра сябе, казалі, што такія, як ён, змінаноць будаваць камунізм. Ад усіх адбіўся Мікола Ермаловіч, сцвердзіў сябе вядомым у Беларусі гісторыкам. Гэтаму ў нейкім сэнсе спрыялі нават людзі супярэчлівых поглядаў. Напрыклад, колішні дырэктар Маладзечанскага настаўніцкага інстытута Ціхан Шацінка. Менавіта ён даў Міколу пачытаць забароненых тады "Тутэйшых" Янкі Купалы. А гэты ж Шацінка з даваенных энквалдзістаў. Ён, між іншым, не раз засцерагаў неўтаймоўнага Ермаловіча, казаў: "Зачем вы открывенничаете перед всеми?.."

Першая кніжачка Міколы Ермаловіча, пра якую ўжо згадвалася, мае назву "Дарагое беларусам імя" і расказвае пра Леніна. Не хайпацца паступіва за галаву, не рабіце заўчасных высноў. Гэта была і ў яго, і ў такіх, як ён, хоць якая ў той час мажлівасьць праз імя Леніна расказаць пра Беларусь, пра яе гісторыю, выдзягнуць на свет сьвятаньня ці малавядомыя факты з нашай гісторыі. Неяк раз, згадваючы пра гэтую кніжачку, Мікола Ермаловіч казаў: "А я не саромеюся гэтае свае кніжачкі!" Таму, хто перажыў тыя часы, Мікалавы словы зразумелыя.

Да 1993 года Мікола Ермаловіч

жыў у Маладзечне. Але амаль кожны дзень яго можна было ўбачыць у колішняй Ленінскай, цяпер Нацыянальнай, бібліятэцы нізка-нізка схіленага над якім-небудзь фаліянтам ці рукапісам. Паўтары гадзіны ў Мінск, паўтары на вяртанне. А гэта хіба не ахвярнасьць, не апантанасьць?! Вядома ж, і ахвярнасьць, і апантанасьць! І яшчэ якая! Але яна ўсім нам зразумелая. Яна была і ёсьць на алтар Беларусі, дзеля Беларусі, беларускай гісторыі! І такая ахвярнасьць святая!

Мікола Ермаловіч — лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Рэспублікі Беларусь. Ён мае і заслужаную нацыянальную ўзнагароду — медаль імя Францішка Скарыны. А самае галоўнае — гэта яго арыгінальныя кнігі па гісторыі Беларусі.

Людзі прагілі яго кнігі. Дастаткова згадаць, што цягам амаль дваццаці гадоў яны існавалі толькі ў рукапісах, рукапісных варыянтах. Іх перадавалі з рук у рукі. Гэта былі знакамітыя Ермаловічавы "Сто старонак праўдзівай гісторыі Беларусі".

Апошняя кнігай Міколы Ермаловіча было грунтоўнае даследаванне ад Вялікага княства Літоўскага да паўзету Рэчы Паспалітай. Але да выхаду гэтай кнігі, на вялікі жаль, аўтар не дажыў усяго тры месяцы. Ён трагічна загінуў пятага сакавіка 2000 года.

Праз усё жыццё і ўсходы Мікола пачуваў сябе сынам свайго народа.

У час Вялікай Айчыннай доля яго закінула аж ў Мардову. Але і там у гэты суровы час не парываў сваёй павязі з беларусамі, з Беларуссю. У вёску Лабаскі да яго прыходзілі часопіс-палакат "Раздавім фашысцкую гадзіну" і "Савецкая Беларусь". Прысылаў іх з Масквы Міколу Ермаловічу — хто б вы думалі? — Міхась Машара. "З ім мы — тлумачыць Ермаловіч, — да вайны разам працавалі ў Шаркаўшчыне... Ён помніў пра мяне і, як мог, нагалаў маю туту па Радзіме". Менавіта моцнае пачуццё сваёй радзімы, бацькаўшчыны паспрыяла яму сцвердзіцца адметным беларускім гісторыкам. Мікола Ермаловіч праз усё жыццё набліжаў нашу мінуўшчыну да сённяшняга чытача.

Уладзімір СОДАЛЬ.

НА ЗДЫМКУ: Мікола Ермаловіч з Уладзімірам СОДАЛЕМ.

Фота з архіва аўтара.

Адрадзілі забытае імя

Не так даўно горад Рагачоў і вёску Доўск, што ў Гомельскай вобласці, наведвала дэлегацыя з Расіі. У яе складзе былі доктар філалагічных навук, прафесар кафедры сусветнай літаратуры Арэнбургскага дзяржаўнага педагагічнага ўніверсітэта В. Скібіна і ўраджэнец вёскі Доўск кандыдат сацыялагічных навук, прафесар Акадэміі ваенных навук, намеснік загадчыка кафедры геапалітыкі і нацыянальнай бяспекі Цэнтра абарончых праблем А. Ужанаў і дырэктар Фонду сацыяльнай рэабілітацыі М. Масцяпанав. Іх візіт быў звязаны са 150-годдзем з дня нараджэння нашага земляка-пісьменніка, публіцыста, літаратурнага крытыка, мастацтвазнаўца, дзяржаўнага дзеяча Уладзіміра Дзедлава (Кігна).

Дэлегацыя прывезла вырабленую ў Маскве мемарыяльную дошку, прысвечаную юбіляру. Сумесна з кіраўніцтвам раёна і сельсавета яна была ўсталявана на фасадзе будынка Доўскага аўтавакзала — месцы знаходжання былога будынка вясковай пошты, праз якую ажыццяўлялася перапіска У. Дзедлава (Кігна) з дзеячамі культуры, літаратуры і мастацтва канца XIX — пачатку XX стагоддзя.

У праграме сустрэчы было шмат розных мерапрыемстваў: наведванне Доўскай сярэдняй школы і перадача кніг У. Дзедлава, наведванне Рыскаўскай вясковай бібліятэкі і Курганскай сярэдняй школы і азнамленне з музейнай экспазіцыяй, сустрэча з жыхарамі ў Курганскай вясковай бібліятэцы, літаратурна-музычны вечар у Курганскім вясковым Доме народнай творчасці, наведванне магільні пісьменніка, ускладанне кветак, рэвіем памяці з удзелам жыхароў вёскі Фёдарыўка і навучэнкаў Серабранскай сярэдняй школы.

Намеснік старшыні Рагачоўскага райвыканкама Р. Ястрэмская выказала вялікую ўдзячнасьць гасцям з Расіі, якія шмат зрабілі і робяць для адраджэння імя Уладзіміра Дзедлава (Кігна). Дзякуючы дзейнасці расійскіх вучоных В. Скібіна, А. Ужанава, М. Масцяпанова, багатая творчая спадчына нашага земляка вярнулася ў скарбніцу сусветнай культуры. Як падкрэсліла Рыма Генадзьеўна, "глыбокі патрыёт рускі" — такую адзнаку творчасці і дзейнасці Уладзіміра Дзедлава далі яго сучаснікі і менавіта з гэтага складаецца ўвесь яго жыццёвы шлях.

Міхаіл КАВАЛЁЎ.

P.S

Беларусі перададзены 400 кніг Уладзіміра Дзедлава (Кігна)

У дар Беларусі Інстытутам сацыяльнай памяці Акадэміі ваенных навук Расіі перададзены 400 экзэмпляраў кніг незаслужана забытага пісьменніка Уладзіміра Дзедлава (Кігна). Урачыстая цырымонія з гэтай нагоды адбылася ў Маскве ў Пасольстве Беларусі ў Расійскай Федэрацыі.

Прымаючы падарунак, міністр культуры нашай краіны Уладзімір Матвейчук падкрэсліў, што гэтая цырымонія стала яшчэ адным пацвярджэннем непарыўнасці беларуска-расійскіх культурных сувязей. Ён паведамаў, што кнігі Уладзіміра Дзедлава будуць перададзены ў фонд Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі, ва ўсе бібліятэкі Гомельскай і Магілёўскай абласцей.

Вяртанне

Аляксей Пяткевіч нарадзіўся 30 сакавіка 1931 года ў мястэчку Новы Свержань цяперашняга Стаўбцоўскага раёна. У БДУ на здольнага студэнта звярнуў увагу прафесар Юльян Пшыркоў, які прапанаваў яму прадоўжыць вучобу ў аспірантуры акадэмічнага Інстытута літаратуры. З 1957 года і па сённяшні дзень, А. Пяткевіч выкладае беларускую літаратуру ў Гродзенскім педінстытуце (цяпер універсітэце), загадваў там кафедрай. Аўтар кнігі пра Кузьму Чорнага, рэгіянальныя ("памежныя") асаблівасці літаратуры Гродзеншчыны. Пад яго навуковым кіраўніцтвам узрасло не адно пакаленне мясцовых літаратурнаўцаў—шукальнікаў, беларусістаў. Сардэчна віншваем Аляксея Міхайлавіча з юбілеем!

Адам МАЛЬДЗІС.

Слова — збіральнікам

Старажытныя евангеллі з Гродзеншчыны

Рукапісная кніга займае вялікае месца ў беларускай культуры даўніх часоў. Яна была паводле зместу часцей за ўсё рэлігійнай і, такім чынам, спрыяла распаўсюджванню хрысціянства, развіццю асветы, мастацтва, пашырэнню ведаў. У сваю чаргу, патрэба ў кнізе дыктавалася высокім узроўнем духоўнай культуры грамадства і ў Полацкім княстве, і ў Вялікім княстве Літоўскім. Вельмі беражліва ставіліся пісары да рэлігійных тэкстаў, часта перакладаючы іх на родную мову, рэдагуючы, складаючы зборнікі.

З асаблівай адказнасцю выконваліся спісы евангелля: гэты твор хрысціянскай рэлігіі, карыстаючыся папулярнасцю ў масавага чытача, быў разам з тым важным прадметам царкоўнай літургіі, розных літургічных абрадаў. І кожная царква старалася займаць сваё евангелле. Спісаная для пэўнага храма і "нададзеная" яму пісарам ці заказчыкам пісара такая кніга становілася своеасаблівай візітнай карткай храма. Таму евангелляў пісалася многа (як і многа будавалася цэркваў), захоўваліся яны ў віхуры гістарычных бур лепш, чым іншыя рукапісныя кнігі. Таму старонкі евангелля выкарыстоўваліся для рэгістрацыі тых ці іншых юрыдычных актаў, а ў больш познія часы — для запісаў пра грамадскія ці нават бытавыя падзеі.

Калі гаварыць пра Гродзеншчыну, то захаваліся (ці захаваліся пра іх звесткі) Ваўкавыскае, Гродзенскае, Жухавіцкае, Жыровіцкае, Карэліцкае, Лаўрышаўскае, Малажухавіцкае, Маламажэйкаўскае, Навагрудскае і Шчорсаўскае евангеллі. Да іх яшчэ можна дадаць і Галынкаўскае, хаця вёскі з такой назвай (на Гродзеншчыне іх вельмі) ёсць і ў іншых абласцях Беларусі.

Найбольш раняе з тэрыторыі сучаснай Гродзеншчыны — Лаўрышаўскае евангелле, якое датуецца 1329 годам. Некаторыя даследчыкі лічаць, што час напісання кнігі менш пэўны. Еван-

гелле створана ў Лаўрышаўскім манастыры (цяпер Навагрудскі раён), заснаваным навагрудскім князем Войшалкам у 1262 годзе. Манастыр быў значным цэнтрам грамадскага і культурнага жыцця свайго часу. Знаходзячыся паблізу Наваградка, які ў канцы XII стагоддзя атрымаў сваю аўтакефальную мітраполію, другую ва ўсходнеславянскіх землях пасля кіеўскай, Лаўрышаўскі манастыр усяляк умацоўваў мясцовую ўладу, падтрымліваў сілу і аўтарытэт наваградскіх зямель. Навукоўцы (У.Пашута, М.Ермаловіч) звязваюць з гэтым асяродкам грамадскай думкі і асветы пачаткі беларускага летапісання. У XIV—XV стагоддзях вялікія князі спецыяльнымі граматамі, пісанымі ў Лаўрышаве, надаюць манастыру зямельныя ўладанні. Пра ўклады ў Лаўрышаўскі кляштар рухомай і нерухомай маёмасці (дваровых людзей, зямель, збожжа, грошай) сведчаць запісы, зробленыя ў XIV—XVI стагоддзях у евангеллі.

Вось, напрыклад, запіс пра ўклад кіеўскага князя (1429 год): "Се і аз князь Олександр Володимировичь и своєю княгинею московскою и своими детьми далъ десятину святе богородици у дварошев монастырь ис турця (Гурэц — вёска на Навагрудчыне. — А.П.) у веки". Яшчэ запіс пазнейшага часу: "Се азъ Панко Обуховичъ тивуна Негневицкаго сынъ погадавши есми съ своею братиею съ тивуном Негневицкымъ гринемъ а съ братомъ своимъ Михаиломъ и съ детьми своими съ Семеномъ а съ Панкомъ записалъ есми сеножати две около нивы нашея"... І яшчэ запіс 1486 года: "Се я пан Иван Олександровичъ Стретовичъ Подскарбий Господаря Великого Короля Казимира записалъ есми с своего имения с березовця (вёска Бярозавец цяпер у Навагрудскім раёне. — А.П.) тридцать копъ жита".

Укладныя запісы ў гэтай рукапіснай кнізе перамяжаюцца ўстаўкамі на старабеларускай мове і маюць спіслыя каментары XVI—XVII стагоддзяў на

беларускай і польскай мовах. Тэкст евангелля (на стараславянскай мове) размешчаны ў дзвюх калонках, налічвае 374 нумараваныя старонкі.

Лаўрышаўскае евангелле складаецца з чатырох кананічных частак і дастасавана да царкоўнай службы (апракас). Яно выдатна аформлена. Змяшчае застаўкі і ініцыялы і 19 мініяцю і малюнкаў, сярод якіх — складаныя фігурныя кампазіцыі, сем — на ўсю плошчу старонкі. Аналізуючы іх, мастацтвазнаўцы гавораць пра "рэалістычны тэндэнцыі жывапісу Лаўрышаўскага евангелля". Дошкі пераплёту абцягнуты аксамітам. На верхняй вокладцы — чатыры накутнікі з бірузой. Краі іх, звернутыя да цэнтра, аздоблены суцэльным карункавым арнамантам. У сярэдніку — выява святога з дзідай і пшчытом увасабляе вобраз князя Войшалка. На ніжняй вокладцы — пазалочаны крыж-распяцце.

Лаўрышаўскае евангелле было рэстаўрыравана ў 1887 годзе і цяпер зберагаецца ў бібліятэцы Чартаўскай у Кракаве. Паколькі юрыдычныя аргументаў, каб яго вярнуць назад, няма, застаецца спадзявацца на добрую волю польскіх улад або на выраб дасканалай копіі. Таксама можна было б часова выставіць яго ў Музеі Адама Міцкевіча ў Навагрудку.

Тое ж стасуецца да Жухавіцкага, Жыровіцкага і Малажухавіцкага евангелляў, якія цяпер знаходзяцца ў Вільнюсе. Першае і трэцяе раней захоўваліся ў Беларускім музеі імя І. Луцкевіча, Жыровіцкае ж евангелле значыцца ў фондах Цэнтральнай бібліятэкі Літоўскай акадэміі навук. Тут ёсць добры прэзэдэнт — Тураўскае евангелле, выдатная копія якога была ў свой час падаравана ўрадам Літвы Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі.

Урэшце, у Расіі трэба шукаць сляды Маламажэйкаўскага евангелля, прывасоенага ў свой час М. Мураўёвым.

Аляксей ПЯТКЕВІЧ, прафесар (Гродна).

Выдадзены альбом рарытэтаў Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі

Значнай падзеяй для беларускага грамадства з'яўляецца выданне ілюстраванага альбома "Рарытэты Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі" накладам у 3 000 асобнікаў.

Вонкавы выгляд альбома ўражае ўрачыстасцю. А ўнутры — быццам бы старонкі старадаўняй кнігі, якія апавядаюць на беларускай і англійскай мовах пра бяспэчныя помнікі кніжнай культуры. У трох раздзелах: "Рукапісная кніга", "Старадрукі" і "Рэдкія выданні" — фотаздымкі самых розных выданняў і змястоўныя каментары да іх.

Так, з альбома можна даведацца, што рукапісны фонд Нацыянальнай бібліятэкі налічвае каля 1 700 рукапісных кніг і архіўных матэрыялаў. Ранейшая з рукапісных кніг адносіцца да XIV стагоддзя. А сама калекцыя складаецца з рукапісных кніг старажытнай традыцыі ў тым ліку і беларускага паходжання: евангеллі, пралогі, жыцці святых... Напрыклад, "Тайная тайных або Арыстоцэлевы вароты" (беларускі рукапіс, канец XV — пачатак XVI стагоддзя), "Сутра" (індзейскі рукапіс, XIX стагоддзе). Прыцягваюць увагу ў альбоме старонкі спеўных рукапісаў, а таксама матэрыялы беларускіх дзеячаў культуры і навукі.

У аддзеле старадрукаў захоўваецца больш за 30 тысяч асобнікаў, сярод якіх ёсць першадрукі XV стагоддзя: "Кніга хронік" Х. Шэдэля (1493 г.), "Боская камядзя" Дантэ (1481 г.) і іншыя; калекцыя палеаграфіі (выданняў 1501-1550 гадоў) з самай каштоўнай жамчужынай — адзіным у Беларусі зборам выданняў першага беларускага друкара Францішка Скарыны, Бібліяй у 10 выпусках (Прага. 1517-1519). Больш таго, фонд аддзела змяшчае 1 100 кірылічных старадрукаў, сярод якіх 200 асобнікаў з беларускіх друкарняў, каля дзвюх тысяч асобнікаў налічвае

калекцыя рускага грамадзянскага друку XVIII стагоддзя, да якіх далучаюцца 13 рэдкіх выданняў пятроўскага часу (1708-1725).

У апошнім раздзеле альбома гаворыцца, што важнейшай прыкметай рэдкай кнігі з'яўляецца роля, якая ёй належыць у гісторыі культуры і ўвогуле гісторыі. "За сваё жыццё кнігі набываюць непаўторныя рысы, якія робяць іх унікальнымі: адметны пераплёт, экслібрсы і пячаткі, уладальніцкія і чытацкія паметы і запісы..." Трымаеш такую кнігу ў руках — і адчуваеш эстэтычную асалоду, пачуццё блізкасці да гісторыі. Асабліва, калі гэта выданне з аўтаграфамі знакамітых аўтараў. Напрыклад, Віктара Гюго, Марыны Цвятаевай, Марка Шагала і многіх іншых.

Вялікае багацце Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі павінна быць вядомым і даступным шырокаму колу наведвальнікаў. Альбом рарытэтаў дапаможа далучыцца да кніжнай спадчыны чытачам не толькі галоўнай бібліятэкі Беларусі. Частка накладу абавязкова трапіць ва ўсе буйныя бібліятэкі нашай краіны і бібліятэкі замежжа, перш за ўсё ў тыя, што супрацоўнічаюць з беларускім Нацыянальным "дзяянтам". Электронная копія альбома дапоўніць праект і пашырыць кола яго сяброў.

Альбом "Рарытэты Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі" — гэта сімвал багацця і духоўнасці, майстэрскае ілюстрацыйнае ўвасабленне вялікага духоўнага скарбу.

Марына ГАБРЫЯНІК.
НА ЗДЫМКАХ: ілюстрацыя да раздзела "Рукапісная кніга"; індзейскія рукапісы: на пальмавых лістах (злева) і "Сутра" (XIX стагоддзе).

асія, Краснаярск

Сяргей ЧЫБІСАЎ: "Я шкадую, што нас развялі па розных кватэрах..."

Дырэктарам Беларускага гандлёвага дома ў Краснаярску з'яўляецца 28-гадовы Сяргей Чыбісаў. Родам з Магілёва, там і зараз жывуць яго бацькі. Сяргей Чыбісаў узначальвае Краснаярскую сельскагаспадарчую акадэмію, першы выпуск факультэта міжнародных эканамічных адносін. Адначасова Сяргей Чыбісаў узначальвае Краснаярскую аўтаномную акадэмію Беларускага гандлёвага дома ў Краснаярску з'яўляецца 28-гадовы Сяргей Чыбісаў. Родам з Магілёва, там і зараз жывуць яго бацькі.

— Якія тавары прадстаўлены ў вашым Гандлёвым доме?

— Мы прадстаўляем прадукцыю беларускіх машынабудавальных заводаў на тэрыторыі Сібіры. Гэта наша вытворчая галіна. А для душы — арганізацыя Беларускай нацыянальна-культурнай галіны ў Кіравым краі. Яе заклік — аб'яднаць беларусаў у гэтым кутку Сібіры пад адным дахам, каб не забываць свае карані, сваю культуру, каштоўнасці, аднавіць рысы беларускай свабоды, добра знаёмы і з Новасібірскай арганізацыяй беларусаў. Па вялікіх святах канцэрт памішканне, а так збіраемся ў офісе Беларускага гандлёвага дома...

Я сумую па Беларусі. Часам еду па Краснаярску, сустракаю машыну з беларускімі нумарамі, спыняюся. Размаўляю з чужымі людзьмі як з самымі блізкімі мне людзьмі. Гэта не жарт — 5,5 тысячы кіламетраў паміж мною і Радзімай...

— Што сабой уяўляе грамадская арганізацыя беларусаў у Краснаярскім раёне?

— Беларусу ў Краснаярску шмат. У нас нават мэр горада родам з Магілёўшчыны, са Шклоўскага раёна.

— Тады вам прасцей...

— Так. Часта выконваю ролю паслышанага. Нядаўна дэпутат заканадаўчага савета Краснаярскага краі Захаранка, родам з Беларусі, з Магілёўшчыны, перасяліўся ў яго родную вёску і зрабіў фотаздымкі.

— І падзеі?

— Абявілі. Беларусь — гэта не толькі краіна, дзе адлегласці вымяраюцца тысячамі кіламетраў. Урашце, такія моманты нашых адносін — невялікія...

— Вы можаце назваць нешта адметнае ў характары беларусаў-сібіракоў?

— "Усе мы родам з СССР". Можна сказаць так. Усе яны лічаць сябе савецкімі людзьмі. Зусім жа вярнуцца да прад-

дзі, як распаўсюд Савецкі Саюз. Выхадцы з Беларусі не адчуваюць сябе ў Краснаярску гасцямі, яны — дома. Але...

Я таксама яшчэ захатіў туго эпоху. Шкадую, што развілі нас па розных кватэрах. Я не магу сказаць, наколькі гэта было правільна. Можна думаць, хто вінаваты, але лепш думаць, што рабіць?

— Тое, што ў Краснаярску ёсць Беларускі гандлёвы дом, гэта ў нейкай ступені адказ на апошняе пытанне...

— Абсалютна правільна. Беларускі гандлёвы дом быў створаны ў Краснаярску ў 2000 годзе. Яго мэта гучала так: распаўсюдзіць беларускіх тавараў на тэрыторыі Краснаярскага краі. Мы займаліся гэтай справай па некалькіх напрамках. З пачатку часу выдзеліліся найбольш праяўляюцца, перспектывныя. Асноўны — гандаль таварамі беларускага машынабудавання. Мы — дилеры МАЗа, завода колавых цягачоў, МТЗ. У бліжэйшы час, спадзяюся, падпішам дагавор з кандыдатамі "Амкадор", "Камунальная тэхніка". Словам, поспехі ёсць. Па выніках 2005 года нас прызналі самым буйным дилерам МАЗа за Уралам.

— Побач з вамі такія ж маладыя людзі працуюць?

— Так. У нас — маладзёжная каманда. Каля 20 чалавек. Усе захоплены ідэяй рэкламы беларускага. Справа ў тым, што ў МАЗа ёсць канкурэнт у Расіі — КАМАЗ. А ў яго ўсе козыры: і сэрвіс, і запчасткі прасцей прыбраць. На нас часта выходзяць камазаўскія менеджэры: прадаваць і нашы машыны. Мы катэгарычна адмаўляемся; арганізавалі свой сэрвіс, пастаўку запчастак. Галоўнае, што мы не распыляемся: прадаём толькі беларускае...

— Вашы калегі ўсе з Краснаярска?

— Так. Але, калі больш даведаліся адзін пра аднаго, аказалася, што амаль у кожнага ёсць беларускія карані ў трохімці нават чацвёртым пакаленні. Не многія

з іх былі ў Беларусі, але з мам прыездам сталі пра яе ведаць значна больш.

Мы знаходзімся ў будынку гарадской адміністрацыі. Сёлета плануем пачаць будаўніцтва сваіх вытворчых плошчаў, офіса. Частку офіса будзем здаваць. Але толькі тым фірмам, якія будуць гандляваць беларускімі таварамі. Для іх прадугледжваем скідку.

— Грузавікі і цягачы з Мінска сваім ходам ідуць?

— Так. 5,5 тысячы кіламетраў. За тыдзень дабіраюцца.

— Беларуска прадукцыя каціруецца ў Краснаярску?

— Вядома. Не толькі машыны і трактары, але і тэкстыль. Ён амаль на кожным кроку ў гэтым горадзе. Што да беларускіх трактароў, то адна назва "Беларус" — ужо цудоўная рэклама. Нашы кліенты так і заўважваюць: хачу купіць беларускі трактар, выхадзі ён і некалькі даражэйшы за расійскі аналаг.

— Вы працуеце па папярэдніх заўважках?

— Канечне.

— Такая адказная работа ды яшчэ грамадскія абавязкі. А дома — маладая дачка, жонка. Ці хапае на ўсё часу?

— Не. Хацелася б іншым разам суткі расцягнуць.

— Прыязджаеце ў Беларусь раз у паўгода. Якой вы яе знаходзіце?

— З кожным годам адчуваецца, што ёсць прагрэс. Нават у дробязях яго заўважаеш. Вось такі факт. Я прыехаў у Магілёў. Снегапад вялікі быў. У двары простага дома, удалечыні ад цэнтра, такія гурбы намяло, але пасля пяці гадзін раніцы ў наш двор прыехаў гройдэр. Прачысціў вуліцу для 10 сем'яў... Гэта — парадак, а яшчэ — клопат пра людзей.

Што да вытворчых спраў... Мы прыехалі ў Мінск з дэлегацыяй. Арганізавалі паводку Беларускага гандлёва-прамысловага дома ў Краснаярскім цэнтральна-сі-

бірская гандлёвая палата. Нас было 14 чалавек: намеснік кіраўніка Краснаярска, дэпутаты заканадаўчага савету, прадпрыемствы ў Мінску, у Свабоднай эканамічнай зоне "Брэст". Усе былі ўражаны тым, што убачылі, і па-добраму пазайздросцілі. Калі былі на Мінскім трактарным, бачылі палымы ў цэхах Чыстыя, парадак, дастойная зароботная плата. Прадпрыемства развіваецца. Мы фатаграфаваліся там, і нам зрабілі заўвагу: затрымалі канвейер на 23 секунды...

— Як жыццё ў Краснаярску адносіцца да Саюза Беларусі і Расіі?

— Нашы дэпутаты ў Краснаярску правялі міні-рэферэндум "Вы падтрымліваеце аб'яднанне ў Саюзную дзяржаву?" Каля 90 працэнтаў адказалі станоўча. 10 працэнтаў былі супраць. У нас дэпутат ёсць, вядомы ў горадзе чалавек, яму ўжо 70 гадоў. Ён пайшоў да тых, хто выказаўся супраць Саюза Беларусі і Расіі, каб высветліць, якія ў іх аргументы. Адказ здзіўліў усіх. Гэтыя 10 працэнтаў казалі: мы баімся, што расійскі алігархічны капітал увойдзе ў Беларусь і такая цудоўная краіна проста перастане існаваць. Гэтыя людзі апасаюцца, што тыя негатыўныя прагэсы, што зараз адбываюцца ў Расіі, перакінуцца на Беларусь.

— Калі сустракаюцца прэзідэнты дзяржаў — Беларусі і Расіі, жыццё ў Краснаярску сочыць за інфармацыяй?

— Вельмі ўважліва. На гэту тэму і сацыялагічнае даследаванне было праведзена. Пытанне "Як вы расцэньваеце палітыку Прэзідэнта Беларусі Аляксандра Лукашэўкі?" задалі і ва ўладных структурах, і прама на вуліцы. Да мяне таксама падыходзілі. Калі паказаў беларускі пашпарт, усе пытанні былі зняты. Большасць адносіцца да палітыкі, якую праводзіць кіраўніцтва Рэспублікі Беларусь, станоўча...

Гутарыла Ганна МАХАВІКОВА.

Латвія

"Мілья вобразы роднага краю"

У Цэнтры беларускай культуры ў Даўгаўпілсе адбылася выстава Галіны Жалабоўскай. Яна родам з вёскі Слабодка, што на Браслаўшчыне. Галіна атрымала мастацкую адукацыю ў Віцебскім педінстытуце і са студэнцкіх гадоў малое карціны: пейзажы і нацюрморты. Зараз жыве ў Даўгаўпілсе, выкладае маляванне ў школе. Выстава мела назву "Мілья вобразы роднага краю", бо на яе палотнах адлюстраваны дарагія сэрцу краіны Беларусі, яе малая радзіма.

Зрэдку Г. Жалабоўская піша марскія пейзажы, і адной з яе любімых работ з'яўляецца карціна "Мора". Гэту выставу Галіна прысвяціла сваім бацькам, якія нядаўна адзначылі залатое вяселле. Дагэтуль яе працы выстаўляліся ў Браславе і Вільнюсе.

Нямала цёплых слоў у адрас таленавітай мастачкі сказалі дырэктар ЦБК А. Кохан, старшыня таварыства "Уздым" Барыс Івановіч, паэты Станіслаў Валодзька, Яўген Голубеў і Зянон Буры, калегі па працы, сябры.

Трыо "Ластаўкі" і саліст Павел Прозар выканалі некалькі беларускіх песень, у тым ліку "Браслаўшчына" кампазітара Альберта Белуса на словы Станіслава Валодзькі.

Сваю працу "Цюльпаны" Галіна пакінула ў падарунак Цэнтру беларускай культуры.

Узнагароды ад Расіі

Дзеячы беларускай культуры ў Латвіі Валянціна Піскунова, Лявон Шакавец, Ганна Крупская, Зоя Кальвіч, Сяргей Аляхновіч, Станіслаў Валодзька і Таццяна Бучэль узнагароджаны Расійскай муніцыпальнай акадэміяй памятным медалём "Да стагоддзя М. Шалахава" за гуманізм і ўклад у славянскую культуру. Уручэнне ўзнагарод адбылося ў Доме Масквы ў Рызе. На ўрачыстасці прывітальныя словы сказалі Часовы Павераны ў справе Беларусі ў Латвіі Валерый Догань, намеснік дырэктара Дома Масквы Артур Невіцкі і сакратар Пасольства Расіі ў Латвіі.

Салістка Міжнароднага Шаляпінскага цэнтра Ганна Крупская праспявала некалькі беларускіх песень, у тым ліку знакаміты "Беларускі дом" на словы Станіслава Валодзькі і музыку Аляксандра Рудзкі.

Алена КАВАЛЬКОВА.

Ізраіль

Вынікі даследаванняў — у Інтэрнэце

Дазволяць падзякаваць за газету "Голас Радзімы", якую дасылаеце. Яна дазваляе быць у курсе культурнага жыцця Беларусі. Зараз я працую над кнігай па гісторыі яўрэйскай абшчыны ў Тураве ў 1841-1941 гадах. Першае выданне убачыць свет у Ізраіле на рускай мове. Гэта будзе вынік маіх шматгадовых архіўных пошукаў.

Іншыя працы, прысвечаныя гісторыі Беларусі і яўрэйскай Беларусі, вы можаце знайсці на сайтах Беларускага зямляцтва ў Іерусаліме. www.souz.co.il/belzem

Леанід СМІЛАВІЦКІ.

Расія, Комі

У сэрцы няма межаў

Днём нараджэння свайго зямляцтва на саснагорскай зямлі беларусы лічаць 29 кастрычніка 2001 года. Тады на першым сваім сходзе яны вырашылі: саюзу сяброў у Саснагорскай быць! І гэта цалкам заканамерна, бо ў нашым раёне пражывае каля тысячы беларусаў. А ўсяго ў Рэспубліцы Комі іх больш за 15 тысяч. Старшынёй беларускага зямляцтва ў Саснагорску стала Ганна Бурзьева, якая не толькі арганізатар і кіраўнік, але і душа грамадства, ініцыятар усіх яго спраў.

За чатыры з паловай года ў саюз саснагорскіх беларусаў аб'ядналіся прыкладна 70 чалавек, з іх 50 — актывісты. Якія дарогі прывялі іх з роднай Бела Русі на далёкую, але ўпадзбаную з часам Поўнач? У кожнага свой лёс, у кожнага свае жыццёвыя гісторыі. Многія трапілі сюды не па сваёй волі. У сталінскія часы іх прывозілі ў бязлюдны тэжны край цэлымі сем'ямі. Так, вясной 1934 года ў Комі прыйшоў чарговы таварны цягнік, халодныя вагоны якога былі набіты разпрасіраванымі. Сярод іх і сям'я Дзям'яновічаў. Людзей адвядлі ў лес і сказалі: "Жадаеце жыць — будуйце сабе жыллі". Толькі пачалі ўладкоўвацца на новым месцы, як галаву сям'і, Васіля Кандратавіча, выклікалі ў Княж-Пягост, больш яго ніхто не бачыў. Яго жонка, Вера Адамаўна, засталася адна з дваймі маленькімі дзецьмі. Хто скажа, якія пакуты выпалі на долю гэтай жанчыны? Але і іншым вакол было не лягчэй. Людзі дапамагалі выжываць адзін аднаму. Магчыма, дзякуючы гэтай дапамозе

і сваёй працы Веры Адамаўне ўдалося захаваць дзяцей, выгадаваць і вывучыць іх. Сын Пётр стаў чыгуначнікам, 46 гадоў прысвяціў любімай справе. Пятра Васільевіча ведаюць і паважаюць у Саснагорску. А ён даўно зрадніўся з нашым паўночным горадам, у якім выраслі яго дзеці і, на радасць бацьку, таксама сталі чыгуначнікамі.

Але, вядома, далёка не ўсіх беларусаў прывяла на бераг Іжмы бяда ліхіх гадоў. Эпоха вялікіх будоўляў клікала энтузіястаў пакараць рэкі, асвойваць цалінныя землі, абжываць "мядзведжыя куты". Пасля вайскавай службы ў Забайкаллі па камсамольскай пунёўцы прыехаў на станцыю Іжма Мікалай Петручэня. Родам ён з Баранавіч Брэсцкай вобласці, але даўно лічыць Саснагорск родным горадам.

А вось Антон Даргіль прыехаў у Комі з Віцебскай вобласці ў 1960 годзе. Уладкаваўшыся, прывёз у Саснагорск сваю нявесту. Шмат гадоў адпрацаваў на Саснагорскай лесебазе. Адзначаны ўрадавымі

ўзнагародамі — ордэнамі Працоўнага Чырвонага Сцяга і "Знак Пашаны".

Аляксандр Серадзянак нарадзіўся ў Віцебскай вобласці, у горадзе Сянно. У Комі АССР разам з бацькамі прыехаў у 1976 годзе. Па прыкладу бацькі пайшоў у міліцыю. Сем гадоў узначальваў Саснагорскую ДАІ, затым быў кіраўніком міліцыі грамадскай бяспекі. Прайшоў баявое хрышчэнне ў Чачні. Яго жонка, Таццяна Эдуардаўна, таксама беларуска, працуе ў школе.

У далёкай Беларусі карані супрацоўнікаў гарадской адміністрацыі Генадзея Аляксеевіча і Валянціны Аляксееўны Тараховых, якія нямаюць зрабілі для Саснагорска. Горад стаў для братоў не толькі малой, але і вялікай радзімай.

На жаль, няма магчымасці назваць пайменна ўсіх беларусаў, якія звязалі з Саснагорскам сваё жыццё, працай сваёй уславілі яго. У многіх з іх ужо выраслі дзеці і нават унукі. І зараз яны працягва-

юць справу сваіх бацькоў.

Мы жывём у пачаслівым горадзе: тут мірна ўжываюцца прадстаўнікі розных народаў і нацыянальнасцей. Саснагорск для ўсіх стаў вялікім гасцінным домам. Тут на невялікай тэрыторыі дружна суседнічаюць розныя нацыянальныя зямляцтвы, узбагачаючы адзін аднаго добрымі традыцыямі, звычаямі.

Нядаўна ў Цэнтральнай гарадской бібліятэцы адбыўся вечар "У сэрцы маім Беларусь і Расія!", прысвечаны 50-годдзю Саснагорска. Гучалі вершы і песні, апаведы аб людзях, якія захавалі ў душы любоў да гістарычнай радзімы. Можа быць, таму з такім нецярпеннем чакаем мы газету "Голас Радзімы", якая выходзіць у Мінску і для беларусаў, што жывуць за мяжой. Чытаюць сябры і "Інфармацыйны веснік", які высылае Пасольства Рэспублікі Беларусь у Расію на адрас зямляцтва. Усё гэта — ніці, якія злучаюць з родным краем. Хай яны мацнеюць.

У. КРАСНАПЕРАЎ.

Уражанні

"Знаёмая незнаёмая Беларусь"

Так называецца праект Асацыяцыі беларусаў Эстоніі. Дэвіз праекта — "Лепш адзін раз убачыць, чым сто разоў пачуць".

Ніна САВІНАВА, якая ўзначальвае Асацыяцыю і з'яўляецца аўтарам праекта, кажа:

— На жаль, аб'ектыўных звестак у эстонскіх сродках масавай інфармацыі пра жыццё ў маёй роднай Беларусі не хапае. Таму ў Эстоніі шмат жадаючых наведаць Беларусь, на свае вочы пабачыць, як тут жывуць. Мы арганізавалі ў рамках праекта ўжо другую паездку. На гэты раз прыехала 36 чалавек, якія маюць цяпер сваё ўяўленне пра сучасную Беларусь.

Мы склалі, лічу, выдатную праграму. Шмат дзе пабывалі, нашы турысты ў беларускіх магазінах куплялі беларускія трыкатаж, касметыку, абутак... Ездзілі ў Дудуткі, Нясвіж, Мір, знаёміліся з адроджанымі помнікамі беларускай архітэктуры. Адведлі беларускіх страў, разгледзілі беларускае нацыянальнае адзенне, спрабавалі танчыць беларускія танцы, слухалі, як граюць на старадаўніх беларускіх інструментах, якія цудоўна вырабы робяць з саломкі...

Уражанні ў гасцей Беларусі — сапраўды лепшыя. Людзі шчыра дзякуюць. Я ўпэўнена, што такія паездкі — рэклама, так бы мовіць, "з першых вуснаў". У групе — 15 карэнных эстонаў, прычым, не з Таліна, а з невялікага гарадка Віхві. Яны раскажучь пра ўсё ўбачанае сваім знаёмым, сваякам. І я ўпэўнена, што праз месяц прывяжу яшчэ групу. А далей праз нас мозуць прыехаць у Беларусь турысты з Фінляндыі, Швецыі. І лепшы варыянт, калі такія групы будуць вазіць выхадцы з Беларусі. Асабліва напачатку гэтай справы.

Вельмі многага Беларусь дасягнула. Мне здаецца, што настое час, калі прадымальнікам, якія займаюцца развіццём узноса турызму, адкрылі "зялёнае святло". На маю думку, гэта патрэбна Беларусі. Дарэчы, такім шляхам праходзіла мая дачка Эстонія: каля 5,5 мільёна чалавек прыехалі на яе паглядзець. І Беларусі сёння ёсць што паказаць...

Без усякіх каментарыяў прапаную ўвазе чытачоў выказванні нашых гасцей. Калі пазнаёміліся, мае суб'яднікі заявілі: пра палітыку мы не будзем гаварыць. Толькі пра ўражанні. Урэшце атрымаліся такія інтэрв'ю.

Людміла БОЕВА (Талін):

— Да беларускай дыяспары я не маю ніякіх адносін. Я — прадстаўнік маленькага народа, які ўкараніўся ў Хабараўскім краі на рацэ Амур. У Эстоніі жыў 22 гады. Мы ехалі ў Мінск праз Латвію, Літву. Уражанні ад сустрэчы з Беларуссю — цудоўныя. Гасцініца "Беларусь", дзе мы спыніліся, добрая, камфортная. У рэстаране "Крыніца", дзе мы абедалі, смачна кормяць. На экскурсіі бачылі выдатныя мясціны вашай сталіцы. Увогуле, Мінск вельмі прыгожы, утульны, добразычлівы і вельмі чысты. Для нас арганізавалі спецыяльны вечар. Выступаў ансамбль, гучалі старадаўнія беларускія інструменты, мы развучалі беларускія танцы. А ў Палацы моладзі бачылі работніцкіх дзяцей і іх маці. Вы зберагаеце сваю культуру, гэта цудоўна.

Як вярнемся ў Талін, будзем прапановаваць сваякам і сябрам прыехаць і паглядзець на Беларусь. Такія экскурсіі, я думаю, стануць настаяльнымі.

Нядаўна адпачывала ў вашым санаторыі "Радон". Мне там вельмі

спадабалася. Уважлівыя медыкі, абслугоўванне на вышэйшым узроўні. Шмат лязбных працэдур, у тым ліку і вельмі карысныя гразі. У параўнанні з Эстоніяй пуцёўка ў беларускі санаторый значна танней абыйшлася...

Хачу пажадаць Беларусі — далей квітнець!

Надзея КАЛДУСАВА (Талін):

— Я ў захапленні ад Мінска, ад прыёму. Народ добразычлівы, адкрыты. Ведаецца, я б хацела тут жыць, таму што мы паспрабавалі капіталізму — у поўнай меры...

Не хацела пра палітыку, але... У вас нядаўна адбыліся выбары Прэзідэнта. Большасць беларусаў, якія жывуць у Эстоніі, прагаласавалі за Аляксандра Лукашэнка. І хаця я не маю дачынення да беларусаў, сама з Расіі, але вельмі хацела, каб яго выбралі.

Я некалі была ў Мінску, а зараз зноў для сябе яго адкрываю. Дзякуй Ніне Савінавай за арганізацыю такой паездкі. Яна нам зрабіла шыкоўны падарунак. Я прыехала сюды з унучкай Лісай. Вырасла паказаць ёй Беларусь. Гэта як быццам кавалачак маёй маладосці. Няхай паглядзіць. Было ж у той час вельмі шмат добрага. Унучка нарадзілася ўжо пры іншай сістэме...

Прашу вас, не мяняйцеся, заставайцеся такімі, якія вы ёсць. У мяне тут няма нікога з родных, знаёмых, але, калі хаджу па вуліцах, няма страху, наадварот — з'яўляецца пачуццё абароненасці. Гэта так цудоўна!

Валыціна УЛАСАВА (Талін):

— Я прыехала з 12-гадовым унучкам. Сказала яму: глядзі на ўсё ўважліва, можа, не давядзецца больш тут пабываць. На што той адказаў: "Чаму гэта я ў Мінск не прыеду? Я вярнуся сюды і буду тут жыць".

— Вы не чакалі такой рэакцыі?

— Не чакала. Адно скажу ад сябе: так трымаць, горды незалежны беларускі народ! Мы любім вас! Вось мы бачылі, як развіваюць тут дзіцячую творчасць, які шукаюць таленты. Дзеці не марнуюць час, займаюцца карыснай справай. А гэта значыць, што ў іх ёсць будучыня. Увогуле, вы, бадай, адзіная з былых савецкіх рэспублік, якая захавала ўсё карыснае ад мінулага. Паездка гэта ў мяне асабіста нарадзіла пачуццё свята.

Індра ЛІП:

— Жыву ў эстонскім гарадзце Віхві, недалёка ад Таліна. Па прафесіі філолаг, выкладаю рускую мову. Зараз вяду заняткі ў Доме творчасці для моладзі, працую з саломкай і не толькі...

— У вас залатыя рукі, вунь якія пацеркі з саломкі на вас...

— Чалавек павінен мець сваё захапленне, сваю справу для душы.

— Вашы ўражанні...

— У Беларусі я ўпершыню. Мінск вельмі спадабаўся. Асабліва архітэктура мінулага стагоддзя. Прастор, размах — вось што прыцягвае.

Кожны горад павінен мець сваё аблічча. У вашага Мінска яно ёсць... На жаль, у Эстоніі, а яна — шматмоўная, зараз усё больш англійскіх шылдаў. Людзі ва ўзросце вучаць гэту мову. У вас жа такога няма. Я бачыла назвы толькі па-беларуску ці па-руску. Здаецца, дробязь...

— Што павезыце з Беларусі?

— Добрую памяць...
Запісала Ганна МАХАВІКОВА.

ベッセラ・ペロフスカ

Інтэрнацыянальнае дрэва жыцця

Дзесяць год назад, у студзені 1996 года, у "Кантактах і дыялогах", тады асобным бюлетэні, была надрукавана рэцэнзія Эдуарда Дубянецкага на кнігу лекара-оталарынгаля Аляксандры Іванаўны Дзедзінец "Святая да музыкі любові: аповесць пра унучкаў, якім ападызіруе ўвесь свет, і крыху пра сваю сям'ю", выдадзенаю коштам аўтара ў Оршы ў 1994 годзе. У гэтых успамінах раскажваецца пра поспехі ўнучкаў Веселы і Аляксандра, у жылах якіх цячэ беларуская, руская і балгарская кроў, а таксама мужа ўнучкі французка Алена, пра іх бліскучыя гастролі ў многіх краінах свету. Не абмінулі яны і Оршу. І вось прайшоў 10 гадоў. На канферэнцыі ў Оршы, прысвечанай Уладзіміру Караткевічу, адбылася новая сустрэча з Аляксандрай Дзедзінец, якая пераступіла ўжо 90-гадовы жыццёвы рубаж, але па-ранейшаму ўзначальвае ў Оршы клуб "Яшчэ не вечар", актыўна друкуецца, радуецца жыццю. Цяпер у яе ўжо з'явіліся і праўнучкі, якія таксама далучаюцца да музыкі. Пра свой род яна вырашыла напісаць (надзіва выразным почыркам) чарговы допіс. Аляксандра Дзедзінец, Жанчына, Маці, Бабуля, Прабабуля, — самы салідны па ўзросце сябар ГА "МАН".

デイ
エリーゼ
イエロー

Адам МАЛЬДЗІС.

Я не гісторык, не палітолаг. Я лекар і трохкі літаратар. Нарадзілася яшчэ да Кастрычніцкай рэвалюцыі... У глыбінях маёй памяці мільгаюць эпохі, людзі, падзеі. Вось наша маленькая Ксюша працягнула на Еўрабачанні сваю ручку дружбы з магчымым словам: "Разам!" У мяне ж узніклі асацыяцыі з уласнымі дзеньмі, унучкамі, праўнучкамі... Успывалі беспрывічыва больш даўнія малючкі, нешта шматвяковае. Скажам, уяўныя сцэны з балета Сяргея Пракоф'ева "Іван Грозны", хаця яго я нават не бачыла... Што б гэта значыла? І раптам востры 2003 года давядзецца, што гэты балет ставіцца на сцэне парызскай Гранд-Оперы (Opera National de Paris) і што ў час рэпетыцый і саміх спектакляў музыцьеру на піяніна мая ўнучка Весела Пялюўская-Персе, у жылах якой цячэ беларуская, руская і балгарская кроў. Аказалася, што і па мове, і па духу яна блізка славутаму балетмайстру Юрыю Грыгаровічу. Сустрэўшыся ў Парыжы, яны хутка знайшлі ўзаемаразуменне.

І вось аднойчы Весела і яе муж француз Ален прымалі ў сябе Ю. Грыгаровіча і Н. Бяссмертную. Як раскажвала мне дачка Ларыса, славетны гасці былі зачараваны маёй праўнучкай (адзначу, што балерыны часцей за ўсё бываюць бяздзетнымі). А калі гасці зайшлі ў музычны салон і пабачылі там схаваны ад чужых вачэй сямейны стэнд з дыпламамі міжнародных конкурсаў, лаўрэатскі пасведчанніямі, то Юрый Грыгаровіч быў вельмі здзіўлены: яго піяна-майстры не ўдастоіваліся такіх тытулаў...

Так вялікія артысты і мая ўнучка завязалі знаёмства. А пазалетася Весела і Ален са сваімі дачкамі гасцявалі ўжо ў маскоўскай кватэры Грыгаровіча і Бяссмертнай. Гаспадары паказалі (Алену — упершыню, а Весела ўжо была на X конкурсе імя П. Чайкоўскага) белакаменную сталіцу.

Хачу сказаць, што мае ўнучкі Весела і Аляксандр Пялюўскія перайшлі ўжо той узрост, каб выступаць на маладзёжных міжнарод-

ных конкурсах. Настала пара падумаць пра стабільную работу. І тут яшчэ адно спаборніцтва: Парызская опера нечакана абвясціла конкурс на вакантнае месца піяністкі ў балетную групу. Прэтэндэнтаў было многа, але Весела перамагла. Цяпер у яе адказная, цікавая і аўтарытэтная работа. Але па меры магчымасці яна працягвае выступаць і як салістка.

Весела і Аляксандр, як і належыць у дружнай сям'і, вельмі клапаціліся адносна адзін да аднаго. Сястра на правах старэйшай клапоціцца пра брата. І таму калі ў парызскай оперы з'явілася вакансія скрыпача аркестра, то Ален і Весела ўгаварылі Аляксандра, каб той паспрабаваў сваё імя перад аўтарытэтным журы. І ён выпрымаў вялікі конкурс, перамог. Такім чынам, цяпер у Парызскай оперы ўжо два выканаўцы руска-балгарска-беларускай крыві.

Весела і Ален — малайцы! Знайшоўшы стабільную работу, яны дазволілі сабе папоўніць сям'ю, падарылі мне трох праўнучак: у 1996 годзе пабачыла свет Дзіяна, праз чатыры гады — Эстэль, а два гады пазней — Лізавета. Усе яны яшчэ ў мацірынскім улонні ўспрымалі гукі піяніна і скрыпкі, а то і цэлага аркестра. І цяпер растуць, слухаючы класічную музыку і дома, і ў школе. Дзіяна вучыцца іграць на піяніна, а Эстэль сама выбрала віяланчэль. Праўда, у доме віяланчэль не было, але мая праўнучка, рэгулярна наведваючы канцэрты і тэатральныя спектаклі, прыглядвалася да ўсіх інструментаў і спынілася на віяланчэлі. У Лізаветы ж пакуль пачатны аркестр, але яна пастаянны слухач і глядач хатніх музыцыраванняў.

А ў час адпачынку мае музыканты гастраліруюць. Не магу нават пералічыць усе іх выступленні, якіх было многа і ў Еўропе, і ў Азіі. Спыняюся толькі на 2005 годзе, калі ўсёй сямейкай яны з'явіліся ў Японію. Весела і Ален выконвалі класіку то дуэтам, то сола, а то і трыо. Дзіянка ў далёкім зарубежным тур-

нез як юная піяністка была ўпершыню.

У гарадах Японіі мае родныя давалі штодзённа па два-тры канцэрты.

Пісалі, што стамляліся неверагодна. У Веселкі і Алена гэта ўжо другія гастролі ў Краіне ўзыходзячага сонца. Праўда, у Веселкі выступленні ў Японіі было больш. Згадваючы, як у 1994 годзе яна званіла мне з горада Осака, дзе знаходзіцца славуная ўсім свеце канцэртная зала — The Symphony Hall. Тут выстаўлены фотаздымкі знакамітых гасцей, якія мелі гонар там выступаць. Сярод іх — Геберт фон Караян, Рыкарда Муці, Ісак Стэрн, Святаслаў Рыхтэр і Масіслаў Растрпаўніч. І вось у адной з лепшых канцэртных залаў свету выступала і мая мілая ўнучка. У лісце яна мне прыналася: "Як Наташа Раствова ішла на свой першы бал, так і я з трапятаннем пераступіла парог гэтага храма мастацтваў. Але як толькі дакрануліся пальцы да клавішаў раяля, то ўсё навокал аказалася на другім плане і засталася толькі музыка — музыка ўва мне. Ад японскай публікі ў гэтай цудоўнай зале я адчула ап'яняючую радасць поспеху".

Вярнуўшыся ж з Токіо ў Парыз, унучка мусіла зноў часова расставіць са сваёй сям'ёй. Яна паляцела ў Пекін з Парызскім оперным тэатрам.

У заключэнне — некалькі слоў пра майго дарагога ўнучка Аляксандра Пялюўскага, які цяпер таксама перабраўся з Балгарыі ў Францыю. Ён лаўрэат міжнародных конкурсаў, вучань сусветна вядомага скрыпача Іегудзі Менухіна. Спадарожніцай свайго жыцця выбраў удачную слухачку, але па прафесіі далёкую ад мастацтва: Тэрэза — эканаміст. Пакуль знаёмы мы толькі завочна. Чакаю ад іх яшчэ адну радасную вестачку, якая датычыцца далейшага росту нашага інтэрнацыянальнага дрэва жыцця.

Аляксандра ДЗЕДЗІНЕЦ (Орша).

НА ЗДЫМКАХ: Ален і Весела ПЯЛЮЎСКІЯ і іх дачка Дзіяна.

"Манаіст імкнецца да дыялогу, але здольны толькі на маналог"

Ілона Барадуліна — графік, які тонка адчувае лінію на "плоскасці свабоды".

Дачка народнага паэта Беларусі Рыгора Барадуліна, філолаг па адукацыі, Ілона доўгі час жыла і займалася жывапісам у Санкт-Пецярбургу. Паўтара года назад пераехала ў Мінск. Атмасфера тут для творчасці спрыяльная, але не ўсе разумеюць графічнае адлюстраванне рэчаіснасці ў стылі Ілоны Барадулінай. Яна лічыць, а так і ёсць, што манеру, накірунак яе мастацкіх ідэй не ўжываў ніхто раней, ды і цяпер паўтарыць не ў стане. Ілона Барадуліна вызначае свой стыль як манаізм.

Не быць такім, як усе, рабіць так, як робіш толькі ты. Ілона ніколі не расстала са старадаўнім галандскім талерам з надпісам "У згодзе малая справа вырастае". Ён для яе мае асаблівае значэнне.

Яна малюе так, як адчувае, як кажа ёй творчае натхненне. Традыцыйнай мастацкай адукацыі ў Ілоны няма, яе захапляюць культуры Старажытнага Егіпта і Старажытнай Грэцыі, якія любіць і добра ведае. Менавіта старажытныя грэкі выдалі лінію на плоскасці і маглі ўдыхнуць жыццё ў выяву, не надаючы ёй аб'ёму. Так і лінія Ілоны, глыбокая лінія на плоскасці, пераходзячы з аднаго вобраза ў другі, распачынае гульню, падобную на дыялог, але толькі падобную... У наш час, калі глядач бачыць у карціне тое, што хоча ўбачыць, інтэрпрэтуе яе, не зважаючы на сэнс, які надае ёй аўтар, дыялогу паміж стваральнікам і глядачом быць не можа — лічыць мастацка. І не трэба. Галоўнае — эстэтычная асалода, якую атрымліваюць яны ад гэтай гульні.

Але ўсё ж. Цікава, адкуль, напрыклад, бярацца колеры, з'яўляюцца ашчэні? "Сярэбраны, залаты і белы колеры лепш за ўсё глядзяцца на чорным фоне. Гэта значыць, я беру гэтыя колеры, зыходзячы з пачатковага матэрыялу, а фон у мяне заўсёды чорны." У карцінах Ілоны сканцэнтравана знакавая піктаграма, і у залежнасці ад асвятлення, яго пераходу ад сонечнага да электрычнага, на першы план выступаюць самыя розныя дэталі, вобразы, змяняюцца акцэнты. Быццам карціну можна чытаць на некалькіх мовах.

На карцінах жанчына... "Гэта мой яшчэ адзін эстэтычны прыём выяўлення. Лінія мая ідзе авалам, а жанчына — гэта і ёсць авал, яе лягчэй выгнуць, а мужчыну — не. Яшчэ адзін момант: можна намаляваць жанчыну, яшчэ адну і яшчэ адну, і гэта добра глядзяцца ў плане перацягвання ліній і форм. Трэба

яшчэ бачыць, што гэта ўмоўныя жанчыны, у іх нават фрызуры аднолькавыя, профілі. Гэта вобраз, сімвал. Магу сказаць, што быў перыяд у творчасці, калі я больш паглыблялася ў сваё "Я". Цяпер перайшла да выяўлення свабоды. А свабода для мяне... рыбы, ітшкі, вішні. Тое, што не зроблена чалавекам, тое, што існуе па-за мяжой яго фантазіі." — кажа мастачка.

На сваіх перформансах Ілона імкнецца растлумачыць сваё мастацтва, але без асаблівай ахвоты, таму што гэта цяжка, амаль немагчыма. Тэорыя манаізму існуе, і, калі хто цікавіцца ёй, дык ёсць магчымасць зазірнуць на сайт www.arthome.ru, дзе знаходзіцца яшчэ і прэзентацыя новых работ.

Запісаны на відэа некаторыя перформансы, адзін з якіх называецца "Галодная вада".

Ён быў прадстаўлены ў Санкт-Пецярбургу ў межах праграмы "Гульні добрай волі" на караблі "Шугнец" — "Горад, культура, вада, прастора". Там на нямецкі грант быў арганізаваны Міжнародны фестываль перформансаў, на якім мастакі пускалі ў вадку свае творы. Хаця на самой справе не было запланавана назаўсёды з ім развітацца, але так здарылася, што з пяці палос (2,5 м) малюнкаў Ілоны на бліскачай мяккай фальзе тры

былі ўсё ж "з'едзены" Нявой.

Мастачка ўдзельнічае ў выставах, пленэрах, перформансах і іншых мастацкіх акцыях у Беларусі, Расіі, а таксама ў Аўстрыі. Самыя адметныя персанальныя выставы "Wo-men-XXI стагоддзе", што адбыліся ў 1993 годзе ў Галерэі Сальвадора Далі (Санкт-Пецярбург), а ў 1995-м — у мурах Гаральдскай ратушы Вены. Выстава-акцыя "СТЕРПЕН" прайшла ў Санкт-

Пецярбургу (1994), а "Новае Барока" ў Мінску і аўстрыйскім горадзе Цвейтлю (1996), штогадовыя пецярбургскія выставы і перформансы ў "Манежы". У канцы сакавіка гэтага года Ілона Барадуліна рабіла выставу-перформанс у Мінску, у кафе-галерэі "Добрыя Мыслі".

Калі я запыталася, ці хоча Ілона вярнуцца ў Пецярбург, яна адказала: "Можа толькі для таго, каб забраць свае творы." Таму што пачаўся новы этап у творчасці мастачкі. "Мне хацелася б павандраваць, зрабіць выставу, напрыклад, у Празе. Яблык павінен усё ж далёка ўпаці ад яблыні, каб новая яблыня вырасла мацнейшай. Калі б мастакі нікуды не выязджалі, хто б іх ведаў? Напрыклад, калі б Марк Шагал не пакінуў Беларусь, хто б яго ведаў? А калі б Мадзільяні застаўся ў Італіі, Гаген у Галандыі, калі б... і яшчэ шмат разоў калі б. Мастак павінен быць там, дзе ён патрэбны. Галоўнае — неслі з сабой сваю радзіму, свае традыцыі, але не абмяжоўвацца нацыянальнымі рамкамі," — лічыць Ілона Барадуліна.

І яшчэ наконт прызнання ў мастацтве жанчыны. Не трэба забываць адну прастую ісціну: "У таланта нет пола, есть только потолок."

Марына ГАБРЫЯНІК
НА ЗДЫМКАХ: Ілона БАРАДУЛІНА; работа мастачкі; перформанс у кафе-галерэі "Добрыя Мыслі".

Дэбют

Наталья ПЛИСКОВСКАЯ, 14 лет (Минск)

Потерялась во времени

АНГЕЛ

А у вас есть ангел-хранитель?

Он есть у каждого. Ангел может быть совсем рядом. Ну вот хотя бы молочник, который каждое утро привозит к калитке молоко, или, например, ребенок, гордо шагающий по лужам, улыбающийся со звездами. У меня есть ангел. И сейчас он стоит у меня за спиной. Наверное он что-то говорит. Дай мне дар слышать тебя, ангел. Дай дар мне жить, узнавая тебя в молочнике, в ребенке, в лучах солнца. Я иду тебя в волне. Я тебе просто улыбнусь. Охраняй меня, ангел. А пока я буду спать, ты мне непременно приснишься.

Завтра будет день, я привычно открою калитку, заберу бутылку молока, которую оставил молочник. А может быть ты, ангел?

ВАНИЛЬНО-МУСКАТНОЕ

Ванильное. Небо бывает ванильное, только ночью, когда можно увидеть эту ванильную тень.

Мускатное. Море бывает мускатное, только когда влюбляешься, девочка.

А влюбиться просто, поверь. Но не всем везет влюбиться взаимно. На самом же деле взаимность — это потеря интереса к любви.

Ты можешь плакать, девочка. Тебе не увидать эту ваниль. Тебе не дотронуться до мускатного моря. Ты не искупаешься в лучах зари. Ты больше не будешь любить. Ты не сможешь потерять любовь. Завидуй. Теперь ты завидуй мне.

***

Ничтожные слезы,
Прощение прозы.
Кровавые пятна.
Прости, виноват.
Стеклянные глазки,
Красивые сказки.
Может,
срисуюсь.

Пропишешь.
Мне сложно — услышишь?
Напишешь любовь
И отправишь по волнам
Ты ловишь?
Ловлю.
Лав Ю.
Да, я тоже тебя люблю.

ЗВУКИ

СЛОМАННОЙ ЛЮБВИ

Пейзаж. Глухой, неприветливый. Я мечтаю о понимании. Я всячески иду призна-

ния. Черт. Голова болит. А у меня нету сил. Нету сил собраться с мыслями. Хочу поставить будильник на 7.00, а проснуться в 7.08... Не хочу его больше слушать. Странно. Странно, что друзья, сидящие рядом, уже не здесь...

Странно, что любовь все так ломает... Хотя, в общем все это не странно, все это уже смешно... Мне нужно тепло, просто быть рядом! Нету. Чету никого. Мне холодно.

Пейзаж. Глухой. Неприветливый. Я мечтаю о понимании. Я мечтаю о тебе.

Птица. Я не летаю. Я взлечу. Птица. Я не умею. Я хочу. Тихо.

Банально. Больно.

ПОТЕРЯЛАСЬ ВО ВРЕМЕНИ

Уехала. Поезд. Идет дождь... град... ливень... Ты стоишь на перроне возле Чернигова. Остановка 20 минут. Это только сейчас тебе кажется, что это много. Только сейчас ты думаешь, что столько всего успела бы ему сказать за эти двадцать с лишним минут... секунд...

Плачешь. Плачешь? Ты просишь прощения. У него, у неба, у Бога. Ведь кто-то из них разлучил вас.

"Эй, я люблю тебя... Ты слышишь?..." Нет... не слышишь?... не любит... Он просто скучает по тебе. Скучает. И сам не знает, что посчитал бы счастливым концом.

А эти капли... Такие теплые... Они похожи на его взгляд... Такой родной и такой холодный, как ветер в лицо. Но ведь это банально: плакать из-за любимого человека, правда?

ФАРФОРОВАЯ ДЕВОЧКА

Фарфоровая девочка-кукла запускает кораблики в ручей. Один, второй, третий... Ей на плечи садятся бабочки — но она не чувствует. От воды дует прохладный ветер — она не чувствует. Она ведь фарфоровая. Складывает себе кораблики, один за другим... запускает в путь один и тот же текст, написанный на бумажных бортах: "Я ТЕРЯЮ ЖДАЛА ВСЮ ЖИЗНЬ". И ждёт ей спокойно. Сидит себе, ничего не чувствует, запускает кораблики и ждёт... А кораблики по ручью плывут, заворачивают за угол и тонут в канализационном локе. Все до одного тонут: "Я тебя ждала всю жизнь..."

Художественная гимнастика

ЗАЧЕМ ГИМНАСТКИ УЧАТСЯ СТРЕЛЯТЬ?

Художественная гимнастика — самый красивый и загадочный вид спорта. Главный тренер национальной сборной по художественной гимнастике Ирина ЛЕПАРСКАЯ решила раскрыть несколько профессиональных секретов и рассказать о том, что ждет белорусскую гимнастику в будущем.

— Недавно белорусская сборная вернулась с турнира в Каламате. Какие впечатления от поездки в Грецию?

— Это был XIV турнир в Каламате. В нем мы участвуем с момента образования суверенной республики Беларусь. В этот раз, к сожалению, на турнир не приехала российская команда. В Каламате главными соперниками белорусской сборной, стали украинские гимнастки. Так что уровень турнира, несмотря на отсутствие российской сборной, остался довольно высоким. В этом году в Греции было представлено 20 государств.

— Восемь медалей, которые привезла из Греции белорусская сборная, — это хороший результат?

— Это очень хорошо. Девочки выиграли многоборье, обойдя болгар. Причем, разрыв был пять баллов, что для художественной гимнастики солидно. В многоборье наши лидеры Инна Жукова и Светлана Рудалова соревновались с украинками Анной Бессоновой и Натальей Годунко. Жукова стала третьей, Рудалова — четвертой. В индивидуальных выступлениях Жукова выиграла "мяч", и стала дважды третьей. Один раз бронзу завоевала Света Рудалова. Для нее это большая радость. Дело в том, что это ее первая серьезная награда после перенесенной травмы. Сейчас мы готовимся выступить еще на нескольких чемпионатах, после чего сборная примет участие в Гран-при BelSwissBank, который состоится в Минске 20-21 мая.

— Ничего не изменилось в составе

участников Гран-при?

— Все страны подтверждают свое участие. На данный момент о желании приехать на соревнование сообщили команды 23 стран, включая Россию. Не приедет команда Словакии, которая останется дома и будет бороться на своем национальном чемпионате. Список может быть расширен и в рабочем порядке. Заявляется количество участников от той или иной страны. Кто из спортсме-

давно вернулась в большой спорт?

— Пока известно только, что в Минск от России придет четыре гимнастки. Я думаю, что придет и Кабаева. Я не вижу препятствий для ее участия в турнире. Она любит Минск, тренируется в полную силу, стала чемпионкой России. Мы желаем ей здоровья и ждем.

— А кто еще из сильнейших может приехать?

— Все. Я уверена, что на турнир соберутся сильнейшие спортсменки. Все. Даже чемпионат мира не такой представительный, что касается многоборья, как Гран-при BelSwissBank.

— Во времена СССР был популярен спортивный девиз: "Все выше, и выше, и выше". К гимнастике он применим? Чем будут удивлять судей спортсменки через 20 лет?

— Слава Богу, перед нами не ставят задач, выпол-

нения художественных элементов.

— Каким вы видите будущее белорусской художественной гимнастики? Существует четкая стратегия развития?

— Конечно. Мы постоянно над ней работаем. И не только мы, но и специалисты научно-исследовательских институтов.

— Чем ученые могут помочь гимнасткам?

— Многим. Например, исследованиями в области медицины, развития функций человеческого организма. У нас девочки даже стреляют из пневматического оружия. Таким образом, корректируется развитие левого и правого полушария головного мозга.

— Гимнастки выезжают на стрельбища?

— Мы стреляем в зале, у нас есть винтовка, мишень и специальная сбалансированная подставка для стрельбы. Используем много разных методик тренировок. Но большинство из них предпочитаем держать в секрете.

— Влияет ли на результаты качество экипировки спортсменок?

— Наряды нашим гимнасткам создают белорусские умелицы. С каждой гимнасткой работают дизайнеры. Они подбирают украшения индивидуально. В том числе и с учетом темперамента спортсменки.

— Предельный возраст для занятия художественной гимнастикой есть?

— Нет. Алина Кабаева хочет доказать, что и в 30 лет можно успешно выступать на спортивной арене.

— А как белорусский зритель относится к гимнастике?

— Замечательно. Я думаю, что 20, 21 мая на Гран-при BelSwissBank во Дворце спорта соберется множество зрителей. Мы сейчас вплотную работаем над программой этого самого престижного турнира. Зрителей ждут выступления звезд мировой гимнастики и множество сюрпризов.

Наталья НАУМЕНКО.
НА СНИМКАХ: Ирина ЛЕПАРСКАЯ; Светлана РУДАЛОВА.
Фото БелТА.

Скейт-парк в Бресте

В Брестском городском парке культуры и отдыха открылся скейт-парк. Создавали его члены БРСМ при поддержке и финансировании городских властей.

Все установленные горки и препятствия отвечают стандартам безопасности и

позволяют делать разнообразные трюки. Здесь уже начали тренироваться любители скейтов и роликов, а также велоакробаты. Ровно год назад здесь была открыта лыже-роллерная трасса. НА СНИМКЕ: трюкачи осваивают трассу.

Фото Романа КОБЯКА, БелТА.

Европа покоряется штангистам

На чемпионате Европы по тяжелой атлетике в польском городе Владиславо медали для белорусской сборной добывают как штангисты, так и штангистки.

Белорусский штангист Виталий Дербенев завоевал три золотые медали чемпионата Европы по тяжелой атлетике. Выступая в весовой категории до 56 кг, ветеран нашей сборной сначала в толчке, а затем в рывке занял первые места, что обеспечило ему и победную сумму в двоеборье.

30-летний атлет, ранее дважды выигрывавший аналогичные турниры, и на этот раз оказался сильнее своих европейских соперников.

На пьедестал почета поднимался и Геннадий Махвиеня. Не разминулась с этой приятной церемонией и Анна Батюшко, выигравшая в категории до 63 кг серебряную медаль по сумме двоеборья — 234 кг, малую золотую медаль в рывке — 110 кг и малую бронзовую в толчке — 124 кг.

Футбол

Александр Глеб стал первым белорусским футболистом, пробившимся в финал Лиги чемпионов

В нынешнем сезоне в лондонском "Арсенале" появился белорусский полуза-

щитник Александр Глеб. С его приходом "канониры" впервые в своей истории вышли в финал Лиги чемпионов. Глеб стал настоящим мотором и одним из лидеров лондонского клуба. Конечно, говорить, что только Глеб вывел команду в финал, нельзя, но то, что он внес огромный вклад в командные успехи, бесспорно.

Финал самого престижного клубного турнира Европы состоится в Париже 17 мая.

Полосу подготовила Екатерина Немогай.

нок придет, мы будем знать накануне соревнования.

— А будет ли представлять Россию Алина Кабаева, которая не так

нить которые можно лишь на пределе возможностей человеческого организма. У нас есть возможность варьировать, повышая оценки за счет техничности исполне-

Экстрим

"Семь вершин" у Лунных гор

Белорусская экспедиция в Уганде пробивается к вершине Лунных гор сквозь джунгли и болотные топи.

В рамках проекта "Семь вершин" группа белорусов в составе восьми человек совершает восхождение на вершину самой высокой горы массива Рувензори (Африка) — Маргариту (5109 м). Местные племена называют этот массив Лунные го-

ры. Цель экспедиции — водрузить на вершине государственный флаг и эмблему Белорусского телеграфного агентства, рассказал по телефону корреспонденту БЕЛТА руководитель экспедиции Сергей Варивода.

В столичном парке имени Горького прошел турнир по силовому многоборью

НА СНИМКЕ: самый пожилой участник турнира Михаил ВЕРБИЦКИЙ.
Фото Максима ГУЧЕКА, БелТА.

Сукенку Мэрылін Манро ўбачылі ў Мінску

У Нацыянальным музеі гісторыі і культуры Беларусі (вул. Карла Маркса, 12) адбылася унікальная выстава "Italy Very Glamour", якая стала ілюстрацыяй развіцця моды пасля Другой сусветнай вайны. Арганізатары і куратары выставы — Нацыянальны музей гісторыі і культуры Беларусі, Фонд "Мастацтва Сарціраны" (правінцыя Павія, Італія), музей моды MU-MO пры падтрымцы Пасольства Італіі ў Беларусі і МЗС Італіі.

Выстава — вынік развіцця культурнай дыпламатыі Італіі і Беларусі. Летась у Мінску экспазіцыя "La Dolce Vita і не толькі" ўпершыню пазнаёміла беларусаў з гістарычнай калекцыяй жаночага касцюма, што належыць сусветна вядомаму італьянскаму музею моды MU-MO.

Апошнім разам глядачы пабачылі Высокую моду (Alta Moda) з Італіі. Шэсцьдзесят унікальных твораў, раздзеленых часам і прасторай, належалі такім выдатным асобам, як Ава Гарднер, італьянская графіня Герардэска Тэадола, Клаўдзія Кардзінале, Жаклін Кэнэдзі, Моніка Белучы... Актрысы, спявачкі, арыстакраткі, прадстаўнікі каралеўскіх сем'яў — вось для каго ствараліся

модныя шэдэўры. У іх яны толькі аднойчы з'яўляліся на значных прыёмах ці ўдзельнічалі ў здымках.

Да прыкладу, маленькі шэдэўр ад Джанні Версачэ для Наомі Кэмпбэл, якая была з Рычардам Гірам на кінафестывалі ў момант уручэння яму прэміі за ролю ў фільме "Амерыканскі жыгала". Элегантная чорная сукенка з інтрыгуючым чароўным шлейфам, аздобленым дамаскім шоўхам.

Мадэль Валянціна — насычаная яркім характарам спакушэння чырвоная сукенка, якая з'яўляецца паўторам мадэлі, зробленай спецыяльна для Мэрылін Манро ў 1960 годзе.

Яшчэ адзін прыклад — пінжак Джанні Версачэ 80-га года, які вабіць шыкам і належаў знакамітаму італ-

янскаму скульптару Самадора — аўтару герба Італіі.

Па словах дырэктара музея MU-MO спадара Джорджыа Форні, выстава атрымала англійскую назву "Italy Very Glamour", таму што тэрмін Glamour і з'яўляецца галоўнай характарыстыкай вырабаў, якія зачароўваюць.

У калекцыі вядучых мадэльераў сёння інвестуюцца вялікія капіталы. Адна сукенка можа каштаваць больш, чым дом або шыкоўная кватэра. Чаму? Для стварэння аўтарскіх карункаў або ўзору на тканіне месяцамі працуюць цэлыя каманды.

Высокая мода, па словах Джорджыа Форні, з'яўляецца асноўным інструментам эканамічнага развіцця ўсяго тэкстыльнага сектара, гар-

барнай і лёгкай прамысловасці ў такой краіне, як Італія, і займае значнае месца ў структуры УВП краіны.

Пасол Італіі ў Беларусі спадар Гульельмао Ардзіцоне, прадстаўляючы выставу, сказаў: "Італьянская мода, так званы "made in Italy" — гэта і эканамічны, і культурны феномен. Упэўнены, менавіта сплаў крэатыўнасці і арганізацыі прыцягвае да сябе ўвагу беларускай моладзі, якая цікавіцца італьянскім дызайнам і італьянскай модай. Выстава прысвечана ёй".

Анастасія МЯРКУЛАВА. НА ЗДЫМКАХ: сукенка дызайнера Піна Ланцэці; жонка пэра Італіі ў Беларусі Г. Аргацоне Клаўдзія АРДЦІОНЕ з Д. ФОРНІ; на выставе. **Фота аўтара.**

Лаўрэаты з Дзятлава

У Мінскай гімназіі-каледжы пры Акадэміі музыкі прайшоў пяты рэспубліканскі конкурс скрыпачоў імя П. Валадарскага.

У ім удзельнічалі і вучаніцы Дзятлаўскай дзіцячай школы мастацтваў Аляксандра Шатненка і Алена Гаўрыш. У малодшай групе (дзеці да 11 гадоў) яны падзялілі другое месца! У конкурсе прымалі ўдзел юныя таленты з Мінска, Гомеля, Брэста, Барысава, Ліды, Полацка... Усяго — 41 чалавек (з іх 18 — мінчане).

Каб лепш падрыхтавацца да конкурсу, настаўніцы Аксана Шэйна, Вольга Гаўрыш звярталіся за кансультацыямі да вядомых выкладчыкаў Лідскага і Гродзенскага музычных школ.

Праграма канцэрта была складаная, нагрукка — вялікая. Але, нягледзячы на свой юны ўзрост, дзяўчынкі

атрымалі прাপанову працягнуць вучобу ў гімназіі-каледжы пры Акадэміі музыкі ў Мінску.

Юсіф ЗАЯЦ.

Сяброўства ў вымярэнні Інтэрнэт-прасторы

XXI стагоддзе падаравала такую цудоўную рэч, як Інтэрнэт. Не так даўно наша 65-я школа горада Мінска стала ўдзельніцай праграмы пашырэння доступу і навучання ў Інтэрнэце. Наш першы міжнародны чат праходзіць у навукова-тэхнічнай бібліятэцы горада Мінска. Яго тэмай былі "Каледы і навагоднія традыцыі маёй краіны".

У размове прымалі ўдзел студэнты, вучні і настаўнікі з Азербайджана, Арменіі, Беларусі, Грузіі, Казахстана, Кыргызстана, Малдовы, Таджыкістана, Туркменістана, Узбекістана і Украіны. Кожны ўдзельнік меў магчымасць

расказаць пра сваю краіну. Нам вельмі спадабаліся апаведы школьнікаў з Грузіі і Малдовы. Падчас размовы мы жартавалі, успаміналі цікавыя гісторыі.

Тэма другога чата — "Удзел таленавітых дзяцей у навукова-практычнай дзейнасці". Нашымі суразмоўцамі сталі вучні 9-11 класаў і настаўнікі сярэдніх школ краін СНД. На гэты раз мы абмяняліся вопытам удзелу ў навукова-практычных канферэнцыях і алімпіядах. На прэзентацыі нашай школы настаўнікаў і вучняў з іншых краін зацікавілі мультымедыійныя ўрокі, якія практыкуюцца ў нас на працягу трох гадоў.

Адбыліся таксама прэзентацыі школ іншых краін. Мы абмяняліся меркаваннямі і знайшлі многа новых сяброў. Цяпер перапісваемся з імі па электроннай пошце.

Выдатна, што ёсць такія праграмы, якія дазваляюць нам.

Ганна СТРЕЖ, вучаніца 11 "Б" класа сярэдняй школы № 65 г. Мінска

Рычард Груша — народны дыпламат з Ліды

Звычайна замежныя паслы запрашаюць да сябе на прыём дзяржаўных дзеячаў, палітыкаў ды іншых асоб з высокім статусам. А вось нядаўна кітайскі пасол у Мінску У Хуньбін прыймаў лідскага мастака-скульптара Рычарда Грушу, пакуль яшчэ не шырока вядомага ў беларускай сталіцы. Размова была сяброўскай і змястоўнай.

Сустрэча гэта, у якой удзельнічалі таксама беларускія навукоўцы Ігар Захаранка (Мінск), Сяргей Асапылка (Гродна) мела плён. У выніку запланаваны шэраг сумесных творчых праектаў. У прыватнасці, нашы кітайскія сябры зацікаўлены ўвекавечыць уклад знакамітых беларусаў у нацыянальную культуру КНР і ўстанавіць у гонар такіх падзвіжнікаў у сваёй краіне памятныя знакі і

мемарыяльныя дошкі. І менавіта лідчанін Р. Груша мае багаты вопыт мастацкага выканання такіх работ. Таму для ажыццяўлення гэтага праекта мяркуецца запраسیць у Паднябесную творцаў Прынямонна. Пазней плануецца правесці ў Кітаі мастацкую выставу Рычарда Грушы.

Лідскае акно ў дружалюбную ўсходнюю краіну нечакана прыадкрылася ў канцы мінулага года, калі Рычард Баляслававіч удзельнічаў у праведзенай Белдзяржуніверсітэтам і Пасольствам КНР у Мінску міжн яброў Кітая". Было гэта якраз пасля афіцыйнага візіту ў КНР Прэзідэнта Беларусі і расцэнена шановай публікай, у тым ліку і кітайскімі дыпламатамі, як праяўленне народнай дыпламатыі ў падтрымку прэзідэнцкага курсу. Пачатак добрай справы, лічыць Р. Груша, атрымае працяг і паслужыць на карысць нашых дзяржаў.

Алесь ЖАЛКОУС

Анонс

Паказвае Беларусь-ТБ

Intelsat 904, 60 у. д.
"НАРОДЖАННЯ ў СССР"
"МАЁ ВАЕННАЕ ЮНАЦТВА"
12 мая ў 11.20.

Суровыя ваенныя гады супалі з юнацтвам мільёнаў савецкіх грамадзян. Аднак і тады ўлюбляліся і пакутавалі, чакалі сустрэч.

Пра сваё юнацтва, апалена вайной, раскажуць генерал-маёр артылерыі ў адстаўцы Віктар Шамодзі і Таісія Шамодзі — санінспектар кавалерыйскага эскадрона.

"У ЦЭНТРЫ ЎВАГ"

Па нядзелях у 21.00.
Штотыднёвая інфармацыйна-аналітычная праграма. Агляд асноўных падзей у краіне і свеце за тыдзень. Сюжэты рыхтуюць журналісты-эксперты ў сваіх галінах.

"ПЕСНІ МІНУЛАГА СТАГОДДЗЯ"

Па пятніцах у 00.30.
Гэта гісторыя эстрады ў асобах. Куміры і зоркі, народныя артысты і ўсенародныя любімцы ў праграме "Песні мінулага стагоддзя" падарожнічаюць у часе. У маі тэлегледачы змогуць сустрэцца з народнымі артыстамі Беларусі Віктарам Вуляччам, заслужанай артысткай Беларусі Надзеяй Мікуліч, народнымі артыстамі Беларусі Ядвігай Паплаўскай і Аляксандрам Ціхановічам.

"РАЎНАВАГА"

АСЯРОДДЗЕ ПРАЖЫВАННЯ"
Па чацвяргях у 19.20.
Экалагічная праграма. Галоўная тэма праграмы "Раўнавага. Асяроддзе пражывання" — гэта экалогія чалавека, якая ўключае ў сябе экалогію вялікага горада, экалогію харчавання, вады, экалогію побыту і экалогію навакольнага асяроддзя.
Час выхаду перадач — 19.20.
скі. (Удакладненні — www.tvr.by.)

«Голас Радзімы»
Галоўны рэдактар
Наталія САЛУК.

ЗАСНАВАЛЬНІКІ:
Міністэрства зношніх спраў Рэспублікі Беларусь;
Камітэт па справах рэлігіяў і нацыянальнасцей пры Савеце Міністраў Рэспублікі Беларусі;
Беларускае таварыства дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі;
Беларускае таварыства па сувязях з суайчыннікамі за рубяжом «Радзіма».

Рэгістрацыйнае пасведчанне №81. Падпісны Індэкс у Беларусі 63854.
Аб'ём 8 друк. аркуш. Тыраж 1561 экз. Заказ 639Г. Падпісана да друку 5.05.2006 г. у 12.00.
Газета набрана і звярстана на рэдакцыйным настольна-выдавецкім комплексе. Знакам R пазначаны рэкламныя матэрыялы.
Адрэсавана ААТ «Чырвоная зорка» (220073, г. Мінск, 1-шы Загарадны завулак, 3).
Пазіцыі рэдакцыі і аўтараў, матэрыялы якіх друкуюцца на старонках «Голасу Радзімы», могуць не супадаць.
© «Голас Радзімы», 2006.

Наш адрас: 220005, Рэспубліка Беларусь, Мінск, пр. Незалежнасці, 44.
Тэлефоны (+375 - 17) 288 - 11 - 97 (бухгалтэрыя), 288-12-80, 284-76-56, 288-17-82 (тэл./факс).
Галоўны рэдактар: 8029-6-88-17-82. Email: golos_radzimy@tut.by

ЧЫТАЙЦЕ «Голас Радзімы»
ў ІНТЭРНЭЦЕ:
http://www.belarus21.by

Офіцыйна
ЕврАзЭС должно
работат на благо
стран и народов
Стар. 2

BELARUS 21.BY
Беларусь on-line у Інтэрнэце

"Млын моды — 2006"
**"Эмоцыі
формы"**
Стар. 15

Газета выходзіць
у другі і чацвёрты
чацвер месяца.

Кошт
у Беларусі
1 000 рублёў.

25 мая, 2006

Газета з Беларусі

Голас Радзімы

№ 21-22 (2995-2996)

Выдаецца з 1955 года

Дзяржава і дыяспара

ІН КАРЭНДА:

**"Забяспечваем
інфармацыяй
пра Беларусь у
Расіі"**
Стар. 4

Жыццё і вера

**"Любоўю і яднаннем
выратуемся!"**

Стар. 6

Урыстычны атлас
Якія скарбы Беларусі
могуць трапіць
у славу? Спіс ЮНЕСКА?

Стар. 9

Национальный ответ

З любоўю да Беларусі

Да VI Усебеларускага фестывалю нацыянальных культур рыхтуюцца 25 нацыянальных аб'яднанняў. Спецкарэспандэнт "Голасу Радзімы" Валіяціна ГРЫШКЕВІЧ сустрэлася з прадстаўнікамі некаторых з іх і папрасіла адказаць на пытанні...

Стар. 5

Маэстра
Фартэпіяна

Напатамі з нагоды 50-годдзя творчай дзейнасці джазавога піяніста Аркадыя Эскіна

Стар. 13

Паэтычны чацвер

Юлія НОВІК

Сонца сагрэла табе дарогу...

Стар. 14

Да ўвагі чытачоў!

Наступны нумар газеты "Голас Радзімы" выйдзе 8 чэрвеня 2006 года

Захавай традыцыю

"Лявоніха" заўсёды маладая

Вядомы народны калектыў — ансамбль танца "Лявоніха" Віцебскага цэнтра культуры адзначыў 50-годдзе з дня свайго заснавання і 35-годдзе з дня прысваення яму звання "народны самадзейны калектыў". За час існавання калектыў шмат разоў быў адзначаны на розных рэспубліканскіх і міжнародных конкурсах за высокі ўзровень майстэрства. Артысты ансамбля з поспехам выступалі ў Канадзе, Францыі, Польшчы, Грэцыі, Германіі, Італіі і іншых краінах.

НА ЗДЫМКУ: салісткі ансамбля Дар'я РУСАКОВА і Вольга СЯБЕЖКА. Фота Аляксандра ХІТРОВА, БелТА.

Прэзентацыя

Беларусь — Расія: на шляху супрацоўніцтва

18 мая ў Маскоўскім Доме нацыянальнасцей адбылася прэзентацыя беларускага Дома дружбы і культурнай сувязі. У яе праграму ўваходзіла міжнародная канферэнцыя "Расія і Беларусь у XXI стагоддзі: шляхі духоўна-маральнага і культурнага яднання".

Арганізатарамі мерапрыемства выступілі Камітэт міжрэгіянальных сувязей і нацыянальнай палітыкі горада Масквы, Маскоўскі Дом нацыянальнасцей, Пасольства Рэспублікі Беларусь у Расійскай Федэрацыі і Камітэт па справах рэлігій і нацыянальнасцей пры Савеце Міністраў Рэспублікі Беларусь.

Дзеячы навукі і культуры Расіі і Беларусі, прадстаўнікі беларускай дыяспары і дзяржаўных органаў абедзвюх краін абмяркоўвалі пытанні эканамічнага супрацоўніцтва, культурных адносін паміж

шматнацыянальнымі краінамі, гарманізацыі нацыянальных адносін. У ходзе дыскусіі былі акрэслены шляхі замацавання гістарычных, духоўных сувязей паміж брацкімі народамі, развіцця народнай дыпламатыі.

Па меркаванні намесніка дырэктара Маскоўскага Дома нацыянальнасцей Барыса МАРДОВІНА, важным напрамкам у развіцці двухбаковага супрацоўніцтва павінна стаць работа з моладдзю. Для гэтага трэба наладжваць спартыўныя сувязі, развіваць турызм, па-

шыраць кантакты паміж навучальнымі ўстановамі Беларусі і Расіі.

Спецыяльна для мінскай дэлегацыі была прапанавана культурная праграма — канцэрт з удзелам лаўрэатаў фестывалю нацыянальных мастацтваў "Прыгажосць выратуе свет", экскурсіі па Дому нацыянальнасцей, у Маскоўскі мужчынскі Данілаў манастыр.

Падробнасці ў наступным нумары "Голасу Радзімы".
Кацярына НЕМАГАЙ.

Запрашэнне

Віцебск рыхтуецца да "Славянскага базара"

Калі 6 тысяч гасцей з 30 краін свету з'едуцца на 15-ы Міжнародны фестываль мастацтваў "Славянскі базар у Віцебску", які пройдзе з 7 па 14 ліпеня.

Сёлета ён будзе праходзіць пад знакам двух дат: 15-годдзя фестывалю і 10-годдзя Саюзнай дзяржавы Бела-

русі і Расіі. Свята пройдзе пад дэвізам: "Беларусь збірае сяброў". Гэты лозунг пацвярджае праграма юбілейнага фестывалю і зорны склад удзельнікаў.

Запланаваны канцэрты майстроў мастацтваў Беларусі, Расіі і Украіны. Дзень Саюзнай дзяржавы з канцэртнай праграмай "Дзве сястры" пройдзе на

фестывалі 8 ліпеня. Па традыцыі адбудуцца Міжнародны конкурс выканаўцаў эстраднай песні і Міжнародны дзіцячы музычны конкурс. Гледачы змогуць убачыць лепшыя спектаклі ў пастаноўцы рэжысёраў з сусветнымі імёнамі і шэдэўры кіно ў тэатральным і кінапраектах.

Падзея

Свята беларускай сімволікі

14 мая ў Беларусі адзначаўся Дзень Дзяржаўнага герба і Дзяржаўнага сцяга.

Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка ў сувязі з гэтым святам павіншаваў суайчыннікаў. "Галоўныя дзяржаўныя сімвалы нашай краіны ўвасабляюць пераемнасць гераічнай гісторыі і працоўных здзяйсненняў беларускага народа. Яны заклікаюць грамадзян да самаахварнага служэння Радзіме, абароны яе незалежнасці і суверэнітэту, агуртавання і яднання нацыі, стварэння моцнай і квітнеючай Беларусі", адзначаецца ў віншаванні.

НА ЗДЫМКУ: Дзяржаўны герб і Дзяржаўны сцяг Беларусі.

Падпіска — 2006

Беларусь, Кыргызстан, Латвія, Літва, Малдова, Расія, Таджыкстан, Украіна.

Падпіска
63854 індывідуальная
638542 ведамасная

ААЭ	Беларусь	Германія	Іран	Кітай	Малдова	Расія	Туркменістан	Чэхія
Аргенціна	Бельгія	Данія	Італія	Куба	Мексіка	Румынія	Турцыя	Швейцарыя
Арменія	Бразілія	Егіпет	Казахстан	Кыргызстан	Нарвегія	Сербія	Узбекістан	Швецыя
Аўстралія	Венгрыя	ЗША	Канада	Латвія	Нідэрланды	Сірыя	Украіна	Эстонія
Аўстрыя	В'етнам	Ізраіль	Карэя	Лівія	ПАР	Славакія	Уругвай	Японія
Балгарыя	Валіябрытанія	Індыя	(Паўднёвая)	Літва	Польшча	Славенія	Францыя	

"Голас Радзімы"
ў 52 краінах

Официально

Беларусь дорожит тесными партнерскими отношениями с государствами ЕврАзЭС и рассчитывает, что совместными усилиями удастся создать реально работающее единое экономическое пространство на благо стран и народов Сообщества. Об этом заявил Президент Беларуси Александр Лукашенко, выступая 19 мая на встрече с главами правительств государств-членов ЕврАзЭС.

Александр Лукашенко считает, что унификация уровней внутренних и транзитных тарифов на железнодорожном транспорте в рамках ЕврАзЭС даст мощный толчок развитию внутрирегиональной торговли, позволит активизировать интеграционное сотрудничество и деловые контакты между товаропроизводителями государств сообщества.

Параллельно с формированием Таможенного союза, отметил глава белорусского государства, необходимо максимально использовать транзитный потенциал и решать вопросы энергетической безопасности. По мнению Александра Лукашенко, это общие для государств ЕврАзЭС приоритеты.

Именно поэтому Беларусь инициировала и подготовила соответствующие предложения по разработке межгосударственных целевых программ в области микроэлектроники, биотехнологий, производственной сферы и здравоохранения, отметил Александр Лукашенко. "Участие в совместных программах позволит объединить сырьевые, производственные и интеллектуальные ресурсы наших стран для решения главных инновационных и производствен-

ЕврАзЭС должно работать на благо стран и народов

ных задач", — считает он.

Президент Беларуси отметил, что Минск впервые принимает премьер-министров шести государств Евразийского экономического сообщества. "Встреча носит не просто протокольный характер", — подчеркнул Александр Лукашенко. По его словам, этим событием в жизни Сообщества начинается ряд важных мероприятий, которые должны состояться в столице нашей страны. Через неделю в Минске встретятся руководители национальных парламентов стран ЕврАзЭС, а через месяц сюда придут главы государств.

НА СНИМКЕ: Президент Беларуси Александр ЛУКАШЕНКО во время встречи с главами правительств государств-членов Евразийского сообщества.

Фото Николая ПЕТРОВА, БелТА.

Беларусь-Россия

От торговых отношений к инвестиционному сотрудничеству

Беларусь намерена углублять инвестиционное сотрудничество с Северо-Западным федеральным округом России. Об этом заявил премьер-министр Беларуси Сергей Сидорский, выступая на конференции "Деловые и инвестиционные возможности Северо-Запада России", состоявшейся в Минске в рамках Дней этого российского округа в Беларуси.

По словам Сергея Сидорского, Беларусь в последнее время активно участвует в инвестиционных проектах с российскими компаниями. В частности, белорусские строители заняты в возведении энергетических объектов на территории России, тем самым демонстрируются высокие, наукоемкие технологии строительной отрасли Беларуси.

Как отметил премьер-министр, республика также намерена развивать отношения с научными институтами соседнего государства. Так, с участием петербургских ученых реализуются инвестиционные проекты на Мозырском НПЗ. Как отметил Сергей Сидорский, планируется также предпринять меры по углублению отношений с российской компанией "Силловые машины" и другими предприятиями по производству сельхозтехники. Глава правительства также отметил, что одним из приоритетных направлений двус-

тороннего сотрудничества станет развитие лесотехнического комплекса.

"Работающие совместные инвестпроекты белорусских и российских предприятий говорят о том, что мы доверяем друг другу. Именно в них мы видим наше будущее", — подчеркнул Сергей Сидорский.

Как отметил глава правительства, особую роль в торгово-экономических отношениях между государствами играет развитие транспортной инфраструктуры. По его словам, в ближайшее время стороны намерены значительно активизировать работу по увеличению объемов перевозки грузов через Калининградский порт.

Вместе с тем, по мнению Сергея Сидорского, более динамичному развитию торгово-экономического сотрудничества между Беларусью и Россией будет способствовать налаживание товаропроводящих сетей субъектов хозяйствования. Как подчеркнул премьер-министр, Беларусь заинтересована в открытии представительства Северо-Западного федерального округа России в нашей республике. В целом же он считает, что необходимо переходить от преимущественно торговых отношений к инвестиционному сотрудничеству.

По материалам БелТА.

Тэндэнцыі

Паляпшэнне дэмаграфічнага становішча залежыць і ад сям'і, і ад дзяржавы

У Нацыянальным прэс-цэнтры Рэспублікі Беларусь адбылася сустрэча з начальнікам аддзела народанасельніцтва, гендэрнай і сямейнай палітыкі Міністэрства працы і сацыяльнай абароны Рэспублікі Беларусь Ірынай ЧУТКОВАЙ і галоўным акушэрам-гінеколагам Міністэрства аховы здароўя Рэспублікі Беларусь Святаванай ШЫЛАВАЙ.

Па словах Ірыны Чутковай, палепшыць перспектыву сямейнай палітыкі можна шляхам ажыццяўлення рэалізаваных мер у рамках падпраграмы "Сацыяльная абарона сям'і і дзяцей" прэзідэнцкай праграмы "Дзеці Беларусі" на 2006-2010 гады і падпраграмы "Стымуляванне нараджальнасці і ўмацавання сям'і" Нацыянальнай праграмы дэмаграфічнай бяспекі Рэспублікі Беларусь. Праекты дадзеных праграм даправаваны і зараз знаходзяцца на разглядае ў кіраўніцтва дзяржавы.

У межах падпраграм замацавана фінансавая падтрымка сямей (асабліва шматдзетных) падчас будаўніцтва і набыцця жылля, плануецца забяспечыць бясплатным харчаваннем усіх дзяцей да двухгадовага ўзросту. Згодна з указам Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь ад 14 студзеня 2006 г. №95 устаноўлены адзіны памер дапамогі па доглядзе дзяцей ва ўзросце да трох гадоў для ўсіх катэгорый маці. З 1 мая ён складае 105 630 рублёў. На дзяцей пасля трох гадоў будзе выплачвацца дапамога ў памеры 48 750 рублёў.

Як зазначыла Святавана Шылава, сёння затрачваецца вялікая колькасць грашовых сродкаў на набыццё высокатэхналагічнага абсталявання, якое дазваляе прымяняць сучасныя метады лячэння пры выпадках цяжкіх паталогій у цяжарных жанчын. Мельшына ж значных поспехаў дасягнула пры лячэнні анеміі і гістозу — захвор-

ванняў, што з'яўляюцца прычынай смяротнасці як немаўлят, так і парадзік. А парокі развіцця дзіцяці можна выявіць з дапамогай ультрагукавога даследавання, стаўшы на ўлік да 12-тыднёвага тэрміну цяжарнасці. Гэта таксама дае магчымасць атрымаць аднаразовую дзяржаўную дапамогу.

На базе Рэспубліканскага навукова-практычнага цэнтры "Маці і дзіця" плануецца адкрыць дзяржаўны цэнтр экстракарнаральнага агляду. Сёння на тэрыторыі Беларусі такіх тры — два ў Мінску і адзін у Гомелі, прычым усе камерцыйныя. Што датычыцца цэн, то ў дзяржаўнай установе паслугі будуць таннейшымі.

Увогуле, па словах Святаваны Шылавай, праблема здароўя будучага дзіцяці залежыць у першую чаргу ад здароўя бацькоў. Практычна ўсе захворванні пачынаюцца са школьнага ўзросту. Нашаму грамадству неабходна змяніць адносіны да маральных аспектаў сям'і. Ужо з маленства трэба закладваць у чалавека родавую дамінанту, сутнасць якой заключаецца ў адказнасці перад будучым пакаленнем. Радуе, што ў апошні час у нашай краіне значна паменшылася нараджальнасць у непаўналетніх дзяўчат. Па меркаванні спецыялістаў, самым спрыяльным перыядам для стварэння сям'і і нараджэння дзіцяці лічыцца ўзрост ад 19 да 28 гадоў, але трэба ўлічваць і матэрыяльную забяспечанасць сям'і.

Ірына ШАБУЛДАЕВА.

Мемориальная доска Петру Машерову открыта в Бресте

Открытие состоялось в Бресте и было приурочено к празднику Победы.

Петр Миронович Машеров (1918-80) — белорусский государственный деятель, Герой Советского Союза, Герой Социалистического Труда.

В 1941-44 годах был командиром партизанского отряда, комиссаром партизанской бригады, секретарем подпольного обкома ЛКСМ Беларуси. После войны работал первым секретарем ЦК комсомола Беларуси. С 1955 года — первый секретарь Брестско-

го обкома КП. С 1959-го — секретарь, 2-й секретарь, с 1965 года — 1-й секретарь ЦК КП Беларуси. На Брестчине Петр Машеров проработал 4 года.

При его участии и содействии в немалой степени формировался и складывался потенциал современной Брестской области. Именно в те годы — во второй половине пятидесятых на Брестчине были введены в строй несколько крупных предприятий, разработаны комплексные программы промышленного развития городов.

Признавая особое положение Бреста как приграничного города, Петр Машеров принимал меры по развитию его промышленности и благоустройства. Мемориальная доска установлена на доме №20 по улице Кирова, где жил с 1955 по 1958 годы Петр Машеров.

НА СНИМКЕ: мемориальную доску П.Машерову открыли председатель Брестского облисполкома Константин СУМАР и председатель Брестского горисполкома Александр ПАЛЫШЕНКОВ. Фото Романа КОБЯКА, БелТА.

Перспективы

Принят национальный план по экологии

Глава белорусского государства своим указом утвердил Национальный план действий по рациональному использованию природных ресурсов и охране окружающей среды Республики Беларусь на 2006-2010 годы.

Национальный план принят в целях выполнения единой экологической стратегии для стран Восточной Европы, Кавказа и Центральной Азии, принятой в 2003 году на Пятой конференции министров охраны окружающей среды (г.Киев).

Основными целями национального плана как инструмента планирования национальной экологической политики являются рациональное использование природных ресурсов, их экономия, снижение вредного антропогенного воздействия на окружающую среду и дальнейшее улучшение экологической

обстановки, развитие прикладных научных разработок в целях создания базы для внедрения ресурсосберегающих, малоотходных технологий, модернизации производств, увеличения доли использования вторичных ресурсов и отходов.

План включает мероприятия по строительству и реконструкции 45 объектов природоохранного назначения, свыше 40 мероприятий по развитию прогрессивных технологий и методов, направленных на рациональное природопользование и охрану окружающей среды. Запланировано также более 50 меропри-

ятий по совершенствованию законодательства Беларуси в области охраны окружающей среды и приведение его в соответствие с международными договорами.

Финансирование данных мероприятий будет осуществляться за счет средств, предусматриваемых ежегодно на эти цели в республиканском и местных бюджетах, в том числе в республиканском фонде охраны природы, с привлечением собственных средств организаций, а также кредитных ресурсов банков.

Татьяна ПОЛЕЖАЙ, БелТА.

Big Discreditation campaign

President Alexander Lukashenko said that Belarus will defend its sovereignty in the face of a US and Western campaign to discredit this nation.

"The president made the statement shortly after Great Britain's Financial Times daily announced the European Union decision to freeze the foreign bank accounts of Lukashenko and other government officials.

Lukashenko said this was totally ridiculous, adding that the European politicians could keep the alleged accounts if its existence was ever proven.

EU authorities have been preparing a package of sanctions as reprisal for Lukashenko's 83 percent win in the March elections.

A ban was placed on travel to the United States by Belarusian officials, their relatives and businessmen with "ties to the government." Belarusian officials have long been accustomed to travel restrictions and many, including the country's president, have made statements about their lack of interest in international travel.

"We won't give Lukashenko a visa to travel to Western states. Well, for God's sake, I'll get along without those states. We don't go to them, they come to us. You can't drop business. They'll work with us any way — that is impartial economics. Freeze Lukashenko's bank account in the West! For God's sake. It should have been frozen long ago. Freeze it, take away the money, if you really know that there is any. There is nothing to get Lukashenko for. Understand? And in that respect I am an independent person. If only I were dependent on the West, as they shout. I did not ask for money from anyone and did not take any when I won the presidential elections. I was dependent only on my people," — Lukashenko commented.

Washington's move comes on the heels of an EU decision to freeze the European bank accounts of Lukashenko and high-placed officials of his government, which was unsurprisingly met with denials of the existence of such accounts.

The vice chairman of the Russian Duma Foreign Affairs Committee, Natalia Narochitisa, asserted that the West is hysterical because Belarus does not follow US commands, it is the only sovereign State in Europe, even from the economic point of view.

Interpol conference in Minsk

The 35th European Regional Conference of the International Criminal Police Organization — Interpol will be an important step in boosting cooperation between law enforcement bodies of many countries. The statement to this effect was made by interior minister of Belarus Vladimir Naumov at the opening of the forum in Minsk.

The head of the Belarusian interior ministry thanked the Interpol leadership for choosing Minsk as the venue for the conference. This is recognition of efficient work the country carries out in tackling various international crimes. Belarus as signatory to all major international conventions and agreements has always been complying with the undertaken obligations.

Vladimir Naumov took note of the special role Interpol plays in coordinating international cooperation. Today, when the list of international offences has been constantly extending it is possible to counteract this phenomenon only by binding efforts of law enforcement bodies, the head of the interior ministry emphasized.

Belarus joined Interpol in 1993. Since then cooperation with this international organization is one of the top priorities of the Belarusian law enforcement agencies.

Sovereignty, Gas Prices and Constitutional Act

Belarus will never cede its sovereignty, Belarusian president Alexander Lukashenko said in a meeting with a delegation of the North-Western Federal District of the Russian Federation. "One should always proceed from the fact that Belarus is a state," the president stressed.

"If we lose time and fail to 'bind' the peoples of Belarus and Russia now, it might be too late afterwards. A corridor to the West, which Belarus provides, is a blessing for Russia. It would be welcome to build this union in an appropriate manner. But the main thing here is equal rights otherwise everything breaks down," the head of state said.

Alexander Lukashenko deems ungrounded the statement that Belarus wants to purchase Russian gas or Russian oil "for friendship". "This is not so. We are able to cooperate with the Russian Federation because our economy functions efficiently in all areas," the Belarusian leader said.

Alexander Lukashenko has stated that there is no deviation from the Union State agreements on the part of Belarus. "The matter is not in gas prices — Belarus is ready to buy gas for USD 200

per 1,000 cubic meters, provided Belarusian and Russian economic entities enjoy equal conditions", the president of Belarus stated during the meeting.

Under today's conditions to increase the prices for natural gas would mean that Belarus would have to search for possibilities and means to make up for the losses at the expense of other bilateral cooperation avenues, the Belarusian leader stressed.

At the same time Alexander

Lukashenko stressed that Belarus has been taking purposeful efforts to ensure maximum use of local renewables. "Gradually we will reduce our energy dependence on Russia", he added.

The president also noted that Belarus has conducted friendly policy in respect to the Russians living in this country or visiting. "Though 15 years ago the Russians 'were sitting on their suitcases'". Some politicians were

ready to spark off nationalistic sentiment in the country. It was not easy for us to turn the situation around", Alexander Lukashenko added.

The Belarusian leader confirmed his fundamental position: the Constitutional Act of the Union State which is presently in the pipeline by no means should weaken the Union State treaty. Referring to the issue on the speediest introduction of a single currency, Alexander Lukashenko once again expressed confidence that "a house should be constructed from the foundation".

The president's press-service reminded that earlier the Belarusian party had repeatedly underscored that a single currency should be introduced after the adoption of a number of crucial decisions including those concerning the Constitutional Act.

Day of Europe

Belarus and the EU countries are important trading partners. The EU would like to improve relations with Belarus, Ambassador Extraordinary and Plenipotentiary of Latvia to this country Majra Mora has told a press conference dedicated to the Day of Europe. Several measures are organized in Minsk on May 22-27 to mark this occasion.

Ms. Majra Mora also stressed that the day of the EU founding — Day of Europe — is marked in May. Belarus is an integral part of the European continent. According to the diplomat, the embassies of the EU countries intend to hold a series of events in Minsk dedicated to music, literature, history,

languages and sport. "This is going to be a familiarization with culture and history of the countries of the last wave of accession to the EU which now borders on Belarus", Ms. Majra Mora stressed. The festive events will shine highlight on common heritage in culture and history.

The list of events will feature the Days of Sweden, Latvia, Lithuania, Bulgaria, Germany, France and Austria in Belarus.

One of the highlights will be a friendly football match between the teams of veterans of the FC "Dynamo" from Minsk and "Dynamo" from Dresden.

Belarus grows GDP 10.3% in January-April

Belarus grew GDP by 10.3 per cent in January-April this year as against the same period last year. According to projections, the GDP-growth in 2006 is expected at 7-8.5 per cent, the ministry of statistics and analysis informed.

The industrial branch reported a 12.3-per cent increase in the four-month production (the forecast for the year — 6.5-8 per cent). The production of consumer goods spiraled by 10.7 per cent (8-9 per cent). The food-

stuffs producers pushed up their output by 12.7 per cent; the production of non-foods increased by 9.6 per cent.

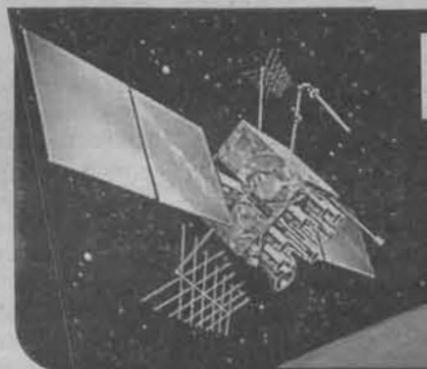
According to the ministry, the GDP energy-intensity was downsized by 0.9 per cent in the first four months of 2006 with the task for the year at 6-7 per cent. The product profitability in the industrial sector made 15.3 per cent in the first quarter of the year with the forecast for the year equaling 14.5 per cent.

10 000 USD can be imported by one person without customs declaration

The National Bank of the Republic of Belarus and the State Customs Committee of the Republic, by the Decision No 44/22 of March 23, 2006, brought in changes and amendments to the Instruction on the order of import, export and transfer of foreign currency, Belarusian rubbles, payment documents in foreign currency, certified securities in Belarusian rubbles and in foreign currency by natural persons through customs border of the Republic of Belarus.

The new legal act raises the amount of imported foreign currency which must be declared to the customs bodies. On entering Belarus with more than 10000 USD (in equivalent) of foreign currency a natural person must declare this sum to the customs body of the Republic of Belarus in written form. If a visitor on entering Belarus has less than 10000 USD (in equivalent) of foreign currency the declaration of this sum is not necessary. Before the new act came into force a natural person had been obliged to declare 3000 USD (in equivalent) and more of imported foreign currency.

The Decision also eases the declaration terms for the foreign currency imported from the states which signed the Agreement of the Customs Union and Common Free Market Zone from February 26, 1999. It allowed to import to Belarus 10000 USD (in equivalent) of foreign currency per one person without customs declaration from the states which signed the Customs Union Agreement. Before that, the minimal sum for declaration had been 3000 USD (in equivalent) for each driving-in or driving-out person.

First Belarusian satellite BelKA scheduled for launch June 28

The launch of the first Belarusian artificial earth satellite BelKA is scheduled for June 28, president of the Belarusian National Science Academy Mikhail Myasnikov told the press after a sitting of the Belarusian-Russian joint state commission, which had taken place in Moscow on May 10.

The sitting summed up results of the satellite development stage and approved it for flying tests. To accomplish the latter, the satellite will be delivered to Baikonur Space Centre in the night between May 10 and May 11. June 11 will see the final checkup of the satellite.

Mikhail Myasnikov informed, some states had

already expressed interest in the Belarusian satellite. In particular, proposals to copy the apparatus had been received. The president of the National Science Academy said, he was confident the first Belarusian satellite would be a success. In his words, at present the possibility of using the satellite in the interests of third countries is being considered.

President of the Russian rocket and space corporation Energia Nikolai Sevastynov told the press, Russia lacks surveillance satellites, which are similar to BelKA. In his words, nowadays earth remote sensing is getting explored by various branch-

es of the economy.

In turn, deputy director of the Russian Federal Space Agency Yuri Nosenko stressed, launching the satellite for Belarus is a huge leap in improving consumer qualities of information. He said, BelKA's optical and electronic components are highly sophisticated.

Let us remind you, the satellite is designed by the Russian rocket and space corporation Energia using universal space platform Viktoria on the order of the National Science Academy of Belarus. BelKA will perform geodesy, cartography, and meteorology projects.

Гавораць удзельнікі III Усебеларускага народнага сходу

Валерый ВАРОНА, дырэктар Інстытута сацыялогіі НАН Украіны, член-карэспандэнт НАН Украіны, прафесар, доктар эканамічных навук (нарадзіўся ў горадзе Рэчыца Гомельскай вобласці):

"Уразіла, што Прэзідэнт раіцца з народамі"

— Асабліваць поспеху Беларусі, на мой погляд, у сацыяльна-палітычных фактарах, якія правіліся найбольш яскрава: стабільнасці кіраўніцтва, адзінства ўсіх галін улады і адказнасці чыноўнікаў перад народам, і, перш за ўсё, адказнасці Прэзідэнта. Другая важная сацыяльна-палітычная асабліваць — адзінства ўлады і народа. У Прэзідэнта, урада, парламента адзіны лёс з усім народам.

Мяне ўразіў даклад Прэзідэнта, вельмі змястоўны, у якім ясна прагучала эканамічная праграма. За пяць гадоў зроблена наймаверная справа ў параўнанні з Украінай. Задачы, якія ставі-

ліся, выкананы. Сярэдняя зароботная плата па краіне ўжо складае 100 долараў ЗША, зараз краіна выходзіць на рубаж 260. Ва Украіне, напрыклад, існуе вялікая дыферэнцыяцыя даходаў насельніцтва. У Беларусі народ не падзяляецца на багатых і бедных, няма вялікай розніцы ў даходах.

Звярнуў увагу на тое, што прадстаўнікі ўлады жывуць прыкладна так, як і народ. Гэта вельмі важна. Ва ўкраінскім жа парламенце 300 мільянераў.

Насельніцтва Расіі і Украіны вельмі пазітыўна ацэньвае дзейнасць Аляксандра Лукашэнкі. У пачатку 2005 года Інстытутам сацыялогіі НАН Украіны праводзілася даследаванне па ацэнцы дзейнасці на-

сельніцтвам Прэзідэнтаў Расіі, Украіны, Беларусі і ЗША. Аляксандр Лукашэнка атрымаў самую высокую ацэнку — 6 балаў. Прыкладна

столькі ж атрымаў Уладзімір Пуцін, Юшчанка меў менш — 5,6 бала, а Джордж Буш — 5. Такія даследаванні праводзяцца з 1998 года. Пры адсутнасці дакладнай інфармацыі аб Беларусі ва Украіне рэйтынг Аляксандра Лукашэнкі застаецца стабільна высокім. Леанід Кучма і Барыс Ельцын, напрыклад, у час свайго прэзідэнцтва ніколі не атрымлівалі вышэй за тры балы. Таму ў мяне не ўзнікала ніякіх сумненняў у тым, што Аляксандр Рыгоравіч будзе выбраны ў першым жа туры большасцю галасоў.

Народ мае права выбраць таго, хто будзе адстойваць яго інтарэсы. У гэтым і заключаецца сэнс дэмакратыі.

Запісала Рэгіна ГАМЗОВІЧ.

Іван КАРЭНДА, саветнік Пасольства Беларусі ў Расіі:

"Забяспечваем інфармацыяй пра Беларусь Расію"

Па даных апошняга перапісу насельніцтва, сёння ў Расійскай Федэрацыі жыве каля мільёна беларусаў. І кожны з іх хоча ведаць, што адбываецца на Радзіме. Рэгулярна атрымліваюць дакладную інфармацыю пра падзеі ў нашай краіне мадацы і кар'ернае жыццё ўсёх рэгіёнаў Расіі. Пра тое, як забяспечваюцца дыяспара і расіяне ўвогуле матэрыяламі па беларускай тэматыцы, расказвае саветнік, кіраўнік інфармацыйна-аналітычнай службы Пасольства Беларусі ў Расійскай Федэрацыі Іван КАРЭНДА.

Іван КАРЭНДА, саветнік Пасольства Беларусі ў Расіі:

Калі гаварыць пра эканамічную інфармацыю, то гэта нашы эканамічныя веснікі "Беларусь — партнёр Расіі" або "Расія — наш партнёр". З аднаго боку, робім рэкламу беларускім вытворцам, беларускай прадукцыі, з другога — даводзім інфармацыю аб расійскіх вытворцах да зацікаўленых арганізацый у Беларусі. Сёння пасольства

Акрамя гэтага, удзяляем вялікую ўвагу рабоце з электроннымі інфармацыйнымі прадуктамі. У рэжыме on-line працуе сайт пасольства. Кожны дзень на ім з'яўляюцца 15-20 новых інфармацыйных паведамленняў. Гэта і матэрыялы, падрыхтаваныя прэс-службай пасольства, і звесткі, якія мы атрымліваем з іншых крыніц, — паведамленні інфармацыйных агенцтваў, газеты "Голас Радзімы", іншых СМІ Беларусі. Кожнае паведамленне павінна прайсці адаптацыю, каб дакладна ўспрымацца ў Расіі. Распрацавана Інтэрнэт-версія газеты "Белорусское время", якая будзе з'яўляцца часткай сайта пасольства, але ў той жа час будзе самастойным выданнем. Чаму пайшлі па гэтым накірунку? Па-першае, у Расіі актыўна развіваецца Інтэрнэт, каля 20 мільёнаў людзей карыстаюцца сусветнай сеткай. Па-другое, апошнім часам значна павялічылася колькасць наведвальнікаў сайта з 3 да 12 тысяч у дзень. Гэта вялікая аўдыторыя, якая атрымлівае інфармацыю менавіта з нашага сайта. З дапамогай газеты плануем павялічыць колькасць да 20 тысяч. Газета будзе мець трохкі іншы накірунак. Там будуць і навіны, і інфармацыя аб саюзным будаўніцтве, самае галоўнае — інфармацыя пра Беларусь як краіну, багатую сваімі гістарычнымі, культурнымі каштоўнасцямі, Беларусь, якая славіцца такімі імёнамі, як Ефрасіння Полацкая і Кірыла Тураўскі, сённяшнімі слаўнымі дзеячамі навукі і культуры. Пэўная ўвага будзе ўдзяляцца знакамітым беларусам, якія жывуць і працуюць у Расіі. Такім, як Жарэс Алфёраў, напрыклад.

— У Беларусь рэгулярна прыязджаюць групы журналістаў з Расіі. Чым гэта выклікана? Раскажыце пра асноўныя мэты такіх паездак.

— Іван Арсеневіч, раскажыце, калі ласка, наколькі добра нашы суайчыннікі ў Расіі забяспечаны інфармацыяй пра Беларусь?

— Па падказцы самога жыцця мы прыйшлі да канкрэтных рашэнняў па лініі інфармацыйнага забеспячэння інтарэсаў беларусаў, якія жывуць у Расіі. Па перапісцы, якая вядаецца з расійскімі беларусамі, з дзяржаўнымі органамі кіравання ў Беларусі, з грамадскімі арганізацыямі, з рэдакцыяй газеты "Голас Радзімы", мы адчуваем, што інфармацыя пра Беларусь шмат, але пакуль недастаткова. І таму прымаем усе магчымыя захады, каб больш поўна задаволіць адпаведныя патрэбы і нашых суайчыннікаў, і ўсіх расіян.

Мы робім акцэнт на эканамічнай інфармацыі. Яна для нас важная з пункту гледжання далейшага развіцця і паглыблення гандлёва-эканамічнага супрацоўніцтва паміж нашымі краінамі. Беларусы зацярджаюцца на расійскім рынку. Вельмі цесныя гандлёва-эканамічныя стасункі з рэгіёнамі Расійскай Федэрацыі. Для параўнання скажу, што сёння тавараабарот паміж Рэспублікай Беларусь і Масквой такі ж, як паміж Расіяй і ЗША. А што стаіць за тавараабаротам, якая карысць ад гандлю з Расіяй? Гэта, перш за ўсё, рабочыя месцы ў нашай краіне, магчымасць атрым-

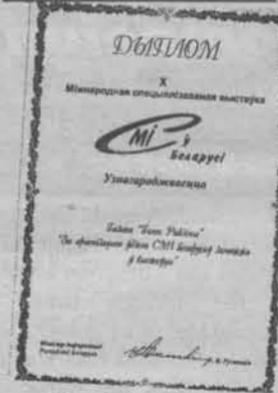
ліваць зароботную плату, іншыя сацыяльныя гарантыі, якія можа забяспечыць урад людзям у Беларусі. Важна адзначыць і такую дэталю: пашырэнне гандлёва-эканамічнага супрацоўніцтва адбываецца галоўным чынам за кошт нашых асноўных вытворцаў — экспарцёраў беларускай прадукцыі.

А ўлічваючы тое, што этнічныя беларусы захавалі свае карані, цягнуцца да нацыянальнай культуры, да беларускага слова, цікавяцца падзеямі сучаснай Беларусі, мы імкнёмся як мага больш даводзіць да іх звесткі па ўсіх аспектах развіцця дзяржавы. Накіроўваем у рэгіёны Расіі і ў грамадскія арганізацыі беларусаў практычна ўсю інфармацыю, якую мы атрымліваем з Беларусі ад міністэрстваў — інфармацыі, замежных спраў, культуры, адукацыі, Нацыянальнай акадэміі навук, Белтэлерадыёкампаніі і гэтак далей. Для гэтага пачалі скарыстоўваць электронную пошту. Адрасная рассылка ўвесь час пашыраецца.

— Пасольства само выпускае свае інфармацыйныя веснікі, газету "Беларусы Расіі". На якую аўдыторыю яны разлічаны?

— Мы прыйшлі да высновы, што пасольства павінна мець свой інфармацыйны прадукт, бо найбольш дакладна адчуваем, чаго не хапае нашым зацікаўленым чытачам і ў якім выглядзе гэта трэба даво-

Адзначаны дыпламамі

Дыпламамі Міністэрства інфармацыі Рэспублікі Беларусь "За ўдзел у X Міжнароднай спецыялізаванай выставе "СМІ ў Беларусі" былі ўзнагароджаны Таццяна Бучэль і Лявон Шакавец, якія прадставілі газеты "Латгалес лайк" і "Прамень", што выходзяць у Латвіі, Генадзь Зяньковіч (газета "Капітала сталіца", Малдова), Іван Карэнда, які прэзентаваў выданні Пасольства Беларусі ў Расійскай Федэрацыі.

Дыпламам "За арганізацыю ўдзелу СМІ беларусаў замежжы ў выставы" была ўзнагароджана газета "Голас Радзімы".

— Прэс-туры расійскіх журналістаў у рэспубліку сталі традыцыйнымі. Яны былі і ў 2003 годзе, і ў 2004-м, як напрыклад і Рэфэрэндум і выбараў у Палату прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Беларусі, так і пасля іх. Адбыўся тур, дзе журналісты расійскіх выданняў і электронных сродкаў масавай інфармацыі мелі магчымасць на месцы азнаёміцца з тымі эксперцэрамі, якія дазваляюць нарошчваць тавараабарот паміж нашымі дзяржавамі. У прыватнасці, журналісты пабылі на БелАЗе, МАЗе, у Віцебску наведвалі "Газець", у Брэсце — завод газавай апаратуры. У мінулым годзе было арганізавана дзевяць прэс-тураў расійскіх журналістаў у Беларусь. Вялікую групу, каля 80 расійскіх журналістаў, прывозілі на прэс-канферэнцыю кіраўніка дзяржавы.

Сур'ёзна падыходзім да распрацоўкі тэматыкі прэс-тураў. Наша мэта — паказаць усю Беларусь. Расійскія журналісты наведвалі Гомельскую, Віцебскую, Гродзенскую, Магілёўскую вобласці. Чарговы візіт мы плануем арганізаваць у Мінск у канцы мая. Па выніках кожнай такой паездкі журналісты пішуць матэрыялы, здымаюць перадачы. Пасольства рыхтуе па гэтых матэрыялах дайджэст, які асобнымі брашурамі распаўсюджваецца па рэгіёнах Расіі. Хачу нагадаць, што пасля апошняй прэс-канферэнцыі Прэзідэнта некаторыя журналісты напісалі па пяцішэсць артыкулаў пра Беларусь. На 99,9 працэнта гэта былі станоўчыя матэрыялы. Такія паездкі, на наш погляд, вельмі карысныя, эфект ад іх відавочны. Найбольш уражвае тое, якія змястоўныя матэрыялы з'яўляюцца ў рэгіянальных СМІ Расіі.

Кацярына НЕМАГАЙ.
НА ЗДЫМКУ: Іван КАРЭНДА.
Фота Сяргея ДЗЕНІСЕНКІ.

НАЦИОНАЛЬНЫЙ ОТВЕТ

Спецвыпуск №2

"В Гродно приедут лучшие национальные коллективы"

Напоминаем, что очень скоро, 2-4 июня, в Гродно пройдет VI Всебелорусский фестиваль национальных культур. Накануне праздника, в самые "горячие" дни для его организаторов, спецкорреспондент "Голосу Радзімы" Валентина ГРИШКЕВИЧ встретила с Геннадием Железняком, директором VI Всебелорусского фестиваля национальных культур, начальником управления культуры Гродненского горисполкома.

— Геннадий Владимирович, сколько фестивалей вам удалось провести именно в качестве директора фестиваля национальных культур?

— Это уже второй фестиваль. В 2004 году мы организовали и провели V Всебелорусский фестиваль национальных культур.

— Как проходит подготовка к фестивалю?

— Любое большое мероприятие, конечно, связано с трудностями, но для этого и существует дирекция фестиваля. Кроме этого есть Республиканский оргкомитет, городской оргкомитет. Мы вместе работаем над тем, чтобы для всех, кто приедет на праздник, все было хорошо организовано, и никто из гостей не ощущал проблем. Где-то в сентябре будут подведены итоги проведения фестиваля: проанализируем его работу на республиканском уровне, а также определим конкретные цели и задачи следующего фестиваля. Вот, например, после V Всебелорусского фестиваля руководители культурных национальных объединений обратились с двумя просьбами: во-первых, чтобы участники будущих фестивалей могли жить близко от мест проведения мероприятий, во-вторых, на заключительные мероприятия в Гродно приезжают самые лучшие коллективы, и чтобы эти коллективы имели возможность выступать на главных площадках. Вот эти пожелания мы учитываем при подготовке теперешнего праздника. Напечатана программа фестиваля, мы ее раздали всем представителям национальных объединений. Ведь в рамках проведения этого фестиваля более чем тридцать мероприятий, и творческие делегации, коллективы, исполнители, которые приедут к нам, должны знать точно, в какое время, за кем они выступают, чтобы свою работу строить исходя из этого графика. В этом году, хотя наш город и небольшой, мы решили и эту проблему. Все творческие делегации поселим в гостиницах в пределах города. Раньше мы думали, что лучше селить людей за городом, чтобы создать хорошие условия для отдыха после тяжелого трудового дня. Но практика показала, что участникам лучше жить в центре.

— Почему именно в Гродно проводится этот фестиваль?

— Мы были его инициаторами. нас поддержали Министерство культуры, Совет Министров, Комитет по делам религий и национальностей при Совете Министров Республики Беларусь. В Гродно разумно смешались культуры разных национальностей. У нас сильные представители культурных городских общественных национальных объединений. Гродно — это также исторический город, в котором более чем триста домов являются историко-культурными памятниками архитектуры и охраняются государством. В каждом областном городе должно быть свое лицо, должен быть свой фестиваль. В Витебске — "Славянский базар", в Гомеле — "Сажский хоровод", целесообразно и логично, что в Гродно проводится Всебелорусский фестиваль национальных культур, где он прижился, а это уже шестой фестиваль за двенадцать лет. Мы проводим раз в два года заключительные мероприятия и стараемся обеспечить надлежащий уровень, потому никогда не возникло никаких вопросов, чтобы изменить город для проведения фестиваля.

— Расскажите пожалуйста, о себе.

— Имею два высших образования. Окончил Белорусскую академию музыки по классу хорового дирижирования. По распределению был направлен в Гродненское музыкальное училище. Затем окончил Гродненский государственный университет по специальности экономист-менеджер. Был преподавателем, директором музыкальной школы, с 2003 года работаю начальником управления культуры Гродненского горисполкома. Женат, воспитываю двух дочерей.

— Скажите, вам помогают специалисты или любители?

— Конечно, профессионалы. Отбор

был очень серьезный, и на профессиональном уровне Республканское жюри отобрало из двух с половиной тысяч участников областных фестивалей и минского городского "Яднанне" 550 лучших. Дирекция фестиваля состоит из десяти человек — все специалисты в области культуры. Руководителем штаба является начальник отдела по физической культуре и спорту Гродненского горисполкома, художником фестиваля — архитектор города Гродно, директором — начальник управления культуры Гродненского горисполкома. А в городской оргкомитет входят все руководители отделов горисполкома и их заместители, городские службы во главе с председателем Александром Антоненко. Праздник, который профессионально проводится, и должен организовываться профессионалами.

— Почему именно в Гродно проводится этот фестиваль?

— Мы были его инициаторами. нас поддержали Министерство культуры, Совет Министров, Комитет по делам религий и национальностей при Совете Министров Республики Беларусь. В Гродно разумно смешались культуры разных национальностей. У нас сильные представители культурных городских общественных национальных объединений. Гродно — это также исторический город, в котором более чем триста домов являются историко-культурными памятниками архитектуры и охраняются государством. В каждом областном городе должно быть свое лицо, должен быть свой фестиваль. В Витебске — "Славянский базар", в Гомеле — "Сажский хоровод", целесообразно и логично, что в Гродно проводится Всебелорусский фестиваль национальных культур, где он прижился, а это уже шестой фестиваль за двенадцать лет. Мы проводим раз в два года заключительные мероприятия и стараемся обеспечить надлежащий уровень, потому никогда не возникло никаких вопросов, чтобы изменить город для проведения фестиваля.

— Расскажите пожалуйста, о себе.

— Имею два высших образования. Окончил Белорусскую академию музыки по классу хорового дирижирования. По распределению был направлен в Гродненское музыкальное училище. Затем окончил Гродненский государственный университет по специальности экономист-менеджер. Был преподавателем, директором музыкальной школы, с 2003 года работаю начальником управления культуры Гродненского горисполкома. Женат, воспитываю двух дочерей.

З любоўю да Беларусі

Да VI Усебеларускага фестывалю нацыянальных культур рыхтуюцца 25 нацыянальных аб'яднанняў. Спецкарэспандэнт "Голосу Радзімы" Валянціна ГРЫШКЕВІЧ сустрэлася з прадстаўнікамі некаторых аб'яднанняў і папрасіла адказаць на пытанні: 1. Як вы рыхтуецеся да фестывалю? 2. Чаго вы чакаеце ад яго?

Святлана СВЯТЛІЧНАЯ, намеснік старшыні па творчай працы грамадскага аб'яднання "Абшчына "Малдова":

1. У нас ідуць пастаянныя рэпетыцыі ансамбля "Сцяпяначка", у які ўваходзяць шэсць чалавек, танцавальна-выканаўчай групы "Плай", якая налічвае 15 чалавек, а таксама танцавальнай пары. Зараз мы турбуемся пра тое, каб хапіла месцаў, каб мы змаглі паехаць у поўным складзе.

2. Як заўсёды, адчуць блізкасць да сваёй радзімы.

Алія УСМАНАВА, прадстаўнік грамадскага аб'яднання "Міжнародны фонд развіцця татара-башкірскай духоўнай спадчыны "Чышма":

1. На пачатку мая мы праводзілі вечар, прысвечаны 100-годдзю з дня нараджэння Мусы Джаліля. Гэта таксама свайго роду падрыхтоўка да фестывалю. Выступіць хор "Лейсан", будуць танцы, вершы. Рыхтуем падворак, дзе пакажам барацьбу, скаканне на конях.

2. Для сябе цудоўнага настрою, паказаць гонар і годнасць нашых народаў і прынесці задавальненне людзям.

Генадзь АЛЯКСАНДРАЎ, старшыня грамадскага аб'яднання абшчыны "Беларускія чувашы":

1. Падрыхтоўка да фестывалю ідзе па плану. Рыхтуем вялікую культурную праграму, дзе будуць прадстаўлены асобныя нумары, а таксама выступіць хор "Хамар'ял". У нас выканаўцы з Гродзенскай, Гомельскай абласцей, з Гомеля, Добруша. Сумяшчаем беларускія і чувашскія песні, а таксама танцы. Рыхтуем падворак, дзе будзе прадстаўлена таксама і наша кухня.

2. Чаканне свята і зносін з новымі людзьмі.

Наталля ТУПІК, прадстаўнік нацыянальных аб'яднанняў "Шматгалоссе" Барысаўскага раёна, дырэктар Касцюкоўскага Дома культуры:

1. Ідзе актыўная падрыхтоўка, таму што ў нас вялікі аб'ём работы на фестывалі. Мы прадстаўляем у адным аб'яднанні чатырнаццаць нацыянальнасцей і кожная нацыянальнасць хоча сябе паказаць: у танцах, песнях, а таксама ў народнай творчасці. З намі едуць майстры лозапляцення, керамікі, інкрустацыі саломкай, шклом, бісерам. Гэта ўсё мы будзем прадстаўляць на сваім падворку. Песенныя і танцавальныя нумары кожнага нацыянальнага аб'яднання будзе агучваць беларуская група "Асалода".

2. Свята і цудоўнага настрою.

Мікалай Папунізі, намеснік старшыні грамадскага аб'яднання "Грэчаскае нацыянальна-культурнае таварыства "Алкестыда":

1. Мы ўпершыню выступілі на другім фестывалі, дзе была шырока прадстаўлена грэчаская культура, выканалі песню "Крыцкае мора" на грэчаскай мове. Зараз у нас таксама будуць песні. Гродна і гродзенцы заслужоўваюць, каб мы іх не падвялі, каб выканалі ўсё на вышэйшым узроўні, паказалі грэчаскую культуру.

2. Ад фестывалю чакаюць вельмі многага. Самае галоўнае, што мы ўсе аб'ядноўваемся. Трэба болей сябраваць, паважаць другіх людзей, працягваць узламарозумненне.

Хітры АСАДУЛАЕЎ, старшыня міжнароднага грамадскага аб'яднання дагестанцаў "Ачаг":

1. Будуць песні, вершы, мастацкая выстава скульптур.

2. Перш за ўсё сустрэч з людзьмі. Гродзенскі фестываль — свята ўсмешак, феерверк чалавечай душы.

Мурат ТУРАШОЎ, старшыня савета грамадскага аб'яднання казахаў

"Ата-мекен" ("Бацькоўскі край"):

1. Падрыхтоўка да фестывалю ідзе энергічна. Усе нашы нумары, планы, нарыхтоўкі будзем прывязваць да мясцовасці. Акрамя песень, танцаў, будзе выстава, дзе мы пастараемся больш поўна паказаць нашу краіну і годна прадставіць казахаў, іх культуру, абрады, адзенне і нацыянальную кухню.

2. Радасці, светлай дружбы, а там, дзе дружба, — там мір і шчасце.

Вольга ШТОКМАН, старшыня грамадскага аб'яднання нямецкай культуры "Масты":

1. Падрыхтоўка да фестывалю ідзе вельмі бурна. Фестываль — справа адказная. Мы выходзім на агульны агляд са сваім пластом нацыянальнай культуры, і наша задача — за кароткі час больш поўна яе прадставіць. Патрэбна аздобіць падворак, які б характарызаваў дух і культуру народа. Будзе музыка, песні, свята піва, казачныя персанажы, усё тое, што адпавядае нямецкай культуры.

2. Перш за ўсё — добрага настрою і зносін з людзьмі, ад якіх адпачывае душа.

Аліна ЗІМА, прадстаўнік грамадскага аб'яднання "Беларуская цыганская дыяспара":

1. Вельмі хвалюемся, хочацца, каб было ўсё добра. Працуем з куратарамі. Хочам быць лепшымі. Рыхтуем культурную праграму, дзе будуць прадстаўлены вакальны дует "Гіля Ромэн" (на здымку адна з удзельніц), узорны цыганскі ансамбль "Тэрнэ Бэрша" і ансамбль "Джана Рома", а таксама Рада і Ліда Хаменкі з Гродзенскай вобласці будуць спяваць песні. Прайдзе свята нацыянальнай кухні.

2. Ад фестывалю чакаем яшчэ больш моцнай дружбы паміж нацыянальнымі супольнасцямі, якія пражываюць на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь.

Вольга ХЕГАЙ, прадстаўнік савета рэспубліканскага грамадскага аб'яднання "Асацыяцыя беларускіх карэйцаў", мастацкі кіраўнік ансамбля "Кымганс":

1. Рыхтуем канцэртную праграму, шыем строй. Пастараемся годна прадставіць карэйскую культуру, традыцыі, абрады.

2. Прыгожага свята, цудоўнага настрою.

Ірына ШАРОВА, прадстаўнік мінскага гарадскога аб'яднання ўкраінцаў "Заповіт", якое ўваходзіць у рэспубліканскае аб'яднанне "Ватра", мастацкі кіраўнік фальклорнага ансамбля "Ватра":

1. Ужо ў чацвёрты раз з'яўляюся рэжысёрам украінскага падворка. Мазу значыць, што падрыхтоўка да фестывалю ідзе актыўна. Праграма разнастайная і насычаная. З Гродзенскай вобласці выступіць вакальна-інструментальны ансамбль Дудніцкага сельскага Дома культуры, з Мінска едуць два калектывы: народны хор "Крыніца" і фальклорны ансамбль "Ватра", з Калодзішч музычны тэатр "Надзея". Акрамя гэтага, будзе паэзія, украінскі гумар, выстава народнай творчасці, у якую ўваходзяць вышыўка, пісанкі, разьба па дрэве, кераміка, абавязкова прадставім нацыянальную кухню.

2. Заўсёды чакаем цікавых кантактаў, новых творчых уражанняў, знаёмства з новымі калектывамі.

Віталія КАЛЕСНІКАВА, старшыня праўлення рэспубліканскага грамадскага аб'яднання "Беларуская абшчына літоўцаў":

1. Асноўная падрыхтоўка да фестывалю ідзе ў Гродзенскай вобласці. Творчы калектыв "Ліняліс" прымаў удзел у адборачным конкурсе, атрымаў перамогу. Зараз яго удзельнікі падрыхтавалі праграму, якую прадставяць на фестывалі. Будзе пражманстраваныя вясельныя абрады.

му, якую прадставяць на фестывалі. Будзе пражманстраваныя вясельныя абрады.

Сяргей МЯРЗЛЮК, мастацкі кіраўнік творчага аб'яднання "Славія", намеснік старшыні грамадскага аб'яднання "Рускае таварыства":

1. Пасля мінулага фестывалю ў нас ідзе плённая праца. З Мінска ў нас будуць тры калектывы: тэатр песні "Славія", жаночы вакальны ансамбль "Крыніца", рускі хор імя Аляксандры Нікіцінай, з Брэста — жаночы вакальны ансамбль "Лад", з Гродна — "Гармонія", а таксама лепшыя салісты рэспублікі. У цэлым падрыхтавана вялікая праграма.

2. Кожны фестываль дае новы штуршок, новы творчы пад'ём і сустрэчы з новымі творчымі калектывамі.

Рафэль ДЭЛЬЯНАЎ, старшыня савета рэспубліканскага грамадскага аб'яднання грэкаў "Пелапанес":

1. Грэкі жывуць у 85 гарадах і раёнах Рэспублікі Беларусь, і вельмі цяжка стварыць калектыв, які б мог усебакова прадставіць нашу культуру, звычаі, традыцыі, абрады, мову. Але, нягледзячы на ўсе цяжкасці і невялікі адрэзак часу, нам удалося з 2000 года стварыць такі калектыв, які мае добрую канцэртную праграму і які можа годна прадставіць культуру грэчаскага народа. У нас будзе падворак на фестывалі і ўсе наведвальнікі будуць прыемна здзіўлены ад яго аздоблення.

2. Дзякуючы фестывалю, мы даведваемся пра новых грэкаў, якія пражываюць на тэрыторыі Беларусі, знаёмімся з новымі людзьмі, якія даведваюцца, што існуюць нацыянальныя аб'яднанні, потым самі хочучы прымаць удзел у культурным і грамадскім жыцці аб'яднанняў.

Махіцбар АГАЕЎ, член праўлення "Кангрэса азербайджанскіх абшчын", кіраўнік самадзейнага калектыву азербайджанцаў:

1. Рыхтуем на вышэйшым узроўні і на такім жа ўзроўні пастараемся праявіць фестываль. На нашым падворку выступіць барцы, музыканты, будзе выкананы танец жывата. У нас ёсць маладыя выканаўцы, якія праспяваюць песні на азербайджанскай і рускай мовах. Прадставім нашу нацыянальную кухню.

2. Як заўсёды, чакаем добрай аднакі і спадзяемся прынесці сваім выступленнем радасць жыхарам і гасцям фестывалю.

Ірына САВЕЛЬЕВА, начальнік праўлення адукацыі і культуры пры Саюзе палкаў:

1. Вельмі старанна, усімі сіламі. Многа калектываў, многа жадаючых прыняць удзел у заключных мерапрыемствах. Думаю, што ў гэтым годзе будзе яшчэ лепш, чым у мінулыя.

2. Чакаем добрага настрою, аптымізму ўдзельнікаў, зацікаўленасці ў правядзенні такіх мерапрыемстваў.

Элзуджа МАНІЯ, старшыня Гродзенскага грамадскага аб'яднання грузін:

1. Рыхтуем да фестывалю інтэнсіўна, упарта, з вялікім энтузіязмам. Гэта вельмі добра, што праводзіцца такі фестываль нацыянальных культур, дзе кожная нацыя можа паказаць сваю культуру, традыцыі, кухню.

2. Вельмі прыемна адчуваць сябе на фестывалі.

Ірына АДАМЯН, кіраўнік гродзенскай армянскай абшчыны "Мусалер":

1. Культурную праграму будзе прадстаўляць Мінскае гарадское армянскае культурна-асветнае таварыства "Айстан" на чале з Георгіем Егізааранам, а мы арганізуюем, каб было ўсё прыгожа і мела сваё месца, каб усім было весела і ўтульна ў Гродне.

Храм адноўлены

з дапамогай суайчыннікаў з Масквы

Духоўна-асветніцкае мерапрыемства "Захавай нас, Господзь!", прысвечанае 20-годдзю чарнобыльскай катастрофы, прайшло ў Веткаўскім раёне.

Урачыстае адкрыццё духоўнага свята адбылося 6 мая ў вёсцы Жалязнякі, а з 7 мая з вёскі Свяцілавічы быў здзейснены хрэсны ход з пераносам абраза Святога Мікалая Чудатворца ў храм Свяціцеля Мікалая, які знаходзіцца ў вёсцы Жалязнякі. Ікона з храма ў час ганення дарквы была захавана роднай цёткай галоўнага спонсара адраджэння храма, члена "Маскоўскага клуба беларусаў" Сяргея Караткевіча. І цяпер ікону перанеслі і ўстанавілі ў адраджаным храме, для якога яна і была напісана. Удзельнікамі хрэснага ходу былі сотні веруючых Гомельскай вобласці, а таксама расійскія госці, у ліку якіх — дэлегацыя прадстаўні-

коў рэгіянальнай грамадскай арганізацыі "Маскоўскі клуб беларусаў". Узначалі хрэсны ход архіепіскап Гомельскі і Жлобінскі Уладыха Арыстарх.

У гэты ж дзень храм Свяціцеля Мікалая, адноўлены пры актыўным садзейнічанні рэгі-

янальнай грамадскай арганізацыі "Маскоўскі клуб беларусаў", быў асвечаны.

НА ЗДЫМКАХ: храм Свяціцеля Мікалая; высокую царкоўную ўзнагароду за адраджэнне храма Сяргею Караткевічу ўручае АРЫСТАРХ. ФОТА Сяргея ХАЛАДЗІЛІНА, БелТА.

"Любоўю і яднаннем выратуемся!"

Пасля малебна ў Ільінскім храме Курска, дзе ў свой час быў хрэсны ход вялікіх рускіх святых Серафім Сароўскі, удзельнік чатырох хрэсных ходаў Юрый Шышкоў і яго набожныя духоўныя сабраты накіраваліся ў Адэсу. Менавіта тут 2 красавіка пачаў сваю шматдзённую збавіцельную місію па славянскіх землях Другі Міжнародны хрэсны ход. Праходзячы з харугвамі і міратачывымі іконамі Выратавальніка, Маці Божай "Знак", "Замілаванне" Лакоцкая, Царавелікамучаніка Мікалая... па Украіне і Прыднястроўі, з кожным кіламетрам шматнацыянальных духоўных цягнік набіраў моц. Далучыўшыся да яго па ласцы Божай і намаганнямі добрасардэчнага мінчаніна Міхаіла Валахановіча ў Пачаеўскай Лаўры, я стала ўдзельніцай падзеі, якая ўзрушыла да глыбіні душы.

З усёй Вялікай Русі з'ехаліся 11 мая праваслаўныя людзі ў гэту старажытную абідель на ўрачыстым святкаванні Дня памяці празорлівага сучасніка, схігумена Свята-Успенскай Пачаеўскай Лаўры Амфілохія (у свеце Якава Галавацка). Бясконцым патокам ішлі богалюбівыя сёстры і браты да ўсталяванай у старажытным Успенскім саборы ракі з нялэннымі мошчамі апошняга святага XX стагоддзя. І, як раней, надзіліўшы іх духмяным міра, схігумен Амфілохій, бласлаўляючы, напаўняў душы надзеяй, верай і любоўю. Гарэлі свечкі, у паветры плылі гарачыя малітвы і дзіўныя спевы манахаў.

Скончылася святочнае богаслужэнне 12 мая малебнам і ўрачыстым Хрэсным ходам з мошчамі схігумена Амфілохія. Прасякнуўшыся духам гэтага святага месца, я даведлася, што яшчэ ў 1240 годзе аднаму з манахаў Пачаеўскай гары ў вогненным стаўпе з'явілася Багародзіца. На гары, дзе яна стаяла, застаўся след яе правай ступні, з якога да гэтай пары б'е жыватворная крывіца.

Гэты чуд пакаў пачатак будаўніцтва манастыра. Праз тры стагоддзі ён атрымаў у дар ад пані Ганны Гойскай чудатворную ікону Прасвятой Багародзіцы, галоўную святыню лаўры, якая завецца "Пачаеўская". Летаміс данёс да нашых дзён яшчэ адзін добры чуд, які адбыўся тут. Калі ў 1675 годзе манастыр атакавала турэцкае войска, над гарой з'явіліся Багародзіца і першы ігумен гэтай Лаўры Іоў Пачаеўскі і да смерці напалохалі нападаючых. Па словах манахаў гэтай святой абіцелі, дзякуючы дапамозе Багародзіцы, нават у перыяд багаторыцтва тут адбываліся богаслужэнні. І хоць многія манахі былі асуджаны і сасланы, манастыр жыў. Узвышэцца ён сваёй духоўнай прыгажосцю над усыпанай майскімі кветкамі акругай і зараз. Жывуць цяпер тут, малітоўна заклікаючы да Бога і Багародзіцы, больш за 150 манахаў і паслушнікаў, гатовых, што б ні здарылася, данесці свой цяжкі, але жыватворны крыж да канца.

Бачылі б вы, як праводзілі лаўрскія манахі хрэснаходцаў! Некаторыя, атрымаўшы благаслаўненне, прайшлі з імі некалькі жыватвор-

ных кіламетраў. Нягледзячы на перададзены ўзрост і хваробу, дзіўным чынам удалося здзейсніць гэта і мне. Калі я пачала адставаць, мне па чарзе працягвалі руку дапамогі кіраўнік хрэснага ходу Юрый Шышкоў, малітоўніца і выканаўца дзіўных духоўных песень Алена і намеснік кіраўніка хрэснага ходу Міхаіл Валахановіч. Так з Божай і дапамогай сяціцёр і братоў, якія сталі на шляху мне роднымі, я апынулася з хрэсным ходам у горадзе Крамянец, што ў 28 кіламетрах ад Пачаева. На яго граніцы нас урачыста, з харугвамі і крыжамі сустракалі жыхары, манахі і свяшчэннаслужыцелі на чале з вядомым крапраасвяшчэнствам Сергіем, Архіепіскапам Цернапольскім і Крамянецкім. Пад перазвон і спевы Ісусавай малітвы мы і ўвайшлі ў квітнеючы горад Крамянец. Уладыха Сергій у суіравадзінні манахі Свята-Богаяўленскага Крамянецкага жаночага манастыра без стомы акрапляў праваслаўны народ, што рухаўся хрэсным ходам, і жадаючых прайсці пад міратачывымі іконамі вернікаў святой вадой. Дарога на шляху шэсця святых ікон была ўпрыгожана кветкамі. У горадзе адчувалася святая, і ад усведамлення дачынення да гэтай урачыстасці нашы душы радаваліся! Але, як сказаў мне Юрый Іванавіч, так як тут, ва Украіне сустракаць іх будуць не ўсюды. У Ровенскай вобласці ўжо закрыты больш за 100 праваслаўных храмаў.

Але Бог міласцівы, таму, узвешчы за дэвіз заклік Сергія Раданежскага "Любоўю і яднаннем выратуемся!", працягвае накіроўвацца па сваім хрэсным шляху наш духоўны цягнік. Будуць у яго такія ж, як у Крамянцы, дабратворныя прыпынкі ў Роўна, Брэсце, Мінску, Цьверы і Сергіевым Пасадзе. У Троіцы-Сергіевай Лаўры ён зробіць свой апошні прывал. І як спявае хрэснаходка з Расіі Алена на такіх прывалах, "пакаленню нашаму дзень за днём трэба столькі выправіць усяго і разумець. Нам бы толькі Айчыну выратаваць і падняць!"

Раіса АДЫНЕЦ,
удзельніца Міжнароднага хрэснага ходу.
НА ЗДЫМКУ: праваслаўныя праходзяць пад міратачывай чудатворнай іконай "Замілаванне" Лакоцкая.
Фота аўтара.

Праваслаўная царква гатова аказваць дапамогу хворым СНІДам

Такую думку выказалі ўдзельнікі "круглага стала" "Дзейнасць царкоўнай антыСНІД-сеткі (АСС) у краінах СНД — адказ царквы на выклік сучаснасці", які прайшоў у Мінску.

Як адзначыў дырэктар міжканфесійнай місіі "Хрысціянскае сацыяльнае служэнне" Мікалай Матрунчык, асноўнымі задачамі царкоўнай антыСНІД-сеткі з'яўляецца прафілактычная работа, а таксама аказанне псіхалагічнай і медыцынскай падтрымкі інфіцыраваным і хворым людзям, іх родным і блізкім. Арганізацыя была заснавана ў красавіку 2002 года прадстаўнікамі чатырох царкоўных арганізацый Беларусі, Расіі, Украіны і горада Санкт-Пецярбурга.

За гэты час распрацавана і зараз паспяхова рэалізуецца Канцэпцыя ўдзелу Праваслаўнай царквы ў барацьбе з распаўсюджваннем ВІЧ/СНІДу, рэгулярна праводзяцца прафілактычныя акцыі сярод падлеткаў і моладзі і адукацыйныя тэматычныя семінары для студэнтаў духоўных навучальных устаноў.

Акрамя таго, зацверджаны чын малебнага спеву аб здароўі ВІЧ-інфіцыраваных. Гэтыя богаслужэнні праходзяць кожны апошні выхадны дзень месяца ў больш як 150 храмах Беларусі, Расіі і Украіны.

У далейшым плануецца арганізацыя Міжцаркоўнага рэсурснага цэнтра па пытаннях ВІЧ/СНІДу і епархіяльных інфармацыйна-метадычных цэнтраў у Беларусі, Расіі і Украіне. Асабліваю ўвагу трэба надаць сацыяльнай рэкламе, якая інфармавала б грамадства аб царкоўнай дзейнасці супраць СНІДу, адзначыў Мікалай Матрунчык.

Таццяна КАРАВЕНКАВА.

Свята першага прычасця

У Гродзенскім фарным касцёле адбылася цырымонія прыняцця першага прычасця (на здымку).

Выстава

"Дыхаць праваслаўем"

Выстава фотаробот беларусаў з Беласточчыны "Дыхаць праваслаўем" адкрылася ў Старым Замку Гродзенскага гісторыка-археалагічнага музея.

Як паведамаў дырэктар музея Юрый Кітурко, у экспазіцыі каля 75 прац з выявамі праваслаўных храмаў Беласточчыны.

Фотаздымкі прадставілі тры маладыя аўтары — Андрэй Пашлаўскі, браты Багдан і Андрэй Місеюкі, апошні з якіх з'яўляецца

праваслаўным святаром. Выстава арганізавана гродзенскім музеем сумесна з консульствам Рэспублікі Беларусь у Польшчы, народным фотаклубам "Гродна". Яна працягне сваю працу да 30 мая.

НА ЗДЫМКУ: на выставе "Дыхаць праваслаўем".

Свята майстроў ў Альбукерцы

3 29 сакавіка на 2 красавіка ў сонечным горадзе Альбукерка (ЗША, штат Нью-Мексіка) проходзіла канвенцыя Нацыянальнай асацыяцыі пшанічных пляцельчыкаў (NAWW). З мэтай паказаць свае навыкі і павучыцца ў другіх на яе з'ехалася больш за 100 майстроў, якія займаюцца пляценнем з саломкі на прафесійным узроўні. Сярод іх была і беларуска Таццяна Рэпіна.

Са Штатаў Таццяна прывезла шмат фотаздымкаў, кнігі і часопісы, каталогі, прысвечаныя тэхніцы пляцення з саломкі, і ўзоры вырабаў. А больш за ўсё — уражанні, якімі хутка падзялілася са сваімі калегамі на сустрэчы ў Мінску.

Канвенцыя проходзіла ў гатэлі Альбукеркі, а сама праграма была насычанай: заняткі з васьмі гадзін раніцы да позняга вечара, экскурсіі для гасцей і пыкоўная выстава-продаж вырабаў з саломкі і іншых рукадзельных цудаў. Амерыканскія аматары саломалляцтва з павагай адносяцца да гэтага занятку. На выставе ўдзельнікі прадставілі ўсе этапы пляцення, да самых

дробных дэталяў. Павучыцца за свой кошт прыязджалі людзі здалёк, часта з сям'ёй.

У ЗША ёсць гільдыі саломалляцтва, самыя шматлікія з іх знаходзяцца ў штатах Каліфорнія, Канзас, Ілінойс. Некаторыя амерыканскія фермеры займаюцца вырошчваннем спецыяльных сартоў пшаніцы для саломалляцтва. А ўсе вынаходніцтвы прафесіяналы занатоўваюць. Вось і да канвенцыі быў падрыхтаваны падрабязны каталог заняткаў з патрабаваннямі да іх правядзення. "Усё, што яны ведаюць, яны фіксуюць, таму што сур'ёзна падыходзяць да захавання сваёй культурнай спадчыны," — выказала сваё

меркаванне Таццяна Рэпіна. А стылі і напрамкі саломкавай творчасці самыя розныя — ад рамантычнай да сур'ёзнай, рэлігійнай тэматыкі.

Галоўнымі мэтамі канвенцыі з'яўляліся перадача вопыту і стварэнне новых творчых і прафесійных сувязей. Мэты ў іх поўным сэнсе дасягнуты. Гэта бачна пачынаючы з таго, як загарэліся вочы беларускіх аматараў саломалляцтва, якім Таццяна Рэпіна перадала тое, што пачула і ўбачыла ў Альбукерцы.

НА ЗДЫМКУ: Таццяна РЭПІНА (у цэнтры) дзеліцца з майстрамі саломалляцтва новымі прыёмамі работы з саломкай.
Марына ГАБРЫЯНІК.
Фота аўтара.

Народны календар Чэрвень — пачатак лета

Чэрвень адрозніваецца ад іншых месяцаў сваім разнаквеццем, з'яўляюцца першыя ягады, з-за чырвонага колеру якіх, магчыма, ён так і названы. Асноўныя клопат селяніна ў гэтую пару — нарыхтоўка сена. Кажуць: "Касі траву, пакуль луг не адкрасуе".

1 чэрвеня — Ушэсце (чацвер на шостым тыдні пасля Вялікадня, саракавы дзень, дзень агляду жыта). Паводле павер'яў, у гэты дзень з зямлі выходзяць скарбы, каб прасушыцца, але ніхто іх не бачыць. З пшанічнай мукі, на малацэ з яйкамі пяклі тонкія бліны, якія называлі "богавы анучы".

У многіх раёнах Беларусі Ушэсце лічаць апошнім днём вясны. На Усходнім Палессі спраўляюць абрад "Ваджэнне і пахаванне стралы": гурты спявачак з усіх канцоў сяла ідуць у цэнтр, дзе водзяць карагоды вакол купака дзяцей, якія сімвалізуюць зярняткі жыта, затым ідуць за сяло ў поле, паляць вогнішча ля яго і качаюцца ў зялёным жыце "каб спіна не балела ў жніво", закапваюць у зямлю мелкія прадметы — "стралу", каб задобрыць палявога духа на добры ўраджай. Вяртаюцца ў сяло, спяваючы ўжо летнія песні.

3 чэрвеня — Алёна, дзень ільну, 4-га — Васіліска, а 7-га — Ян, восьмы тыдзень перад Іллей, а 14-га — Успен (Юстын), прысвятак, пра які кажуць: "На Успені лета ўдаецца — жыта добрым коласам нальёцца", "Юстын цягне ўверх каноплі, Хартон — лён".

Дзень перад Тройцай — Градавая серада — лічыцца небяспечным для палявых работ, таму нічога не садзяць, не полюць, каб не вырасла крывым. У пятніцу і суботу перад Тройцай (Сёмухай) памінаюць продкаў, стаўляюць май (зеляніну дрэў) каля хат і ў хатах. Асвячаюць травы, якімі абкурваюць жывёлу, хаты ад перуна.

11 чэрвеня — Тройца, Сёмуха або Зялёных святкі, як у розных рэгіёнах Беларусі называюць свята маладой зеляніны, звязана з памінаем продкаў і ўшанаваннем расліннасці.

Наступны тыдзень пасля Сёмухі — Русальны тыдзень. На Піншчыне на другі дзень свята па ўсёй вёсцы водзяць "куста" — упрыгожаную ў кляновыя галінкі дзяўчыну, а гаспадары выносяць удзельнікам абыходу пачастункі. Ва Усходнім Палессі некалі спраўлялі абрады праводзін русалкі ў жыта. 23 чэрвеня — Купалле ў католікаў. Праз дзевяць тыдняў пасля Вялікадня ў чацвер — Дзевятнік, калі не працавалі ў полі, заспакаваліся грому і маланкі. "Дзевятнік красуе, наліваецца, у пукі бярэць". Пятніца на дзевятным тыдні пасля Вялікадня — Дзевятуха. Пра гэта свята ў народнай песні ёсць такія словы: "Дзевятуха-памяжаначка па межах хадзіла, жытцо абзірала, жытцо абзірала дай раўнавала".

Паводле "Народнага календара" Алеся ЛОЗКІ.

Саломалляцтва. Урок III

ПАДРЫХТОўКА САЛОМКА ДА ПЛЯЦЕННЯ ў пляценні выкарыстоўваюцца круглыя сарціраваныя сцябліны саломы. Пры падрыхтоўцы да пляцення салому трэба замачыць у цёплай або гарачай вадзе. Сцябліны трэба прыціснуць грузам так, каб яны не скамечваліся і былі поўнасьцю пакрытыя вадой. Тую саломку, якую загатавалі ў бліжэйшым сезоне, дастаткова пакласці на 20-30 хвілін у вадку пакаёвай тэмпературы. Калі саломка загатавалася не адзін год, яе лепш вытрымаць у гарачай вадзе, а час замочвання павялічыць. Гатовая да работы саломка мякка згінаецца, не растрэскаецца і не ламаецца. Пучкі падрыхтаванай саломкі дастаюцца з вады, дайце ёй сцячы. Каб зберагчы вільготную саломку ад высыхання, на час працы пакладзіце яе ў поліэтыленавы мяшок або загарніце ў вільготную тканіну.

Часам замочаная на працягу доўгага тэрміну саломка не размякчаецца. Такае можа адбыцца па некалькіх прычынах: калі злакі вырастлі на глебе, перанасычанай угнаеннямі, глеба мела непрыдатны склад або сорт загатоўленага злака — з жорсткімі сцяблінамі. Для размякчэння такой саломкі можна паспрабаваць спачатку вытрымаць яе ў гарачай вадзе 30-40 хвілін, затым за-

гарнуць у вільготную тканіну або паперу, абгарнуць ізлафанам і каля 6-8 гадзін вытрымаць пры тэмпературы 5-10 градусаў (можна ў халадзільніку). Аб'ёму замочанай саломкі павінна хапіць на работу на працягу аднаго дня. Калі за-

куль сцябліны не стануць мяккімі. Час вытрымлівання саломкі ў гарачай вадзе залежыць ад даўнасці захавання матэрыялу і ад віду злака. Даўжэйшага замочвання патрабуе жыта і пшаніца, а ячменная і аўсяная саломка, асабліва знятая ў пачатку лета, размякчаецца вельмі хутка, таму яе можна проста спырсуць вадой, загарнуць у вільготную тканіну і даць трошкі паляжаць. Майстар сам набывае ўласны вопыт і кантралюе ступень гатоўнасці матэрыялу.

2. Саламанную трубочку расшчэпваюць нажом або скальпелем уздоўж валакна (малюнак 1).

3. Разгортваюць пальцамі і праводзяць знутранага боку саломіны вастрыём нажа ад сярэдзіны да аднаго краю саломіны 1-15 разоў, затым да другога (малюнак 2). Саломіну трымаюць заціснутай паміж вялікім пальцам рукі і вастрыём нажа. Дэкаратыўны слой датыкаецца да пальца.

Існуе некалькі прыкмет, якія гавораць пра гатоўнасць саламянай стужкі. Гатовая саламяная стужка не скручваецца ў трубочку. Яна свабодна завяваецца ў кальцо дыяметрам 7-12 сантыметраў.

Атрымаць саламяную стужку можна і іншымі спосабамі. Расшчэпаную саломінку працягнуць паміж лязом нажа і драўляным бруском. Спачатку стужка дэкаратыўным слоём кладзецца на брусок. Нож утрымліваецца пад вуглом каля 30 градусаў, лязом да сябе. Рука, якая ўтрымлівае стужку, рухаецца на сябе, а рука з нажом — ад сябе. Рух, як і ў першым выпадку, пачынаецца ад сярэдзіны даўжыні саломінкі спачатку ў адным накірунку, затым, перагарнуўшы саломінку на брусок, у другім накірунку. Каб стужка атрымалася роўнай, гэтую

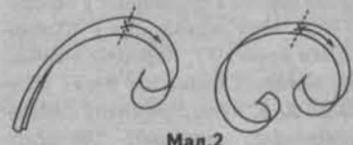
сталася нявыкарыстаная замочаная саломка, яе лепш высушыць і не пакідаць вільготнай на наступны дзень. Паўторнае замочванне не паўплывае на якасць саломкі, наадварот, калі саломка доўга знаходзіцца ў вільготным стане пры пакаёвай тэмпературы, якасць яе значна пагоршыцца. На верхні ў гэтым выпадку з'явіцца слізкая плёнка, саломка набывае шэравае адценне.

ПАДРЫХТОўКА САЛАМЯНАЙ СТУЖКІ Саламяная стужка выкарыстоўваецца ў пляценні для вырабу некалькіх дэкаратыўных элементаў. Для вырабу саламянай стужкі існуе некалькі спосабаў. Найбольш распаўсюджаны — выраб ленты з запаранай саломкі.

1. Саломку запарваюць у гарачай вадзе і вытрымліваюць 10-20 хвілін, па-

Мал.1

Мал.2

Дзіцячая чытанка

Паглядзіце па карце, з якіх раёнаў складаецца Гомельская вобласць. Можна вашы родныя з гэтых мясцін?

ПЕРШЫ ПРЫПЫНАК — СЛОЎНІКАВЫ

- Назіраць — наблюдать. Вялікасны, велічны — величественный. Узгорак, пагорак, груд (сярод нізін), капец (нашышаны) — холм. Узгорысты, узгоркавы — холмистый. Укараненне — внедрение. Нафта — нефть. Нафтавік — нефтяник. Нафташчыліна, нафтаасвідавіна — нефтескважина. Здабыча — добыча. Росквіт, прашвітанне — процветание. Дабрабыт, дастатак, багацце — благосостояние, благоденствие. Спрыяльны — благоприятствующий. Мігам, умомант, ураз — вмиг. Упачатку, напачатку, спачатку, спярша — вначале, сперва.

ДРУГІ ПРЫПЫНАК — ДЛІА ДАПЫГЛІВЫХ

Гомельская вобласць знаходзіцца на паўднёвым усходзе Беларусі, мяжуе з Расіяй і Украінай (Кіеўскай, Чарнігаўскай, Жытомірскай і Ровенскай абласцямі). Гэта самая буйная па тэрыторыі вобласць Рэ-

Урокі Дзеда Усёведа

Прывітанне, мае дарагія хлопчыкі і дзяўчынкі! Сёння прапаную вам урок: ПАДАРОЖЖА ПА ГОМЕЛЬСКОЙ ВОБЛАСЦІ БЕЛАРУСІ

спублікі Беларусь (плошча — 40,4 тысячы квадратных кіламетраў). Тэрыторыя Гомельскай вобласці мільёны гадоў назад з'яўлялася марскім дном.

45 працэнтаў рэгіёна займаюць лясы — адзін з самых высокіх паказчыкаў лясістасці ў Еўропе.

Галоўная рака вобласці — Днепр. Працякаюць таксама Прыпяць, Бярэзіна, Сож, Пціч, Случ, Друць, Батьюля, Бесядзь і іншыя. На тэрыторыі рэгіёна шмат азёр, самае вялікае з іх — Чырвонае (плошча 43,6 квадратных метра).

Цэнтр — горад Гомель, які ўзнік пры ўпадзенні ракі Гамяюк у Сож на зямлі радзімічаў, у Іпацьёўскім летапісе ўпамінаецца пад 1142 годам (летапісны Гомей, Гомий, Гомин, Гомь, Гомье). У гэтым рэгіёне знаходзяцца і такія старажытныя гарады, як Тураў — упершыню ўпамінаецца ў 980 годзе, Рагачоў — у 1142-м, Мазыр (1155), Чачэрск (1159). Найбуйнейшыя гарады вобласці — Гомель, Мазыр, Рэчыца, Светлагорск, Жлобін.

Найбольш развітымі галінамі прамысловасці з'яўляюцца: паліўная, хімічная, нафтаздабываючая, харчовая, дрэваапрацоўчая, целюлозна-папяровая, чорная металургія, станка- і машынабудаванне.

Аснову эканомікі рэгіёна складае буйная прамысловая вытворчасць. На тэрыторыі вобласці знаходзяцца такія індустрыяльныя гіганты, як Мазырскі нафтаперапрацоўчы завод, Беларускі металургічны завод, вытворчы аб'яднанні "Гом-

сельмаш" і "Хімвалакно", ААТ "Гомельшкло", на долю якіх прыходзіцца больш за 70 працэнтаў прадукцыі рэгіёна. У Гомельскай вобласці сканцэнтраваны ўвесь рэспубліканскі аб'ём здабычы нафты, газу, вытворчасці кармаўборачных камбайнаў, паліраванага шкла, пракату чорных металаў...

Вобласць ажыццяўляе знешнегандлёвыя аперацыі больш чым з 90 краінамі свету. Галоўнымі эканамічнымі партнёрамі з'яўляюцца Расія, Вялікабрытанія, Германія, Польшча, Нідэрланды. Беларускі металургічны завод пастаўляе сваю прадукцыю ў 51 краіну свету, у тым ліку металакорд для вытворчасці шын у ЗША, Германію, Швецыю, Францыю, Аўстрыю.

Свабодная эканамічная зона "Гомель-Ратон" створана 2 сакавіка 1998 года тэрмінам на 50 гадоў.

Гомельская вобласць найбольш пацярпела ад аварыі на Чарнобыльскай АЭС. У лістападзе 2003 года ў гэтым рэгіёне поўнаасцю ўведзены ў строй Рэспубліканскі навукова-практычны цэнтр радыяцыйнай медыцыны і экалогіі чалавека, які служыць для аказання кансультацыйнай і медыцынскай дапамогі жыхарам раёнаў, што пацярпелі ад аварыі на ЧАЭС. Спецыялісты лічаць, што яму няма аналагаў па ўзроўні тэхнічнага абсталявання сярод устаноў такога тыпу ў краінах СНД.

У вобласці знаходзяцца Палескі радыяцыйна-экалагічны запаведнік, Прыпяцкі нацыянальны парк (ландшафтна-гідралагічны запаведнік), гідралагічны заказнік у Светлагорскім раёне "Выдрыца".

Адной са слаўтасцей рэгіёна, гонарам Гомеля з'яўляецца Палацава-паркавы ансамбль Румянцавых і Паскевічаў — адзін з лепшых узораў

архітэктуры класіцызму XVIII-XIX стагоддзяў на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь. А галоўны турыстычны маршрут рэгіёна — "Залатое кальцо Гомельшчыны", якое ўключае, у прыватнасці, знаёмства са стаянкай першабытных людзей, з культурнай спадчынай Тураўскага княства (X-XII стагоддзі), з іншымі ўнікальнымі помнікамі архітэктуры і прыроды.

ТРЭЦІ ПРЫПЫНАК — ВІКТАРЫНА

- 1. Плошчу тэрыторый якіх краін можна параўнаць з плошчай тэрыторыі Гомельскай вобласці? (Швейцарыя, Галандыя)
2. Які горад вобласці з-за ярка выражанай узгорыстай мясцовасці называюць "Беларускай Швейцарыяй"? (Мазыр)
3. А які горад называюць горадам беларускіх нафтавікоў? (Рэчыца)
4. Які буйнейшы на тэрыторыі

рэспублікі фестываль харэаграфічнага мастацтва праходзіць у Гомелі? ("Сожскі карвалд")

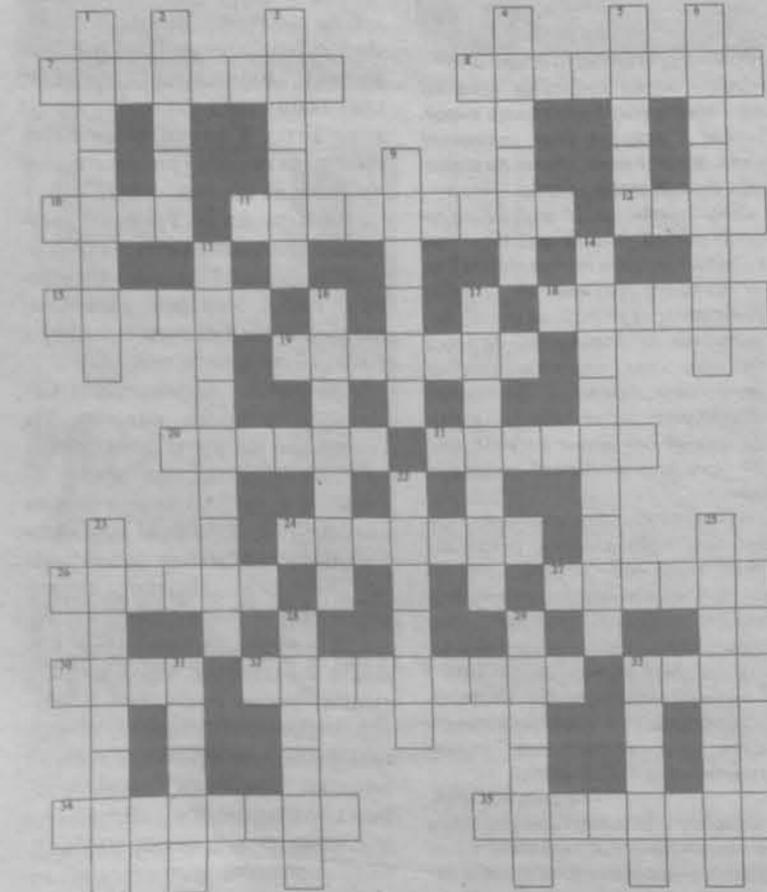
5. Якія знакамітыя асобы паходзяць з Гомельшчыны і што вы пра іх ведаеце?

М. Доўнар-... — беларускі гісторык, эканаміст, этнограф, адзін з заснавальнікаў нацыянальнай гістарыяграфіі. 12. Гарадскі пасёлак, прыстань на правым беразе Дняпра. У часы ВАВ — раён актыўнай барацьбы партызан і дзеючай арміі супраць нямецка-фашысцкіх акупантаў. 15. Стэпавая кармавая расліна сямейства злакавых. 18. Беларускі пісьменнік. Аўтар раманаў "Неруш", "Хроніка дзетдомаўскага саду"... 19. Герой Савецкага Саюза, лётчык-знішчальнік. У 1944 годзе ў баях за Мазыр скіраваў ахопленую полымем машыну на варажую калону. Пахаваны ў Мазыры. 20. На тэрыторыі Гомельшчыны чатыры возеры з такой назвай: два — у Рагачоўскім, і два — у Рэчыцкім раёнах. 21. ... Тураўскі. Імя старажытнага беларускага пісьменніка, прапаведніка, царкоўнага дзеяча XII стагоддзя. 24. Прамысловае прадпрыемства, якіх шмат на Гомельшчыне. 26. Герой Савецкага Саюза, дзяржаўны дзеяч БССР, адзін з арганізатараў і кіраўнікоў партызанскага руху ў Беларусі. Аўтар кнігі ўспамінаў "Людзі асабага складу". 27. Спецыяліст, надзвычай неабходны на Гомельшчыне, найбольш пацярпелай ад чарнобыльскай катастрофы. 30. Любімае месца адпачынку гамельчан. 32. Вёска ў Акцябрскім раёне, ад якой узнікла назва камуны (Рэспублікі), на тэрыторыі якой не перапынялася дзеянне савецкай улады ні ў грамадзянскую, ні ў Вялікую Айчынную вайну. 33. Нешта створанае ўяўленнем. 34. Атрыбут бога мораў у грэчаскай і рымскай міфалогіі. 35. Травяністая расліна з прыгожымі сіне-блакітнымі кветкамі, якія зацвітаюць у гомельскіх лясах адразу пасля раставання снегу.

ПА ВЕРТЫКАЛІ:

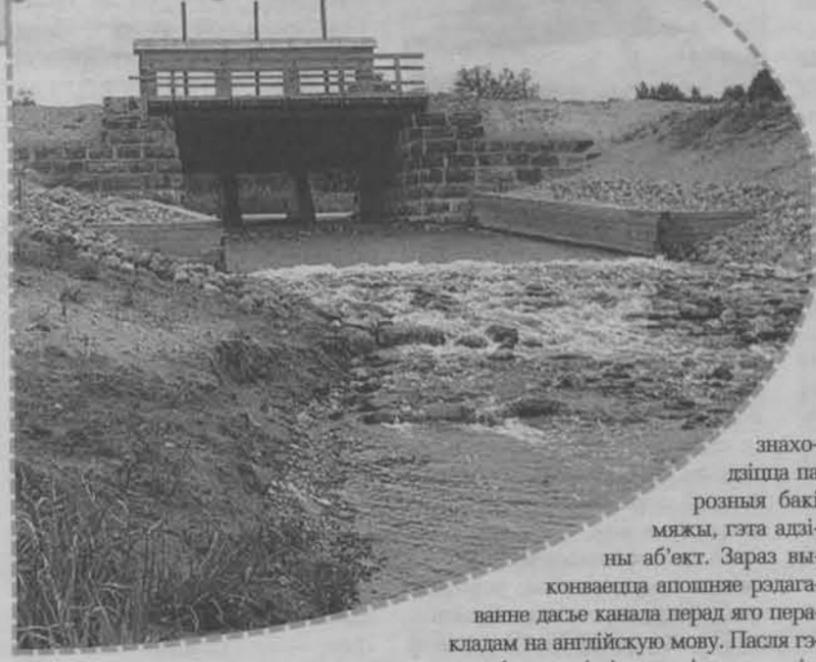
- 1. Рэдкія каштоўныя гліны для ачыткі нафтапрадуктаў, тлушчу, залежы якіх знаходзяцца на тэрыторыі Нараўлянскага раёна. 2. Карысны выкапень, здабыча якога ў Беларусі вядзецца толькі ў Гомельскай вобласці. 3. Двойчы Герой Савецкага Саюза. Адзін з арганізатараў партызанскага руху ва Украіне, байцы якога ў часы ВАВ здзяйснялі рэйды і на Гомельшчыну. Яго імя названа вуліца ў Нароўлі. 4. Мінскі ваявода, які заснаваў у Рэчыцы ў 1634 годзе кляштар дамініканцаў. 5. ... — каршачок. Драпежная пералётная птушка. Сустрэкаецца на Гомельшчыне. Занесена ў Чырвоную кнігу Беларусі. 6. Беларускі празаік, драматург, нарысіст. Аўтар п'ес, кніг "Пробны камень", "Вясковыя дыспуты"... Урадженец Светлагорскага раёна. 9. Зімовы від спорту, для развіцця якога на Гомельшчыне найбольш падыходзяць крутыя схілы Мазырскай грады. 13. Двойчы Герой Савецкага Саюза. Генерал-маёр авіяцыі. У часы ВАВ збіў 43 самалёты праціўніка. У Гомелі і Буда-Кашалёве яму пастаўлены помнікі. 14. Герой Савецкага Саюза, камандзір танка. Удзельнік вызвалення Украіны, Польшчы, Берлінскай і Пражскай аперацый. Удзельнік Парады Перамогі 1945 года. 16. Рускі пісьменнік, дзяржаўны дзеяч, вучоны, доктар юрыдычных навук, прафесар. Аўтар раманаў "Цяжкае падарожжа", "На зямлі белых росаў", ініцыятар адкрыцця карціннай галерэі ў горадзе Рагачове. 17. Назва пасёлка на рацэ Бярэзіна, які ператварыўся ў горад Светлагорск. 22. Назва транс'еўрапейскага нафтаправода, які праходзіць па тэрыторыі Гомельскай вобласці. 23. Герой Савецкага Саюза, механік-вадзіцель. Удзельнік баёў на Цэнтральным, Калінінскім, Украінскім і Беларускіх франтах. Вызначыўся ў 1945 годзе пры вызваленні Польшчы. 25. Беларускі альпініст, "снежны барс", вучоны, кандыдат біялагічных навук. У якасці трэнера выхаванцаў шмат альпіністаў. 28. Празаік. Працаваў пілотам, авіядыспетчарам у Мінскім аэрапорце. Аўтар кніг апавесцей і апавяданняў "Вясенні рэйс", "Палёт працягваецца"... Урадженец Рагачова. 29. Гатунак кухоннай солі, радок з якой знаходзіцца ў Мазырскім раёне. 31. ... — возера. Пазычаная назва аднаго з буйнейшых у Беларусі азёр, якое знаходзіцца ў Жыткавіцкім раёне. 33. Народны пісьменнік Беларусі, грамадскі дзеяч, удзельнік ВАВ. Аўтар раманаў "Мінскі напрамак", трылогіі "Палеская хроніка".

Крыжаванка ад Лявонція Целеша

- ПА ГАРЫЗАНТАЛІ: 7. Беларускі драматург, аўтар сатырычных камедый "Лявоніха на арбіце", "Выбачайце, калі ласка"... Урадженец Рагачоўскага р-на. 8. Псеўданім Дудар. Пазт, крытык, перакладчык. Пераклаў на беларускую мову лібрэта оперы "Яўген Анежін". Урадженец Петрыкаўскага раёна. 10. Вялікі князь ВКЛ, кароль Рэчы

Якія скарбы Беларусі могуць трапіць у славу Спіс ЮНЕСКА?

в а - енца цяпер на Аўгустоўскім канале?

— У цэлым так. Работы праводзяцца дастаткова маштабна і інтэнсіўна. Завяршаецца работа на ўсіх гідразбудаваннях. Упарадкавана рэчышча канала. Найбуйнейшы раней трохкамерны шлюз Нямнова цяпер стаў чатырохкамерным — з XIX стагоддзя змяніўся ўзровень валы ў Нёмане, які зараз працякае прыблізна ў двух кіламетрах ад гідразбудавання. Гэта цікавая работа, якая ўпершыню праводзіцца ў Беларусі. Раней нам ніколі не даводзілася працаваць на такім аб'ёме гістарычных гідразбудаванняў ва ўнікальным прыродным асяроддзі.

Працуюць на нашай тэрыторыі і польскія спецыялісты. Па між-дзяржаўнай дамоўленасці іх сіламі праводзіцца рэстаўрацыя суднаходнага шлюза "Кужынец", які падзелены на дзве роўныя часткі дзяржаўнай граніцы. Ім ж робіцца водарэгулявальная пляціна "Валкушык".

Што ж датычыць гідразбудаванняў, трасы канала, тэрыторыі беларускай часткі канала — усё выконваецца беларускімі спецыялістамі і з беларускіх матэрыялаў. Да канца чэрвеня гэтага года плануецца завяршыць работы.

— І людкі паплывуць?

— А чаму не? Магчымаць праплысці на байдарках па канале была заўсёды. Але зараз канал рыхтуецца да таго, каб пусціць адпаведнага памеру судны. Турыстычны рух павінны быць забяспечаны ад ракі Бебжа, там дзе канал пачынаецца на польскім баку, і да Нёмана. З порта ў вусці канала на Нёмане можна будзе плыць як у Гродна, так і ў літоўскі бок. Мне здаецца, нічога не павінна перашкодзіць арганізацыі такога выкарыстання канала. Ён можа стаць актыўным турыстычным аб'ектам.

Ёсць генеральны план беларускай часткі канала, дзе на падставе разлікаў адпаведных нагурузак вызначана магчымасць з'яўлення пэўных аб'ектаў у тым ці іншым месцы. Мэта такая — турыст, трапіўшы ў 20-кіламетровую беларускую частку канала зможа там правесці і дзень, і два, і тры, каму як спадабаецца. Для гэтага там павінны быць адпаведныя аб'екты турысцкай інфраструктуры. Там будзе і жыллі пэўнага характару, і ўмовы для рыбалоўства, і розныя маршруты. Будуць і забаўляльныя ўстановы.

А прырода там проста ўнікальная, неверагодная. Акрамя таго, не варта бачыць канал як выключна водную артэрыю, уздоўж якой цягнуцца аб'екты інфраструктуры. Для патрэб турызму будзе задзейнічаны, да прыкладу, палац у Свяцку.

— У якім стане гэты палац?

— У добрым. Там была медыцынская ўстанова, зараз будынак перапрафіліравана пад турыстычныя мэты. Тое ж самае і з Сапоцкіным. Гэта даволі вялікі гарадскі пасёлак у Гро-

знаходзіцца па розных бакі мяжы, гэта адзіны аб'ект. Зараз выконваецца апошняе рэдагаванне дасье канала перад яго перакладам на англійскую мову. Пасля гэтага беларускія і польскія спецыялісты павінны будучы аданіць якасць перакладу з пункту гледжання захавання спецыяльнай тэрміналогіі, звязанай з аховай спадчыны, і матэрыялы могуць быць падпісаны для перадачы ў ЮНЕСКА.

Калі ўсё пойдзе згодна з планам, варта чакаць разгляду матэрыялаў спецыялістамі ЮНЕСКА ў 2007 годзе. Папярэдне да нас прыедуць эксперты гэтай міжнароднай арганізацыі, каб на месцы прааналізаваць стан аб'екта, суаднесці яго з падрыхтаванымі намі тэкстам, картамі і даць свае заключэнні, спадзяёмся, станоўчыя. Пасля гэтага дасье ўносіцца на разгляд Камітэта сусветнай спадчыны, які і прымае канчатковае рашэнне.

— Якія яшчэ беларускія аб'екты могуць увайсці ў Спіс ЮНЕСКА?

— У Міністэрства культуры паступілі для разгляду матэрыялы з менавітаўнага комплексу "Брэсцкая крэпасць-герой", і ўжо праведзена папярэдняе абмеркаванне магчымаці сумеснай работы са спецыялістамі з Польшчы, бо Брэсцкая крэпасць можа быць намінавана як трансгранічны аб'ект. Прадэкларавана гатоўнасць распачаць работу над матэрыяламі па палацава-паркаваму ансамблю ў Гомелі. Зроблены першыя направоўкі дасье па прадстаўленні полацкіх Сафійскага сабора і Спаса-Праабражэнскай царквы. Сярод патэнцыяльных аб'ектаў Барысаглебская царква XII стагоддзя ў Гродне, культура збудаванні абарончага тыпу XV-XVI стагоддзяў, драўляныя царквы Палесся XVII-XIX стагоддзяў, Камянецкая вежа як прадстаўнік фартыфікацыі XIII стагоддзя.

У любым выпадку менавіта мясцовым уладам у дадзеным пытанні адводзіцца рашаючая роля. Міністэрства культуры, безумоўна, выканае сваю функцыю і адыграе ролю тымі інтэлектуальнымі сіламі і магчымымі сродкамі, якія мае.

Запісала Алена СПАСЮК.
НА ЗДЫМКУ: адноўленая пляціна гідравула Кужынец.
Фота І. ЧАРНЯЎСКАГА.

Навіны з Нясвіжа

Радзівілаўскі

ваяж

Новую экскурсійную паслугу прапануюць гараджанам і гасцям старажытнага Нясвіжа.

Нядаўна створанае пры райвыканкаме камунальнае ўнітарнае прадпрыемства "Нясвіж-турыст" распачала конны маршрут пад назвай "Радзівілаўскі ваяж". На элегантных карэтах і брычках экскурсанты могуць паехаць у паўтарагадзінную прагулку па дварцова-паркавым комплексе. НА ЗДЫМКУ: "Радзівілаўскі ваяж" па вуліцах Нясвіжа.

Нясвіжскі замак аднаўляецца

Працягваецца рэстаўрацыя Нясвіжскага замка, помніка архітэктуры XVI—XVII стагоддзяў, закладзенага князем М. Радзівілам Сіроткам у 1583 годзе на паўднёвым захадзе ад Нясвіжа на месцы драўлянага замка. Замак меў багацейшае аздабленне і мноства парадных і жылых памяшканняў. У савецкі час там знаходзіўся санаторый.

Заканчэнне работ першай чаргі плануецца завяршыць у 2007 годзе, а поўнасцю рэстаўрацыя будзе завершана да 2010 года. Ужо ў наступным годзе турысты змогуць убачыць легендарны Нясвіжскі замак ва ўсёй яго гістарычнай прыгажосці — там адкрыюцца гасцініца на 80 месцаў, кафэ і рэстаран-бар.

Нагадаем, што нясвіжская славацасць уключана ў Спіс сусветнай спадчыны ЮНЕСКА.

НА ЗДЫМКУ: ідуць рэстаўрацыйныя работы. Фота Аляксандра ДЗІДЗЕВІЧА, БЕЛТА.

Белаўскія пушча, архітэктурна-культурны комплекс рэзідэнцыі роду Радзівілаў у Нясвіжы, Мірскі замак, Дуга Струве — такімі аб'ектамі прадстаўлена Беларусь у Спісе сусветнай культурнай і прыроднай спадчыны ЮНЕСКА. Кожная краіна імкнецца, каб яе архітэктурныя, прыродныя, археалагічныя і іншыя аб'екты увайшлі ў Спіс ЮНЕСКА. Гэта стварае адпаведны імідж дзяржавы ў свеце, выклікае інтарэс да яе з боку міжнароднай супольнасці. ЮНЕСКА таксама блізка на сябе клопат інфармавання, прапаганды і аказання садзейнічання, інтэлектуальнага перш за ўсё, па выкарыстанні, далейшым развіцці такіх аб'ектаў. На базе Мірскага замка, да прыкладу, ЮНЕСКА падтрымлівае стварэнне міжнароднага турысцка-адукацыйнага цэнтру. На сённяшні дзень ідзе размова пра свабодную эканамічную зону, якая ахопіць Нясвіж, Навагрудак. Наш карэспандэнт сустрэўся з Ігарам ЧАРНЯЎСКИМ, намеснікам начальніка ўпраўлення па ахове гісторыка-культурнай спадчыны і рэстаўрацыі Міністэрства культуры. Гутарка тычылася патэнцыялу беларускіх помнікаў культуры для уваходжання ў названы Спіс. І пачалася са сталіцы, а менавіта з абмеркавання перспектывы і праблем уваходжання ансамбля часткі проспекта Незалежнасці горада Мінска ў Спіс ЮНЕСКА. Ігар Мяфодзевіч расказвае:

— Ёсць пэўная аблема адаптацыі гэтай ужо гістарычнай забудовы ў сучаснае жыццё. І такая праблема існуе ва ўсіх краінах. Тут вельмі важным з'яўляецца прыняцц кампрамісаў, якія непазбежны, бо горад развіваецца як жывы арганізм. Людзі патрабуюць пэўных камфортных умоў. Мы не можам заканаправаваць вялікі гарадскія абшары на пэўны перыяд ці стварыць музей пад адкрытым небам у цэнтры Мінска. Праспект — цэнтральная магістраль сталічнага горада. Разам з тым ёсць неабходнасць не страціць лепшыя мастацкія, тэхнічныя дасягненні канца 40-х — пачатку 60-х гадоў мінулага стагоддзя. На сённяшні дзень у Цэнтр сусветнай спадчыны ЮНЕСКА былі накіраваны матэрыялы па восемнаццаці беларускіх аб'ектах, сярод якіх і прапанова адносна ансамбля проспекта — ад плошчы Незалежнасці да вуліцы Казлова. Спецыялісты ЮНЕСКА далі станоўчае заключэнне. Наступнае слова за беларускім бокам.

— І якімі павінны быць далейшыя дзеянні?

— Сам характар работы патрабуе добрай волі ўсіх зацікаўленых бакоў, мясцовых улад у тым ліку, і нават у першую чаргу. Часам уласнікі ці карыстальнікі гістарычных аб'ектаў на праспекце, калі абмяркоўваецца нейкае рашэнне адносна яго забудовы, кажуць: ці ведаеце вы, колькі гэта каштуе? А хто падлічыў, колькі каштуе страта пэўных эстэтычных вартасцей асяроддзя? Адразу гэта не заўважна, а вось праз гады... Некалі была знесена забудова Нямігі. Цяпер жа ўсё абсалютна шкадуецца, што Нямігі да. Тое ж можа стацца і з праспектам Незалежнасці. Увядзенне нехарактэрнай для забудовы так звананага неакласіцызму старажытнага, выкарыстанне маштабнай і празмернай агрэсіўнай рэкламы, перайначванне без увагі на стылістычныя асаблівасці будынкаў ці іх асобных элементаў вядзе да страты ім сваіх адметных вартасцей, якія і вызначылі іх статус гісторыка-культурнай каштоўнасці. Ансамбль проспекта адметны сваім адзінствам, прычым адзінствам мастацкага стылю будынкаў, малых архітэктурных форм, элементаў добраўпарадкавання — нават асвятляльныя матчы павінны адпавядаць характару забудовы і вырашацца ў сучаснай дызайнерскай эстэтыцы, але з выкарыстаннем гістарычных вобразаў. Інакш гэта будзе дысануючыя элементы.

— Такі праект даволі паспяхова ідзе з Аўгустоўскім каналам, ці не так?

— Мы працуем сумесна з мясцовымі уладамі і польскім бокам. Фундаментальна Міністэрства культуры з'яўляецца ўзгадненне практычных рашэнняў і кантроль за метадыкай іх рэалізацыі, а таксама каардынацыя дзеянняў пры падрыхтоўцы дасье. Але асноўная роля ва ўсіх накірунках адведзена Гродзенскаму аблвыканкаму, які і з'яўляецца ўласнікам беларускай часткі аб'екта.

— Вы задаволены тым, што адбы-

Павел Атрушкевіч:

"Застаючыся беларусам, люблю Казахстан"

Беларус Павел Аляксандравіч Атрушкевіч — вядомы ў Казахстане педагог, вучоны-геадэзіст, дзяржаўны і грамадскі дзеяч. Пасля 45 гадоў п'янай працы ў Казахстане, куды ён трапіў маладым спецыялістам, вярнуўся на радзіму. Нядаўна, ужо ў Беларусі, яму ўручаны медаль "10 гадоў парламенту Рэспублікі Казахстан", які сведчыць аб прызнанні заслуг нашага земляка перад казахскім народам. Гэта ўзнагарода — адна са шматлікіх, якімі ён адзначаны за сваю працу. Павел Аляксандравіч — чалавек шырокаадукаваны і шчыры — расказваў ахвотна пра свой цікавы лёс:

— Нарадзіўся ў вёсцы Мархачоўшчына, недалёка ад Стоўбцаў, там калісьці была польска-расійская мяжа. Скончыў сем класаў Галавенчыцкай школы і паступіў у Нясвіжскае дзяржаўнае педагогічнае вучылішча імя Якуба Коласа. Пасля заканчэння працаваў дырэктарам Свэрнскай сямігодкі, а праз некаторы час паступіў у Горацкую сельскагаспадарчую акадэмію, на інжынерна-землеўпарадкавальны факультэт. Пасля яе заканчэння паехаў у Казахстан, дзе працаваў 45 гадоў. Нядаўна вярнуўся на радзіму і хачу сказаць словамі паэта: "млы браце, у чужой хаце не шукай свайго шчасця".

— Павел Аляксандравіч, раскажыце, чым вы займаліся ў Казахстане?

— Тады пачыналіся землеўпарадкавальныя работы, звязаныя з засваеннем палінных і залежных зямель. Спецыялістаў не хапала, і таму ўсе 30 выпускнікоў Горацкай акадэміі, якія паехалі разам са мной, хутка ўзначалі землеўпарадкавальныя службы ва ўсіх абласцях рэспублікі. Я спачатку працаваў у Цэнтральнай комплекснай экспедыцыі ў Байкануры. Там займаўся перасяленнем людзей, якія жылі ў зоне Байканура, каб іх не краналі запускі ракет. Складаная справа была. Цяпер, каб прапанаваць такую работу, адмовіўся б, бо падумаў бы, што не спраўлюся. А тады малады быў і нічога не баяўся. Мы праектавалі сельскія цэнтральныя сядзібы, арганізавалі саўгасы. Бурны вяду. Усё атрымлівалася. Гэта справа дапамагла тады знайсці сваё месца ў казахскім асяроддзі. Першыя гады жыцця там успамінаю з задавальненнем. Я палюбіў гэты казахскі край. Мяне ўспрымалі добра, як беларуса, які шчыра адносіцца да этнічных казахаў. Я знаходзіўся ў густым казахскага народа — вырашаў пытанні сельскага жыцця, прыслухоўваўся да мудрых парад людзей і навучыўся паважаць пажаданні асакалаў. Калі абмяркоўваўся закон аб высяленні казахаў з Аральскага раёна ў сувязі з асушэннем Аральскага мора, быў асноўным праціўнікам. Я тады ўжо быў сенатарам і настоўваў, каб сілком не перасялялі людзей, якія прывыклі да гэтых мясцін. І дабіўся, каб гэты параграф быў выкрэслены з закона.

Падчас работы ў экспедыцыі сустраў цікавага чалавека акадэміка Амірхана Байканурава, які

родам з тых мясцін. Усе яго прадкі былі пахаваны на могілках, што трапілі ў зону затаплення, і ён прыехаў да нас у экспедыцыю папрасіць, каб абышлі гэта месца. У мяне працаваў Саід Ускімбаеў, ён сказаў, што трэба зрабіць, як просіць гэты паважаны чалавек. Мы ўсё пералічылі на арыфмометры па новай, і салдаты перанеслі дрот, які вызначаў мяжу, на пяць кіламетраў убок: усё было зроблена за кароткі час. Прайшло тры гады, у мяне ўжо нарадзіўся сын, і на сямейным савеце вырашылі, што трэба пакідаць экспедыцыю. Я знайшоў Байканурава, які прапанаваў мне працаваць старшым выкладчыкам на кафедры інжынернай геадэзіі ў Політэхнічным інстытуце імя Леніна.

— І вы згадзіліся на яго прапанову?

— Акадэмік быў ува мне ўпэўнены. Пачаў выкладаць. Пазней мяне абралі сакратаром камсамольскай арганізацыі. Тры гады працаваў на гэтай выбарчай пасады. Арганізоўваў камсамольскія будаўнічыя брыгады. Падчас летняй працы пазнаёміўся з вельмі добрымі хлопцамі з Беларусі — Леанідам Кірылюком і Іванам Здзісем, з якімі да гэтай пары падтрымліваю сяброўскія сувязі і называю іх маімі якарамі ў Беларусі. У мяне заўсёды была вялікая цяга да людзей з Беларусі.

Затым паступіў у Інстытут фізікі зямлі імя Шмідта Акадэміі навук СССР у аспірантуру, скончыў, вярнуўся ў Політэхнічны інстытут, працаваў два тэрміны сакратаром парткома.

Потым пачаліся снежаньскія падзеі 1986 года, змена ўлады, прайшлі перавыбары кіраўніцтва інстытута, і мяне абралі рэктарам архітэктурна-будаўнічага інстытута. Мы адпачкаваліся ад Політэхнічнага інстытута. Я сваю ВНУ, адзіную ў Казахстане, акрэдытаваў і атэставаў у Саюзе і пераўтварыў у Казахскую архітэктурна-будаўнічую акадэмію. Сабраў у акадэміі лепшых выкладчыкаў. Працаваў на пасадзе рэктара 15 гадоў. Быў паміж гэтымі гадамі прамежак, калі я выбіраўся дэпутатам Вярхоўнага Савета Казахстана.

— Павел Аляксандравіч, у перабудовачны час, калі ў Казахстане перавагу аддавалі нацыянальным кандыдатам, вы асме-

ліліся выставіць сваю кандыдатуру?

— На ўчастку, акрамя мяне, было шэсць канкурэнтаў-казахаў, а казахі абралі сваім дэпутатам мяне. Падчас дэпутацкай работы ўдзельнічаў у распрацоўцы законаў "Аб адукацыі", "Аб вышэйшай школе" ў Казахстане. На пасяджэннях гаварыў аб неабходнасці ўкараняць бесперапынную адукацыю. Часта выступаў на пасяджэннях, калі абмяркоўваліся вострыя пытанні. І быў сярод тых нешматлікіх дэпутатаў, якія не згадзіліся падпісаць заклік аб самараспуску парламента 12-га склікання, нягледзячы на ціск улад. Медаль, які мне нядаўна ўручылі, "10 гадоў парламенту Казахстана" не зусім адпавядае рэчаіснасці, бо парламенту ўжо 15 гадоў. Чамусьці не лічацца пяць гадоў парламента 12-га склікання, які быў дэмакратычна абраны.

— Ведаю, што вы ў Казахстане займаліся нацыянальнымі пытаннямі...

— У 1995 годзе паступіла прапанова ад Прэзідэнта Нурсултана Назарбаева: стаць яго намеснікам у грамадскай арганізацыі — Асамблеі народаў Казахстана. Гэты дарадчы орган павінен быў са-

дзяржаўныя дзеячы, ёсць простыя рабочыя. І ў мяне ёсць сябар беларус Павел Атрушкевіч, які на працягу 10 гадоў узначальвае Асамблею народаў Казахстана і вызначае яе таленавіты арганізатар жыцця народаў Казахстана. Па-мойму, ён належыць да ўсіх трох жузаў (народ Казахстана дзеліцца на тры жузы — старэйшы, сярэдні і малодшы). Для мяне гэта вышэйшая ўзнагарода. А другая, не меней прыемная, што мяне ўключылі ў спіс персаналій казахстанскай серыі "Жыццё знакамітых людзей", якія ўнеслі значны ўклад у захаванне міжнацыянальнай згоды. Дакументальную серыю біяграфій прапанаваў выдаць Н. Назарбаеў, і мая кніжка "Душа жыве ў Казахстане" выйшла ў свет у 2003 годзе. Акрамя таго, сем гадоў працы ў Асамблеі адзначаны Прэзідэнцкай прэміяй міра і згоды.

— Сярод іншых нацыянальнасцей у Казахстане ёсць і беларусы...

— У Казахстан беларусы трапілі па розных прычынах. Самае масавае перасяленне было ў 1954-60 гадах, калі ехалі асвойваць паліныя зямлі. У Кустанайскай вобласці былі два вялікія раёны — Фрунзэнскі і, здаецца, Ленінскі, дзе, у асноўным, жылі беларусы. Існаваў нават саўгас "Мінскі". Але цяпер беларусаў стала значна меней. Калі ў 1989 годзе пражывала 211 тысяч, то цяпер каля 100 тысяч.

Калі была створана Асамблея, туды ўвайшлі ўсе нацыянальныя культурныя аб'яднанні, у тым ліку і нацыянальна-культурны цэнтр "Беларусь", які я ўзначальваў да 1999 года. Раней аб'яднанне існавала ў Казахскім політэхнічным інстытуце як нефармальнае аб'яднанне "Бацькаўшчына", якое ўзначальваў вядомы геолог прафесар, доктар навук Сцяпан Анкіновіч, родам з Беларусі, з-пад Оршы. Яго жонка і дзеці таксама былі геологамі. Гэта вельмі вядомыя і паважаныя ў Казахстане людзі. Сцяпан Герасімавіч з жонкай Кацярынай Іванаўнай трапілі ў Казахстан яшчэ да вайны пасля заканчэння Ленінградскага горнага інстытута. Яны лаўрэаты Дзяржаўнай прэміі за распрацоўку уранавых месцанараджэнняў. Наогул, беларусы ў Казахстане цягнуліся адзін да аднаго.

— Павел Аляксандравіч, чаму пакінулі Казахстан?

— Цяпер там іншая дзяржава. Вельмі дорага каштуюць білеты ў

Беларусь. Тут на радзіме засталіся сваякі. І яшчэ адна прычына: у Казахстане вельмі вялікае расслаенне грамадства: 12 мільярдараў на 14 мільёнаў чалавек, у руках якіх канцэнтраваны вялікія багатствы, а асноўная частка казахстанцаў жыве бедна, асабліва ў вёсцы. Саўгасы і калгасы распаліся. Тыя зямлі, што раздалі жодзям, не апрацоўваюцца, бо не хапае грошай на тэхніку. І беларусы раз'язджаюцца, хто куды. А самае галоўнае — настальгія. Я, калі такі настрой мной авалодваў, браў кніжку Уладзіміра Караткевіча і дні праз тры пачынаў думаць па-беларуску, становілася лягчэй. Гэтыя думкі клікалі туды, адкуль я прыехаў. У Казахстане застаюцца тыя, хто ўжо асіміляваўся, ці ў каго няма сродкаў вярнуцца.

— Раскажыце, калі ласка, пра сваю сям'ю.

— З жонкай пазнаёміўся ў Навагрудку, калі быў на працы. Яна была студэнткай фізіка-савага тэхнікума і спадабалася з першага погляду. Мы разам ужо 47 гадоў. Лічу, што мне ў асабістым жыцці пашанцавала. Але пра-ражылі мы і вялікую драму: раён загінуў зьне. Дачка Юлія Атрушкевіч жыла ў Адэсе. Яна майстар спорту па мастацкай гімнастыцы, выступала за зборную Казахстана, цяпер суддзя міжнароднай катэгорыі. Мае ў Адэсе сваю школу, падрыхтавала 18 майстроў спорту па мастацкай гімнастыцы. Нядаўна ў Японіі судзіла спаборніцтва. Яна адзіная ў мастацкай гімнастыцы на постсавецкай прасторы мае статус судзі міжнароднай катэгорыі "эксперта". Ёсць трое ўнукаў. Дзеці сына — жывуць у Алматы: Павел, якому ўжо 23 гады, і ўнучка Каця, 16 гадоў. Дачка Юлія нядаўна падарыла ўнука Арцёма. Калі ляціць на спаборніцтва, заўсёды прывозіць з сабой яго. І мы не можам нацешыцца з

малага.

— Як вы, такі актыўны, энергічны чалавек, абыходзіцеся без штодзённай працы?

— Тут у Беларусі, у невялікай вёсцы мы пабудавалі дачу з лазняй. Паўгода жывём на прыродзе: там сад, сябры. І ў мяне з'явіўся яшчэ адзін інтарэс. У жыцці было шмат цікавых сустрэч, узнікаюць думкі па тым ці іншым пытанні, і я вырашаў іх запісаць. Атрымліваецца кніжка "Неадпраўленыя пісьмы з Беларусі". Мае сябры з Казахстана ўжо паабяцалі выдаць яе. Я рады таму, што мяне ў Казахстане ўспрымаюць як беларуса і ганаруся тым, што ў Беларусі ведаюць, што я з Казахстана. Мне здаецца, што лёс мне падараваў унікальную магчымасць, застаючыся беларусам, любіць Казахстан. Нека на вуліцы ў Мінску ўбачыў казахаў і з радасцю кінуўся да іх, як да родных: "Вы не з Казахстана?" і здзіўленне, аказалася, што яны пра мяне ведаюць.

Гутарыла Таццяна КУВАРЫНА. НА ЗДЫМКАХ: Павел АТРУШКЕВІЧ з новай узнагародай; сярод удзельнікаў Асамблеі народаў Казахстана; з Прэзідэнтам Н. НАЗАРБАЕВЫМ (1996 год).

Фота Юрыя ІВАНОВА і з сямейнага архіва.

Клуб беларускіх школ

НОВЫЯ ПРАЕКТЫ СУПРАЦОЎНІЦТВА

Па даных Бюро натуралізацыі Латвіі, у краіне пражывае амаль 100 тысяч этнічных беларусаў. Для захавання сваёй мовы, культуры, традыцый, ды каб не страціць сувязі з Радзімай, у пачатку 90-ых гадоў мінулага стагоддзя ў Латвіі пачалі стварацца беларускія суполкі. Грамадскія аб'яднанні "Прамень" і "Світанак" у Рызе, "Уздым" у Даўгаўпілсе, "Мара" — у Ліепай, "Спадчына" — у Вентспілсе, асацыяцыя беларусаў-прадпрымальнікаў "Беларускі шлях" (усе яны ўваходзяць у адну арганізацыю — "Саюз грамадскіх аб'яднанняў беларусаў Латвіі") адыгрываюць важную ролю ў развіцці нацыянальнай самасвядомасці суайчыннікаў. Прыкладам гэтаму з'яўляецца развіццё сістэмы адукацыі на беларускай мове.

У сталіцы Латвіі Рызе, дзе пражывае каля 40 тысяч беларусаў, ужо больш за дзесяць гадоў існуе беларуская школа, у якой зараз вучыцца 86 вучняў, працуе 15 настаўнікаў. Працягваюць вывучаць беларускую мову не толькі на кафедры славістыкі ў Даўгаўпілскім універсітэце. Па прапановах студэнтаў і ініцыятыве выкладчыцы, магістра філалогіі Тацяны Бучэль, беларускі па паходжанні, у навучальную праграму ўведзены азнамляльны курс беларускай мовы. У сувязі з увядзеннем новай спецыяльнасці — славістыкі, студэнты змогуць больш грунтоўна вывучаць беларускую і польскую мовы. Сёння беларускую мову студэнты вывучаюць па бакалаўрской праграме як другую славянскую. Праводзіцца спецкурс па беларускай мове, на ім ужо каля 100 студэнтаў пазнаёміліся з культурнымі каштоўнасцямі нашай краіны.

Вывучаць беларускую мову, літаратуру, культуру могуць дзеці этнічных беларусаў і ў нядзельнай школе ў Даўгаўпілсе. Аб Беларусі тут даведваюцца намаганнем выкладчыкаў Вольгі Паўловіч, Галіны Сангоцкай, Тацяны Бучэль. Ёсць у "Саюза грамадскіх аб'яднанняў беларусаў Латвіі" планы накіраваць адроджэння ў горадзе беларускай гімназіі. Пакуль факультатыва беларуская мова выкладаецца ў агульнаадукацыйнай школе №6 імя Яна Райніса.

Па запрашэнні дырэктара школы Ларысы Кажэўнікавай і арганізацыйнай падтрымцы Беларускага таварыства па сувязях з суайчыннікамі "Радзіма" 36 педагогаў мінскай школы №207 прынялі ўдзел у семінары "Выкарыстанне інтэрактыўных метадаў навучання на ўроках гуманітарнага і эстэтычнага цыкла". Раней вучні і настаўнікі з Латвіі прыязджалі ў Беларусь для азнамлення з новымі напрамкамі педагогічнай дзейнасці — камп'ютэрнымі тэхналогіямі, тэхналогіямі "французскіх майстэрняў", што зараз укараняюцца ў працэс навучання.

Каардынатарам праекта міжнароднага абмену педагогічным вопытам з'яўляецца таварыства "Радзіма". Неаднойчы выкладчыкі беларускай мовы з Латвіі прыязджалі на курсы для настаўнікаў, што здаўна праводзіцца ў таварыстве. І вось новы праект "Радзімы" — міжнародны абмен педагогічным вопытам.

Аб карысці данага праекта і ўражаннях ад паездкі чытачам "Голасу Радзімы" расказваюць не пасрэдня ўдзельнікі — дырэктар сярэдняй школы №207 Кацярына САЎЧУК, завуч па навукова-метадычнай рабоце гэтай школы Ала МАЦУКЕВІЧ, каардынатар пра-

ектаў таварыства "Радзіма" Галіна НАВІЦКАЯ.

Кацярына САЎЧУК:

— Беларускую мову, якая выкладаецца ў Даўгаўпілскай школе факультатыва, вывучаюць не толькі беларускія дзеці, але латышскія, рускія, польскія. Па абмену вопытам прыязджаюць вучні з Кітая, Карэі, іншых краін. Уяўляецца, якой нечаканасцю для нас было пачуць, як дзеці розных нацыянальнасцей спявалі песні на беларускай мове. Заняткі па мове вядуць цудоўная настаўніца, магістр філалогіі Тацяна Бучэль, якая працуе таксама і ў Даўгаўпілскім універсітэце.

З таго, што было карысным у абмене вопытам, можна лічыць прадстаўлены намеснікам дырэктара па адукацыйнай рабоце праекты тыдзень. Сутнасць яго ў наступным: на працягу тыдня замест наведвання заняткаў дзеці рыхтуюць праекты па прапанаваных настаўнікамі тэмах ці па асабістым выбары. У школе практыкуюцца такія напрамак, як "За старонкамі падручніка". Вучні ствараюць комплекс вучэбных і метадычных матэрыялаў. Усе праекты — практычныя, таму імі карыстаюцца як вучні, так і настаўнікі.

Робота з праектамі адкрывае дадатковыя магчымасці — выхад на міжнароднае супрацоўніцтва. Латвійскія калегі прапанавалі нам папрацаваць над сумесным праектам. 2005 год быў юбілейным для латвійскага паэта Яна Райніса, у імя якога названа школа. Свята гэта вельмі шырока адзначалася ў Латвіі. Вучні і педагогі школы падрыхтавалі праграму, у якой на латышскай мове раскавалі пра гэтага выдатнага дзеяча культуры. У нас з'явіўся намер пашырыць праект і раскаваць пра Райніса па-беларуску. Гэты праект будзе прадстаўлены ў Латвіі і Беларусі. Наша школа з эстэтычным ухілам, таму мы рыхтуем музычныя, тэатральныя пастаноўкі па творах Яна Райніса.

Адзіную праблему, якую заўважылі ў школе, — недахоп навукова-метадычнай літаратуры па беларускай мове. Настаўнікі займаюцца па тых падручніках, што самі некалі прывезлі з Беларусі. Наша школа падрыхтавала бібліятэчку для латышскіх калег — вучэбную, метадычную і мастацкую літаратуру.

Ала МАЦУКЕВІЧ:

— На будучы навучальны год мы плануем змяніць змест нашых традыцыйных прадметных тыдняў і паспрабаваць некаторыя з іх правесці як праектныя. Яшчэ ў мінулым годзе, калі мы вывучалі аспекты грамадзянскага выхавання, вызначылі праблему: у сучаснага школьніка паслаблена пачу-

ццё адказнасці. Мы прапаноўвалі шмат ідэй, як яго можна развіць, але рэальны шлях убачылі ў Латвіі. Вучань павінен быць не проста выканаўцам, а ініцыятарам, крэатарам, несці поўную адказнасць за сваю работу.

Акрамя школы, мы пабывалі яшчэ ў беларускім культурна-адукацыйным таварыстве "Уздым", пазнаёміліся з яго старшынёй Аляксандрам Коханам, для нас арганізавалі экскурсію ў музей паэта Яна Райніса, паказалі славы мясціны Даўгаўпілса і Рыгі. У Рызе з рэдактарам беларускай газеты "Прамень" Лявоном Шакаўцом наведвалі беларускамоўную школу, пазнаёміліся з яе таленавітымі настаўнікамі.

Спадзяёмся, што супрацоўніцтва з латышскімі калегамі будзе працягвацца і папярэй.

Галіна НАВІЦКАЯ:

— На сувязі з "Радзімай", у асноўным, людзі сталага ўзросту, якія тут нарадзіліся, раслі і па волі лёсу апынуліся за мяжой. Наша мэта — абудзіць цікавасць да Беларусі ў дзяцей і ўнукаў этнічных беларусаў. Лягчэй працаваць з суайчыннікамі ў тых краінах, дзе, як у Латвіі, створана пэўная сістэма адукацыі: беларускія класы, школы, кафедры ва ўніверсітэтах, калі дзеці маюць ужо пэўнае ўяўленне аб краіне. Чаму не дапамагчы ім наведваць Беларусь, наладзіць зносіны з аднагодкамі? Настаўнікі і вучні з даўгаўпілскай школы пазнаёміліся з этнічнай Радзімай, сістэмай адукацыі Беларусі, акунуліся ў моўнае асяроддзе, набраліся новых уражанняў — усё гэта, безумоўна, станоўча адаб'ецца на развіцці нацыянальнай самасвядомасці. Вопыт абмену дэлегацыямі даўгаўпілскай школы імя Я.Райніса і мінскай школы №207 — першы, але паказальны. Такі ж абмен можна арганізаваць, напрыклад, для вучняў і выкладчыкаў вільнюскай школы імя Ф.Скарыны.

У планах таварыства — шукаць новыя формы ўзаемадзеяння з моладдзю. Паступаюць прапановы і ад педагогаў з Беларусі, просяць звязаць з беларускімі класамі і школамі за рубяжом. Асабліва цікавымі нам здаюцца праекты, звязаныя з краінамі далёкага замежжа — Аргенцінай, Аўстраліі. Праект педагогічнага абмену будзе працягвацца. Цікаваць ёсць з абодвух бакоў: у Беларусі больш даведваюцца пра суайчыннікаў, беларусы замежжа не губляюць сувязей з Радзімай, дзеці этнічных беларусаў пачынаюць цікавіцца краінай, вывучаць культуру і побыт народа, выказваюць жаданне наведваць зямлю сваіх бацькоў як мага часцей.

Кацярына НЕМАГАЙ.

У будучы даведнік
Эстонія

Аўсяннікаў Фёдар

Аўсяннікаў Фёдар Іванавіч (14.3.1960, вёска Грабск Жлобінскага раёна Гомельскай вобласці), інжынер, вядомы ў Эстоніі

прадпрымальнік, грамадскі дзеяч беларускай дыяспары.

Ф. Аўсяннікаў паходзіць з сялянскай сям'і. Бацька, Іван Васільевіч Аўсяннікаў, працаваў у калгасе брыгадзірам. Маці, Аўсяннікава (дзеячае прозвішча — Жалудовіч) Ніна Якаўлеўна, працавала на ферме.

У 1976 годзе Ф. Аўсяннікаў паспяхова скончыў сярэдняю школу ў саўгасе Салонае. У тым жа годзе паступіў у Беларускі інстытут інжынераў чыгуначнага транспарту ў Мінску. У 1981 годзе скончыў яго і атрымаў дыплом па спецыяльнасці "інжынер-механік вагонабудавання і вагоннай гаспадаркі". Быў накіраваны на работу ў Эстонію, дзе спачатку працаваў майстрам вагоннага дэ-

по ў горадзе Тапа, потым, з 1983 года, намеснікам начальніка Эстонскай чыгункі па эксплуатацыі.

У 1982 годзе Фёдар Іванавіч пераехаў у Нарву. З 1985 года па сямейных абставінах пачаў працаваць у канструктарскім бюро "Паліграфмаш" інжынерам-канструктарам першай катэгорыі. За поспехі ў працы неаднаразова ўзнагароджваўся Ганаровымі граматамі. У 1991 годзе пачаў займацца прадпрымальніцкай дзейнасцю. Фёдар Іванавіч вядомы ў горадзе і ў краіне як вопытны прадпрымальнік, што стварыў звыш 300 працоўных месцаў.

Наш суайчыннік вельмі актыўна ўдзельнічае ў грамадскім жыцці Нарвы. З'яўляўся дэпутатам гарадскога сходу двух скліканняў. Там Фёдар Іванавіч узначальвае камісію па прадпрымальніцтве. Створанаму ў Нарве Беларускаму нацыянальна-культурнаму таварыству "Сябры" ён аказвае вялікую дапамогу як дэпутат і фінансавую падтрымку як прадпрымальнік.

Фёдар Іванавіч жанаты, мае двух сыноў.

Наталля ТАКТАСУНАВА.

Расія

Ізмалкаў Анатоль

Ізмалкаў Анатоль Дзмітрыевіч (8.11.1947, ваенны гарадок Уручка Мінскай вобласці). Вядучы саліст-вакаліст Дзяржаўнага тэатра оперы і балета Рэспублікі Комі. Заслужаны артыст РК, народны артыст РК (2005). Актыўны беларускай нацыянальна-культурнай аўтаноміі.

Яго бацька — Дзмітрый Ягоравіч і Ефрасінія Васільеўна — беларусы. У п'яццадзятых гадах, пасля вялікага скарачэння Савецкай Арміі, маёра Дзмітрыя Ізмалкава дэмабілізавалі. Сям'я вярнулася ў Беларусь — у родныя мясціны (Веляшковічы Лёзненскага раёна Віцебскай вобласці). Анатоль скончыў сярэдняю школу №1 у Лёзне, дыржорска-харавое аддзяленне музычылічча ў Віцебску, аддзяленне харавога дырыжыравання Інстытута імя Н. Крупскай у Ленінградзе.

З 1988 года жыве ў Сыктывкары. У яго лёсе вялікую ролю адыграў Юрый Фамін — цяпер народны артыст Рэспублікі Комі.

Польшча

Сікірыцкі Ігар

Сікірыцкі Ігар (31.07.1920, Брэст — 2.1.1985 Лодзь, Польшча), польскі паэт, сатырык, перакладчык.

У час Другой сусветнай вайны — салдат супраціўлення. Вучыўся ў 1944-1947 гадах на факультэтах гуманістыкі розных універсітэтаў.

Літаратурны і мастацкі кіраўнік Лодзінскага тэатра сатыры (1954-1959), а потым літаратурны кіраўнік тэатра "Арлекін". Аўтар сатырычных зборнікаў, зборнікаў паэзіі "Кліканне дрэў" (1950), "Начны ўлоў" (1966), "У цені мазурскай сасны" (1985), а таксама шмат-

лікіх твораў для дзяцей і моладзі.

Перакладчык армянскай, беларускай, грузінскай, рускай, славянскай паэзіі. З беларускіх паэтаў перакладаў Янку Купалу, Якуба Коласа, Аркадзя Куляшова, Максіма Танка, Дануту Бічэль-Загнетаву, Уладзіміра Жылку, Міколу Аўрамчыка, Вершы І. Сікірыцкага на беларускую мову перакладаў Рыгор Барадулін, Ніл Гілевіч, Максім Танк.

Юрый ВАШКЕВІЧ.

Расія, Іркуцк

"Гучы, гоман беларускі"

У Іркуцкай вобласці з 23 мая па 3 чэрвеня праводзіцца Тыздзень беларускай культуры. Арганізатарамі мерапрыемства сталі рэгіянальная грамадская арганізацыя "Іркуцкае таварыства беларускай культуры імя Яна Чэрскага" і дзяржаўныя установы Іркуцка і Іркуцкай вобласці.

У рамках Тыздзя ў абласным Цэнтры народнай творчасці праходзіць выстава "Беларусы ў Прыбайкалі", прысвечаная 10-годдзю ТБК, адбудзеца прэзентацыя зборніка дзіцячых вершаў на беларускай мове іркуцкай паэтэсы Кацярыны Агаркавай, 1-га чэрвеня — у Дзень абароны дзяцей — на дзіцячым свяце "На Байкале Беларусь сцягокая" будучы падведзены вынікі дзіцячых конкурсаў — літаратурнага, на лепшае сачыненне "Мой радавод", і мастацкага, на лепшы малюнак на тэму "Я і Беларусь".

Маладзё рытуеца правесці 2 чэрвеня маладзёжны вечар адпачынку — "Беларускія вячоркі". А заключным акордам Тыздзя стане абласны конкурс-фестываль "Гучы, гоман беларускі", які адбудзеца ў Тэатры юнага глядача імя Вампілава.

Алег РУДАКОЎ, старшыня ТБК імя Я. Чэрскага.

Весткі з суполак

— Раскажыце, калі ласка, пра сённяшні склад Беларускай абшчыны ў Арменіі і яе дзейнасць.

— Абшчына наша, у параўнанні з іншымі ў Арменіі, невялікая: усяго 160 сяброў, якія ў асноўным жывуць у Ерэване, невялікая колькасць — у пачы гарадах краіны: Абовян, Чарэмаван, Ваназор, Кахан, Іджэван. Арганізаваліся мы ў чэрвені 1998 года, аднак аб'яднанне беларусаў, якія пражываюць у Арменіі, у адну буйную арганізацыю працягваецца.

Беларуская абшчына "Беларусь" у ліку іншых дванаццаці ўваходзіць у Саюз нацыянальнасцей Рэспублікі Арменія. Мы ўдзельнічаем ва ўсіх мерапрыемствах, абмеркаваннях праблем за "круглым сталом" на ўрадавым узроўні — уваходзім у Кааліцыйны савет пры Прэзідэнце Рэспублікі Арменія, Савет нацыянальных меншасцей пры старшыні Нацыянальнага сходу, уносім свае прапановы ў законапраекты, якія датычацца нацыянальных меншасцей. Супрацоўнічаем з таварыствам "Арменія — Беларусь" (я ўваходжу ў праўленне гэтага таварыства).

Латвія, Даўгаўпілс

"Уздым" і "Крок" — сяброўства працягваецца

Вясну мы пачалі не толькі "Гуканнем вясны", якое паказалі ў сельскай мясцовасці раёна, але і чарговым выездам да нашых сяброў у літоўскі горад Вісагінас, дзе пасляхова і плённа працуе беларускі цэнтр культуры "Крок" — адна з самых актыўных грамадскіх арганізацый горада. У Вісагінасе мы правялі запланаваную ў мінулым годзе вечарыну беларускай культуры. Зала на 400 месцаў ледзь умясціла ўсіх жадаючых. Творчыя калектывы БЦК Даўгаўпілса "Купалінка", "Ластаўкі", сапіст Павел Прозар, ансамбль акардэаністаў выконвалі беларускія песні для сваіх суайчыннікаў з літоўскага горада, дзе, таксама як і ў нас, 10 працэнтаў насельніцтва складаюць беларусы. Канцэрт праходзіў у атмасферы незвычайнай цеплыні і прыязні і доўжыўся амаль дзве гадзіны. Палова песень, якія выконвалі даўгаўпілчане, была на словы Станіслава Валодзькі. Трэба адзначыць, што яны вельмі спадабаліся ўсім прысутным. Наш паважаны пазт паступова становіцца ўсё больш вядомым у дыяспары песеннікам. Яго

творы кранаюць душу беларуса, які апынуўся на волі лёсу за мяжой, бо яны пра Бацькаўшчыну, пра родных і блізкіх людзей, пра тое, што засталася на радзіме, але навікі ў нашых сэрцах.

Падчас гэтага візіту было праведзена і сумеснае пасяджэнне рады двух таварыстваў. Дамовіліся наконт правядзення агульных мерапрыемстваў на літоўска-латышскім памежжы, у прыватнасці, Купалля.

Плённае супрацоўніцтва ў развіцці беларускай культуры і асветніцтва ў Прыбалтыцы дае свае вынікі. Нам ёсць чаму павучыцца адзін у аднаго. І мэта ў нас адна — актыўна інтэгравацца, мець гонар лічыць сябе беларусамі, якія маюць вялікую культуру і гісторыю.

Мы вельмі ўдзячны нашым сябрам — крокаўцам за цёплы прыём, за ўсё тое, што нас аб'ядноўвае. Жадаем плёну ў іх працы дзеля захавання і развіцця беларускай на прасторах той краіны, дзе яны маюць гонар жыць, працаваць, гадаваць сваіх дзяцей.

Татцяна БУЧЭЛЬ.

Украіна

У балгарскім культурным цэнтры Адэсы адкрылася выстава добра вядомага чытачам "Голасу Радзімы" мастака Вячаслава Ігнаценкі. Вернісаж арганізаваны нацыянальным аб'яднаннем "Беларусь". Гэта акцыя пачала вялікую культурную праграму, прысвечаную Дням беларускай культуры, якія адбудуцца ў пачатку ліпеня і прымеркаваны да Дня Рэспублікі. Затым у кіназатрахах горада прайшоў фестываль беларускіх фільмаў. У планы летняй акцыі ўключаны выступленні беларускіх фальклорных ансамбляў.

Выстава Вячаслава Ігнаценкі поўнаасцю прысвечана беларускаму пейзажу, напісанаму так, як гэта ўмею рабіць мастак — пранізліва і пяшчотна, з любоўю да роднай зямлі.

На адкрыцці вернісажу прысутнічалі вядучыя спецыялісты адміністрацыі Адэсы А. Рабаміза, Д. Шчарбіна, генеральны консул Расіі ва Украіне Ф. Даўжэнка, прадстаўнікі нацыянальных абшчынаў. Асвяціў адкрыццё выставы іерманах жаночага манастыра айцец Нестар. Адкрыў вернісаж старшыня праўлення нацыянальна-культурнага аб'яднання "Беларусь" Ф. Кавалевіч. Цёплыя словы аб творчасці мастака былі сказаныя яго землякам генеральным консулам Расіі Ф. Даўжэнкам, старшыней беларускага аб'яднання горада Белгарад-Днястроўска Л. Цвятковай, якая запрасіла Вячаслава Ігнаценку правесці выставу ў гэтым горадзе. Карціны мастака нікога не пакінулі абязвавым, бо гэта родныя беларускія пейзажы, знаёмыя і блізкія сэрцу кожнага беларуса.

Алена СІЛЕЦКАЯ.

Беларусы ў Арменіі

рыства, а ўзначальвае яго Уладзімір Петрасян, загадчык кафедры Паўночнага інстытута), з Армянскім таварыствам культурных сувязей з замежнымі краінамі. Пасол Рэспублікі Беларусь у Рэспубліцы Арменія Марына Даўгаполава ўдзельнічае амаль ва ўсіх нашых мерапрыемствах. Двое сяброў абшчыны працуюць у пасольстве, таму ў нас з прадстаўніцтвам Беларускай абшчыны ў Арменіі самыя цесныя кантакты.

Сваю работу ў абшчыне мы арганізоўваем па секцыях — адказны і культуры, знешніх сувязей і інфармацыі, па рабоце з моладдзю, з пенсіянерамі. У нас ёсць статут, зарэгістраваны ў Міністэрстве юстыцыі, згодна з якім старшыня выбіраецца тэрмінам на два гады.

Мы арганізавалі нядзельную школу, якая зараз дзейнічае ў сярэдняй школе імя Пушкіна. Гэта самая прэстыжная школа ў Ерэване. Яе дырэктар Маргарыта Матхашан ва ўсім ідзе нам на сустрэчу, даючы магчымасць карыстацца музычным класам з піяніна. Спачатку ў нас быў адзін кіраўнік культурных праграм у гэтай школе — Карына Шамрай. Падрываваны ёю разам з дзецьмі тэлеперадачы раскажваюць, як у Беларусі гучаюць вясну, пра залатую восень, дзеці ўдзельнічалі ў перадачах, прысвечаных пачатку навучальнага года і яго завяршэнню. Зараз да працы з дзецьмі далучылася маладая выпуск-

ніца Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры — Жанна Нікітчук, сумесна яны праводзяць цікавую работу з дзецьмі і моладдзю, арганізуюць іх удзел у канцэртах і фестывалях, вечарах іншых нацыянальных таварыстваў у Ерэване. Зараз нядзельнай школай кіруе Наталля Абгаран-Якаўлева, якая скончыла Маскоўскі ўніверсітэт імя Ламаносава і выкладае грэчаскую мову ў Інстытуце імя Брусавы ў Ерэване. Яе дачка-першакласніца наведвае нядзельную школу. З гісторыяй Беларускай абшчыны знаёміць Карына Шамрай. Яна жыла ў Брэсце, а пераехаўшы ў Ерэван, стала актывісткай нашай абшчыны. Яе сын Алег — вельмі таленавіты хлопчык, наш Раберціна Ларэці: мае цудоўны голас, іграе на піяніна, выступае на нашых канцэртах. Ігар Даніленка іграе на гітары. Ён і сям'я Галіны Кіракасян, у якой дачка добра спявае, а мама акампаіруе ёй на піяніна (яны з нашага філіяла абшчыны ў горадзе Ваназоры), — пастаянныя ўдзельнікі нашай самадзейнасці. Лявон Бадалян чытае вершы па-беларуску. На вечарах паззіі і канцэртах выступае пазтэса Ліліяна Сямёнава. Унікальная жанчына: піша вершы, таленавітая піяністка, яна цудоўна вяжа, вышывае партрэты, удзельнічае ў выставах.

Штогод мы прымаем удзел у выставах дэкаратыўна-пры-

кладнога мастацтва нацыянальна-культурных аб'яднанняў. Прадстаўляем беларускую народную творчасць вырабамі ткацтва, карункамі, вязанымі кручком, а таксама вышыванымі творами. Даўнія ручнікі і радзюшкі, вытканыя разам з мамамі, прадстаўляюць Зінаіда Янушка і Валянціна Хачатран, а вязаныя рэчы — Вера Кулаян, Ліліяна Сямёнава, іншыя майстрыхі. Журналіст, рэдактар праграмы "Айастан" Грамадскага радыё Арменіі Вольга Аракелян падрыхтавала перадачу пра нашых майстрых, у якую ўключыла таксама вершы Ліліяны Сямёнавай. Няшмат, але маем беларускія касцюмы, якія нам выдзеліла ў свой час Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь, у іх мы годна прадстаўляем беларускае мастацтва, і нас добра прымае публіка. Зараз Жанна Нікітчук стварае дзіцячы ансамбль беларускай народнай песні ў нядзельнай школе.

Да святкавання 60-годдзя Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне ў Вялікай Айчыннай вайне правялі конкурс малюнкаў, сустрачу ветэранаў вайны з дзецьмі. Гэта была вельмі кранальная падзея. У нядзельнай школе прайшлі "Урокі мужнасці", на якіх настаўнікі знаёмілі дзяцей з подзвігам абаронцаў Брэсцкай крэпасці, з партызанскім рухам у Беларусі, такімі помнікамі, як мемарыяльны комплекс "Хатынь", Курган Славы,

асобамі герояў — абаронцаў і вызваліцеляў Беларусі. І гэта мела вялікае значэнне для патрыятычнага выхавання. Цяпер падрастаючае пакаленне ўяўляе Беларусь — як мужную, гераічную краіну, якая мае даўнія гістарычныя карані, умее барацца ад ворагаў і даваць ім адпор.

Летась у кастрычніку прайшлі Дні культуры Беларусі ў Арменіі. Як бальзам на душу былі для нас выступленні беларускіх артыстаў, ансамбляў "Песняры" і "Харошкі". Дзіцяча-юнацкі фестываль нацыянальных меншасцей прайшоў у снежні. Там Алег Шамрай спяваў "Мой родны кут" і "Белавежскую пушчу", а Жанна Нікітчук паказала з дзецьмі кампазіцыю на тэму Вялікай Айчыннай вайны.

— Раскажыце, калі ласка, пра сябе: адкуль вы родам, якую маеце прафесію?

— Нарадзілася ў Мінску. Ёсць сваякі ў Гродне, Брэсце. Я скончыла Маскоўскі паліграфічны інстытут па спецыяльнасці "эканаміст і арганізацыя працы".

Жадаем усім беларусам у Арменіі далейшых поспехаў. Мы рады атрымаць весткі ад землякоў і дапамагчы ў рабоце беларускім арганізацыям за межамі.

НА ЗДЫМКУ: кіраўнік Беларускай абшчыны ў Арменіі Валянціна ВАРАЖАН.

Фота Сяргея ДЗЕНІСЕНКІ.

З Валянцінай ВАРАЖАН, кіраўніком Беларускай абшчыны "Беларусь" у Арменіі, гутарыць наш карэспандэнт Рэгіна ГАМЗОВІЧ.

Маэстра Фартэпіяна

Нататкі з нагоды 50-годдзя творчай дзейнасці джазавага піяніста Аркадзя Эскіна

Пісаць пра Аркадзя Эскіна і лёгка, і цяжка. Лёгка — таму што дастаткова пералічыць імёны музыкантаў, з якімі ён і Чужы на працягу жыцця, і адразу стане зразумела, якога ўзроўню і якога маштабу гэты джазмен. Цяжка — таму што пералічэнне сямі дзясяткаў калектываў адразу нагадае кніжку з працоўнай кніжкі. Тым не менш абмысліць без гэтага пералічэння не ўдасца. Перш за ўсё таму, што гісторыя жыцця і творчасці Аркадзя Эскіна — гэта гісторыя савецкага джаза паслясталінскага перыяду ў нашай краіне. Па-другое, менавіта так і пішуцца біяграфіі тых, чые імёны ўключаюцца ў любую з энцыклапедыяў: калі іграў, з кім і што менавіта. Астатняе — лірыка.

Калі Аркадзь Эскін у сакавіку гэтага года адзначаў аўтарскім канцэртам паўвекавы юбілей свайго творчага шляху, ён яўна праявіў сціпласць, адлічваючы гады сваёй творчай дзейнасці, бо ўжо ў 1953 годзе ў 14-гадовым узросце быў вопытным рэстаран-тэатэрам, выступаў з малалікімі складам музыкантаў усюды, дзе ігралі джаз. А джаз у тых гадах ігралі, як правіла, толькі на танцавальных пляцоўках, бо вялася барацьба з "нізкапаклонствам перад Захадам", і адным з інстру-

ментаў гэтай барацьбы была забарона на сінкапіраваную музыку як на правадніка буржуазнай ідэалогіі. На ішчасце, гэта "эпоха адміністрацыйнага разгінання саксафонаў" (выраз Леаніда Уцёсава) падыходзіла да свайго лагічнага спаду.

Такім чынам, паспрабуем прасачыць шлях Аркадзя Эскіна як піяніста, кампазітара, аранжыроўшчыка, педагога.

Музычная адоранасць юнака праявілася дастаткова рана, і гэта невяшчэ: яго маці Сусанна Міхайлаўна была першай піяністкай у джаз-аркестры Барыса Рэнскага, а бацька Барыс Аркадзевіч — віяланчэлістам у аркестры Харкаўскага тэатра оперы і балета. І хоць майстэрству піяніста юнага Аркадзя навучала дацэнт Харкаўскай кансерваторыі Алісія Гольдзінгер, вучаніца самога Рымскага-Корсакава, сапраўднай адукацыяй, як гэта часта здаралася пасля шасці гадоў папярэдняга "джазавага ледніковага перыяду", была самаадукацыя.

Ледзь толькі юнак паспеў закончыць Харкаўскую спецшколу для адораных дзяцей, як яго ўключылі ў склад біг-бэнда, арганізаванага пры Акадэміі імя маршала Говарава. А ў наступным годзе Аркадзь — ужо піяніст джаз-

аркестра, які ўзначальваў маскоўскі дырыжор Юрый Пятроў. Побач — вядомыя талды ў джазавым свеце музыканты. Пачалося бурлівае гастрольнае жыццё з усімі яго чарамі, апаніць якія не зможа той, хто ні разу ў жыцці не адчуў іх на сабе.

Тры гады Аркадзь узначальвае квінтэт, што суправаджае італьянскага спевака Эпіфанія Прыцы. Затым — кіеўскі аркестр "Дніпро", высокакваліфікаваны бэнд "Трайнога" складу, музычным кіраўніком якога быў вядомы саксафаніст Ігар Пятрэнка, а пасля яго — кампазітар і аранжыроўшчык Гіві Гачалалдзе. Два гады гастроляў па краіне з аркестрам "Дніпро", два — з аркестрам Леаніда Уцёсава. Потым работа ў Тбілісі з вакальным трыо, якое дало пачатак папулярнаму аркестру "Іверыя", а ў 1970 годзе Аркадзя запрашае да сябе спявачка Гюлі Чэхелі. У яе ансамблі "Чангі" ігралі выдатныя джазавыя музыканты тых гадоў: саксафаністы Уладзімір Пранякоў і трубочнік Канстанцін Носаў.

Аднаўляю вехі творчага шляху Аркадзя Эскіна — і ўваскрасаюць імёны музыкантаў, якія складалі ў свой час гонар савецкай эстрады, уклад якіх у яе гісторыю з большага так і застаўся не ацэненым па заслугах.

Гэта быў час першых міжнародных джазавых фестываляў у СССР, і Аркадзь Эскін бярэ ў іх удзел: Куйбышаў, Днепрапятроўск, Тбілісі, ленінградскі фестываль "Белыя ночы"... Трыо Эскіна на данецкім фестывалі 1968 года саступае толькі квартэту Міхала Левіноўскага. На фестывалі ў Таліне ў 1967 годзе Аркадзь знаёміцца з амерыканскім музычным крытыкам Уілісам Канаверам і гісторыкам джаза Аляксеем Баташавым. Імя Эскіна трапляе ў манаграфію Баташава "Савецкі

джаз", якая выйшла ў свет праз пяць гадоў.

У 1972 годзе Аркадзь знаёміцца ў Ленінградзе з папулярным беларускім эстрадным спеваком Віктарам Вуячычам і атрымлівае ад яго прапанову стварыць ансамбль для сумеснай працы. У тым жа годзе ў Белдзяржфілармоніі з'яўляецца ансамбль "Тоніка". Праз год Аркадзь Эскін пераязджае ў Мінск, і з таго часу ўсё яго жыццё звязана з калектывамі, якія склалі славу беларускай эстрады.

Сем гадоў працуе піяністам і музычным кіраўніком ансамбля Віктара Вуячыча, у складзе якога цудоўныя музыканты Менавіта ў "Тоніку" Аркадзь Эскін запрасіў трубочніка Валерыя Шчэрыпу — раз за заслужанага артыста Рэспублікі Беларусь. У 1978 годзе ансамбль становіцца лаўрэатам Усесаюзнага конкурсу артыстаў эстрады сярод інструменталістаў. З "Тонікі" пачалося гастрольнае жыццё Аркадзя па блізкім і далёкім замежжы, уключаючы краіны Афрыкі і Лацінскай Амерыкі, якое доўжылася і падчас яго працы піяністам у знакамітым ансамблі "Песняры" ў яго самы зорны час.

Шэсць гадоў Аркадзь Эскін прысвяціў "Песнярам". Гэта была вельмі цікавая работа, але хацелася іграць джаз. І вось у 1987 годзе ён садзіцца за фартэпіяна ў складзе Дзяржаўнага канцэртнага аркестра пад кіраўніцтвам Міхала Фінберга. І ў складзе біг-бэнда, і ў складзе ўласнага трыо ён бярэ ўдзел у буйнейшых джазавых форумах. Яго квартэт "Класік-джаз-бэнд" — пастаянны ўдзельнік шматлікіх фестываляў і філарманічных канцэртаў. Яго ахвотна запісваюць на радыё і тэлебачанні.

У 1994 годзе да Эскіна звяртаецца кіраўнік Уральскага дыксіленда трубочнік Ігар Бурко, запрашаючы папрацаваць у Галандыі.

Аркадзь прымае запрашэнне. Акрамя яго, астатнія музыканты — з Чэлябінска. На працягу амаль чатырох гадоў прадзюсер Аляксандра Ван-Эсдонк "пракатава" калектывы па Галандыі, Францыі, Бельгіі, Англіі, Шатландыі, Ірландыі. Канцэрты ў джаз-клубах Парыжа (штодзённа на працягу 20 дзён), Лондана, Ліверпуля, удзел у джазавых фестывалях у Галандыі (Гаага, Эдынбург)... Запісана тры кампакт-дыскі (45 п'ес), у тым ліку адзін — з удзелам негрыянскай спявачкі Бэры Брайтан і трубочніка, а пазней вакаліста Ната Ганелы.

Найбольш цікавым эпізодам у багатай творчай біяграфіі Аркадзя Эскіна з'явілася яго паездка ў Японію, дзе на працягу трох месяцаў у пары са скрыпачом мінчанінам Барысам Бернштэйнам ён іграў джаз на самых розных канцэртных пляцоўках.

Паўвекавы юбілей свайго творчага шляху Аркадзь Эскін сустраў у кампаніі сяброў. На сцэне — яго трыо. Паўтары гадзіны джазавай класікі. Неўвядальная віртуознасць, філігранная тэхніка, разнастайнасць прыёмаў, дэманстрацыя стыляў, найцікавейшай лірызм джазавых балад, чароўнае гучанне фартэпіяна — той самы выпадак, калі кажучы, што музыкант "зліваецца са сваім інструментам". Часам да трыо далучаліся вакалісты. А ў фінале — артысты Уральскага дыксіленда ў поўным складзе спецыяльна прыехалі з Чэлябінска павіншаваць сябра і калегу.

З аркестра Міхала Фінберга Аркадзь Эскін пайшоў год назад. Прышлося пакінуць і Універсітэт культуры, дзе ў яго былі вучні па класе джазавага фартэпіяна. З'явіліся праблемы са здароўем. Але жыццё ж працягваецца. І джаз па-ранейшаму гучыць! Ужо стагоддзе гучыць! І паўвека ў выкананні Аркадзя Эскіна!

Якаў БАСІН.

Аспект праблемы

Ці існуе кінаіндустрія Саюзнай дзяржавы?

На працягу апошніх некалькіх гадоў нацыянальная кінастудыя "Беларусьфільм" актыўна супрацоўнічае з расійскімі партнёрамі. У 2001-2005 гадах былі створаны поўнаметражныя мастацкія фільмы "Прыкаваны", "Дунечка", чатырохсерыйныя фільмы "Сяброўка восень" і "Таёжная зіма", мультфільм "Рэактыўнае парася".

Шмат знята дакументальных карцін. Сёння ідзе работа па рэалізацыі мастацкіх кінапраектаў "Сувязны", "Пеўчыя 41-га", пілотнага анімацыйнага праекта "Пацешны стралец", вядуцца перагаворы аб здымках фільмаў "След перыскопа" рэжысёра Уладзіміра Гасцюхіна, "Сёмы спадарожнік" Генадзя Палокі, "Уладзімір і Рагнеда", які прапановае прадзюсерскі цэнтр "Ода" з Санкт-Пецярбурга.

Каля дваццаці прадстаўнікоў беларускага і расійскага кінамастацтва, кінавідэапракату, а таксама Дэпартамента сацыяльнай палітыкі Пастаяннага камітэта Саюзнай дзяржавы сабраліся за "Інтэлым сталом", які адбыўся ў мінскім Доме прэсы. Яны абмяркоўвалі пытанні стварэння адзінай кінапракатнай прасторы дзвюх краін, развіцця кінамастацтва Расіі і Беларусі. Сярод удзельнікаў сустрэчы былі расійскі рэжысёр Генадзь Палокі, акцёр Барыс Токараў, кіраўнік Дэпар-

тамента сацыяльнай палітыкі Пастаяннага Камітэта Саюзнай дзяржавы Іван Яновіч. З беларускага боку прысутнічалі дырэктар "Беларусьфільма" Аляксандр Яфрэмаў, кінарэжысёр Юрый Ялхоў, драматург Аляксей Дудараў.

Сутнасць асноўнай праблемы, якая была ўзнята на "круглым сталом", у тым, што беларускія карціны, хоць і адносяцца спецыялістамі да якаснага кіно, амаль не вядомы расійскаму глядачу. Чаго нельга сказаць аб расійскіх

фільмах. У кінатэатрах нашай краіны штогод расце аб'ём паказу расійскіх карцін. У мінулым годзе, напрыклад, ён склаўся з 40 працэнтаў. У Беларусі праводзіцца акцыя па прапагандзе расійскіх кінастужак. У мінулым годзе яны дэманстраваліся ў рамках Нацыянальнага фестывалю беларускіх фільмаў у Брэсце, міжнародных фестываляў "Лістапад", "Лістападзік", "Анімаёўка". На базе кінатэатра "Цэнтральны" створаны цэнтр расійскага кіно, дзе адбываюцца па-

казы новых фільмаў. Здаецца, нават, што ў Мінску некаторыя з іх паказваюцца раней, чым у Маскве. У ліку такіх стужак — "Італьянец", "Вяртанне".

У расійскім жа кінапракце беларускіх карцін недастаткова. Сітуацыю можна паправіць, па меркаванні Генадзя Палокі, калі прыцягнуць да сумесных праектаў больш беларускіх спецыялістаў, узмацніць фінансавую падтрымку з боку Пастаяннага камітэта Саюзнай дзяржавы. Не лішнімі былі б у расійскім часопісе

"Кінапрацэс" водгукі кінакрытыкаў аб беларускіх карцінах. Але галоўнае, неабходна уніфікацыя законаў у рамках Саюзнай дзяржавы, што значна спрасціла б работу ў кінаіндустрii. У сувязі з гэтым было вырашана, што працоўная група з ліку ўдзельнікаў "круглага стала" звернецца ў камісію па культуры Парламентскага сходу Саюзнай дзяржавы з просьбай аб аказанні максімальнага прававога рэгулявання сутворчасці ў сферы кінамастацтва.

Кацярына НЕМАГАЙ.

"Моладзь ідзе" ўжо год...

Сталічная бібліятэка імя Цёткі і газета "Літаратура і мастацтва" адзначылі год існавання рубрыкі "Моладзь ідзе" прам-акцыяй. На ёй прысутнічалі тры асобы, інтэрв'ю з якімі друкаваліся ў рубрыцы "ЛіМа". Гэта маладыя паэты, спевакі, мастакі, журналісты. Сёння "Паэтычны чацвер" у фотаздымках, артыкулах і вершах раскажа пра гэтую падзею.

Упершыню матэрыял пад шапкай "Моладзь ідзе" з'явіўся на старонках "ЛіМа" 1 красавіка 2005 года. Напярэдадні аўтар рубрыкі Зміцер Арцёх прыйшоў з праектам паласы да галоўнага рэдактара Анатоля Казлова, які і даў "зялёнае святло" ідэі. Так адно за адным пачалі з'яўляцца інтэрв'ю. Спачатку з акцёрам Нацыянальнага акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы Раманам Падалаякам, затым з паэтамі, журналістамі, мастакамі, спевакамі... Усяго за год выйшла 10 матэрыялаў.

спевакам няма справы да навукі, журналістыкі, выжўленчага мастацтва. У рубрыцы "Моладзь ідзе" я імкнуся даказаць адваротнае.

Вядучымі вечарыны былі аўтар рубрыкі Зміцер Арцёх і Аксана Спрынчан. Яна паўстала перад гледачамі ў вобразе Бабы Ягі. Гэта новы сцэнічны вобраз, да якога паэтка рыхтавалася з асаблівай стараннасцю. Яна прызнаецца:

— Неяк я выказалася, што на старонках "ЛіМа" трэба распачаць рубрыку "Старасць ідзе", але ідэю ніхто не падтрымаў. Яна стала жартам. І яго паклалі ў аснову сцэнарыя вечарыны. На дні нараджэння лімаўскай рубрыкі старасць і маладосць сустрэліся. Гэта даказвае, што маладосць вечная. Яна можа быць у чалавека ў любым узросце. Мне было цікава працаваць над прам-акцыяй, і я пераканана, што яна не апошня.

Загадчыца бібліятэкі Рэгіна Багамолава павіншавала прысутных з гадавінай рубрыкі і паабяцала, што бібліятэка і надалей будзе падтрымліваць моладзь, ладзіць падобныя мерапрыемствы.

— Сёння маладыя людзі толькі пачынаюць свой творчы шлях, але я ўпэўнена, што ўсе яны стануць вядомымі і зоймуць сваю нішу ў нацыянальнай культуры Беларусі, — сказала Рэгіна Багамолава.

На прам-акцыі былі арганізаваны дзве выставы. Іх аўтары — Наталля Пахамовіч і Аксана Лунінец. Наталля працуе карэспандэнтам у газеце "Мінская праўда", Аксана — вядучым навуковым рэдактарам у выдавецтве "Беларуская Энцыклапедыя імя Петруся Броўкі". Адна захапляецца выжўленчым мастацтвам, другая — фатаграфіяй. Але ў адрозненні ад Натал-

лі Аксана Лунінец фотавыставу арганізавала ўпершыню. І назву дала сімвалічную для пачатку — "Абранне шляху". Выстава акварэлі Наталлі Пахамовіч мела назву "Погляд з акенца". Адсюль і фармат карцін 10 на 15.

Але ж галоўнай на вечарыне была паэзія. Вершы чыталі Рагнед Малахоўскі, Юлія Новік, Аксана Спрынчан, Зміцер Арцёх, Наталля Пахамовіч. З арыгінальнай

керамікай знаёміў мастак Вадзім Антанюк, а пра незвычайныя сітуацыі ў жыцці і творчасці раскажаў прэс-сакратар Міністэрства па надзвычайных сітуацыях Віталь Навіцкі.

Поспехаў і творчага росту моладзі жадалі вядомы бард Зміцер Сідаровіч і гурт "Жаба ў каліяне".

Максім ШАРЭЙКА.
НА ЗДЫМКУ: выступае Вадзім АНТАНЮК.
Фота Вадзіма КЛІМОВІЧА.

Ракурс Асобай года стала... Баба Яга

Для ўсіх выступленне было выпрабаваннем. Гледачы адзначылі здольнасці кожнага і выбіралі "Асобу года-2006". У гэтай намінацыі пераважную большасць галасоў атрымала... Баба Яга. Яна ж паэтка Аксана Спрынчан і фотамастак Аксана Лунінец. Гэтыя тры акалічнасці і паўплывалі на тое, што Аксана перамагла.

— Спачатку я была старой і злоснай, але паступова, слухаючы выступленні творчай моладзі, ператварылася ў добрую і маладую. І гэта нядзіўна, бо творчасць, энергія маладых, увага гледачоў робяць цуды.

Прызам для "Асобы года" стала запрашэнне быць вядучай на чарговай прам-акцыі, якую запланавана правесці ў красавіку 2007-га.

Наталля ГАЛАВАЧ.
НА ЗДЫМКУ: Баба Яга раздае аўтографы. Фота Вадзіма КЛІМОВІЧА.

Паэтычная майстэрня

Юрый БАЕНА:

"Паміж мінулым і будучым павінна быць "я" — рэальнае, пэўнае"

Сябры суполкі "Літаратурнае прадмесце" абмеркавалі вершы Юрыя Баены, што былі надрукаваны ў "Голасе Радзімы" 6 красавіка. Як звычайна, пасяджэнне прайшло ажыўлена.

Прыводзім некаторыя выказванні маладых літаратараў пра творчасць паэта Юрыя Баены.

Аксана Бязлепкіна: Біяграфія паэта ўплывае на наша ўспрыманне тэксту, таму што ён жыве ў Польшчы, на мяжы з Беларуссю, знаходзіцца ў ігнорным асяроддзі. Магчыма, адсюль засяроджанасць творцы на сабе. У доказ яго радкі: "Сэрца, як дом", "І няма патрэбы ісці за далю сэрца". Ахарактарыстычнае вершы Юрыя Баены магу так — тэкстацэнтрычнасць і самадастатковасць.

Юлія Новік: Мне найбольш запомніўся верш "Свет". Праз яго разумееш, што ў паэта (лірычнага героя) у душы прысутнічае неспакой.

Наталля Капа: Прыемна, што Юрый Баена піша на беларускай мове, дбае пра беларусчыну. З прачытанага запомніліся вершы: "І няма патрэбы ісці за далю сэрца" і "Усе дарогі вядуць у сэрца".

Рагнед Малахоўскі: Знаёмячыся з вершамі паэта з Польшчы, адразу звяртаю увагу на асобы псіхалагічны стан лірычнага героя, яго думкі, перажыванні.

Вянікі абмеркавання падвяла пісьменніца Людміла Рублеўская, кіраўнік суполкі "Літаратурнае прадмесце":

— Ёсць вельмі істотнае адрозненне паміж беларускай паэзіяй, якая ствараецца тут, і той, што ствараецца ў Польшчы. Дзесьці да 1950 года гэта было адно цэлае, але ўплыў тамашняга асяродку стварыў ізаляванасць беластоцкай літаратуры. Аднак да гэтага часу творцы Беластоцчыны захоўваюць перакананасць, што яны з'яўляюцца сапраўднымі носьбітамі беларускасці. Юрый Баена, прытрымліваючыся прагрэсіўнай формы, з'яўляецца прадаўжальнікам асветніцкай традыцыі, адраіскага накірунку Цёткі, Багушэвіча, Купалы, Коласа. Паэту трэба сказаць вялікае дзякуй за тое, што ўмацоўвае ў Польшчы нішу беларускасці.

Вядучыя рубрыкі Зміцер АРЦЁХ і Аксана СПРЫНЧАН.

Тацяна БАРЫСЮК

Гэтай ноччу поўня расцвіла...

Тацяна БАРЫСЮК нарадзілася ў Мінску ў 1971 годзе. Скончыла Мінскае педвучылішча №1, філфак БДУ, аспірантуру Інстытута літаратуры імя Янкі Купалы НАН Беларусі, дзе працуе маладым навуковым супрацоўнікам. Аўтар кнігі вершаў "Аўтапартрэт".

ФАНТОМНАЕ КАХАННЕ

Калі жыццё бяскрыліць прозай, тады прыходзіць, як адхланне, звыш — на малітве, светлай просьбе фантомнае каханне.

Прыходзіць з веснавым цяплом, як подых ветрыку ласкавага, і ахіне сваім крылом, бо для яго не трэба явы.

Яно прыходзіць, як натхненне, —

душа лірычнаму адкрыта — і спаляе ўсе сумненні, бо для яго не трэба быту.

Азорыць дні, апроміць ночы. Далонь на лоб — не звар'яцела. І дастаткова бачыць вочы, бо для яго не трэба цела.

Гэтай ноччу поўня расцвіла... Валасы пафарбавала ў цемру. І дарога мройная вяла скрозь таемнасць сонных святлаценяў.

Вабіла начных нябёс прадонне, фіялетавае, бясконасца. Я падумала, што поўня — абяспромненнае сонца...

КАЛЫХАНКА (брахікалан)

Спі, мой цар. Сні грэх мар.

Спі, мой хмель. Май. Дрэў бель.

Спі, мой сум. Дождж. Боль дум.

ТЭОРЫЯ АДНОСНАСЦІ Да ўдачы зменлівай прыкута. Часцей бяда, чым радасць лашчыць.

Адноснасць пакутаў — адноснасць шчасця.

Хай вабяць стэпы, моры, горы, — гады бягуць, а дзе плён працы? Адноснасць прасторы — адноснасць часу.

Ці будзе мрой маіх працяг, ці іх развее золкі вецер? Адноснасць жыцця — адноснасць смерці.

Юлія НОВІК

Сонца сагрэла табе дарогу...

Юлія НОВІК нарадзілася ў Салігорску ў 1985 годзе. Студэнтка Мінскага дзяржаўнага лінгвістычнага ўніверсітэта (факультэт міжкультурных

камунікацый). Актыўна друкецца ў рэспубліканскіх газетах і часопісах, рыхтуе кнігу вершаў.

Зямля як паліта алеем дажджу. Убачыць, як ноч паслізнецца, Хачу. Каб цёмныя фарбы разбіцца змаглі, Каб светлыя думкі спллілі да зямлі.

ШАХТА
Прытулку няма дамам, Дамам таксама — У тонкіх спадніцах І ў завушніцах.

Метры лятуць уверх. Сэрцы лятуць уніз. Уперад — мільёны гадоў. Ззаду — мільёны хадоў.

Твары — чырвоны пыл. Сонца — каскі ліхтар. Нетры — нібы святар. Сябар — адзіны тыл.

Рэха адной начы Доўжыцца цэлы век. Слабасць — нібыта здзек.

Пароду б хутчэй асачыць. Зрабіць у мінулае крок — Прарэзаць яго, прабіць, Каб там, на версе, пражыць, Сплаціўшы спаўна аброк.

У ЦЕМНЫМ ГДАНЬСКУ Спыніся госцем у хаце маёй І падзяліся сваёй журбой.

Куртатую радасць пакінь сабе, Схавай на чорны ці шэры дзень.

Агонь з ахвотай трашчыць у камяне: Твой сённяшні смутак нарэшце загінуў. Не вытрымаў бою з цяплом і са мною, сабраных вясною.

Спыніся госцем — сябрам застанься. Смутку хаўтуры спраўляць не станем. Лісце падорыць асенні танец. Дзякуй за вечар у цёмным Гданьску.

Ціха. Прастора. Няма нічога. Сонца сагрэла табе дарогу.

Дарогу з мільёнам красак, Успуджаных яркім промнем. Дарогу з мільёнам сказаў, Якія і вецер помніць.

Ты пойдзеш дарогай гэтай За светлым вялізным светам. А маці тут застанецца — Як сонца з дрыготкім сэрцам.

Восеньскае віно — Келіх смутку і сноў — Пілі мы з табой даўно, Свабодныя ад выскоў.

Цяпер у тваіх лістах І смак яго ёсць, і пах, Цяпер у вершах сівых П'ю яго за дваіх.

Чемпионат Европы по художественной гимнастике пройдет в Москве

Белорусские грации выступят в Москве на чемпионате Европы по художественной гимнастике. Эти соревнования перенесены из Португалии, где организаторы столь престижного турнира не смогли уложиться в отведенные сроки подготовки. Поэтому Международная федерация гимнастики решила перенести соревнования в Россию.

Первоначально россияне планировали провести чемпионат в Краснодаре, а затем остановились на Москве. Здесь лучшие грации Европы и соберутся в сентябре, чтобы разыграть награды континентального первенства.

Главный тренер белорусской сборной Ирина Лепарская довольна выбором места соревнований, поскольку москвичи всегда отличались высоким уровнем организации подобных турниров. Что касается соперниц, то, по словам наставницы наших "художниц", они традиционны — это россиянки, украинки, болгарки, а также некоторые представительницы молодого поколения из других стран. У хозяек соревнований обещает выступить известная Алина Кабаева, недавно вернувшаяся снова в большую художественную гимнастику. У них также есть достаточно опытные Вера Сесина и Оля Капранова.

Говоря о своих подопечных, Ирина Лепарская отметила, что под первым номером идет Инна Жукова, остальные претендентки на участие в европейском чемпионате определятся на этапах подготовки.

Рита Турова стала победительницей Кубка мира по спортивной ходьбе

Белорусские легкоатлетки успешно выступили на соревнованиях Кубка мира по спортивной ходьбе в Испании.

В Ла-Корунье особо отличилась наша землячка Рита Турова. Спортсменка заняла первое место на дистанции 20 км, опередив ближайшую преследовательницу на целую минуту и установив новый рекорд подобных соревнований. В командном зачете в этом виде программы сборная Беларуси заняла третье место.

Славное Владиславо

Безоговорочным триумфом белорусской сборной завершился чемпионат Европы по тяжелой атлетике. Впервые в истории команды ее мужская составляющая, выступавшая в польском Владиславо в полном составе (8 атлетов), выиграла неофициальное командное первенство.

Еще перед выездом главный тренер сборной Александр Гончаров в качестве задачи-максимум озвучил место в тройке сильнейших. Но такой феерии результатов мирового уровня в исполнении отечественных мастеров железных игр вряд ли кто-то мог ожидать. В итоге мужская и женская команды совместно завоевали 17 наград, уступив в этом компоненте лишь россиянам. К блестящим выступлениям Виталия Дербенева, Геннадия Махвеева и Анны Батюшко добавились виктории в двоеборье Геннадия Олещука (категория до 69 кг) и Андрея Рыбакова

(85). На закуску медалями в отдельных движениях болельщиков порадовали Николай Потоцкий (94 кг, бронза в рывке) и Михаил Авдеев (105 кг, серебро в толчке).

Особенно отличился бронзовый призер Олимпиады в Сиднее, чемпион мира 2001 года Геннадий Олещук. Не каждый штангист, переживший неприятную процедуру двухлетней допинговой дисквалификации, может вот так убедительно вернуться в большой спорт, да еще выступить в более тяжелой весовой категории. Олещуку это удалось. Сменив 62 кг на 69, бобруйчанин смерчем про-

мчался по опешившим от прыти нового конкурента соперникам. Даже не в очень стабильном рывке (в прошлом атлет частенько грешил неточностями в технике) белорус не оставил оппонентам ни единого шанса. А уж в своем коронном толчке Геннадий впервые вышел на помост лишь в тот момент, когда остальные участники уже отсоревновались. В итоге в третьем подходе бобруйчанин обновил рекорд Европы (197 кг), а в сумме превзошел результат чемпиона Олимпийских игр в Афинах на 2,5 кг (350).

НА СНИМКЕ: Геннадий ОЛЕЩУК.

Комментарий главного тренера Александра ГОНЧАРОВА:

— У Геннадия на помосте получалось буквально все. Спортсмен выступил блестяще, с огромным запасом. Не считайте это бравадой, но на европейском континенте соперников у Олещука не существует. Считаю, что в рывке белорусу вполне по силам поднять даже 160 килограммов, а насколько состоятелен бобруйчанин в толчке, наши болельщики могли убедиться в ходе телетрансляции. Практика доказала правильность решения тренерского штаба о переходе атлета в большую весовую категорию. Вне всяких сомнений, здесь перспективы Гены выглядят весьма заманчиво. Он же выступал в ней еще "не проработанный", "сырой". А вот когда мышечная масса наберет нужную кондицию, белоруса вряд ли кто-то сможет остановить.

Хоккей

Выход наших соотечественников в восьмерку сильнейших уже назван главной сенсацией нынешнего планетарного форума. Еще бы, ведь до поединка с хоккеистами Суоми белорусы праздновали успех в четырех встречах. В семи матчах, проведенных в рамках чемпионата мира, сборная Беларуси одержала четыре победы и потерпела три поражения, забросила 23 шайбы и пропустила 14.

На первом этапе белорусы выиграли у Словакии (2:1), проиграли России (2:3) и разгромили Казахстан (7:1), на втором — уступили шведам (1:4), победили украинцев (9:1) и швейцарцев (2:1). По пять шайб на счету Михаила Грабовского и Сергея Заделенова, по три — Олега Антоненко и Дмитрия Дулика. Две шайбы забросил Андрей Скабелка, по одной — Виктор Костюченко, Владимир Ко-

пать, Ярослав Чуприс, Дмитрий Мелешко и Александр Макрицкий.

Сегодня сборная Беларуси уже не нуждается в подарках со стороны соперников или судьи. Команда Глена Хэнлона от сборных минувших сезонов как раз и отличается тем, что готова играть фактически на равных с любым соперником. По крайней мере, неуверенности перед более именитыми, испушенными и мастеровитыми соперниками сборная Беларуси сейчас не испытывает.

Несмотря на все еще существующий языковой барьер, Глен Хэнлон оказался хорошим психологом, раз сумел найти для игроков такие слова, которые даже в переводе не утратили своей силы и энергии. Да и внедренные канадским специалистом тактические новинки дали свой результат.

18 мая сборная Беларуси играла с финнами. Именно

Быть в восьмерке чемпионата мира — это уже честь

подопечные Эрка Вестерлунда достались нашим соотечественникам в первом раунде шлей-офф.

К сожалению, наши уступили финнам — 3:0. Сборная Беларуси покидает чемпионат мира, но покидает с гордо поднятой головой, так как показала в Латвии хоккей весьма высокого уровня, продемонстрировав тактическую грамотность, стратегическую выучку и крепкий мужской характер. А все это дело достойно обрамлял настоящий тренер из НХЛ.

И вообще, быть в восьмерке на чемпионате мира — это практически войти в элиту мирового хоккея.

По итогам нынешнего чемпионата белорусская команда заняла 10-е место, и на чемпионате мира по хоккею в 2007 году, который пройдет в Москве и Санкт-Петербурге, сыграет с Чехией, США и Австрией.

ГРЕБЦЫ ВЫШЛИ НА СТАРТ

Успешно начали сезон белорусские гребцы на байдарках и каноэ. На первом в нынешнем сезоне этапе Кубка мира, проходившем в Познани (Польша), наши земляки завоевали семь наград различного достоинства.

Белорусские спортсмены шесть раз поднимались на высшую ступень пьедестала почета. Четверка байдарочников Роман Петрушенко, Алексей Абалмасов, Демьян Турчин и Валдим Махнев была лучшей трижды — на дистанциях 200, 500 и 1000 м. Еще один экипаж белорусов (Сергей Финдюкевич, Станислав Стрельченко, Валдим Пыррив и Руслан Бичан) был вторым в полуклометровом гонке.

Квартет каноистов в со-

ставе Дмитрия Рабченко, Дмитрия Войтишкина, Константина Щербака и Александра Волчецкого выиграл заезды на двух дистанциях 200 и 500 м. На километровой дистанции не было равных еще одной нашей четверке — Андрею Богдановичу, Александру Жуковскому, Александру Курляндичу и Александру Богдановичу.

Следующий этап Кубка мира пройдет в германском Дуйсбурге 26-28 мая.

Александра Герасименя выиграла два "золота" в Открытом чемпионате Франции по плаванию

Две золотые медали завоевала белорусская спортсменка Александра Герасименя в Открытом чемпионате Франции по плаванию, проходящем в городе Туре.

Равных белорусской пловчихе не было в финальных заплывах на 50 метров на спине и на дистанции 50 метров баттерфляем. Причем, в последнем случае Герасименя еще и

установила новый рекорд чемпионата Франции — 27,8 секунды.

Чемпионат по футболу с участием команд белорусских детдомов

Накануне финала Лиги чемпионов команды белорусских детдомов разыграли собственный чемпионат. 14 мая в Минске состоялась соревнования между членами белорусского клуба "Ротаракт Минск Сити" и воспитанниками минского детского дома №18 на поле корта муниципальной школы №166. В результате команда детдомовцев одержала победу со счетом 6:3.

"Идея чемпионата появилась зимой 2005 года, — говорит Константин Петрович, член белорусского клуба "Ротаракт Минск Сити". — Турнир существовал какое-то время и прежде, но заглох. И детдомовцы остались катать мяч каждый сам по себе".

Как сообщила Александра Загорская, президент "Ротаракт Минск Сити", детские дома с энтузиазмом откликнулись на это предложение. Были оговорены ряд их условий, в частности по наличию медиков. Праздник для детей был устроен, как только наступили теплые дни. Кроме главного приза победителю, все

команды получают мягкие игрушки от компании FANCY. А благодаря представителям спонсор-клуба "Ротари Минск Сити", все команды получают грамоты и сертификаты участников.

P.S. Общественное, добровольно-благотворительное объединение "Ротаракт Минск Сити" основано в мае 2003 года. Главные цели деятельности — служение обществу, способствование международному взаимопониманию и сотрудничеству, дружба через совместную деятельность. "Ротаракт Минск Сити" объединил людей разных специальностей, увлечений и возрастов.

Свои благотворительные и гуманитарные проекты члены клуба "Ротаракт Минск Сити" разрабатывают сами, распределяя между собой ответственность за отдельные стороны мероприятия. Деньги на благотворительность поступают из собственных взносов и от спонсор-клуба "Ротари Минск Сити".

В Гродно прошли соревнования по мотокроссу, посвященные Дню Победы

НА СНИМКЕ: на трассе соревнований.

Полосу подготовила Екатерина НЕМОГАЙ. Фото БелТА.

“Еўрабачанне-2006”

Нашы перамогі наперадзе...

Мы ўсе вельмі хварэлі за беларускую ўдзельніцу конкурсу “Еўрабачанне-2006” Паліну Смолаву, якая сапраўды шмат рыхтавалася і выступіла дастойна. Але канкурэнцыя была жорсткая.

З 23 выканаўцаў у фінал трапілі толькі 10. На жаль, Паліне не пашанцавала. Конкурс ёсць конкурс. У жыцці Паліны было шмат выступленняў, якія сталі для яе пераможнымі. Успомнім хаця б “Славянскі базар” у Віцебску, дзе яна атрымала Гран-пры. Што да прадстаўлення Беларусі на эстрадным тэлевізійным Алімпіе, то мы маем поспех Ксеніі Сітнік, пераможцы дзіцячага Еўрабачання, і гэта цешыць.

Як адзначыла Паліна пасля падвядзення вынікаў, “Для мяне

быў вялікі гонар прадстаўляць на конкурсе сваю краіну. Увесь час знаходжанні на грэчаскай зямлі мы адчувалі вялікую падтрымку з боку беларусаў і за гэта вялікае дзякуй”.

Нагадаем, што ўдзел у конкурсе “Еўрабачання” для нашай краіны быў трэцім па ліку. Ні дуэт “Аляксандра і Канстанцін”, ні Анжэліка Агурбаш у фінал не выйшлі таксама. Значыць, наш поспех на Еўрабачанні яшчэ наперадзе, ці не так?

Алена СПАСЮК.

Кветкі — мужчынская справа

З самага дзяцінства, больш за 25 гадоў, дацэнт, кандыдат сельскагаспадарчых навук кафедры біятэхналогіі і экалогіі Беларускай дзяржаўнай сельскагаспадарчай акадэміі ў горадзе Горкі Васіль Франзусёнак займаецца складаннем калекцыі кветак.

У асноўным гэта цюльпаны, лілей і шматгадовыя расліны. Зараз яго калекцыя налічвае некалькі тысяч кветак, з іх самыя вялікія — гэта калекцыя цюльпанаў (больш за 300 гатункаў) і лілей (больш за 150 гатункаў).

НА ЗДЫМКУ: Васіль ФРАНЗУСЁНАК заняты апрацоўкай цюльпанаў. Фота Алега ФАЙНЦКАГА, БелТА.

Памяць пра Шамякіна

Шэраг мерапрыемстваў па ўвекавечанні памяці народнага пісьменніка Беларусі Івана Шамякіна плануецца ажыццявіць сёлета.

Так, у бліжэйшы час будзе вырашана пытанне аб наданні імя І. Шамякіна адной з вышэйшых навучальных устаноў Беларусі. Для студэнтаў філагічных факультэтаў вышэйшых навучальных устаноў да новага навучальнага года будзе заснавана стыпендыя імя І. Шамякіна.

Да верасня 2006 года ў Мінску на доме па вуліцы Я. Купалы, 11, дзе ў апошнія гады жыў пісьменнік, плануецца ўсталяваць мемарыяльную дошку.

Сярод мерапрыемстваў, выкананне якіх вызначана на лістапад 2006 года, — стварэнне поўнаметражнага дакументальнага фільма “Іван Шамякін”, а таксама ўсталяванне бюста І. Шамякіна ў вёсцы Карма Добрушскага раёна Гомельскай вобласці і помніка на магільні пісьменніка на Усходніх могілках у Мінску.

З 2010-га па 2014 год плануецца выдаць поўны збор твораў Івана Шамякіна.

БелТА.

БОБРОВ Рок-фестываль “Рок за Баброў” прайшоў у Бабруйску

У ім прынялі ўдзел артысты з Беларусі і Расіі. На канцэрт прыйшло каля 20 тысяч жыхароў і гасцей Бабруйска.

НА ЗДЫМКАХ: выступае знакаміты гурт “Бі-2”; аматарам року пашанцавала.

Фота Фёдора ЧЫГАРОВА, БелТА.

«Голас Радзімы»
Галоўны рэдактар
Наталля САЛУК.

ЗАСНАВАЛЬНІК:
Міністэрства замежных спраў Рэспублікі Беларусь;
Калегія па справах рэлігіі і нацыянальнасцей пры Саўеце Міністраў Рэспублікі Беларусь;
Беларускае таварыства дружбы і культурнага сувязі з замежнымі краінамі;
Беларускае таварыства па сувязі з сучаснымі краінамі «Радзіма».

Наш адрас: 220005, Рэспубліка Беларусь, Мінск, пр. Незалежнасці, 44.
Тэлефоны: (+375 - 17) 288 - 11 - 97 (бухгалтэры), 288-12-80, 284-76-56, 288-17-82 (тэл./факс).
Галоўны рэдактар: 8029-6-88-17-82. Email: golos_radzimy@tut.by

“Млын моды — 2006”

На-огул, арганізатары фестывалю (гэта Беларускае дзяржаўнае ўніверсітэцкае прадпрыемства ў вядомым міністэрстваў і ведамстваў) усяляк падтрымліваюць сваіх “гадаванцаў”. Сёлета шоу, якое прадстаўляла сінтэз моды і музыкі, назвалі “Эмоцыі формы”. Прааналізаваўшы ўсе памылкі мінулых гадоў, аўтары праекта зрабілі яго

“Эмоцыі формы”

Сёлета ўсе з нецярпеннем чакалі прэм’ернага паказу калекцыі прэт-а-партэ, створанай удзельніцамі папярэдніх фэстаў. Гэта своеасаблівае справяднае маладых мадэльераў, якія працавалі ў творчых майстэрнях у Берліне і Рыме. Аўтары калекцыі Людміла Лабкова, Аляксандра Белілоўскага, Таццяна Валодзіна, Наталля Пятрашкі і Міхась Мытнік не расчаравалі, лішні раз пацвердзіўшы, што “Млын моды” — гэты выдатны пачатак шляху ў арганізатары толькі шэсць пачынаючых мадэльераў. Трохмесячны стажыроўкі ў Міжнароднай школе моды “ESMOD” (Германія) атрымалі Ганна Сасноўская (Інстытут прадпрыемальніцтва і парламентарызму) і Таццяна Ласуга (Беларускае дзяржаўнае ўніверсітэцкае прадпрыемства ў вядомым міністэрстваў і ведамстваў). На вучобу ў Еўрапейскі інстытут дызайну (Іспанія) накі-

больш дынамічным. У выніку былі прадстаўлены не толькі жаночыя і мужчынскія ўборы для катэйно, а таксама вячэрнія сукенкі. Але, як гавораць у такіх выпадках, зроблена гэта было з густам.

Конкурс маладых дызайнераў адзення сабраў каля пяцісот удзельнікаў. Гэта з’яўляецца лепшым пацвярджэннем яго папулярнасці, якая расце з кожным годам. Саша Варламаў, дырэктар Цэнтра сучаснага стылю і моды “Universum models”, адзначыў, што ўзровень прадстаўленых прац значна адрозніваецца ад мінулагадніх, конкурс стаў больш цікавым. Усяго ўдзельнічала 180 калекцый маладых дызайнераў. Персанальна

руюцца Аляксандра Буднік (Беларуская дзяржаўная акадэмія мастацтваў) і Аляксандра Белілоўскага (Віцебскі дзяржаўны тэхналагічны ўніверсітэт). Прадстаўляць Беларусь на Міжнародным конкурсе маладых дызайнераў, які праводзіць дабрачынны фонд “Рускі сілэт”, будзе аўтар калекцыі ААТ “Світанак” Міхась Мытнік і студэнтка Інстытута сучасных ведаў, якая стварыла калекцыю “Рускае чаіпіце”, Таццяна Марыніч. Яшчэ некалькі дзсяткаў маладых дызайнераў адбраны для ўдзелу ў творчых майстэрнях у Іспаніі і Швецыі.

Падрыхтавала Святлана КАРПУЧОК. Фота БелТА.

Адказы на крыжаванку, змешчаную ў № 10-11 за 9 сакавіка 2006 г.

- ПА ГАРЫЗАНТАЛІ:
1. Вясна. 4. Верас. 7. Дачурка. 8. Суседка. 9. Ска. 11. Гурман. 12. Геніюш. 13. Від. 15. Свята. 20. Івасі. 21. Мак. 23. Ас. 25. Фа. 26. Ранак. 27. Кенар. 28. Аз. 30. Яр. 31. “Ася”. 33. Ост. 37. Люблін. 38. Таўрыя. 39. Мар. 41. Прынада. 42. Узбечка. 43. Арына. 44. Астра.
- ПА ДУГАХ:
15. Сава. 16. Абсада. 17. Міс. 18. Анісім. 19. Міні. 20. Гра.
- ПА ВЕРТЫКАЛІ:
1. Вячоркі. 2. Сэрвач. 3. Атас. 4. Ваза. 5. Распеў. 6. Сядзіба. 10. Хамяк. 13. Вярба. 14. “Даная”. 19. Ма. 21. Манро. 22. Карат. 24. Саз. 25. Фея. 29. Лайма. 32. Сябрына. 34. Сарочка. 35. Хілары. 36. “Макбет”. 39. “Мара”. 40. Рука.

Анонс

Паказвае Беларусь-ТБ

Intelsat 904, 60 у. д.

“Сібірская Радзіма”
27 мая ў 14.45.
Відэафільм Агенцтва тэлевізійных навін.
300 гадоў таму ў Сібір для асваення мясцовых зямель прыбылі першыя перасяленцы з Беларусі. Затым былі ссылкі, размеркаванне маладых спецыялістаў...
Па неафіцыйных даных, толькі ў Цюменскай вобласці засталіся жыць больш за 200 000 беларусаў.

Канцэрт-акцыя
“Квітней, Беларусь!”
28 мая ў 22.20.
Канцэрт прысвечаны Дню Дзяржаўнага герба і Дзяржаўнага сцяга Рэспублікі Беларусь.

“Букет для маці”
31 мая ў 12.10.
Спецыяльны рэпартаж Агенцтва тэлевізійных навін да Міжнароднага дня абароны дзяцей.

У шматдзетнай сям’і Петрушэнкаў, як і ў любой іншай вялікай сям’і, хапае праблем, кляматаў, але шмат і радасці.

“Усміхніся, планета, дзецям”
1 чэрвеня ў 15.20.
Канцэрт, прысвечаны Міжнароднаму дню абароны дзяцей.

У ім прымуць удзел вядомыя беларускія дзіцячыя музычныя калектывы. Вядучая праграмы — Вольга Сацюк.

“Беларусь у асобах”:
“Чалавек справы”
4 чэрвеня ў 15.15.
Дакументальны фільм.

Галоўны герой гэтага фільма — генеральны дырэктар ВА “БелАЗ”, доктар тэхнічных навук, заслужаны работнік прамысловасці Рэспублікі Беларусь Павел Марыёў. Сёння прадукцыя БелАЗа — гэта візітная картка і гонар краіны. А Павел Марыёў — адзін з нешматлікіх людзей у нашай рэспубліцы, які ўдастоены вышэйшага звання “Герой Беларусі”.

“Час выхаду перадач — мінскі.”
(Пра дакладны час выхаду перадач у эфір можна даведацца на сайце Белтэлерадыёкампаніі www.tvr.by. У праграме могуць быць змены).

Філатэлістам на зачатку

Пагашаныя маркі з чарнобыльскай тэматыкай сталі рытэстам.
У Гомелі адбылося гашэнне паштовых марак “20-я гадавіна чарнобыльскай трагедыі” памятным календарным штэмпелем, прысвечаным міжнароднай канферэнцыі “Чарнобыль праз 20 гадоў”.
Адметнай асаблівасцю гэтага штэмпеля з’яўляецца яго распрацоўка і выраб менавіта для Гомеля, найбольш пацярпелага ад чарнобыльскай катастрофы беларускага рэгіёна. А ўсе пагашаныя паштовыя маркі ў дзень працы міжнароднай канферэнцыі ў Гомелі ўжо сталі рытэстам, паколькі гашэння больш не будзе.